

Börsen

Historik & Vård- och underhållsplan för Börsen, Kv Högvakten
Nordstaden 16:2

2011

© **Antiquum AB**

Drottninggatan 25
411 14 Göteborg
www.antiquum.se

2011

Förord

Föreliggande rapport utgör två delar, dels en Historisk undersökning och dels en Vård- och underhållsplan för Börsen i Kvarteret Högvakten (Nordstaden 16:2), Göteborg.

Tomten där Börsen står idag har allt sedan Göteborg grundades år 1621 legat vid händelsernas centrum. Exakt hur tomten var bebyggd under stadens första tid är oklart. Handlingar och ritningar har försvunnit i de många bränder som härjat staden och den ursprungliga historiken blir därmed komplicerad att utröna. Nuvarande byggnad, Börsen, byggdes 1846-49 efter ritningar av Pehr Johan Ekman. Byggnaden var på sin tid den dyraste byggnationen i Sverige och innehåller förnäma paradorium och salar i empirestil. I början av 1900-talet gjordes en större interiör ombyggnad då bland annat gården byggdes om till en större trapphall och en sessionsal i jugendstil tillkom på andra våningen. Göteborgs stad har ägt huset sedan det byggdes och idag håller bland annat kommunfullmäktige sina sammanträden i huset.

Börsen byggnadsminnesförklarades 1960 och har skyddsföreskrifter, vilket ställer särskilda krav vid en förändring.

Del I: Den historiska undersökningen innehåller en översiktlig byggnadsbeskrivning, en historik över tomtens samt Börsens historia, en kulturhistorisk värdebeskrivning samt en översikt med illustrationer som visar byggnadens förändringar under åren.

Del II: Syftet med Vård- och underhållsplanen är att säkra ett framtida underhåll och bevarande av byggnaden. Vård- och underhållsplanen innehåller en inventering med statusbesiktning över alla byggnadsdelar, så väl exteriört som interiört. Det finns även noterat vilket kulturhistoriskt värde rummet har och vad man skall tänka på inför en åtgärd. Här kan till exempel finnas anteckningar om vissa åtgärder eller byggnadsdelar kräver medverkan av en konservator. I rum som är byggnadsminnesförklarade eller har ett högt kulturhistoriskt värde bör också en byggnadsantikvarie vara inkopplad. Sist finns en statusbesiktning över installationer såsom El och VVS, en brandbeskrivning samt en översiktlig beskrivning över tillgänglighet, städning och inventarier. Som bilaga till planen finns en Underhållsplan i form av en kostnadskalkyl som spänner över 20 år. Åtgärderna är schematiskt angivna och utgör ingen färdig projektering utan i samband med aktuella åtgärder skall en separat projektering och åtgärdsbedömning göras.

Avsikten är att Vård- och underhållsplanen skall användas i den löpande förvaltningen och att planen uppdateras med jämna mellanrum, förslagsvis vart 5-7e år.

Göteborg 2011-09-08

Victoria Ask
Bebyggelseantikvarie

Innehållsförteckning

Del I: HISTORIK	
Sammanfattande historik	7
Fastighetsdata	9
Översiktlig byggnadsbeskrivning	11
Historik	15
Göteborgs Börsinrättning	15
Historik - Tidigare byggnader	16
Historik - Nuvarande byggnad	19
Ursprungligt utförande exteriör	25
Ursprungligt utförande interiör	28
Förändringar av byggnaden	43
Historisk översikt - fasader	57
Historisk översikt - planer	59
Kronologi	65
Kulturhistoriskt värde	69
Kopia på Skyddsföreskrifter	73
Källor	79

Del II: VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN	83
Fastighetsdata	88
Sammanfattning Vård- och underhållsplan	89
Generella vårdkrav	91
Exteriör beskrivning och statusbesiktning	92
Interiör beskrivning och statusbesiktning	105
Plan 1 Bottenvåning	106
Plan 2 Entresolplan	177
Plan 3	233
Plan 4	259
Plan 5 Vind	280
Statusbesiktning El	285
Statusbesiktning VVS	289
Statusbesiktning Brand	297
Tillgänglighet	299
Städning	300
Inventarier	303

Sammanfattande historik

Börsen ligger i hörnet Gustaf Adolfs torg/Östra Hamngatan i kvarteret Högvakten med huvudfasaden vänd mot torget. Vid Göteborgs grundande hette torget "Stora torget", men det kom att byta namn till "Gustaf Adolfs torg" i samband med att B.E. Fogelbergs staty över Gustaf II Adolf restes 1854. Torget blev tidigt stadens administrativa och rättsliga centrum och ingår i ett cityområde som i sin helhet har ett högt kulturhistoriskt värde. Förutom Börsen ligger här även Göteborgs stadshus, Rådhuset, Wenngrenska huset och Strömska huset.

Huset byggdes 1846-49, efter ritningar av Pehr Johan Ekman, och var på sin tid den dyraste byggnationen i Sverige. Tomten var emellertid bebyggd tidigare, men en rad stadsbränder har vid flera tillfällen ödelagt bebyggelsen i kvarteret. Den första grundstenen till "*Börs- och festivitetsbyggnaden*" lades av kung Oscar I den 1 juni 1844. En rad välrenommerade stukatörer, dekorationsmålare och bildhuggare deltog i utformningen. Invigning skedde 1849. Från och med 1863 kom stadsfullmäktige att husera i huset.

År 1904-1905 skedde en större interiör ombyggnad efter ritningar av Ernst Krüger då gården byggdes om till ett pampigt trapphus. Dessutom byggdes en ny sessionssal i den f d restaurangmatsalen och huset försågs med nytt elektriskt ljus samt gas- och värmeledningar. Även i den västra delen av huset byggdes ett nytt trapphus. Omkring år 1910 upphörde fond- och börsverksamheten och 1928 flyttade stadskollegiet in vilket medförde vissa interiöra förändringar.

Börsen är en vitputsad tvåvåningsbyggnad med mezzaninvåning. Fasaderna har ett nyklassicistiskt formspråk och en rik utsmyckning med bland annat en bred mittrisalit och gjutjärnskolonner i två våningar, skulpturer, fem rundbågiga ekportar, en attika på taket samt en balkong i huvudvåningen. Exteriören är välbevarad med få förändringar sedan byggnaden uppfördes på 1840-talet.

Huset uppvisar en magnifik inredningsrikedom och Stora samt Lilla Börssalen, tillsammans med intilliggande paradrum i fil på andra våningen, räknas till landets främsta exempel på inredning från 1840-talet.

Börsen byggnadsminnesförklarades 1960 och har skyddsföreskrifter som gäller exteriören samt delar av interiören. Huset ingår även i Göteborgs bevarandeprogram och hela området är klassat som riksintresse för kulturmiljövården.

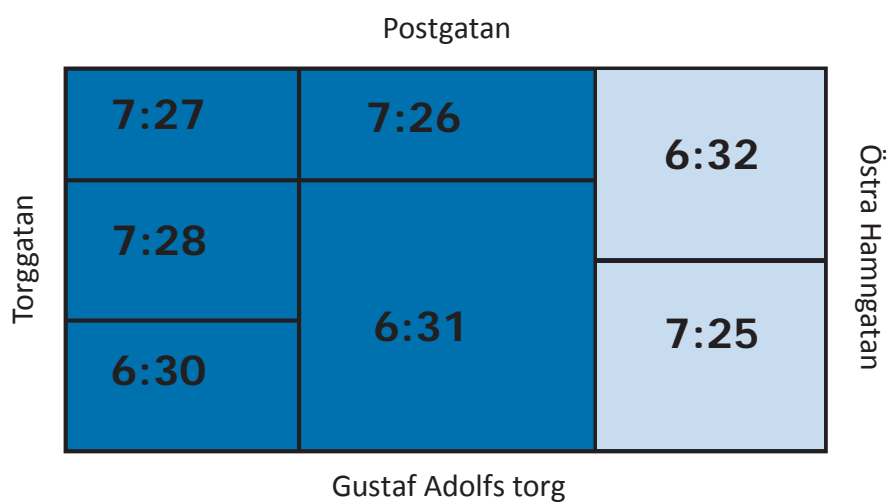
Fastighetsdata

Adress: Gustaf Adolfs torg 5/Östra Hamngatan 21/Postgatan 37

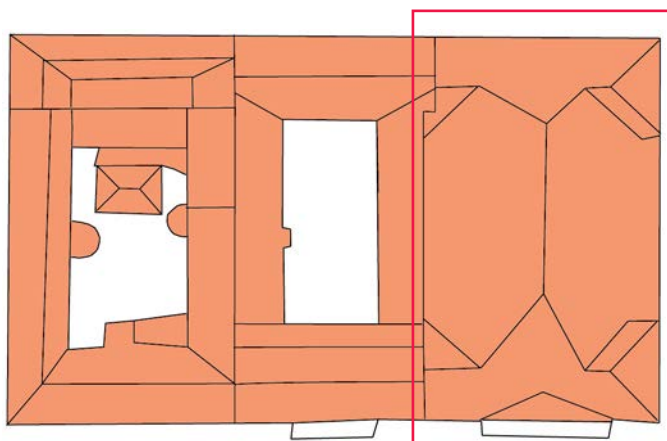
Fastighetsbeteckning: Nordstaden 16:2
Nordstaden 16 Kv Högvakten 4 före fastighetsbildningen.

Äldre fastighetsbeteckning: Nr 25 i stadens 7de rote

Äldre tomtbeteckning: Tomt 7:25 & 6:32

Äldre tomtindelning av Kvarteret Högvakten. Nuvarande Börsens tomt hette på 1600- och 1700-talet tomt nr 7:25 och 6:32.

Nuvarande tomtindelning av Kvarteret Högvakten. Hela kvarteret heter Nordstaden 16:2 och Börsen är markerad med röd ram.

Översiktlig byggnadsbeskrivning

Börsbyggnadens tomt sträcker sig genom hela kvarteret Högvakten och huvudfasaden vänder sig mot Gustaf Adolfs torg. Det är en vitputsad tvåvåningsbyggnad med mezzaninvåning. Fasaderna har ett nyklassicistiskt, symmetriskt, formspråk och en rik utsmyckning med bland annat en bred mittrisalit och gjutjärnskolonner i två våningar, skulpturer, fem rundbågiga ekportar, en attika på taket samt en balkong i huvudvåningen. Portarna mot Gustaf Adolfs torg leder in till börssalen och ingången från Östra Hamngatan leder in till huvudtrapphuset. Mot Postgatan finns en entré via en portgång in till den f d gården.

Så väl interiören är väldigt välbevarad. Stora delar av huset uppvisar en praktfull inredningskonst. Detta gäller främst paradrummen mot

Gustaf Adolfs torg. De nordvästra delarna på bottenvåningen har dock en enklare karaktär. I denna delen ligger köksregioner med bland annat välbevarade köksskåp i björk från 1950-talet. Rummen längs med Östra Hamngatan har delvis en bevarad karaktär men är inredda till kontor på 1940-talet. Rum mot Gustaf Adolfs torg är mycket välbevarade.

Rum i mezzaninvåningen har en enklare karaktär och används bland annat som kontor.

På andra våningen ligger de praktfulla salarna; Stora och Lilla Börssalen och de tre salongerna i fil mot Östra Hamngatan samt Stora trapphallen och den senare tillkomna sessionsalen i tidstypisk jugendstil.

Fotografier över Börsen - exteriör

Fotografier över Börsen - interiör

Historik

Göteborgs börsinrättning

Göteborgs stad grundades 1621 och det var inte bara ur försvarssynpunkt som 1600-talets Göteborg hade ett strategiskt läge. Tidigt insåg man också att *"Göteborgs Stads förträffeliga Läge utmed Cattegatt - är af Naturen Danat till Handel och Sjöfart"*. Det var också i Göteborg som Sveriges första kända handelsgille bildades under namnet *"Köp- och handelsgillet i Göteborg"*. Bakgrunden kan utläsas i de stadgar som skrevs den 22 februari 1661 där man menade att handeln skulle bli *"fördämpad och omkullkastad"* om den inte grundas på erforderliga stadgar och ordningar. Syftet var alltså att främja handeln och undvika att den utfördes felaktigt, d v s med falska mått och vikter samt för höga priser.

Stadens handelsmän behövde någonstans att samlas. I stadgarna från 1661 föreskrevs; *"emäddhan dhe köpmännen behöfwa en wiss orth och ställe, der dhe måge sammankomma, och om sin handel deliberera, dy oplåtes dem upbyggja sigh en Gille stuga, den samma widh macht hålla, och der til som dem bäst behagar och åsämier, förskott göra"*. Det är oklart var denna lokal låg, eller om den verkligen funnits, då den aldrig omnämns igen. I en handling från 1700-talet framkommer att de handlande, vid fint väder, samlades på Stora torget (idag Gustaf Adolfs torg) eller på den arkadförsedda rådhusgården. Vid dåligt väder samlades de istället kl 12-13 i den stora salen i Rådhusets nedre våning. Denna sal brukar därför kallas för *"Beursen"*. Med tiden kom handelsmännen att enbart nyttja Rådhusets lokaler.

År 1781 bildades ett nytt börsällskap och magistraten tog fram en ny börsordning. I denna framhölls att det i alla välbeställda handelsstäder skulle finnas en börs där de handlande kunde mötas. Magistraten upplät *"Beursen"* och en intilliggande kammare till det nya sällskapet. Börsen hölls öppen mellan klockan 9-14 och 16-22 på vardagar samt efter gudstjänstens slut på söndagar och högtidsdagar. Lokalen var öppen för stadens alla invånare. Här fanns bland annat inrikes och utrikes tidningar till låns, men till något annat än ostörd läsning och *"behagelig conversation"* fick lokalen inte brukas. Alla former av dispyter bötlades. Börsen var också stadens stora festsal. Vid finare tillfällen och fester användes den för middagar och baler, till och med som operasal och maskerader för Gustaf III.

Mot bakgrund av det gemensamma nyttjandet av salen, och de behov som förelåg, började stadens myndigheter redan under 1770-talet att planera för en egen byggnad för börs- och festiviteter. Minst tio olika ritningsförslag togs fram och åtta arkitekter engagerades, däribland stadsarkitekt C. W. Carlberg, J. F. Weinberg och F. Blom. Det var dock först 1844 som det avgörande beslutet om placeringen togs. Den nya byggnaden skulle uppföras på tomten där det s k Kaulbarska karolinerhuset låg invid Stora torget.

Tidigare byggnader på tomten

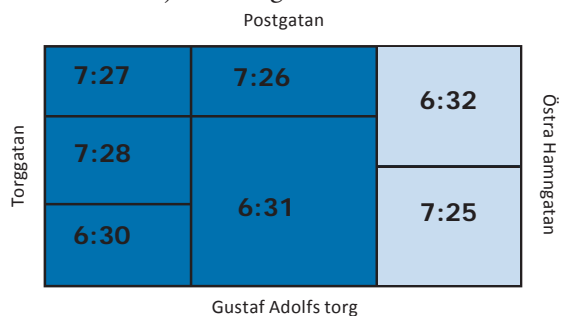
Den Kaulbarska tomten (Tomt 7:25 & 6:32)

Tomt 7:25 och 6:32 utgjordes ursprungligen av flera tomter som under 1630-talet övertogs av rådmann Jürgen von Lengerken efter Rutgier van Ackern. Efter von Lengerkens död ärvde hans änka, Cecilia von Lengerken, tomterna. Hon kom att bebygga en del av dem, troligtvis tomt 7:25 mot Postgatan. Efter hennes död ärvdes tomterna av hennes dotter och hennes man, rådmann Paul Rokes. Under 1670-talet kom de att vid hörnet av Gustaf Adolfs torg (tomt 6:32) att uppföra ett stenhus i två våningar.

Efter att Rokes avlidit sålde hans arvingar 1702 "det vid torget belägna stenhuset samt träbyggningen, tomt och alla därtill hörande hus och härligheter" av Sebastian Tham (Göteborgs tomtägare). År 1712 köpte Tham även tomt 7:25, vilken kom att kallas Thams bakgård. Sebastian Tham avled 1729 och tomterna ärvdes av hans hustru.

År 1745 ägdes byggnaden med tomt av kommissarien Jöns Niclasson Holst. Huset brann ner i den stora stadsbranden 1746, men återuppbyggdes. År 1747 avled Holst och änkan Catharina ärvde tomten och byggnaden. Catharina gifte så småningom om sig med Johan Fredrik Kaulbars och därefter kom byggnaden att kallas det Kaulbarska huset. Kaulbars var mellan åren 1749-1762 landshövding, friherre och general. Han hade tidigare kämpat tillsammans med Karl XII vid Fredrikstens fästning och var en av de officerare som fann kungen död.

En brand härjade återigen i kvarteret och huset

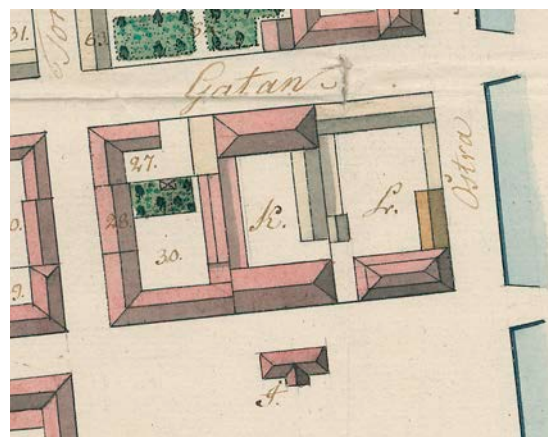

Äldre tomtindelning av Kvarteret Högvakten. Nuvarande Börstomten hette då tomt nr 6:32 och 7:25.

brann åter ner 1758, men återuppbyggdes ännu en gång med två våningar i sten. Källarvåningen var välvd och vinden rymlig, försedd med vindskupor. Huvudfasaden var indelad med lisener, fem fönsteraxlar och en vacker portal mot torget med stadens vapen i kalksten. Mot Östra Hamngatan fanns tre fönsteraxlar, vilket innebär att huset inte sträckte sig så långt in mot tomt 6:32. Fredrik Kaulbars avled 1762 och hans änka flyttade ut ur huset som istället kom att hyras ut till olika ändamål. På tomten uppfördes salubodar och annan enklare träbebyggelse.

Anständigt hotell och värdshus

År 1775 köptes byggnaden, med tomter och uthus, av Martin Holterman, direktör vid Ostindiska Kompaniet, för 35 025 daler silvermynt. Holterman sålde vidare byggnaden till staden samma år. Staden byggde om huset till ett "anständigt hotellerie och värdshus". Mellan åren 1778-1783 var Petter Reuterquist förste källarmästare. Under en period huserade frimurarna i byggnadens övre våning och handelsman Lundgren i den nedre våningen. Från år 1783 hyrdes lokalerna av källarmästare Johan Engborg som drev Engborgs källare. Efter en tid hyrde Johan Engborg hela huset, förutom två kamrar

Stadskarta från 1803 över Kv Högvakten. Kartan visar dels det Kaulbarska huset mot torget men även den enklare träbebyggelsen på tomten. (Riksarkivet)

Akvarell från 1787 över Göteborgs innerstad med Gustaf Adolfs torg i bakgrunden. (GSM)

Uppförstorad del av Stora torget med Kaulbarska huset till höger, på tomten där Börsen senare uppförs. Etsning från 1787. (GSM)

Uppförstorad av det f d Kaulbarska huset. Färgreproduktion efter akvarell av Elias Martin 1787. (GSM)

Litografi över Gustaf Adolfs torg (fd Stora torget). Årtal okänt, men efter 1824 då Stadshuset påbyggdes och före början av 1840-talet, då Kaulbarska huset revs. (GSM)

Kaulbarska huset på tomten för fd Börsen. Teckning från ca 1800. (GSM)

mot torget samt ett trähus på gården som hyrdes av handelsman Lundgren. Vid den här tiden inrymde husets andra våning en stor festsal där fester hölls för medelklassungdomar. Efter Johan Engborgs död, i början av 1800-talet, gifte hans änka om sig med Johan Ericsson. Den senare kom att överta Engborgs källare men påpekade snart för magistraten att byggnaden var i mycket dåligt skick, så dåligt att de resande under vintern inte kunde vistas i rummen utan ”*äventyr för deras hälsa*”. Några år följde där man försökte få till en lösning, inget förslag blev dock godkänt. Magistraten hade större planer med tomten, särskilt då staden saknade ett börs- och festivitetshus.

År 1816 avled Johan Ericsson och hans änka sade då upp arrendet med Göteborgs stad. Huvudbyggnaden inropades av Gunne Petterson vid en arrendeauktion. Pettersson öppnade en servering och erbjöd plats till assembléer (dans- och festsällskap) i källarlokalerna. Två rum i huvudbyggnadens nedre våning samt två handelsbodas på tomten hyrdes ut till handlande Niclas Andersson som hade kvar arrendet till 1819.

Ett fängelse uppförs på tomten

Under tidigt 1800-tal beslöt magistraten att en del av den Kaulbarska tomten, delen mot Postgatan, skulle användas för en utbyggnad av fängelset på stadshustomten intill. År 1811 ökades hyran för tomten och man lät meddela att bodarna längs med Postgatan skulle rivas. Samtidigt gjordes en razzia mot alla de tillfälliga stånd och bodar som uppförts på tomten. År 1819 stod fängelset färdigt och i byggnaden fanns även utrymmen för uthyrning, nämligen en handelsbod mot Östra Hamngatan samt en stor vind.

Endast en kort tid därefter avled Gunne Petterson. Rummen hyrdes då ut till bokbinderimästare C.G. Winbergs hustru Maria Winberg som öppnade en servering - Winbergskans krog. Handelsboden i samma hus inropades av handlande J. O. Jacobsson.

Nuvarande byggnad på tomten

Beslut om att uppföra en börs

Den 22 oktober 1824 beslöt magistraten, under ordförande von Rosen, att en ny börs skulle uppföras på Kaulbarska tomten. Det beslutades att den nya byggnaden skulle likna Rådhuset. Utöver börs skulle byggnaden innehålla lägenhet för restauratör, rum för allmänna festligheter och magasin för staden. På nedre botten, mot Östra Hamngatan, skulle det finnas salubodar. Till grund för projektet låg en skiss av stadsarkitekt Jonas Hagberg.

Maria Winberg, som bedrivit krogrörelse i huset, avled 1838 och hennes son C. G. Winberg övertog då arrendet. År 1843 beslöt Drätselkommissionen att säga upp hyresgästerna och bjuda ut huset på auktion för rivning eller flytning. Vid tillfället fanns även flera bodar och handelsstånd på tomten, t ex järnkramhandel

(järn- och diversehandel), ett bokbinderi, en läderaffär och diverse klädstånd.

Det Kaulbarska huset inropades av fabriksägare Alexander Keiller. I april 1844 meddelades att rivningen var fullbordad. I källorna saknas uppgifter om det intilliggande fängelset, men sannolikt revs det samtidigt. Nu hade utrymme skapats för att uppföra stadens nya representationshus - Börshuset.

Arkitekten och hans medhjälpare

Handelsstaden Göteborg stod i mitten av 1800-talet inför en ny blomstrande ekonomisk situation och med Börshuset manifesterades den nya situationen.

Eftersom Börsen skulle fungera som stadens offentliga representationsbyggnad valdes

Vy mot Gustav Adolfs torg och Stora Hamnkanalen med Kaulbarska huset till höger i bild. Detalj av akvarell av J F Weinberg från 1820. (GSM)

arkitekt med omsorg. Beslutet föll till slut på Stockholmsarkitekten Pehr Johan Ekmans ritningar. Ekman var utbildad vid Konstakademien och hade varit verksam i Gävle. År 1840 fick han burskap som murmästare i Göteborg. Ekman utgick delvis från tidigare förslag som framarbetats av Fredrik Blom. Arbetet genomfördes under fem års tid och många personer var inblandade.

Bygget påbörjas

Den första grundstenen till *"Börs- och festivitetsbyggnaden"* lades av kung Oscar I den 1 juni 1844. Till detta tillfälle hade juvelerare Tengstedt tillverkat en murslev och hammare av finaste silver. Mursleven förvaras idag på Göteborgs Stadsmuseum. I grundstenen lades en blydosa innehållande 3 guld-, 11 silver-, och 14 kopparmynt. Dessutom lade man ner en silvermedalj med inskriptioner.

Börsen uppfördes i stadens regi med Pehr Johan Ekman som byggmästare. Grunden pålades med 1200 pålspiror och 80 timmerstockar. Grundmuren murades av en lokal granit eller gråsten. Sockeln och entrétrappan kläddes med finhuggen ljus granit från Lysekil. Därefter murades huset upp av tegel från Forsåkers tegelbruk. Det krävdes 1 850 000 tegelstenar av högsta kvalitet. Stenarna skulle vara välformade och välbrända av en lera som vilat minst en vinter och utsatts för frost. Uppdraget blev dock för svårt för bruket att genomföra och man tvingades köpa in tegel även från andra bruk.

Vid tiden hade två nya material tagit sig in på marknaden - järn och cement. Dessa öppnade för en ny formrikedom och nya färgkonstellationer. Bland annat utgjordes putsen av romancement från England (starkt hydrauliskt kalkbruk som var en föregångare till portlandscement). Vid tiden var detta nästintill oprövat för detta ändamål. Det köptes in 150 tunnor cement som hämtades från Hull. Bottenvåningens murar rusticerades medan andra våningen slätputsades.

Taket kläddes med järnpannor efter engelsk modell. Denna lösning rekommenderades av grosshandlare Gibs som använt materialet som takbeklädnad på Jonsereds fabriker. Dessvärre fick järnpannorna bytas ut till galvaniserad järnplåt redan 1879 då de inte höll tätt.

Även det dittills oprövade materialet gjutjärn användes till huvudfasadens ornamentik, bland annat till balkongräcken, kolonner och fönsteromfattningar. Järnet var billigt, hållfast och motståndskraftigt och lämpade sig därför bättre för vårt kyliga klimat än till exempel marmor som gjutjärnet avsågs efterlikna. Modellerna till fasadornamenten skapades i en verkstad vid Lilla Bommen. Formarna fylldes sedan med gjutjärn i Jonsereds gjuteri. De sex figurerna på huvudfasaden, samt mindre detaljer såsom de joniska kapitälerna, göts i zink på Finspongs gjuteri.

En av de som deltog i utformningen av fasaden var Axel Fahlcrantz, professor och bildhuggare. Tidigare hade han bland annat smyckat de kungliga slotten. Fahlcrantz stod även för det invändiga bildhuggeriet. Till putsning och sättning av fasadornament lät arkitekten anlita fyra murargesäller från Hamburg. De friskulpturer som än idag står längs med taket mot Gustaf Adolf torg är modellerade av Carl Gustaf Qvarnström. Även han hade tidigare arbetat med Kungliga slott och gemak, vilket var anledningen till att Ekman valde honom.

Ytterligare två medhjälpare var F. Hagedorn, tysk dekorationsmålare som utförde de invändiga dekorationsmålningarna, och stuckatören Antonio Detoma med erfarenhet från Vita havet i Stockholms slott. Arbetet med stuckaturerna skapade så stort intresse bland invånarna att man tvingades begränsa tillträdet för åskådare till söndagar mellan kl 13 - 14.30.

Teckning över Börshuset från 1870. Till höger syns den f d kanalen på Östra Hamngatan. Tidsningstryck efter teckning av Ludvig Messmann. (GSM)

Vy över Börshuset och f d kanalen längs med Östra Hamngatan. Litografi daterad 1884 ur Mankell, O.A.: Göteborg. (GSM)

Utsikt från Rådhuset ut mot Gustav Adolfs torg. Litografi efter teckning av C. G. Berger kring år 1859. (GSM)

Inspiration till interiör

Den 1 september skrev Ekman till drätselkommissionen att yttermurarna och taket skulle vara uppfört och pålagt till försommaren 1846. Därefter skulle de interiöra arbetena påbörjas:

”hwarvid på samma gång efter hand skall anbringas orneringar af gips och andre materier, samt gipsmarmorarbeten verkställas. Architekturens in-studering så väl till listor, som orneringar, som ock sjelfva putsningsättet beror absolut på huru och i hwad wäg man ämnar decorera, måla och tapetsera, hwarföre derom måste i förwäg wara beslutfattadt och idéer uppgjorde samt anskaffas kunnige personer till utförandet, hvilka ale för närwarande ej torde wara att finna i riket. Det på sednare tider efter antiken upptagna och synnerligast i Tyskland med så stora framsteg utvecklade och bearbetade sätt, att medelst målning decorera salar och rum, är i min tanka att föredraga, emedan man på detta sätt kan erhålla arkitektoniska och med byggnadens caraktär öfverensstämmande helhet och prydlighet, för wida mindre kostnad än det som wanligen förr brukats med allt uphöjde orneringar. Som jag, med största intresse för saken, efter bästa förmåga omfattat allt wid denna byggnad, önskade jag äfwen, att, utom sjelfwa byggnads-arbetet och den egentliga inredningen, hafwa befattning med den inwändiga orneringen, målning och tapetsering, för att genomföra det hela i en sammanstämmande stil. Wäl har jag efter förmåga och tillgång följt den nya tidens utveckling i denna del af architekturen, men innan jag utförer något wid en byggnad af det värde i öfrigt, som denna Börsbyggnaden, önskade jag, att studera och jemföra mine idéer med någre efter den högre byggnadskonsten fordringar utförde saker; men som sådant ej finnes i Sverige tager jag mig frihet härigenom vördsamt framställa, om Högädla Drätsel Commissionen skulle finna för godt, att af stadens medel för Börsbyggnadens räkning bewilja mig bidrag till företagande af en resa till Tyskland, för ofwanskrifna ändamål, i höst, sedan arbetet är afslutadt. Med samma kunde jag då påse eller utwälja sådane dekorationer och effekter, som erfordras och kunna köpas färdige för wida mindre kostnad, än att här låta göra dem”.

(Ur Göteborgs börs- och festivitetsbyggnad 1849-1949)

Ekman reste sen på en sju veckor lång inspirationsresa till Tyskland. Under tiden leddes arbetet av byggmästare Malmberg.

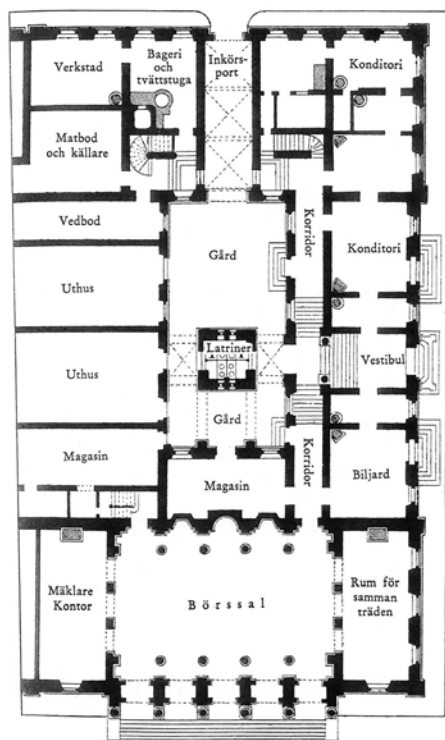
Vid Ekmans hemkomst sammanträdde stadens styrande kring upplägget av dekorerings- och målningsarbetet. Dekorationsmålaren F. Hagedorn, verksam i Stockholm, önskade att Ekman skulle komma till huvudstaden för att de tillsammans skulle studera och skapa ritningar. Ekman reste till Stockholm i sex veckor. De skissade på dekorationsmålningar för festvåningen, trappuppgång och vestibuler. Inspirationen hämtades från Stockholms slott och andra slott i huvudstadens närhet.

Väl tillbaka i Göteborg skrevs kontrakt med Hagedorn i januari 1847. Han åtog sig *”all slags erforderlig Ornamentals och Decorationsmålning i Börs- och festivité lokalerna, samt stora restaurationsrummen, jemte stora trappuppgången och Westibuler, äfwensom all slätmålning och Marmorering i Lim- och Oljefärg, med och utan Lakering”.*

Ekman hade tidigare betonat att: *”så mycken kostnad är nedlagt för ett wackert yttre och en systematisk inre anordning, vore det väl skäligen utföra det inres decorering i harmoni härmed, på det att ej det fördelaktige intryck det yttre kan gifva, nedstämmes och dödass då man inträder byggnaden, der man skulle wäntat sig e stegring i smak och elegans”.*

Kontrakt skrevs med den italienske stuckatören Antonio Detoma som åtog sig allt stuckarbete, takputsning av gips i kassetter och gjutning av gipsmoduler. Till väggar och kolonner användes blankpolerad marmorstick, s k scagliuola. Detta innebar en blandning av kalk, gips, marmormjöl, krita och svagt limvatten som blandas tillsammans med pigment.

Ambitionerna för byggnationen av det nya Börs- och festivitetshuset var höga och avsikten var att anlita Sveriges bästa hantverkare.

Ursprunglig planritning över bottenvåningen från 1844, signerad P.J. Ekman. Publicerad i Tidskrift för praktisk byggnadskonst från 1851.

Invigning

Den 1 december år 1849 invigdes Göteborgs nya Börs- och festivitetshus av konung Oscar I. Till minne av konungen restes en staty av honom inne i byggnaden. Det är en staty utförd av skulptören Johan Peter Molin. Invigningen avslutades men en stor bal på kvällen. Om denna skrev Drätselkommissionen i ett protokoll den 4 december 1849:

”Den festliga bal med hvilken nya börsen härstädes den 1 dennes invigdes, var besökt af mellan 1,300 och 1,400, af magistratens och borgerskapets äldste å stadens vägnar inbjudna personer. Balen var i alla afseenden högst lysande och troligen en bland de mest briljanta, som någonsin givits i Sverige”.

Kostnaden för byggnaden var vid invigningen uppe i 450 000 riksdaler silvermynt. Detta var ett av tidens mest påkostade byggen i Sverige, och representerar det välstånd som Göteborgs befann sig i vid tiden. Redan från början ansågs byggnaden tillhöra en av Sveriges vackraste byggnader.

Skuta i Stora Hamnkanalen och vy mot Gustav Adolfs torg i bakgrunden med Börshuset till höger i bild. Foto ca 1895-1905. (GSM)

Ursprungligt utförande - exteriör

Börsen uppfördes med kortsida och tillika huvudfasad mot Gustaf Adolfs torg. Byggnaden utgörs av två våningar samt en mezzaninvåning som skiljs åt av en fris och gördelgesims. Mot torget gavs byggnaden en rikt utsmyckad fasad med ett framträdande mittparti. Bjälklaget bars upp av sex toscanska kolonner. På andra våningen ställdes joniska kolonner, på dolda plintar, vilka bär ett förkroppat joniskt entablement och en takgesims. Fasaden kröntes av en listindelad atika med skulpturer. Murpartiet bakom figurerna bidrog till att dölja det flacka taket. Ekman själv menade att det var nödvändigt med en kraftfull dekoration så att fasaden utmärkte sig vid torget.

Enligt originalritningar skulle den nedre våningens mittparti rusticeras och omges av sidorisliter med släta murar. Vid uppförandet rusticerades dock hela bottenvåningen, medan byggnadens översta våning slätputsades.

Mot torget lät man framhäva dörröppningarna genom att omge dem med toscanska pilastrar som bar en båglis. Dörrbladen, som finns bevarade än idag, utfördes i mörk ek och delades in med tre speglar. Den övre och nedre dekorerades med en medaljong i form av ett rosverk omgivet av bladornamentik. Den mittersta spegeln har en medaljong med Göteborgs vapen, omgiven av bladverk. Glasrutan i tympanonfältet ovan porten innefattades av radiärt ställda gjutjärnsstavar.

Mittpartiet gavs tre dörröppningar. Mittporten framhövdes genom ett enkelt listverk och en gesims med slingornament. Sidoportarna utformades enklare och dess uttryck knöts ihop med fönstren.

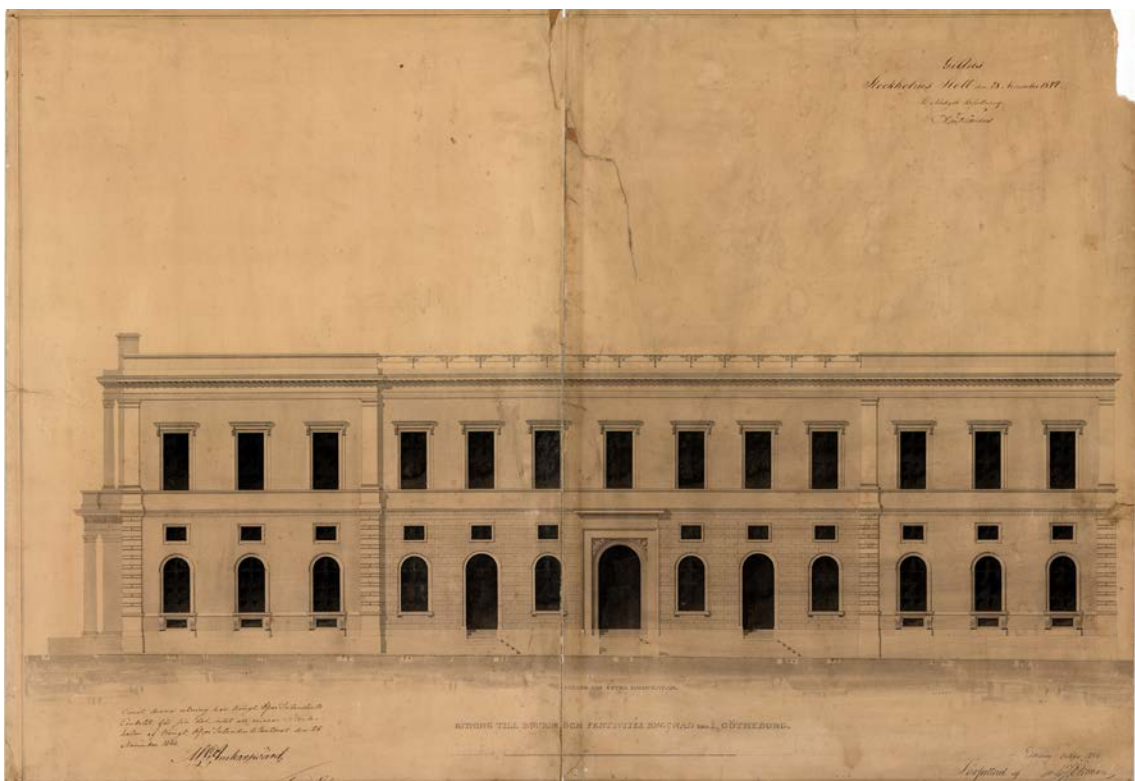
Bottenvåningen försågs med välvda fönster med omfattningar av enkla listverk. Fönstren mot torget, Postgatan samt sidorisliterna mot Hamngatan försågs med kraftiga konsoler, dekorerade med bladverk. Konsolerna ramar in de rektangulära källarfönstren. Till mezzaninvåningen sitter mindre rektangulära fönster.

Den övre våningens fönsterband gavs en större detaljrikedom med omfattningar. Öppningarna flankeras av pärlstavar, rundstavar och hålkälslistor samt en gesims med två konsoler. Balkongens fönsterpartier välvdes och omgavs av pilastrar och en båglis.

Byggnadens långsida mot Östra Hamngatan gavs ett mer återhållsamt uttryck. Denna fasadens läge och uttryck kom senare att påverkas i och med igenläggningen av kanalen år 1936.

Ursprungligen var fasaderna troligen färgsatta i en grå sandstensliknande kulör med kolonnadpartiet mot torget markerat i en gulrosa ton. Takstatyerna lär varit grönskimrande.

Börsens fasad skapade från början ett stort intresse då det utöver dess estetiska tilltal och rika utsmyckningar även hade moderna tekniska lösningar.

Ursprunglig fasadritningar mot Gustaf Adolfs torg samt mot Östra Hamngatan från 1844, signerad Pehr Johan Ekman. (RSA)

6e novemberdagsfirande på Gustaf Adolfs torg. Bilden är odaterad men tagen före kanalen på Östra Hamngatan fylldes igen 1936. (GSM)

Fotografi från 1949 över Gustaf Adolfs torg med Wenngrenska huset, Stadshuset och Börshuset i bakgrunden. Ur Kjellin, Maja: Göteborg genom tre sekler. (GSM)

Ursprungligt utförande - interiört

Bottenvåning

Mot Gustaf Adolfs torg låg handelssocietetens lokaler som utgjordes av börssalen (4209) som var bottenvåningens förnämsta rum, vilket flankerades av sammanträdesrum (4208) och mäklarkontor (4210). Dessa tre rum nyttjade hela bottenvåningens och mezzaninvåningens höjd.

I fil mot Östra Hamngatan låg ett biljardrum (4206-07) och ett konditori (4223-4229). Rummen i hörnet Hamngatan/Postgatan var ursprungligen tilltänkta som en lägenhet men utthyrdes istället ut till ett Schweizeri som sålde finare bakverk och konditorivaror.

Den stora entrén var belägen mot Östra Hamngatan. Trapphallen var ursprungligen förlagd i en särskild utbyggnad på gården som upplystes av fönster på alla sidor. Den andra avsatsen var försedd med en kupol. Från den andra avsatsen fortsatte trappan i en vinkel och avslutades vid dörren utanför festivitetsalen (4405) i den tredje våningen. Väggarna i det gamla trapphuset utgjordes av polerad marmorstick med relief-medaljonger och målningar i al fresco.

Den västra delen av våningen, vägg i vägg med Stadshuset, låg enklare utrymmen såsom magasin, uthus och vedbod. Mot Postgatan fanns en matbod samt källare, verkstad, bageri och tvättstuga. Från Postgatan gick även inkörsporten till den centralt placerade gården.

Börssalen (4209)

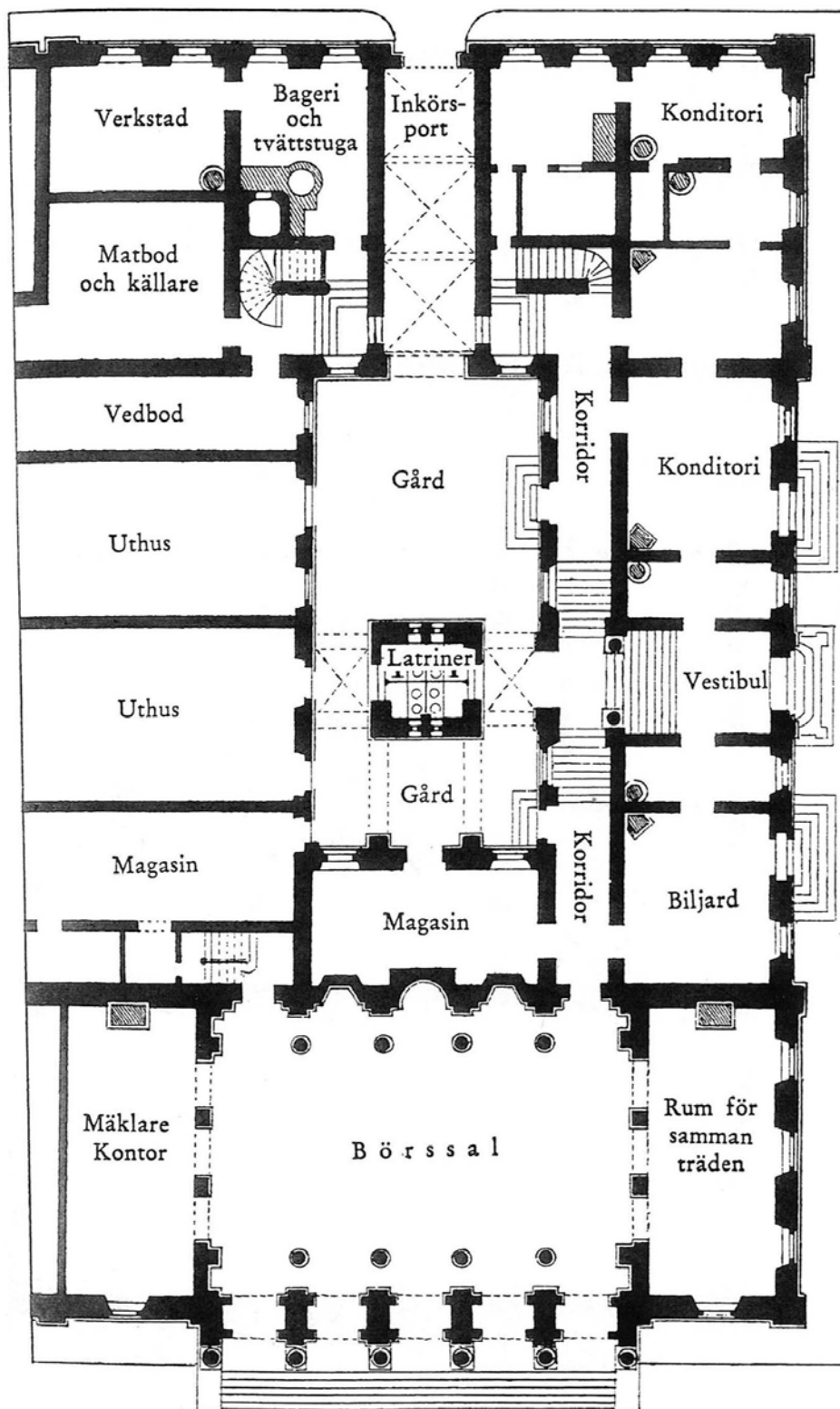
Börssalen nås genom de fem portarna mot Gustaf Adolfs torg. Utmed långsidorna placerades fyra joniska kolonner av grön kålmårdsmarmor. Ursprungligen var de avsedda att utföras av sten eller trä och Ekmans önskan var att låta tillverka dem i marmor. Kålmårdens marmorbruk levererade de 8 alnar och 17 tum höga (22 tum i diameter) för 860 riksdaler banco per styck. Kolonnerna delades i tre delar och kolonnskäftet och baserna blankpolerades. Kapitälerna skulle dock vara matta eftersom dessa skulle

förgyllas. De ståtliga kolonnerna kom på plats i november 1846 och man blev så nöjd med arbetet att verksmästaren Elias Rask förärades med en gratifikation på drygt 33 riksdaler.

Börssalens väggar utfördes av röd marmorstick och delades in i arkader flankerade av joniska pilastrar av grön marmorstick. Väggarna avslutades uppåt av en palmettprydd taklist av vit gipsstickatur mot röd bakgrund. I arkaderna placerades dörrar av ljus, polerad ek. Partierna försågs med glas och spröjsar i gjutjärn. Norra väggens mittersta arkad var avsedd för en skulptur medan de flankerande arkaderna var avsedda för gjutjärnskaminer och pardörrar.

Taket dekorerades praktfullt. Kassettakets bjälkar gavs en rik gipsstickatur enligt förebilder från napoleonarkitekterna Perains och Fontaines mönsterbok "*Recueil de décorations intérieures*" som utgjorde inspirationskällan för flera av husets dekorationer. Kassetterna delades in i tre målade fält som ramades in av en förgylld äggstavsfris. Det mellersta fältet bestod av en förgylld sol mot blå bakgrund medan de övriga två rektangulära fälten gavs ett slingornament i rött och gult mot gråblå bakgrund. Golvet var ursprungligen av cement med en marmoromfattning.

År 1877 genomfördes en förstärkning av bjälklaget i festivitetsalen (idag benämnd Stora Börssalen 4405) på ovanliggande plan. Förändringen utfördes under ledning av arkitekterna J. E. Leo och Adrian C. Peterson. Börssalen kompletterades med fyra ornerade järnpelare försedda med ljusarmar i form av gripär. Ritningen till dessa upprättades av J. E. Leo som lät sig inspireras av de kandelabrar som hovbildhuggare och professor Axel Fahlcrantz tidigare ritat till stuckrummet (4418). Pelarna avslutades med konsoler på vilka två långsgående järnbalkar lades in. Kring pelarna byggdes ett podium med en balustrad av polerad ek och smidesfyllningar. Podiet användes vid börsupproppen. Förstärkningen av bjälklaget medförde också att taket fick en ny indelning med mindre

Ursprunglig planritning över bottenvåningen från 1844, signerad P.J. Ekman. Publicerad i Tidskrift för praktisk byggnadskonst från 1851. Av någon anledning är ritningen beskuren på vänster sida.

kassetter. Året därpå, 1878, lades golvet om med golvklinker, s k Mettlacher fliser (keramiska plattor från den tyska staden Mettlach), i färgstarka mönster.

Mäklarekontoret och sammanträdesrummet

De två rum som flankerar börssalen nåddes via glasdörrar. Smetanarummet (4210) har idag takkassetter och slätmålade väggar. På väggen mot Börssalen kan man dock skönja spår av äldre rik stuckornering kring arkaderna vilket vittnar om att rummet tidigare varit rikt dekorerat. Enligt uppgift lär väggarna ursprungligen varit målade i grönt med fyllningar och friser i cinnober och blått. Troligen kan både Smetanarummet (4210) och Sammanträdesrummet (4208) haft samma bemålning.

Rummens möbler anskaffades av drätselkommissionen och beställdes från snickaremästare C. J. Sahlin. Till mäklarekontoret tillverkades; en bänk som avsågs stå under fönstret, två lägre

bänkar för långväggen, en pulpet med tio lådor till stadens mäklare samt två pulpeter med skåp för börsdirektionen och växelkontrollören. Till sammanträdesrummet tillverkades; fyra fönsterbänkar, fyra bord och 12 stolar. Möblerna tillverkades av mahogny och stolarna kläddes med svart tageltyg som köptes in av handelsbolaget H. Röhöss.

I Smetanarummet hänger idag en stor ringklocka av malm som tidigare hängde i vestibulen. Klockan inköptes 1845 av grosshandlare G. Melin och användes som börsklocka.

Trapphus 4201-4202

I den nedre vestibulen innanför porten mot Östra Hamngatan ledde en bred trappa med refflade steg av kalksten upp till mezzaninvåningen. Här placerades två toscanska kolonner av gjutjärn, marmorerade i ljusgult för att efterlikna siennamarmor. Väggarna ska ursprungligen varit dekorerade med blomstermålningar.

Börssalen år 1860 som visar hur rummet på bottenvåningen såg ut före ombyggnaden 1877. Här ser man bland annat att J.P. Molins staty över Oscar I ursprungligen hade en annan placering och gjutjärnspelarna mitt i salen har ännu inte tillkommit. Litografifärgtryck av G. Berger ur Göteborg med dess omgivning. (GSM)

Fotografier över Börsalen där vi bl a ser den äldre balustraden samt att kungastatyn står placerad i öppningen mot gården. Det övre fotot är odaterat och det nedre från år 1901. Bägge är tagna efter ombyggnaden och förstärkningen av bjälklaget 1877. (GSM)

För övriga rum i den nedre våningen finns inte tillräckligt med historiska fakta för att beskriva deras ursprungliga utseende. Enligt källor lär konditorilokalerna tidigare varit dekorerade med målningar av F. Hagedorn.

Mellanvåning

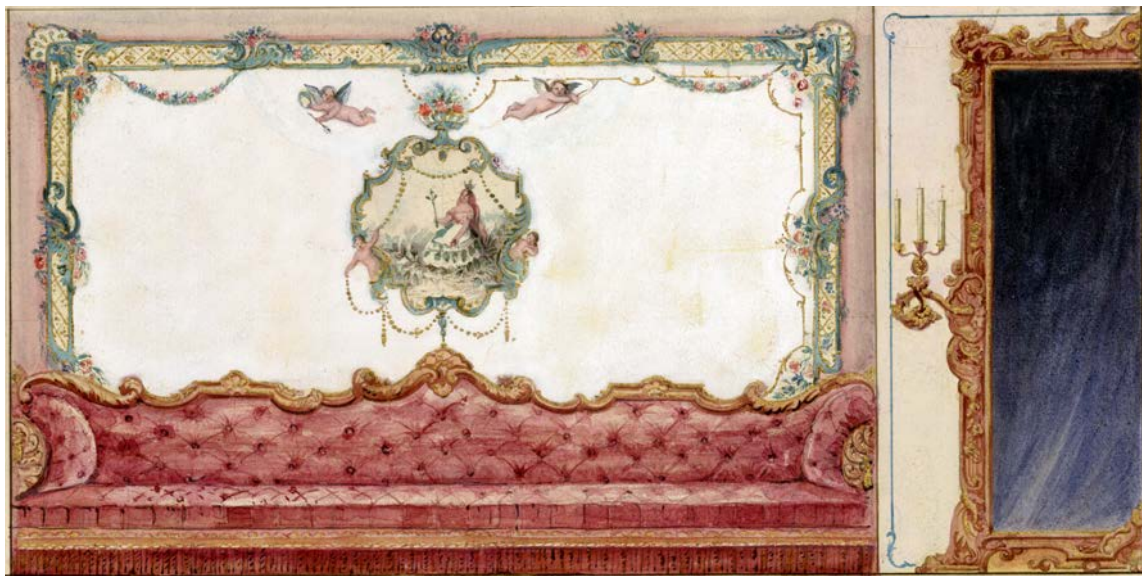
Mellanvåningen utgjordes av 16 rum, varav fyra inreddes till toaletterum för damer och herrar. Här låg även en vestibul där man samlades inför tillställningar. Väggarna i vestibulen utfördes med grönaktig marmorstuck med fält av vit stuck (marmorerad). Så väl väggfält som fönster- och dörrromfattningar utformades med äggstavsfriser av gips. Under fönstren målades ett meanderornament i al fresco.

Damtoaletten (4308) fick en påkostad inredning med väggmålningar i blått, rosa, grönt och guld med blomsterprydda ramverk. I fyllningarna fanns en rokokokartusch med Venus omgiven av amoriner. Så väl tak, väggar och dörrar var ramindelade med kassetter i guld och blomstermålningar mot ljusgul och vit botten.

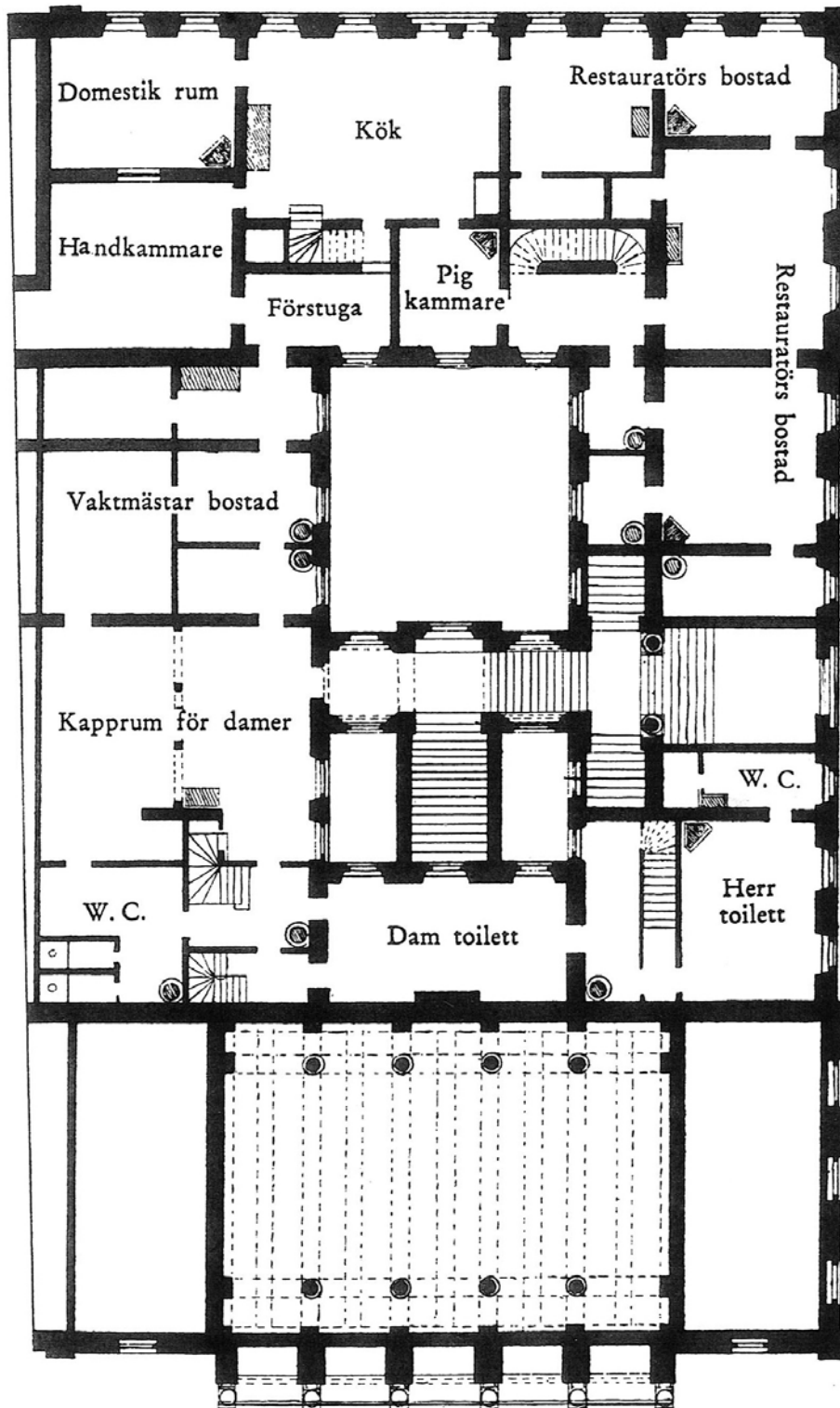
Möbleringen gick i rokokostil med smäckra konsolbord och mahognyspeglar av vackert utskurna akantusblad, rocailles och mjuka bladformer. Damtoalettens snickerier utfördes av snickaremästare F.O. Malmsjö. Dessutom utfördes två stora soffor, sex taburetter och två divanbord av snickaremästarna S. J. Sahlin och B. Schultz. Möblerna lär varit klädda med ylletyg i gammalrosa. Det berättas även att det vid extra fina tillfällen köptes in puder, parfymerade tvålar och parfym till damerna.

Herrtoaletten (4354) nåddes via stora trapphuset. Toalettarna köptes in från England och installerades av en engelsman, troligtvis var dessa bland de först förekommande i Sverige. Även här var väggarna ursprungligen vackert dekorerade.

Övriga utrymmen på mellanvåningen nyttjades som restauratörsbostad, vaktmästarbostad, pigkammare och kök. Från köket löpte en trappa upp till restaurangens matsal.

Akvarell över fantastiska väggmålningar och möblemang i damtoaletten i entrésalen. Ritningen är osignerad men sannolikt gjord av arkitekt Pehr Johan Ekman kring år 1844. (RSA)

Ursprunglig planritning över mellanvåningen från 1844, signerad P.J. Ekman. Publicerad i Tidskrift för praktisk byggnadskonst från 1851. Ritningen är av någon anledning beskuren på vänster sida.

Översta våningen

Via stora trapphallen kom man upp till den översta våningen och den ”varma vestibulen” som låg placerad strax innanför festivitetsalen.

Den stora *festivitetsalen* (4405) breder ut sig över hela huset längd mot torget. Golvet belades med ett parkettgolv importerat från München med träslag av ljusgul lönn, brunrå ek, rödbrun mahogny och rödlila amarant. Delarna fogades samman så att de bildade ett polygonmönster med stjärnor. I hela rummets storlek löpte en golvfris med meanderornament.

Väggarna pryddes med arkader, vilka på kortsidorna ramade in speglar. Långväggen mot torget delades in med vita korintiska pilastrar med kapital i vitt och guld i nio fält. Motstående vägg smyckades med väggfält i ljusröd stucco lustro.

Dörrbladen tillverkades i mahogny. Ovanför fyra av dörrarna placerades medaljonger i gips, vilka kallades ”*årstiderna*” av skulptören Thorvaldsen. Salen utrustades också med fyra kakelugnar som

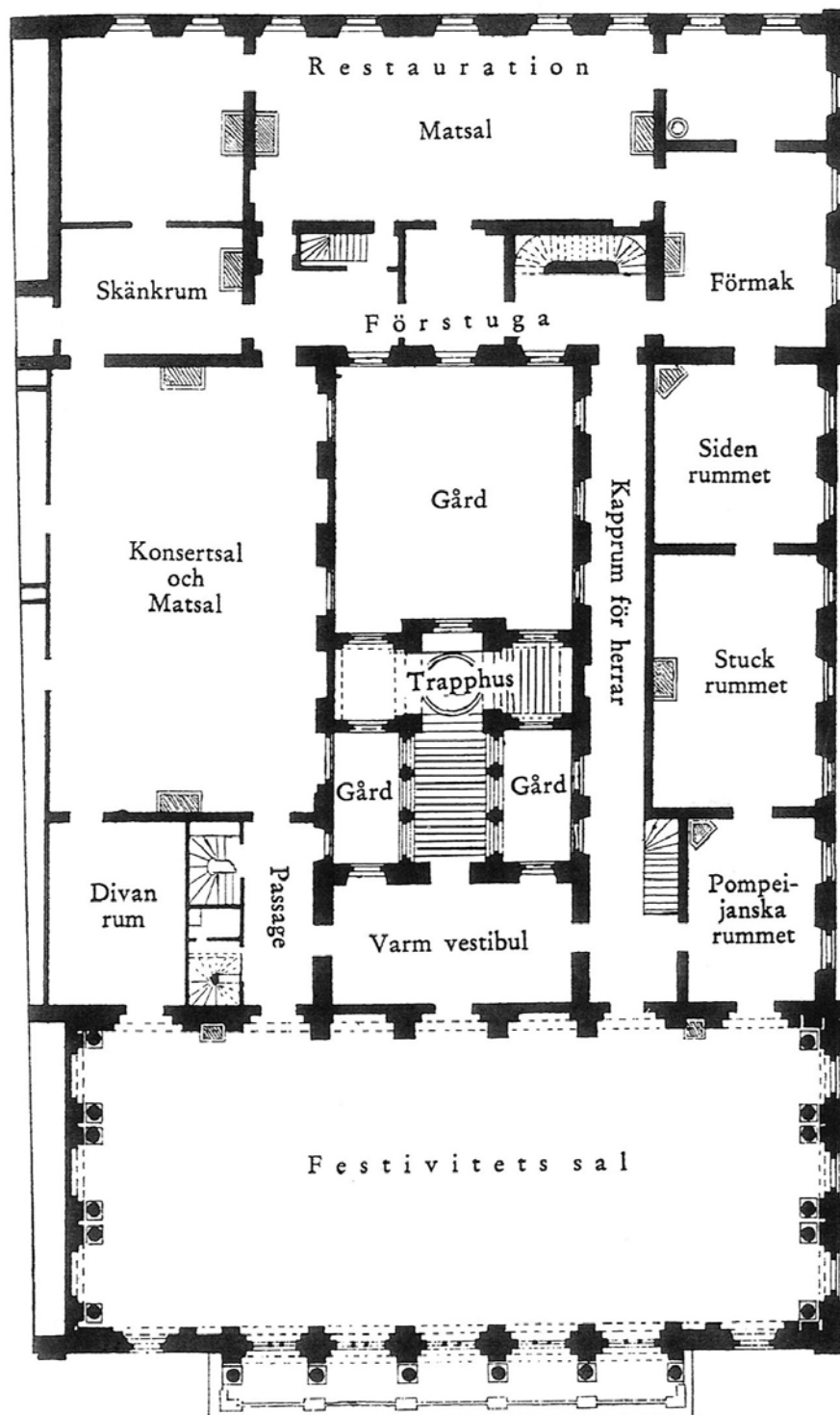
var och en pryddes av gipsstatyer inköpta i Berlin. Tre av dem föreställer såningsgudinnorna Klio, Melpomene och Euterpe, medan den fjärde föreställer sanningen. I taket hängdes tre stora och fyra mindre ljuskronor i brons från Paris.

Festivitetsalen hade förbindelse med en konsertsal/matsal i den västra flygeln och tre salonger i den östra fasaden.

Konsertsalen (4408) som idag kallas för Lilla Börssalen var försedd med läktare. I samtida källor omtalades rummet som ett av de elegantaste i Norden. Väggarna målades med tromp d’oille (tredimensionellt måleri) som skapade en illusion av gipsarbeten. Fram till år 1905, då Göteborgs nya konserthus invigdes, användes salen flitigt för musik och föreläsningar. Rummet fungerade även som festvåningens matsal och användes vid middagar, eller då det enbart bjöds på kaffe efter enskilda sammankomster. Fram till år 1906 nyttjades lokalen även för stadsfullmäktiges sammanträden.

Fest i lilla festsalen (idag kallad Lilla Börssalen) från år 1895. (GSM)

Ursprunglig planritning över andra våningen från 1844, signerad P.J. Ekman. Publicerad i Tidskrift för praktisk byggnadskonst från 1851. Ritningen är av någon anledning beskuren på vänster sida.

Börsens stora sal på andra våningen med vacker festdukning, år 1901. Vy mot söder. (GSM)

Börsens stora sal, år 1901. Vy mot norr. (GSM)

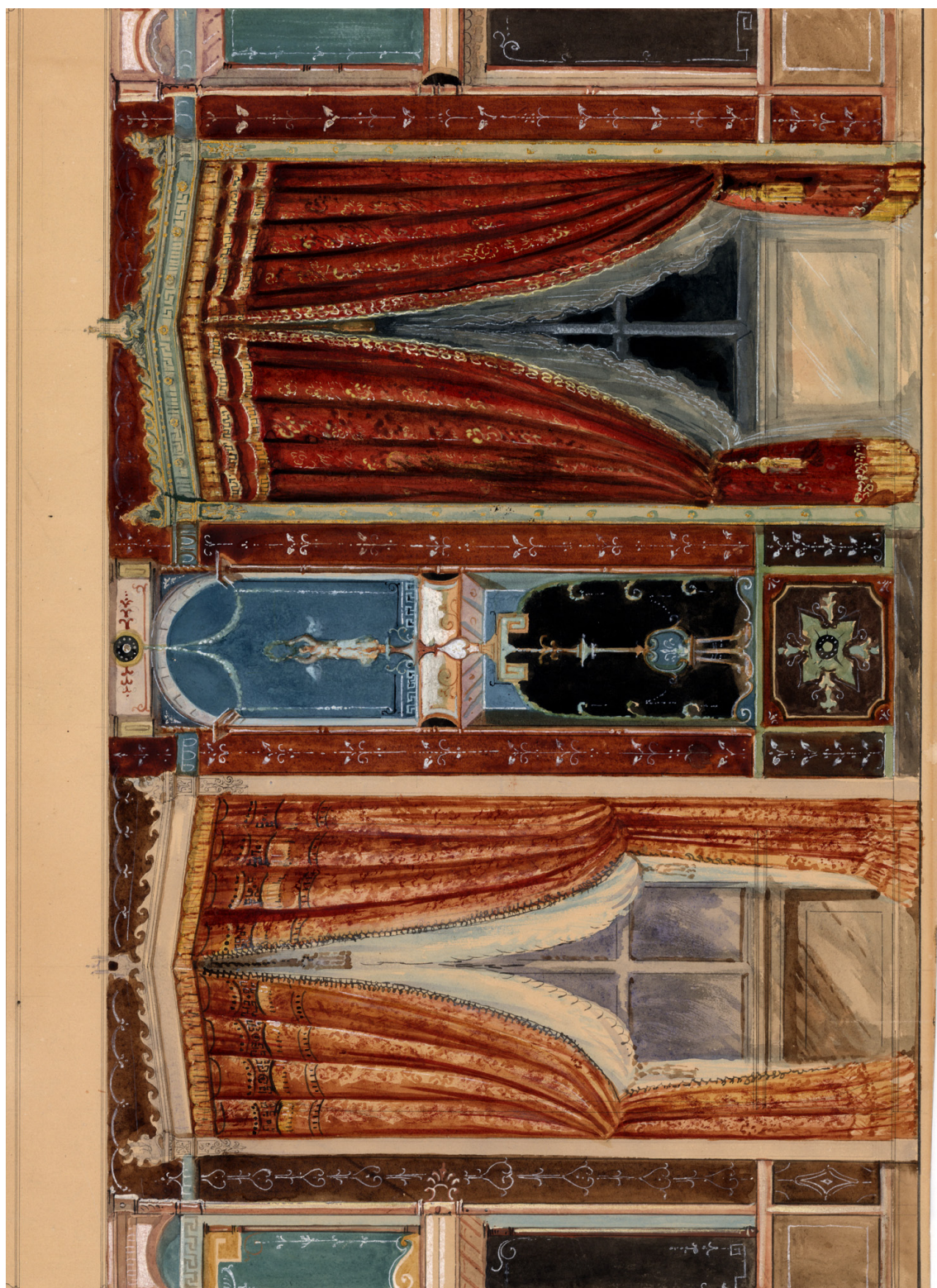
Foto över festivitetsalen, det som idag kallas Stora Börsalen, från 1950. (GSM)

Mot Östra Hamngatan placerades tre salonger i fil. Närmast festivitetsalen låg det pompejanska rummet, därefter stuckrummet och slutligen sidenrummet.

Det *Pompejanska rummet* (4419) inreddes med väggmålningar i pompejansk stil av F. Hagedorn. Målningarna hade sin förebild i Gustaf III:s paviljong i Haga där Hagedorn tidigare utfört liknande målningar. Dessutom ritade Stadsarkitekt Kaufmann två kandelabrar.

Pompejanska rummet. Fotografi från år 1949. (GSM)

Målning som visar inredning och måleri i det Pompejanska rummet. Ritningen är osignerad men sannolik gjord av arkitekt Pehr Johan Ekman kring år 1844. (RSA)

Stuckrummet (4418) har fått sitt namn av sina vackra stuckaturer. Rummet dekorerades med vit, blå och svagt röd marmorstuck försedd med vita och förgyllda orneringar. Under perioder har rummet även kallats för både det gula respektive blå rummet på grund av sin färgsättning.

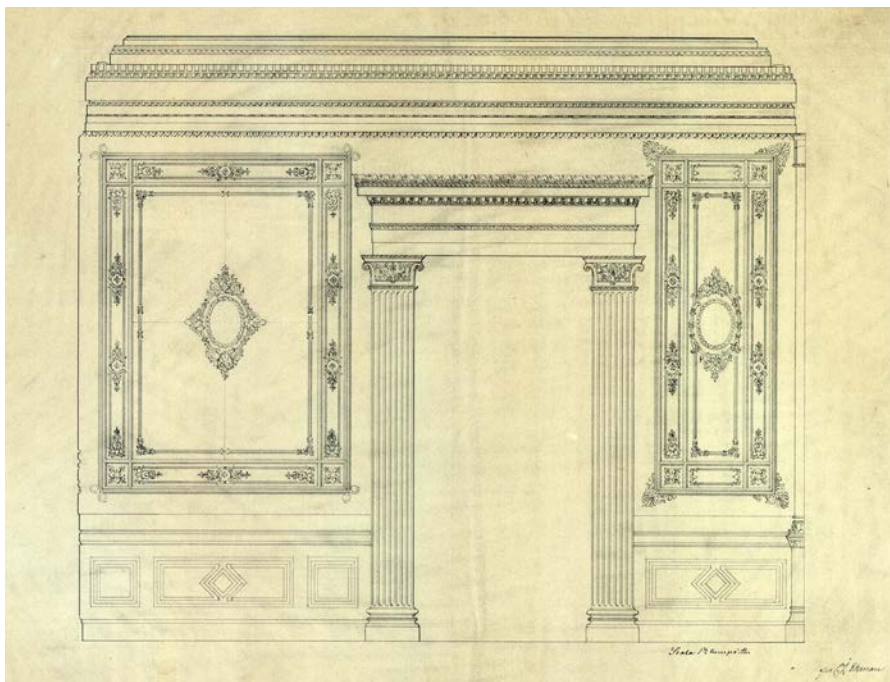
Förebilder för dekorationerna hämtades från antiken. Hoffman utförde modellerna till takstuckaturens figurer och ornament samt till mahognymöblerna. De förgyllda kandelabrarna är tillverkade av Hovbildhuggare Fahlcrantz.

Foton från *Stuckrummet*. Årtal okänt. Ur saml. Karnell. (GSM)

Sidenrummet (4417) inreddes med röd siden-damast, vilket gjort att rummet ibland har kallats för det röda rummet. Även möblemang i detta rum ritades av Hoffman.

Bakom festivitets salen, i fil mot Stadshuset, låg divanrummet och konsertsalen.

Ritning över väggdekor i stucc från 1844, signerad P. J. Ekman. (RSA)

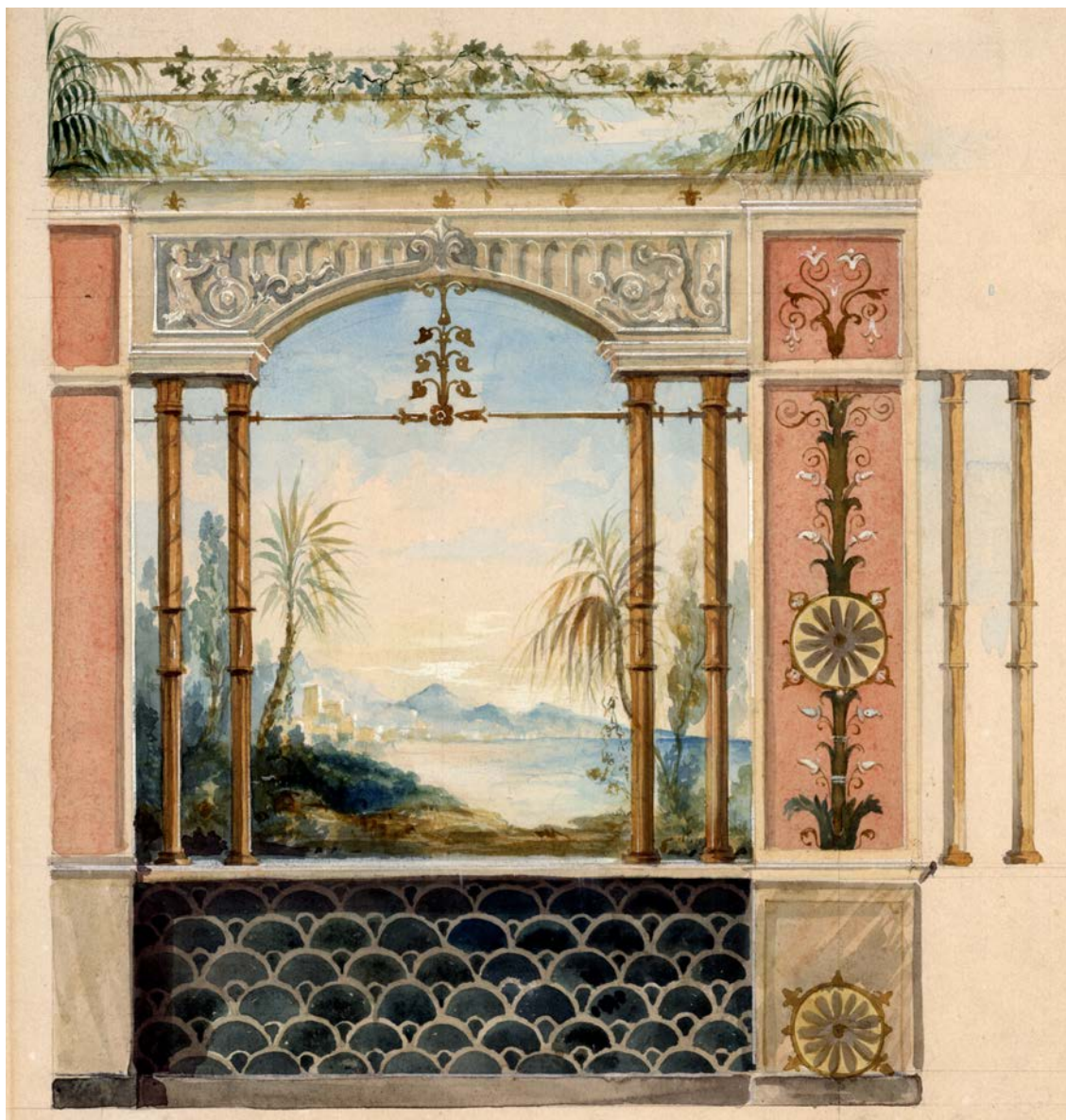

Foto från Sidenrummet. Årtal okänt. Ur saml. Karnell. (GSM)

Divanrummet (4422), eller mörka rummet som det också kallades, var försett med vackra väggmålningar utförda av F. Hagedorn. Målningarna föreställde enligt Maja Kjellin ”*levvande vyer af neapel, Stockholm, Göteborg m fl städer, infattande ramar af blomsterspalier med söderns mångskiftande sångfåglar, kaskade av ornament. Det hela, sedt vid den af konstnären beräknade artificiella belysningen, åstadkommer en fullkomlig illusion*”. I rummet stod också en lång soffa i grönt med vitt halvylletyg samt stolar.

Mot Postgatan låg restaurangens lokaler med matsal (4415), förmak (4416), skänkrum (4412) och förrådsrum.

Matsalen (4415) hade tak- och väggmålningar. Restaurangen var till för allmänheten, men användes mest av stadens societet.

Ritning över väggmålning i Divanrummet. Det är rester av dessa målningar som idag framträder i det senare tillkomna trapphuset (4422). Ritningen är troligen gjord av arkitekt Pehr Johan Ekman. (RSA)

Börsens tidiga användning

Börsen var i första hand handelsbörs, men togs även i bruk som fondbörs 1863 då en auktion med värdepapper genomfördes. Följande citat från 1863 lyfte Göteborgs Morgonpost fram i en artikel år 1949. *”Thorsdagen den 15 jan kl 10 f.m. försäljes genom auktion å stadens börs, dels 5 st Götakanal-obligationer å tills 4,400 rdr rmt med 4 ½ proc årlig ränta från sistl. års slut, och dels ett parti torra Rio Grande hudar före auktionen, vilka hudar före auktionen får beses efter anmälan å Herr Waldemar Hamfeldts kontor”.*

Utöver börsverksamheten fungerade Börsen även som stadens festivitetsbyggnad. Den storslagna invigningsbalen 1849 fick flera efterföljare, både stora och små tillställningar. Genom Karl XIV Johans forne livmedikus (läkare) och ordförande i sundhetskollodium, Erik af Edholms dagbok kan vi läsa om invigningen av Västra stambanan år 1862; *”Kl 5 fara vi till middagen på Börsen, dagens stora fest. Ett bord för omkring 50 personer var dukadt i övre ändan af salen. Der var så förnämnt att sjelfve General befälhfvaren i Districtet Loyén ej fått plats”.*

Om själva balen skrev han: *”Här dansades som på en tallrik och resten var en compact massa af de dyrbaraste rober, inklämda bland de granna resandena, för att inte tala om Herrar invånare sjelva, döpta och odöpta. Annars strålade Rosen, af mesta skönheter och klaraste juvelerna. Slutligen kom man till Soupern, som var nee pluribus impar, dvs utaf allra första sorten. Bönderna åto ananas som rofvor och tryffel som potatis”.*

Från år 1863 höll även stads- och kommunfullmäktige sina sammanträden i konsertsalen, men fick med tiden en egen lokal. Börs- och fondverksamheten hölls regelbundet fram till 1910-talet. Nya tekniska lösningar, så som telefon, telegraf och tidningar, ersatte de tidigare behoven. I Göteborgs adress- och industrikalenders nyfikenhetsregister från 1915 framgår också att Handelsföreningens fullmäktige

nyttjade lokalerna samt att vaktmästaren Maria Jönsson arbetade, och troligtvis även bodde, i huset. År 1915 omnämns också bokhållare V. J. Magnusson samt kontorist Dagmar vara verkamma i huset. Det är sannolikt att även dessa bodde i huset under en period.

Sedan uppförandet låg också en restaurang i byggnaden, med matsal, serveringsrum och skänkrum. Köket låg i mellanvåningen. Lokalerna blev dock svåruthyrda. Den första hyresgästen, konditor F. W. Paalzoow från Stockholm, hade svårt att få lönsamhet i verksamheten och redan efter ett halvår sade han upp kontraktet. Lokalerna utannonserades igen, men utan spekulanter. Efter att hyran sänkts avsevärt kom lokalerna att hyras ut till källarmästare R. W. Ekström. Även han gick i konkurs efter två år. Först i och med källarmästare H. F. Zetterlund övertagande 1864 fick restaurangen framgång. Från hans tid finns en bevarad ”Soupé-sedel”. Den 11 april 1881 bjöds det på:

- Bouillon med ägg 50 öre
- Caviar 50 öre
- Rökt lax med ägg 1 kr
- Lübsk skinka 75 öre
- Rökt renstek 75 öre
- Tryfferad Chateaubriand 1 krona
- Rostahmmel 65 öre
- Strassburger Gåslefver 1:50
- Tjäderstek 75 öre
- Ripa 1 krona
- Wanilj glace 50 öre
- Syltade ingefärsäpplen 50 öre
- Schweitzer-, Chester- och stilton dessertostar 50 öre vardera

Under ledning av Zetterlund ansågs restaurangen vara stadens förnämsta kök. År 1889 stängdes dock restaurangen och kom aldrig att hyras ut igen. Genom åren hade det skapats ett behov av att erbjuda kansliet egna lokaler i huset och restaurangen ansågs inte längre lika viktig.

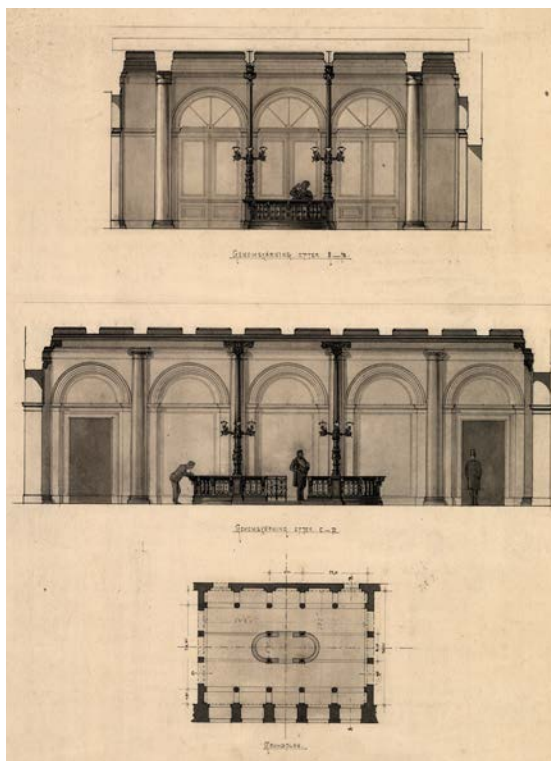
Förändringar av byggnaden

Ny entré till matsalen 1865

År 1865 anordnades en ny entré till matsalen (rum 4415) då den tidigare entrén upplevdes som osmidig. Eftersom man inte ville att allmänheten sprang runt i festvåningarna spärrades trappan av med järngrindar från stora trapphallen. Istället fick gästerna gå igenom en korridor och upp via smala trappor. Efter nya ritningar av stadsarkitekt H. J. Strömberg byggdes istället en järnbrygga från stora trappans mellanvåning till restaurangens förstuga.

Igensatta portar 1870

År 1870 byggdes två av de tre portarna mot Östra Hamngatan om till fönster. Detta är en av de få exteriöra förändringar som skett. Bakgrunden var omstrukturering av de innanföriggande rummen. Det ursprungliga biljardrummet (4206-4207) utgjorde nu sammanträdesrum och porten till konditoriet (4223) fyllde inte längre någon funktion.

Ritning över förstärkning av golvbjälklag. Osignerad men troligen A. C. Peterson 1877. (RSA)

Förstärkning av bjälklaget 1877

År 1877 genomfördes en förstärkning av bjälklaget till festivitetsalen (4405). Fyra dekorativt utformade stödpelare i gjutjärn sattes in i börsalen (4209) för att förstärka bjälklaget mellan börsalen och festivitetsalen. Förstärkningen innebar också att takets ursprungliga långsmala kassetter ersattes med flera mindre. Samtidigt lades även golvet om med klinker i olika mönstre och färger.

Efter flera års problem med husets taktäckning byttes de ursprungliga järnpannorna ut mot galvaniserad järnplåt 1878. Taket har efter det lagts om med både kopparplåt och modern plåt.

Brand 1895

Delar av byggnaden skadades i en brand 1895 och bland annat fick taket i festivitetsalen (4405) brand- och vattenskadade. Likaså skadades parkettgolvet samt målningarna i divanrummet (4422). I konsertsalen (4408) och tamburen (4403) vattenskadades taket. Branden orsakades troligtvis av den elektriska anläggningen från år 1889. Restaureringen utfördes av stuccaturfirman Wiotti & C. och Jönköpings Mekaniska Snickeribolag. Väggmålningarna i divanrummet verkar dock inte blivit reparerade.

Inbyggnad av gård m.m. 1904-1905

Mellan åren 1904-1905 genomfördes en större interiör ombyggnad. Ritningar upprättades av arkitekt Ernst Krüger och arbetena utfördes av byggnadsfirman A. Krüger & Son. De största förändringarna utgjordes av en ny, mer praktisk trappuppgång och förbindelse mellan rummen i den tredje våningen, en ny sessionssal, nytt elektriskt ljus samt ny gas- och värmeledning.

Ekonomibyggnaderna på gården revs och gården byggdes igen helt. Det byggdes en ny pam-pig trappa på det tidigare gårdsutrymmet med ett välvt glastak med kassetter och glödlampor. Väggarna dekorerades i marmorstuck, kvaderstemsindelad i två gula nyanser för att efterlikna

marmorblock. Taklisten var utformad som en meanderbård mot svagt blå bakgrund.

Trappan utgjordes av en bred tvåloppstrappa i järnkonstruktion, klädd i vit marmor. Den ramades in av räcken runt hela vestibulen. Från räcken sträckte sig pelare klädda med joniska pilastrar i gul marmorstuck samt två joniska kolonner i röd marmorstuck. Arbetena utfördes av den italienska stuckatören Pietro Liva. Entrén mot Östra Hamngatan delades av mot trapphallen med nya pardörrar.

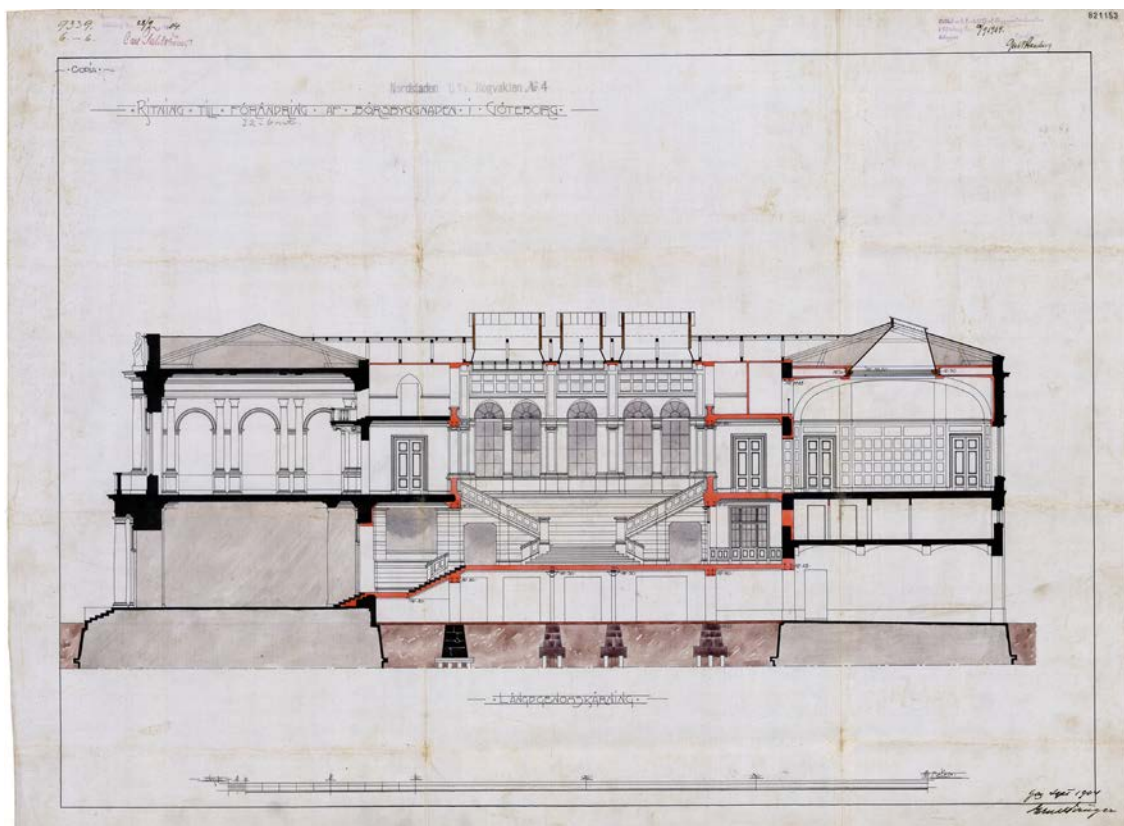
I anslutning till Stora trapphallen byggdes kapprum och damtoaletter. De inreddes med äldre rokokomöbler som flyttats från andra delar av huset.

I den sydvästra delen av huset byggdes ett nytt trapphus som bland annat ersatte divanrummet (4422) på tredje våningen. Vilplanet vid f d divanrummet utökades även genom att rummet

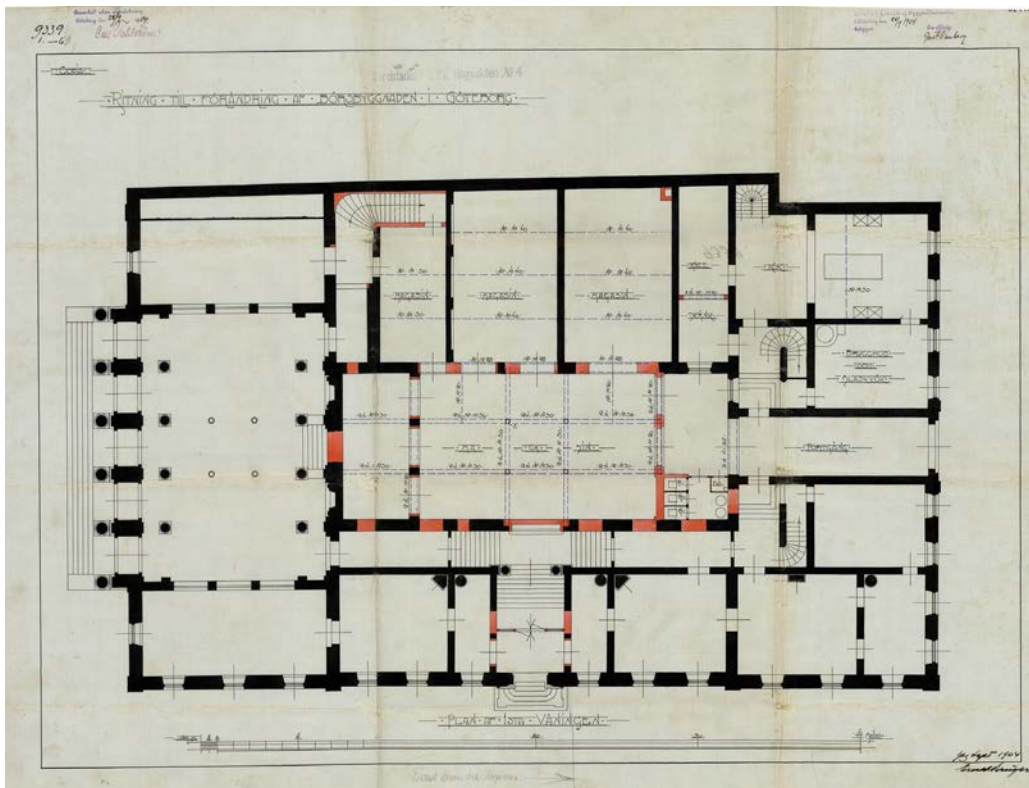
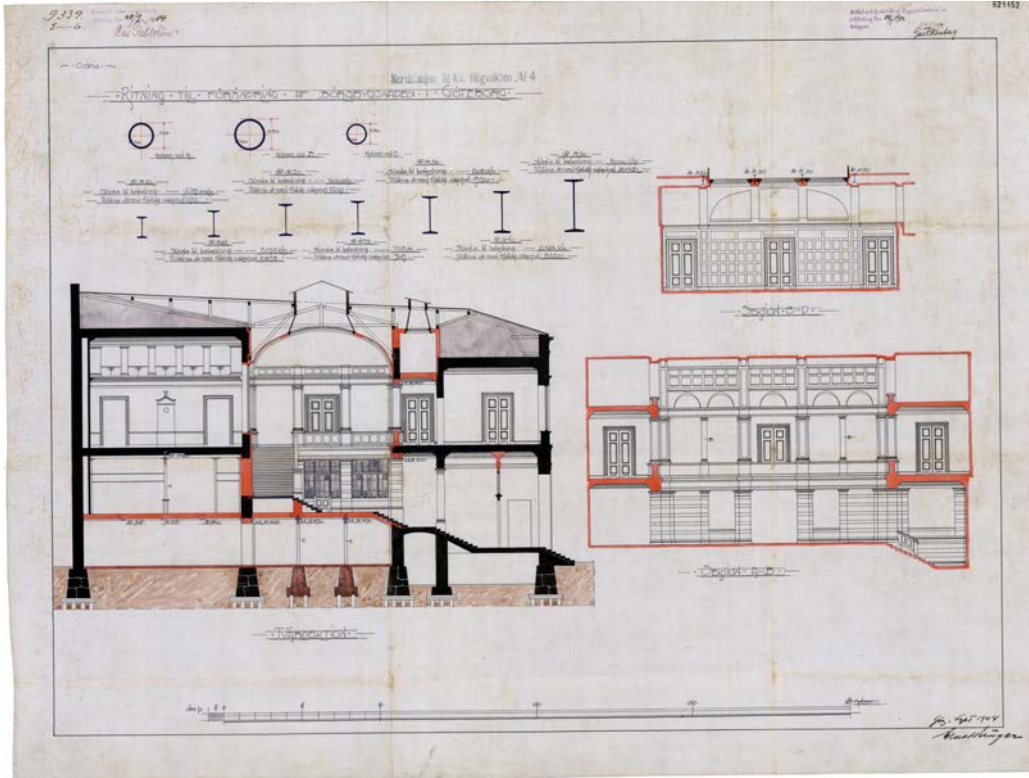
slogs ihop med den intilliggande passagen. Tidigare rum såsom vestibul, pigrum m.fl. ersattes nu av den arkadgången (4402-4404) som löpte runt trapphallen.

Konsertersalens (4408) gårdsfönster bibehölls men vette nu ut mot trapphallen. En ny sessionssal för Stadsfullmäktige byggdes i den f d restaurangens matsal (4415). Arkitekt Yngve Rasmussen tog fram ritningarna till den nya sessionssalen som inreddes i tidstypisk jugendstil med paneler och dörrar av polerad mahogny. Väggarna fick ramindelningar avsedda för porträtt. Karmar och bågar kring de blyinfattade fönstren ådringsmålades i mahognyimitation. Det välvda taket fick bladstavsornerade båglister och på två av rummets sidor byggdes läktare.

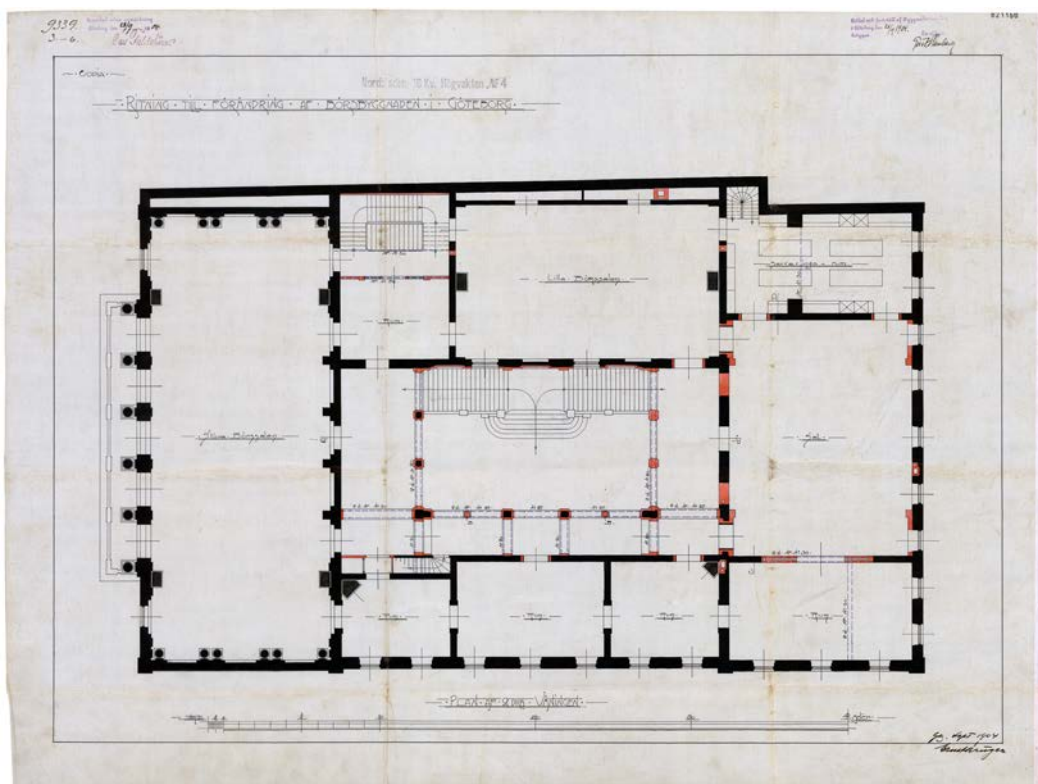
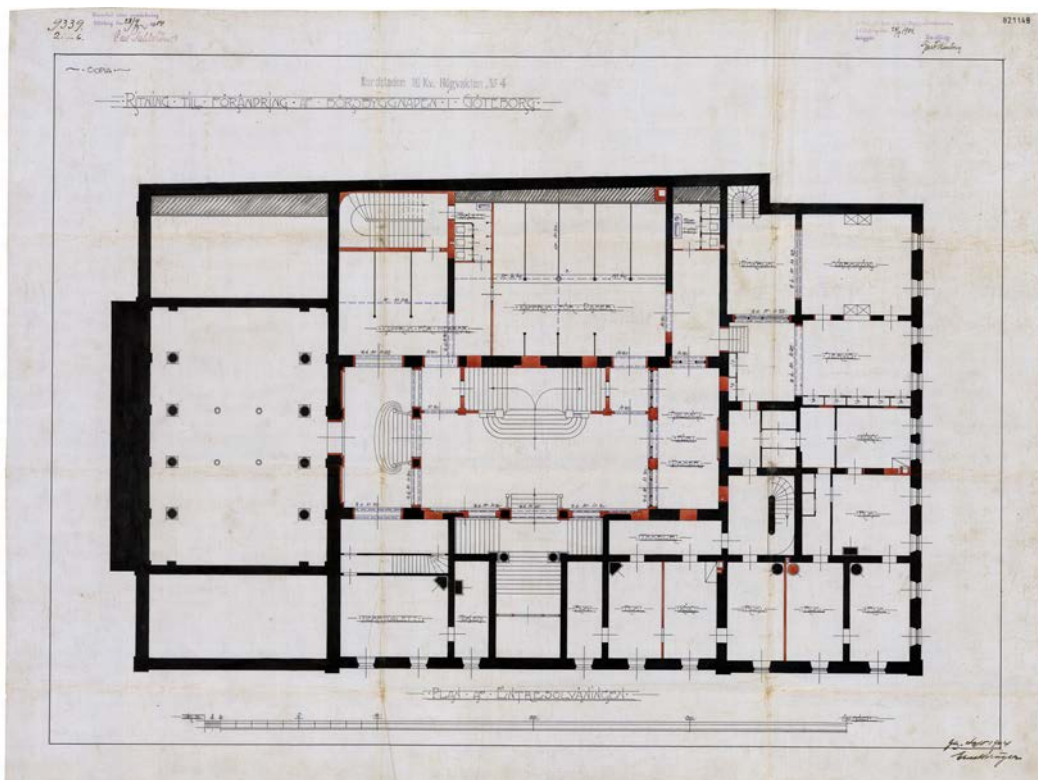
Köksregionerna moderniserades och toaletter samt garderober flyttades till våningen under. Byggnaden nyinvigdes med en stor fest den 17 februari år 1906.

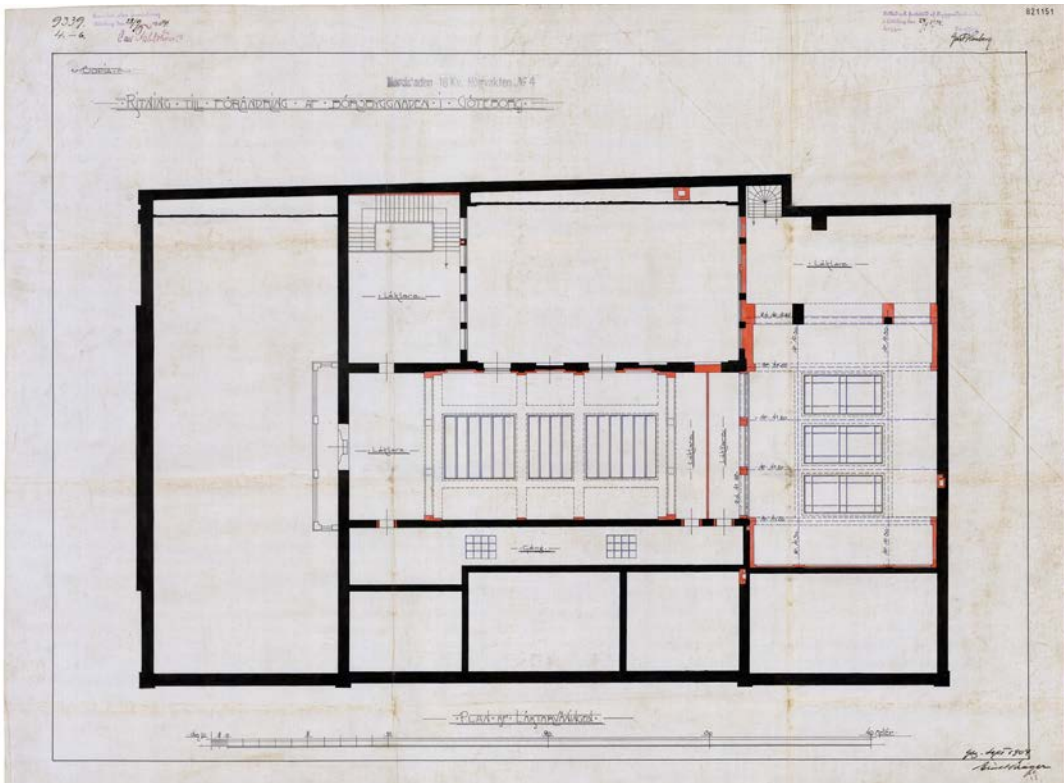
Förändringsritning från 1904 som visar det nya trapphuset som byggdes på gården och sessionssalen. (RSA)

Förändringsritningar som visar sektioner över trapphusbyggnationen och bottenvåningen från 1904. (RSA)

Förändringsritningar som visar mezzaninvåningen och tredje våningen från 1904. (RSA)

Förändringsritningar över fjärde våningen (den s k läktarvåningen) från 1904. (RSA)

Foto över den nya sessionssalen inredd i jugendstil. Fotot är odaterat. (GSM)

Foto från 1910 efter det att gårdsutrymmet byggts om till en större trapphall. (GSM)

Odaterat foto från Stora trapphallen. Negativ ur Karnells samling. (GSM)

Förändringar under 1900-talet

År 1914 förändrades taklutningen på husets mitt varvid en skarpare taklutning erhöles.

Under 1920-talet flyttade stadskollegiet in i byggnaden vilket medförde en rad förändringar och Börshuset övergick bit för bit till att nyttjas av stadens förvaltning. Huset fungerade dock fortfarande parallellt som festivitetslokal. Förändringarna på 1920-talet gällde framför allt första våningen mot Östra Hamngatan och Postgatan samt en modernisering av köksregionerna. Det genomfördes även yttre renoveringar. År 1921 målades byggnaden om i en grå kulör med gröna detaljer. Taket skulle läggas om med kopparplåt och för att finansiera takomläggningen erbjöds göteborgarna att bidra med tio kronor mot att de fick sitt namn ingraverat på kopparplåtarna.

Under 1930-talet ersattes de äldre radiatorerna i festivitetsalen (4405) mot nya. I Sessionssalen installerades värmeledningar i golvet och i undertrapphallen inreddes med nya rum (f d gården).

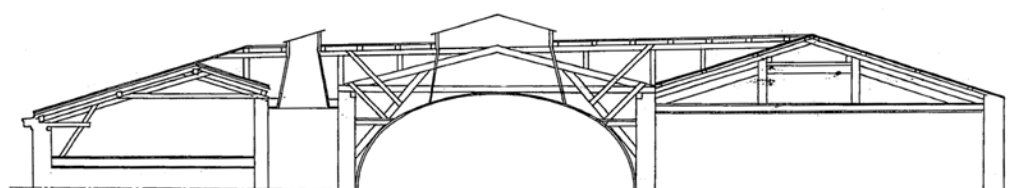
Under 1940-talet utfördes framförallt förändringar i delarna mot Östra Hamngatan, vilka bland annat innebar nya mellanväggar och installation av Wc. År 1949 firade Börsen 100-årsjubileum. Vid jubileet blev stadsfullmäktige

fram och föreslog att Börsen skulle byta namn till Göteborgs stadshus. Detta slogs dock bort genom stora protester.

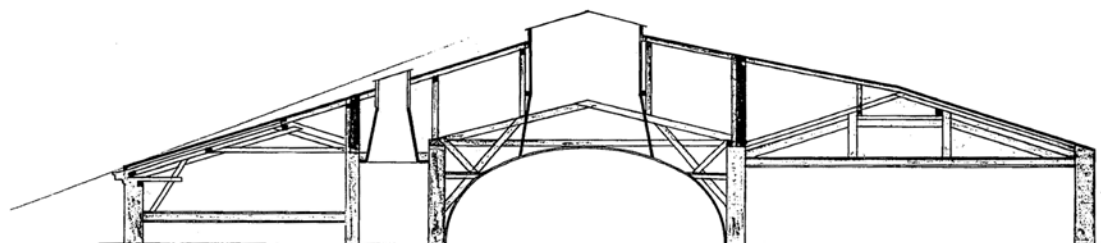
Under 1950-talet moderniserades köksregionerna i byggnadens nordvästra del.

På 1960-talet gjordes ytterligare ett par förändringar med nya mellanväggar och Wc. Stadsfullmäktiges sessionssal (4415) fick nu också nytt möblemang där de äldre, mahognystolarna ersattes mot ljusbruna läderfåtöljer. Samtidigt utökades platserna från 20 till 80 stycken. Det större antalet platser medförde att den tidigare möbleringen med halvcirklar ersattes med räta rader. Dessutom lades det in en heltäckningsmatta, en blå gobeläng bakom ordförandestolen tillkom och den tekniska nymodigheten mikrofonen och en högtalaranläggning installerades. I taket monterades ett aluminiumraster. Arbetet leddes av arkitekt Folke Sundberg tillsammans med textilkonstnärinnan Kerstin Åsling och ingenjör Arne Westerlund från AKE.

Under 1960-talet uppläts Mäklarkontoret (4210) för en museisamling till minne av den tjeckiske kompositören Bedrich Smetana. Rummet har därefter gått under namnet Smetanarummet.

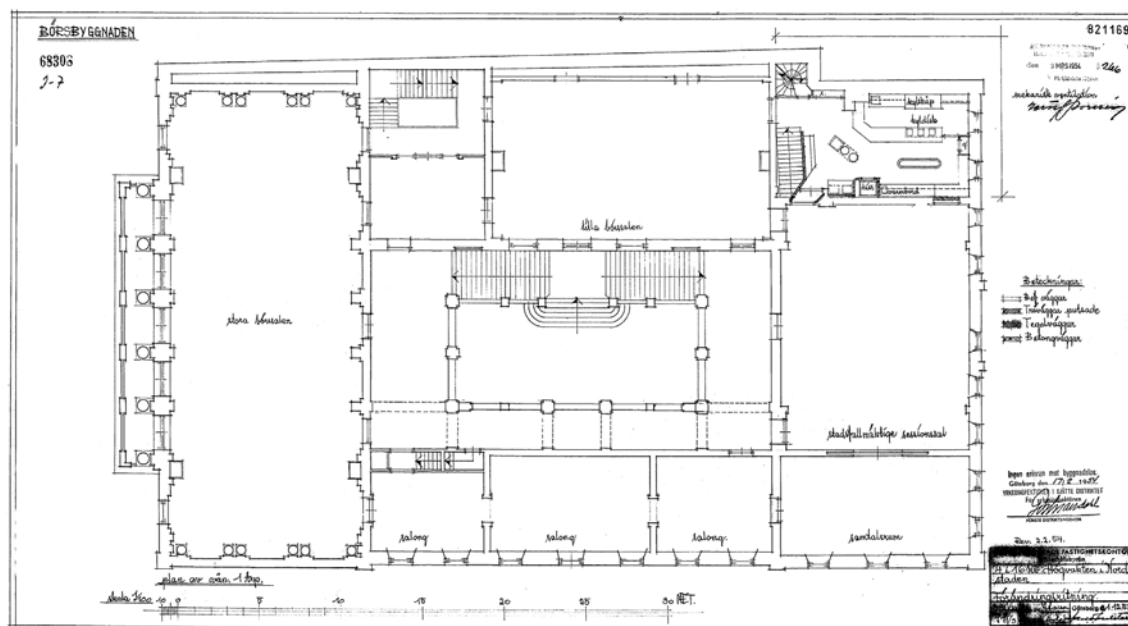

tvårgenomskärning, nuvarande.

tvårgenomskärning, blifvande.

Del av ritning från 1914 som visar hur taklutningen förändrades. (BNA)

Förändringsritningar över andra våningen från 1956. (BNA)

Under 1970-talet utfördes konserveringsarbeten i andra våningens tre salongerna mot Östra Hamngatan; pompejanska rummet, stuckrummet och sidenrummet. Arbetena utfördes av Konservatorgruppen.

Under 1980-talet genomfördes tillgänglighetsanpassningar i huset. Entrén från Postgatan anpassades med nya ramper, en tillgänglighetsanpassad wc byggdes och en hiss installerades i trapphus (4422).

År 1988 gjordes en enklare grundförstärkning i f d mäklarkontoret (Smetanrummet 4210). I handlingar från länsstyrelsen kan vi läsa att en grundläggnings- och grundvattensundersökning genomfördes. Där konstaterades att nivån låg över trägrundläggningen inom Börsen och var starkt förorenat från läckande avloppsledningar med efterföljande biokorrosion i träpälarna. Det gjordes en provgrop i hörnet Östra Hamngatan/Postgatan som bekräftade rötangrepp. Rustbädden impregnerades med en borsilikatlösning. I samband med grundförstärkningen i Smetanrummet bröts golvet upp

och hål gjordes i den västra väggen. Man gjorde då en spännande upptäckt. Innanför västra väggen fanns en 1,5 meter bred gång som sträcker sig ändå upp till tredje våningen. Väggen utgörs av en korsvirkesvägg och man hade tidigare inte känt till detta utrymme. Ett liknande schakt finns även i Konsertsalen (4408), där det också finns en lucka som visar att hålrummet går upp till taket. Det senare utrymmet har använts som förråd, medan den då nyupptäckta gången har varit helt inmurad. Vad dessa schakt ursprungligen användes som är oklart. Den finns dock med på originalritningar.

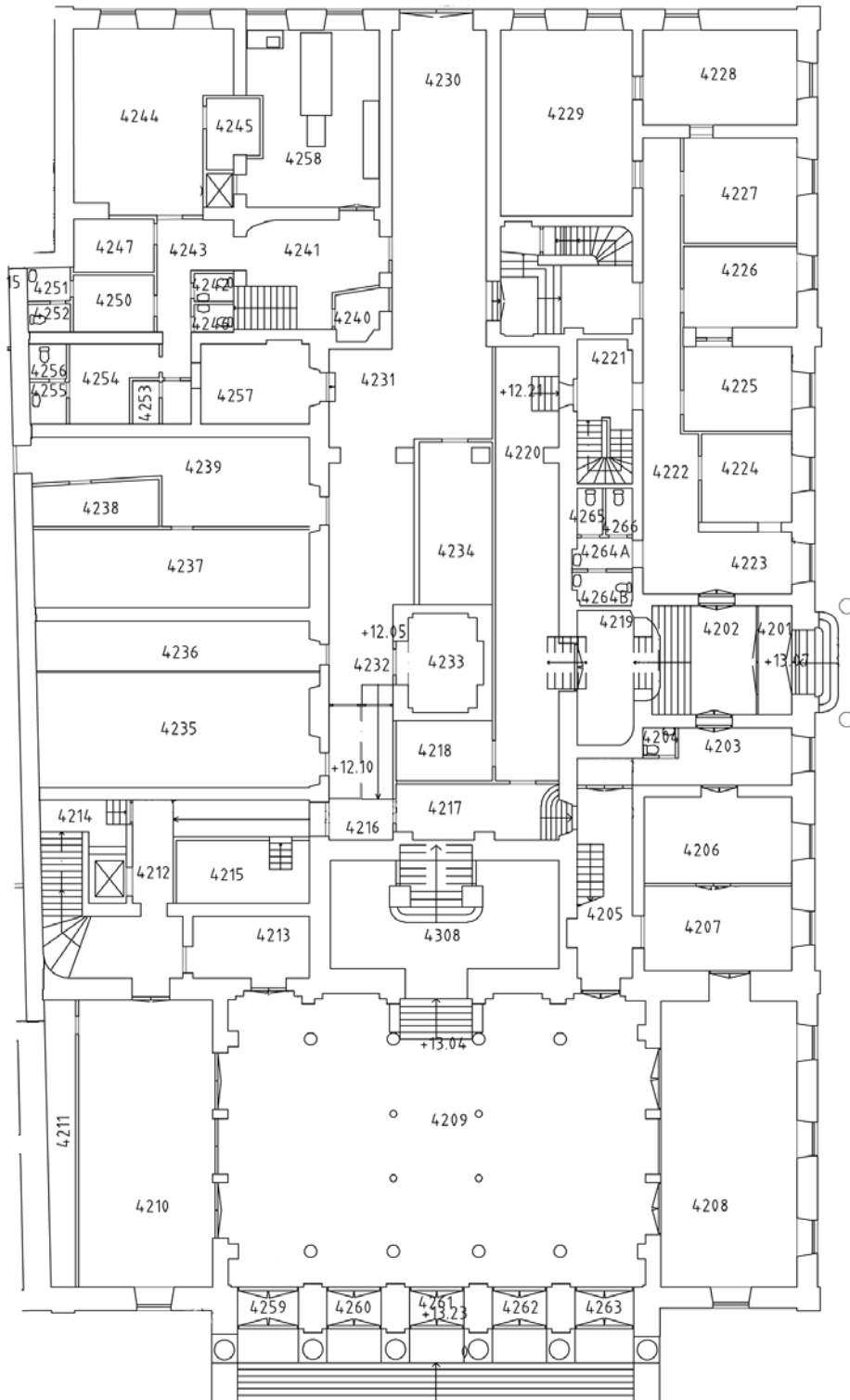
Under 1980-talet genomfördes också yttre renoveringar, bland annat en takomläggning och fasadarbeten. Sprickor hade upptäckts i fasaden mot Gustaf Adolfs torg. Fasaderna målades med silikatfärg och snickerierna med linoljebaserad täckfärg.

Under 1990-talet monterades en ny ventilationsanläggning i stora och lilla börsalen (4405 och 4408). Likaså renoverades golvet i stora börsalen. Golvet var så nedslipat att det inte gick

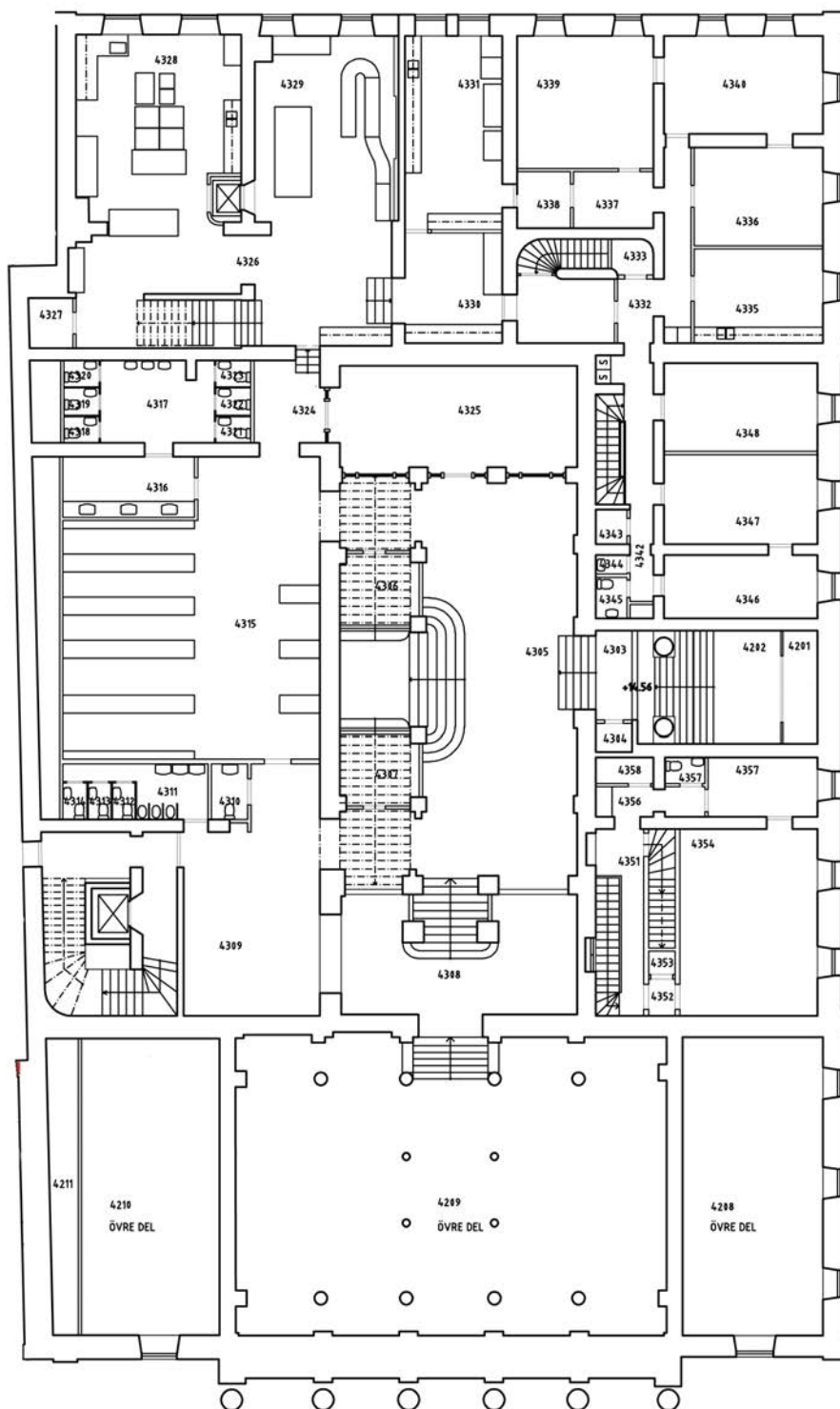
att slipa mer. Golvet byttes mot nytt lika befintligt med polygonmönster och stjärnor som inramas av en meanderbård. Golvet tillverkades av BEMBE-parkettfabrik i Bad Mergentheim i Tyskland. I samband med golvrenoveringen planerades även för en restaurering av vissa takfält och väggar med sprickor.

Under 2000-talet genomfördes konservatorarbeten, under ledning av konservator Thomas Petéus, Conservator AB. Arbetena gällde tak, väggar, dörrar och paneler i lilla börssalen (4408). I lilla börssalen slipades och lagades även golvet, som därefter varmvaxades.

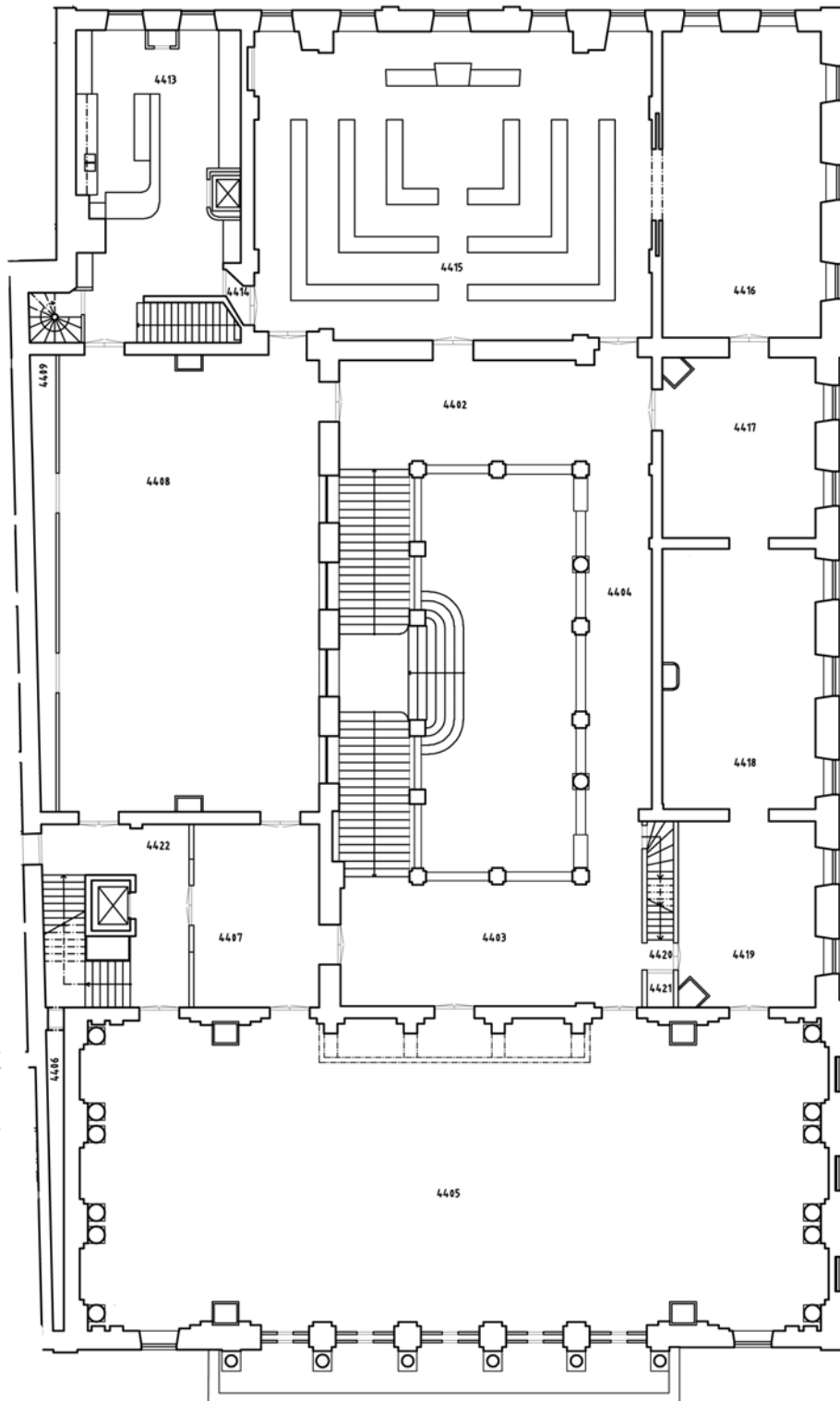
Idag är Börsen Göteborgs främsta representationsbyggnad. Här inryms kommunfullmäktiges sammanträdeslokaler, festvåning och tjänsterum.

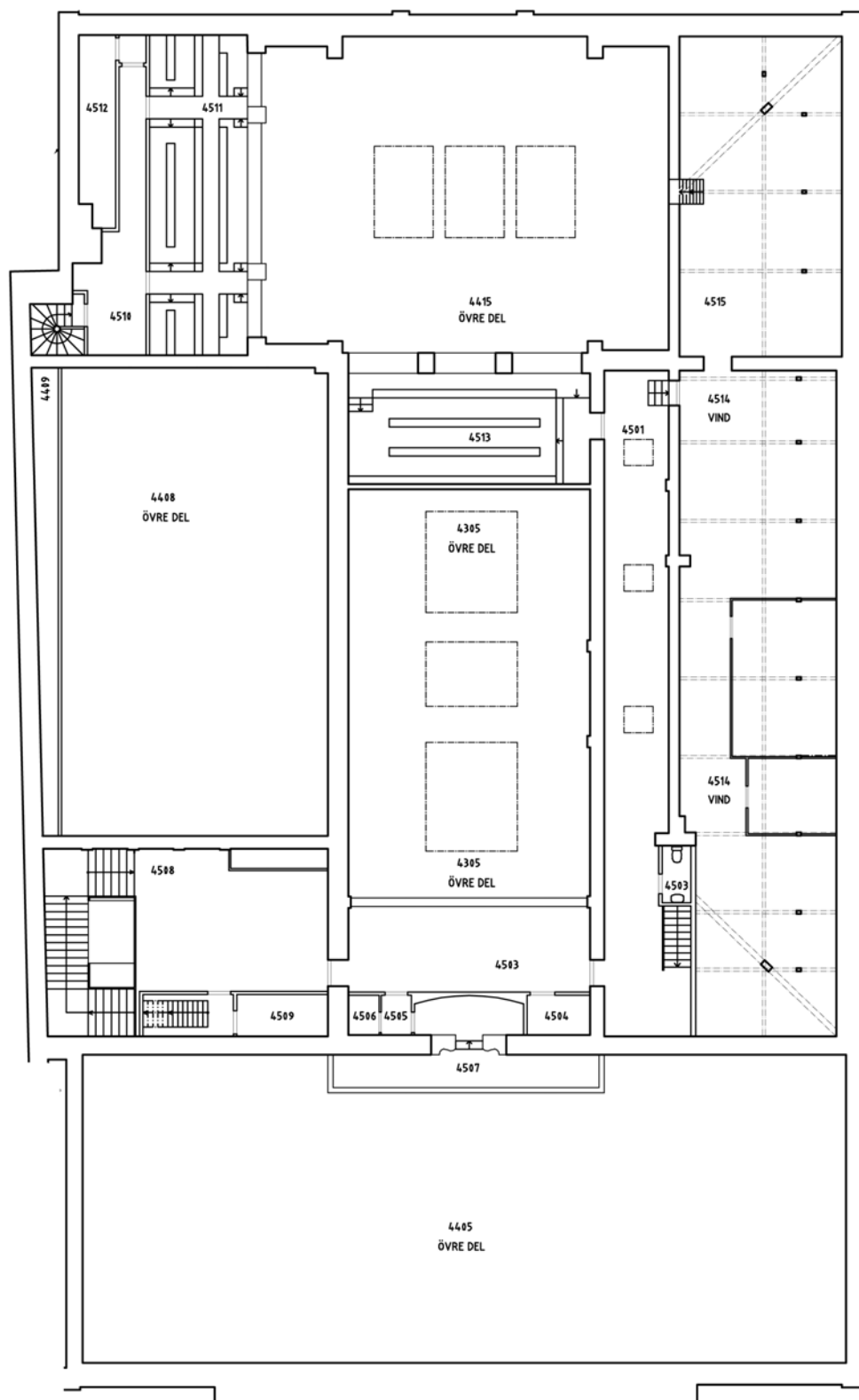
Planritning som visar befintligt utseende på bottenvåningen (plan 2). (White arkitekter 2010)

Planritning som visar befintligt utseende på mezzaninvåningen (plan 3). (White arkitekter 2010)

Planritning som visar befintligt utseende på andra våningen (plan 4). (White arkitekter 2010)

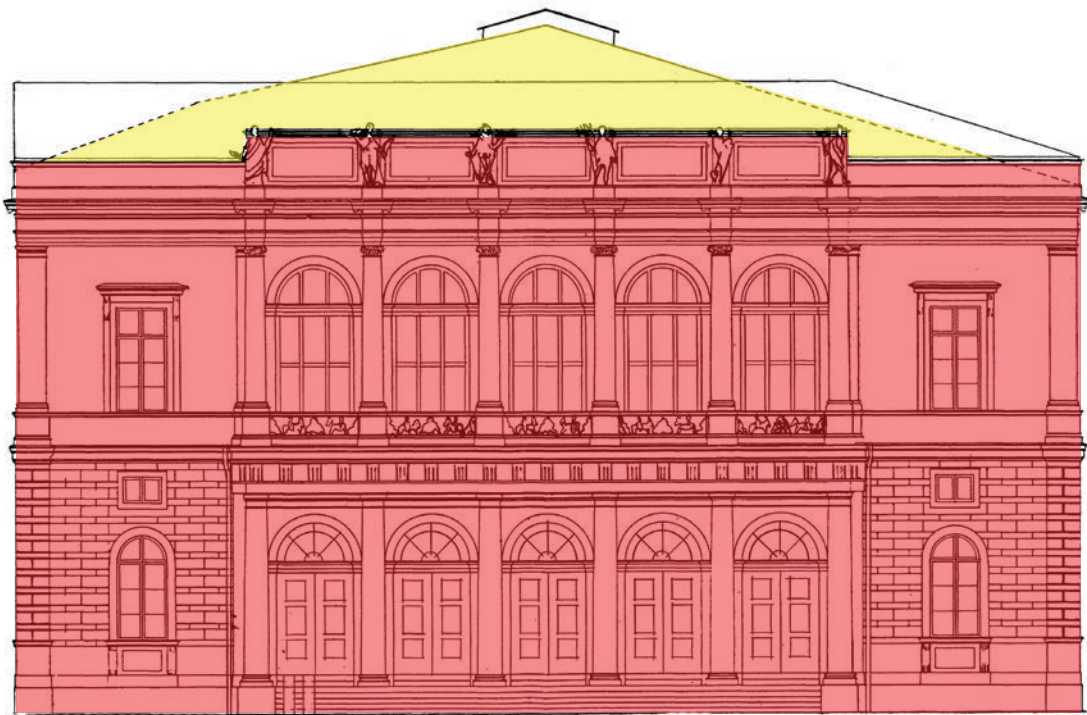
Planritning som visar befintligt utseende på tredje våningen (plan 5). (White arkitekter 2010)

Historisk översikt - fasader

Följande fasadritningar fungerar som en sammanfattning över byggnadsdelars olika tillkomstår.

Genom intilliggande färgpalett går det att följa när olika delar i huset har tillkommit.

Fasad mot Gustav Adolfs torg

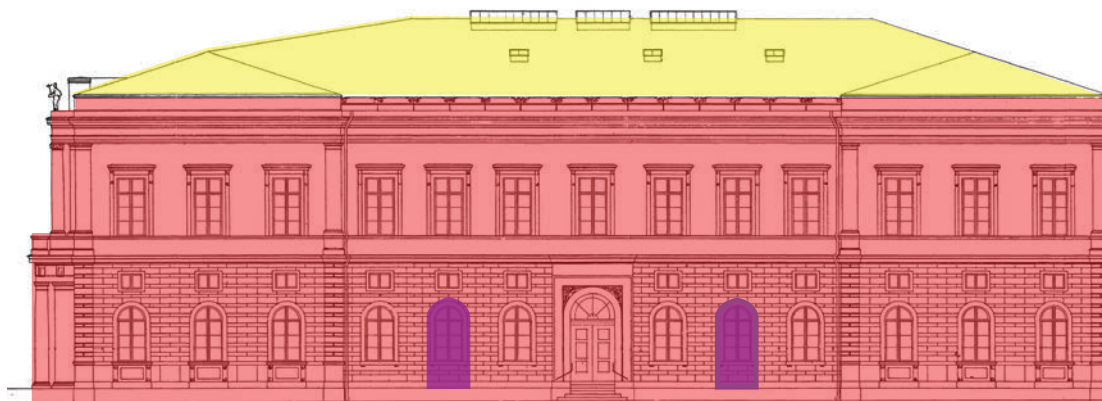

- 1849, öppningar troligtvis från samma tid
- 1914

Fasad mot Postgatan

Fasad mot Östra Hamngatan

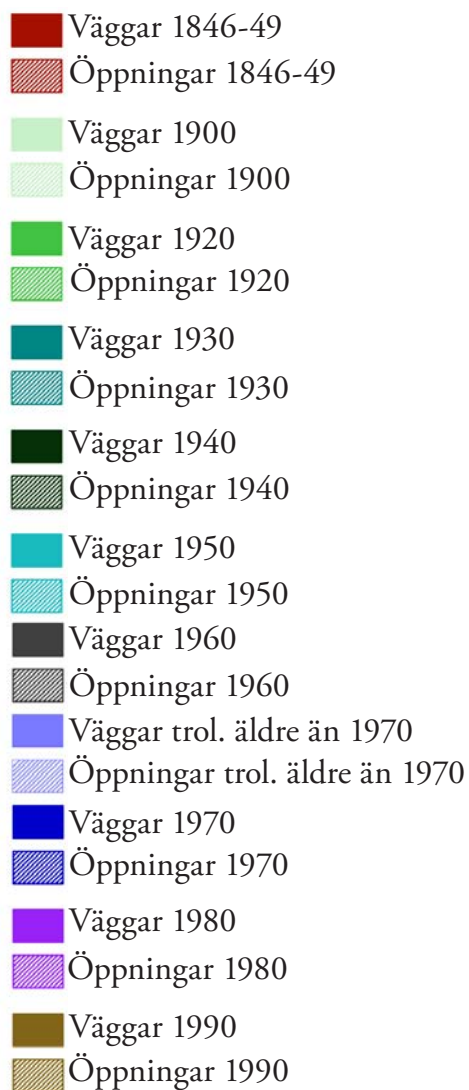

- 1849, öppningar troligtvis från samma tid
- 1914
- Igensatt port 1870

Historisk översikt - planer

Följande planritningar fungerar som en sammanfattning över byggnadsdelars olika tillkomstår.

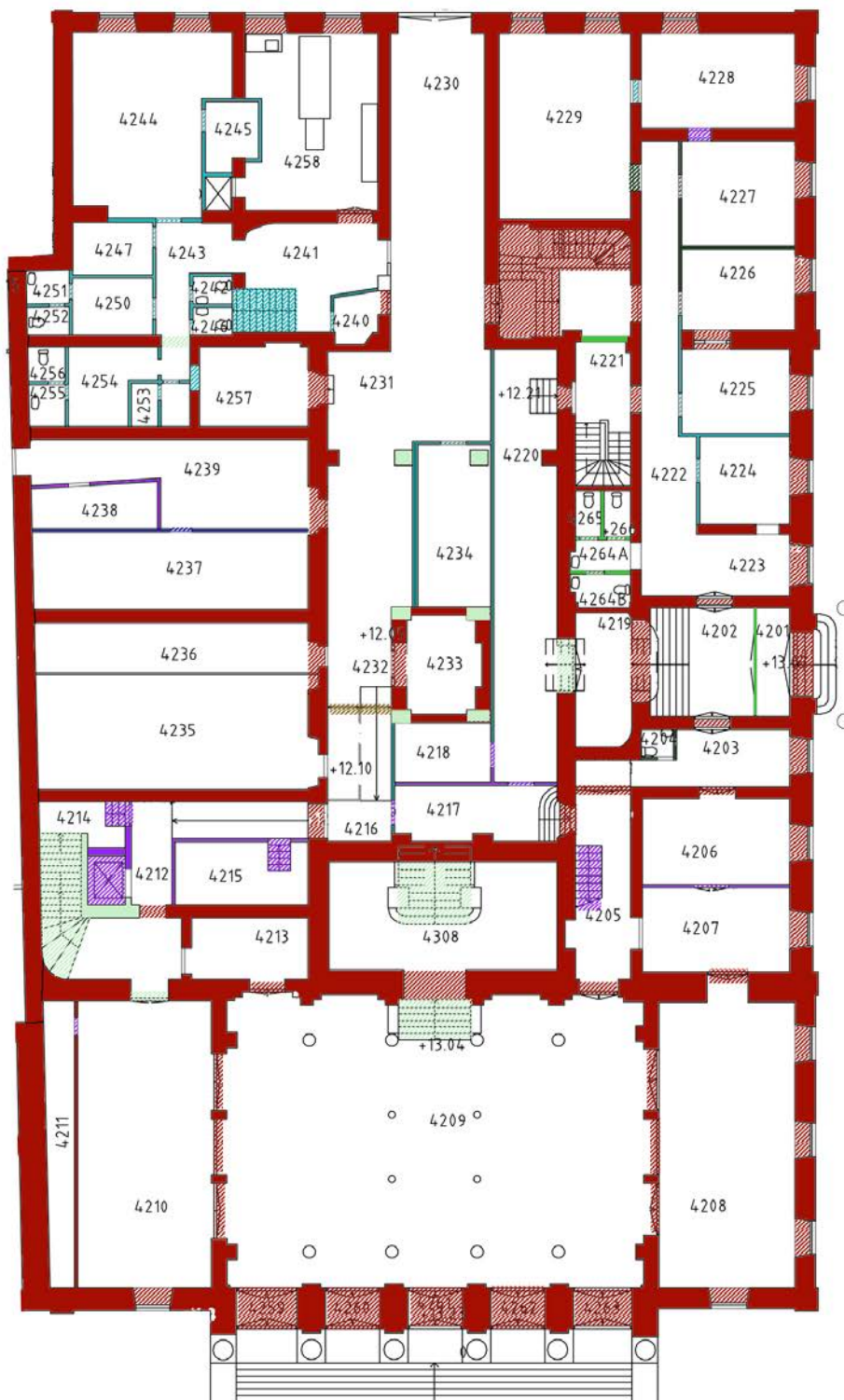
Genom intilliggande färgpalett går det att följa när väggar och dörröppningar i huset tillkommit.

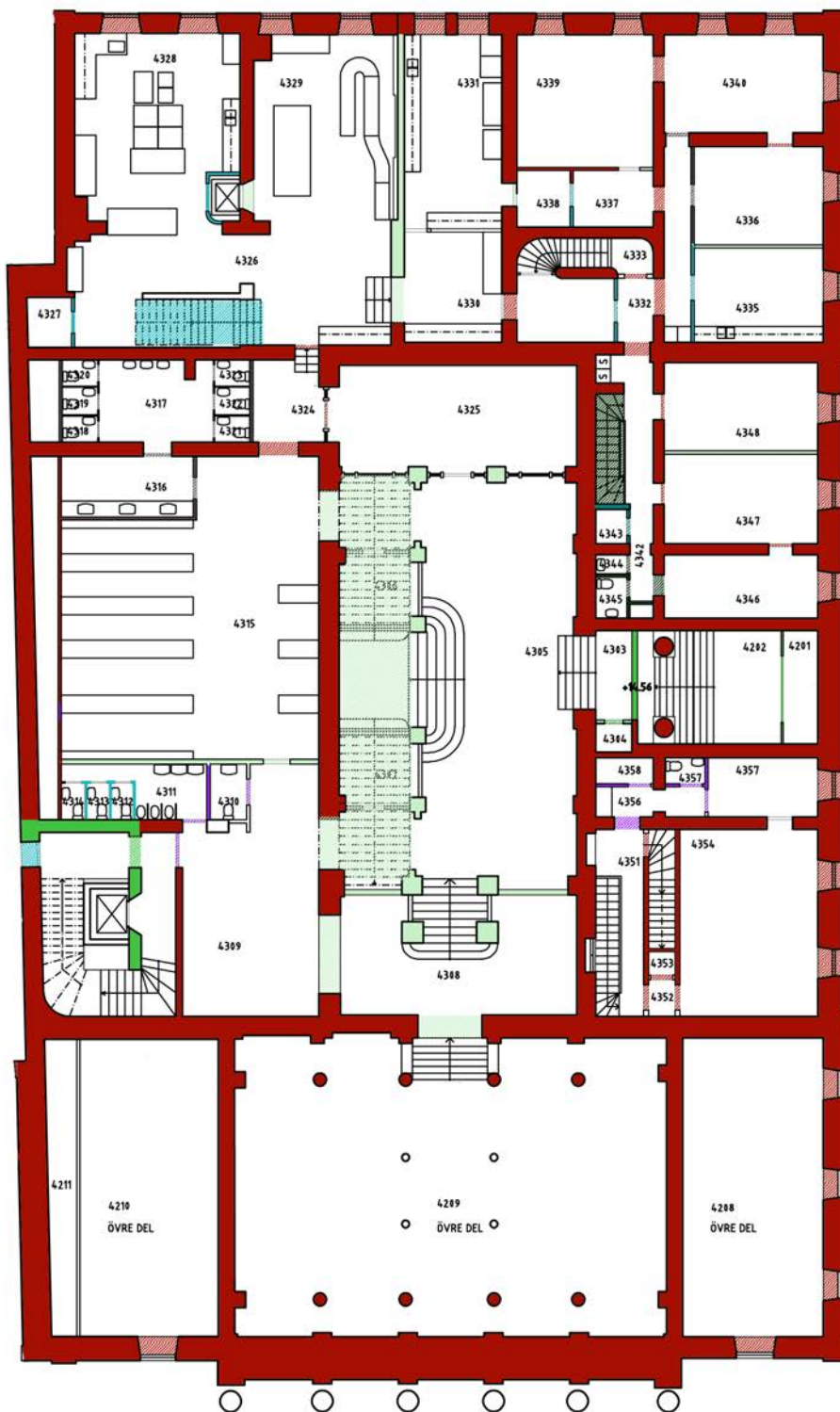
Ålder på väggar och öppningar i plan 1 (källaren)

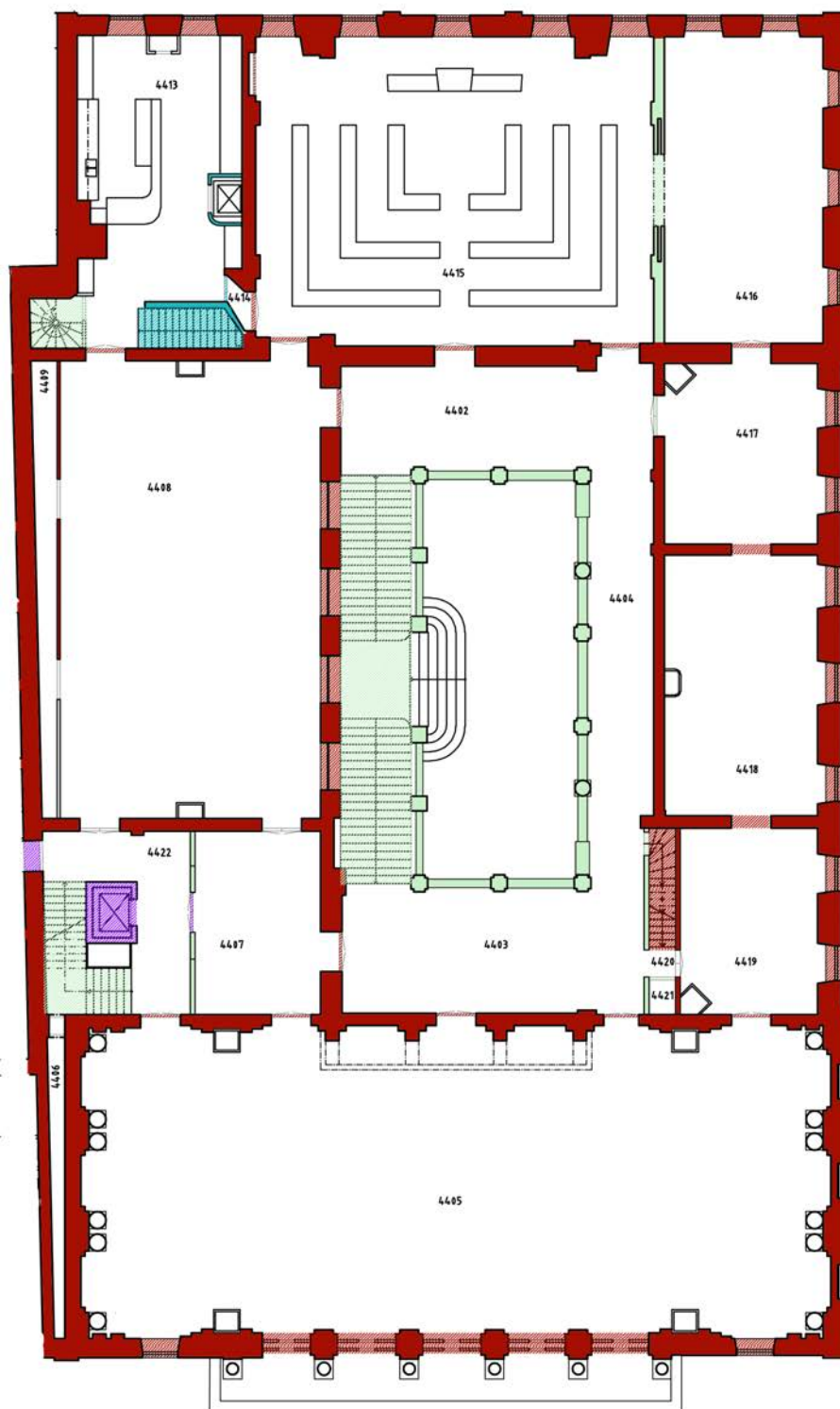
Ålder på väggar och öppningar i plan 2 (bottenvåning)

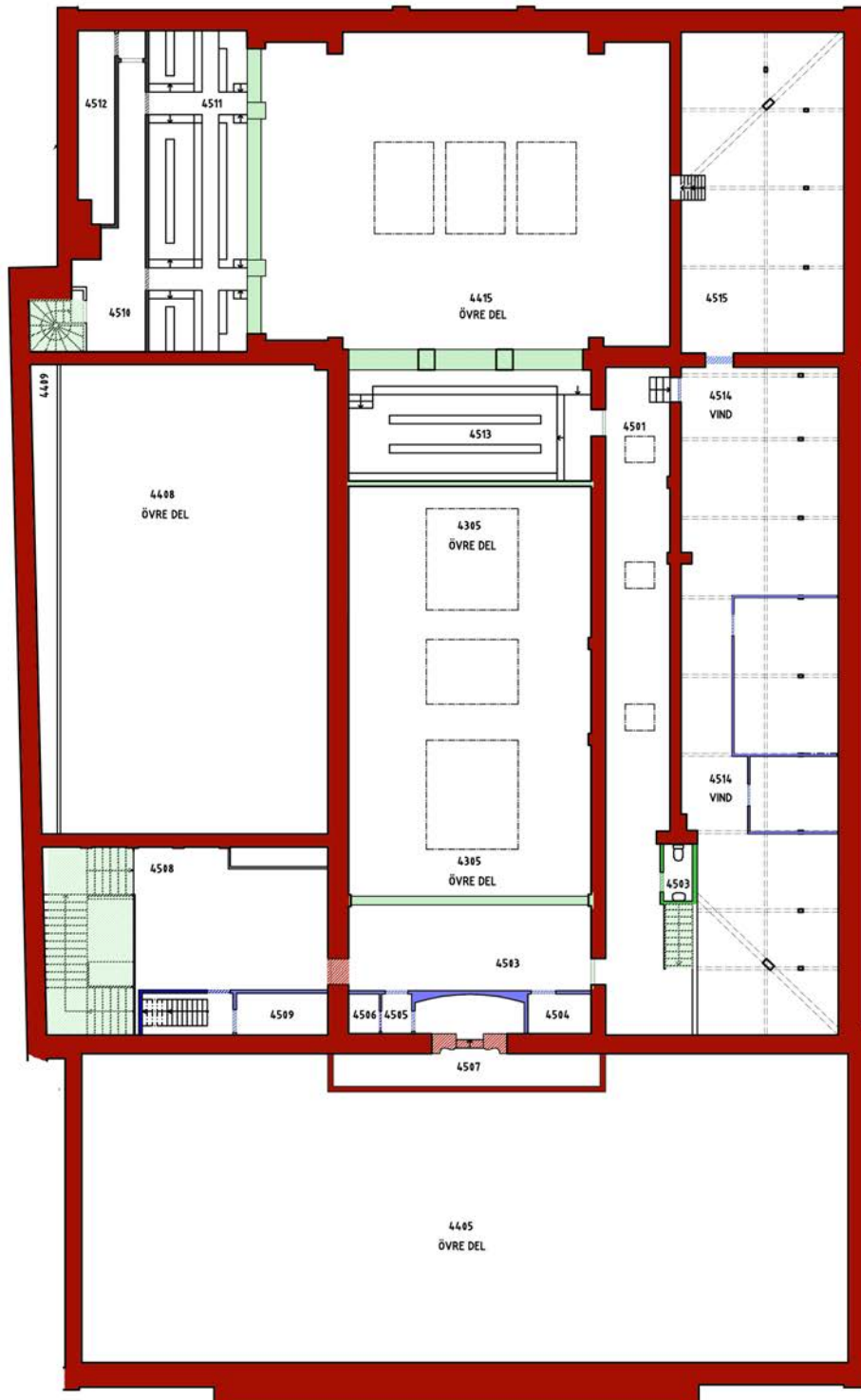
Ålder på väggar och öppningar i plan 3 (entresolplan)

Ålder på väggar och öppningar i plan 4

Ålder på väggar och öppningar i plan 5

Kronologi

- År 1824** Den 22 oktober 1824 beslöt magistraten att en börsbyggnad skulle uppföras på Kaulbarska tomten. Det nya huset ritades av arkitekt Pehr Johan Ekman.
- År 1844** Den första grundstenen till Börs- och festivitetsbyggnaden lades av kung Oscar I den 1 juni 1844.
- År 1849** Den 1 december år 1849 invigdes Börshuset av kung Oscar I.
- År 1863** Stadsfullmäktige kom att husera i konsertsalen från år 1863.
- År 1865** Ny entré till matsalen byggdes efter ritningar av H. J. Strömberg. Nu tillkom en järnbrygga från stora trappans mellanvåning till restaurangens förstuga.
- År 1870** Två av de tre entréportarna mot Östra Hamngatan byggdes om till fönster. Biljardrummet (4206-4207) hade omvandlats till sammanträdesrum och porten till konditoriet (4223) fyllde ingen funktion.
- År 1877** Förstärkning av bjälklaget mellan börssalen (4209) och festivitetsalen (4405). Fyra dekorativt utformade stödpelare i gjutjärn sattes in i börssalen.
- År 1878** Takets ursprungliga järnpannorna ersattes mot galvaniserad järnplåt.
- År 1895** Delar av byggnaden skadades i en brand, vilken bland annat orsakade vattenskadorna på andra våningen.
- År 1904-1905** En större interiör ombyggnad genomfördes efter ritningar av Ernst Krüger. Gården byggdes om till ett internt trapphus, en ny sessionsal byggdes i den f d matsalen (4415) och huset försågs med nytt elektriskt ljus samt gas- och värmeledningar. I västra delen av huset byggdes ett nytt trapphus (4422), vilket bland annat gjorde att det dekorativt utformade divanrummet revs.
- 1910-tal** Omkring år 1910 upphörde fond- och börsverksamheten. Vid tiden utfördes dräneringsarbeten och inredning av Wc i andra våningen.
- År 1914** Taket höjdes och en skarpare taklutning erhöles.
- År 1921** Utvändigt ommålning av byggnaden i grått med detaljer i grönt. Samtidigt lades taket om med kopparplåt.

- År 1928** Stadskollegiet flyttade in, vilket medförde vissa interiöra förändringar. Enligt förändringsritningar flyttades vindfången i entrén mot Östra Hamngatan och i rummen på var sida om entrén sattes nya mellanväggar in. Likaså byggdes köksregionen i husets västra del om och köket på den tredje våningen fick ny inredning. I alla våningar installerades nya Wc och det byggdes en ny interntappa.
- År 1930** Festivitetsalen (4405) fick nya radiatorer samtidigt som golvet i Smetanarummet kompletterades med nya värmeledningar. Förrådsutrymmena i anslutning till gården byggdes om och nya mellanväggar samt ett arkiv tillkom.
- 1940-tal** Bottenvåningens rum mot Östra Hamngatan delades av med nya mellanväggar. I del av huset mot Östra Hamngatan installeras nya Wc på andra och tredje våningen. På vinden byggdes läktarna om.
- 1950-tal** Köksregionerna i byggnadens nordvästra del moderniserades och det installerades en trappa samt en varuhiss, mellan alla våningar. På ritningar från år 1954 redogörs för en ny planlösning med varumottagning, hiss med maskinrum, personalmatsal, fyra omklädningsrum, Wc samt rum för öl, vatten, vin och sprit. På andra och tredje våningen fick köksavdelningarna ny inredning. För de nya köksutrymmena installerades mekanisk ventilation samt pannrum i första våningen.
- År 1955** Justeringar av de tidigare insatta mellanväggarna i första våningen mot Östra Hamngatan. Det togs även upp ett par nya dörröppningar.
- 1960-tal** Förändringar i rummen mot Östra Hamngatan. Stadsfullmäktiges sessionssal (4415) fick nytt möblemang.
- År 1960** Börshuset byggnadsminnesförklarades.
- År 1963** Nya mellanväggar sattes upp i befintliga rum på andra våningen mot Östra Hamngatan. Toaletter inreddes intill damernas kapprum. År 1969 utökades även toaletterna på andra sidan kapprummet.
- År 1968** En ny mellanvägg sattes upp intill entrén mot Östra Hamngatan. En ny dörr togs upp och den äldre sattes igen. En ny ventilationsanläggning installerades, vilket medförde nya undertak i kontorsdelen mot Östra Hamngatan på andra våningen.
- 1970-tal** Soprum byggdes i portgången samtidigt som rum delades av för apparatrum och elcentral. I slutet av 1970-talet påbörjades en målerirestaurering av de tre salongerna mot Östra Hamngatan på andra våningen och utrymningsvägar med nya mellanväggar och brandklassade dörrar anordnades.

- 1980-tal** Tillgänglighetsanpassningar. Entrén från Postgatan anpassades med nya ramper, en hiss installerades i trapphus 4422 och i trapphallen mot Östra Hamngatan monterades ledstänger i mässing. Samtidigt moderniserades herrtoaletten på andra våningen och i hela husets gjordes mindre ombyggnader och upprustningar. En trappa monterades mellan första och andra våningen. Under 1980-talet lades även taket om och vissa fasadarbeten utfördes.
- År 1988** En enklare grundförstärkning gjordes i Smetanarummet (4210).
- 1990-tal** Ny ventilation anordnades i stora och lilla börssalen (4405 och 4408). Golvet i stora börssalen ersattes med ett nytt lika befintligt.
- 2000-tal** År 2004 genomfördes konservatorsarbeten i Lilla Börssalen (4408).

Kulturhistoriskt värde

Unik stadskärna

Staden Göteborg grundades år 1621 och stadsplanen omfattade två torg, Stora torget, nuvarande Gustaf Adolfs torg, och Fisketorget, nuvarande Lilla torget. Kvarteret Högvakten ligger vid Gustaf Adolfs torg, mitt i stadens centrum, och ingår i ett cityområde som i sin helhet har ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Namnet har kvarteret fått efter "Högvakten" som hade lokaler för officerare och soldater i stadshuset åren 1824-1895.

Stadshuset, Wenngrenska huset och Strömska huset uppfördes under 1700-talets andra hälft medan Börshuset uppfördes på 1840-talet. Tomterna har dock varit bebyggda långt tidigare. Under 1600-talet användes kvarterets tomter framförallt som trädgårdar med kryddodlingar, men då området utgjorde stadens kärna önskades att de skulle bebyggas med prydliga hus.

Gustaf Adolfs torg blev tidigt stadens administrativa och rättsliga centrum. Här uppfördes 1672 stadens rådhus, ombyggt på 1800-talet och tillbyggt av Gunnar Asplund 1936. Före 1800-talets mitt fungerade torget dessutom som salutorg.

Kvarterets tidiga tomtindelning är svår att få ett tydligt grepp om, tomterna har haft olika ägare och styckats av vid ett flertal tillfällen. På 1600-talet var det bara nuvarande stadshustomten som ägdes av staden. Merparten av byggnaderna kring torget var uppförda i trä och en rad bränder ödelade kvarteret Högvakten. Trots bestämmelser om att alla centrala hus skulle uppföras i sten, byggdes nästan bara trähus under stadens första 100 år. Detta ledde till att stadens myndigheter och Kronan föregick med gott exempel och uppförde vid 1700-talets mitt flera hus av sten, bland annat ett nytt stadshus och ett kommandantshus vid Stora torget.

Vy mot Stora torget (Gustaf Adolfs torg), sett från korsningen av Östra och Södra Hamngatan över Stora Hamnkanalen. Reproduktion efter akvarell av Elias Martin 1787. (GSM)

Börs- och festivitetshuset uppfördes 1844-49 för stadens handlande. Samtidigt avhystes saluhandeln från torget och 1854 restes B. E. Fogelbergs staty över Gustaf II Adolf. Samma år bytte Stora torget namn till Gustaf Adolfs torg.

Miljön kring kvarteret Högvakten speglar fortfarande 1600-talets stadsplaneringsideal och innehåller tidstypisk arkitektur från olika perioder. Det ursprungliga stadsplanemönstret är här till stor del bevarat med de rätlinjiga gatorna och rektangulära kvarteren. Att torget sedan tidigt varit ett centrum för stadens styrelse är fortfarande tydligt avläsbart genom byggnadernas officiella och eleganta fasader ut mot torget. Hela området är upptaget i Göteborgs bevaringsprogram samt omfattas av riksintresse för kulturmiljövården.

Börsen byggdes 1846-49 och var på sin tid dyraste byggnationen i Sverige. Byggnaden uppvisar en magnifik inredningsrikedom och Stora samt Lilla Börssalen tillsammans med intilliggande paradrum i fil på andra våningen räknas till landets främsta exempel på inredning från 1840-talet.

Byggnadsminnesförklaring

Börsen är byggnadsminne, ett skydd för kulturhistoriska byggnader som regleras i Kulturminneslagen. Börsen byggnadsminnesförklarades 1960 och har skyddsföreskrifter enligt följande:

1. Byggnaden må ej utan riksantikvariens samtycke rivas eller till sitt yttre ombyggas eller förändras.
2. I byggnadens inre må ej utan riksantikvariens samtycke entrérummen mot Gustaf Adolfs torg och Östra Hamngatan, trapphusen, stora och lilla Börssalen samt paradrummen i anslutning till stora trapphuset och börssalarna förändras eller renoveras.
3. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll.

Förtydliganden av skyddsföreskrifterna

Detta innebär att byggnaden skall bevaras och hanteras varsamt. Skyddsföreskrifterna hindrar byggnaden från att rivas eller byggas om exteriört. Här skall alla åtgärder som förändrar byggnadens karaktär eller som innebär ingrepp i byggnaden godkännas av länsstyrelsen.

Byggnaden har utöver detta även ett interiört skydd som innebär att utpekade delar inte får förändras eller förvanskas utan tillstånd från länsstyrelsen. Skyddsföreskrifterna från 1960 är till viss del otydliga men i en gemensam diskussion med länsstyrelsen har vi bedömt att det är följande delar som ingår i byggnadsminnet:

- Trapphusen 4308, 4201-02 samt 4214.
- Sammanträdesrum 4208, entréhallen 4209 och Smetanarummet 4210 mot Gustaf Adolfs torg samt kontorsrum 4203 och 4206/07 på bottenvåningen.
- Stora och Lilla Börssalen (4405 och 4408).
- Paradrum på andra våningen, rum 4417-4419. Dessa rum är markerade med rött på planritningarna nedan eller som nr 5 i inventeringen.

Utöver dessa rum har vi bedömt ytterligare ett antal rum med högt kulturhistoriskt värde, i klass med byggnadsminnesförklaringen. Dessa rum är markerade med gult på planritningarna nedan (eller som nr 4 i inventeringen) och bör behandlas med varsamhet på samma sätt som de skyddade rummen.

Generellt är också planlösningen värdefull och detta gäller även andra delar i huset, utöver de skyddade delarna.

Byggnaden skall även hållas i ett tekniskt gott skick och ombesörjas ett löpande underhåll, så väl exteriört som interiört. Underhållet skall utföras på sådant sätt att byggnaden inte förvanskas eller att dess karaktär förändras. Underhållet bör så långt möjligt ske med material och metoder lika ursprungliga och traditionella material.

Krav på tillstånd

Åtgärder (reovering, ombyggnad och underhåll) som inte ligger inom ramen för skydds-föreskrifternas riktlinjer skall godkännas av länsstyrelsen genom "Ansökan om ändring av byggnadsminne". Bland annat behövs det tillstånd för följande ändringar:

- riva, flytta, bygga om eller bygga till
- ändra eller göra ingrepp i stommen
- ändra färgsättning eller ytskikt
- göra andra ingrepp i eller ändring av exteriören, t ex byte av tak- och fasadmateriel eller fönster och dörrar
- ändra interiören eller den fasta inredning i vissa byggnadsminnen
- ändringar inom byggnadsminnets skyddsområde

Detta innebär i praktiken att tillstånd krävs för alla åtgärder som inte räknas till det löpande underhållet. Men om en underhållsåtgärd innebär en förändrad karaktär, såsom t ex ändring av ytskiktmaterial, krävs trots allt tillstånd.

Interiört är de rum som uttryckligen beskrivs i skyddsföreskrifterna skyddade och det är endast i dessa rum som tillstånd krävs vid ändringar. Dock är byggnadsminnesförklaringen föråldrad och enligt dagens synsätt hade sannolikt fler rum skyddats än ovan angivna. Troligen framför allt de rum som i detta dokument, på nedanstående planer, markerats med gult eller med Värde nr 4. Detta är rum som i dagsläget bedöms ha byggnadsminnesklass och som därmed bör hanteras på samma sätt som skyddade interiörer. Detta innebär att man bör vara varsam och samråda med länsstyrelsen även i dessa rum.

Även originalinredning, så väl fast som lös, skall hanteras varsamt och bevaras i huset. Om en åtgärd påverkar fast eller lös inredning skall tillstånd sökas.

Övrigt skydd

Börsen ingår i Göteborgs bevarandeprogram och ligger även inom riksintresseområde (skydd av kulturmiljöer enligt Miljöbalken).

För byggnaden gäller också Plan- och Bygglagen (PBL) kap 8§13 (f d kap 3§10) som ställer krav på varsamhet vid ändring av alla byggnader.

PBL Kap 8 §13

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Dessutom bör byggnadens värde betecknas så högt att även PBL kap 8§16 (f d kap 3§12) gäller, vilket innebär ett förvanskningsskydd för särskilt värdefulla byggnader.

PBL Kap 8 §17

Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Gällande detaljplan är äldre och den innehåller inga skydds- eller varsamhetsbestämmelser.

Värdefulla delar och detaljer

Exteriör

Exteriören på Börsen är välbevarad med få förändringar sedan byggnaden uppfördes på 1840-talet. Alla entrédörrar är sannolikt ursprungliga och det finns dessutom många bevarade originalfönster. Av särskilt värde är:

- Det symmetriska formspråket.
- Utsmyckningen med gjutjärnskolonner, skulpturer, attika och balkong.
- Bevarande originaldörrar, bland annat de rundbågiga ekportarna.
- Bevarade originalfönster med omfattningar och överstycken.

Interiör

Även interiört är byggnaden mycket välbevarad och stora delar av huset uppvisar en praktfull inredningskonst med fåtal motsvarigheter i så väl Göteborg som i Norden. Detta gäller främst paradrummen mot Gustaf Adolfs torg. Alla rum i Börsen har bedömts utifrån en värderingsskala från 1-5 där värde 5 avser byggnadsminnesförklarade rum. Förutom värdefulla delar och detaljer i interiören så är även planlösningen på ett generellt plan värdefull. Det är också viktigt att påpeka att det kan finnas dolda kulturhistoriska värden, såsom underliggande dekormåleri, som kan komma att uppdagas i framtiden.

På bottenvåningen är rum mot Gustaf Adolfs torg mycket välbevarade. De nordvästra delarna av bottenvåningen har en enklare karaktär. I denna del ligger köksregionerna med välbevarade köksskåp i björk. Rummen längs med Östra Hamngatan har delvis en bevarad karaktär men är inredda till kontor på 1940-talet.

Rum i mezzaninvåningen har generellt en enklare karaktär.

På andra våningen ligger de praktfulla salarna; Stora och Lilla Börssalen och de tre salongerna i fil mot Östra Hamngatan samt Stora trapphallen och den senare tillkomna Sessionssalen i tidstypisk jugendstil.

Byggnadsminnesförklarade rum (Värde 5, se rödmarkerade rum på planritning). Dessa rum skyddas i sin helhet enligt byggnadsminnesförklaringen. Här finns bland annat originalgolv, profilerade snickerier, originaldörrar, dekormåleri, gipsornament, takstuckaturer, äldre gjutjärnsradiatorer, pelare och kolonner, äldre kalkstenstrappor, äldre inredning tillhörande huset osv.

Rum av högt kulturhistoriskt värde som borde ingå i byggnadsminnesförklaringen (Värde 4, se gulmarkerade rum på planritning). Här ingår bland annat Sessionssalen och Vita salongen. Dessa rum bör hanteras med stor varsamhet. Liksom i ovanstående kategori rum finns här originalgolv, profilerade snickerier, originaldörrar, dekormåleri, takstuckaturer, äldre gjutjärnsradiatorer, äldre kalkstenstrappor, äldre inredning tillhörande huset osv.

Rum av särskilt kulturhistoriskt värde (Värde 3). Detta värde motsvarar kap 8 §16 PBL. Här ingår rum 4205, 4213, 4222, 4224-32, 4258, 4309, 4315, 4324, 4326-31, 4351, 4413-14, 4501 och 4503. I dessa rum finns bland annat äldre parkettgolv, kalkstensgolv, profilerade snickerier, äldre spegeldörrar och pardörrar samt äldre inredning tillhörande huset. I köksregionerna avses framförallt äldre skåpsinredning i björk från 1930-talet.

Rum med lågt kulturhistoriskt värde eller enskilt värdefulla detaljer (Värde 2). Här ingår rum 4219, 4241, 4243-44, 4316-23, 4332-36, 4339-40, 4346-48, 4352, 4354, 435 och 4505. I dessa rum kan bland annat finnas äldre spegeldörrar och snickerier, gjutjärnsradiatorer och äldre fönsterluckor.

Rum utan kulturhistoriskt värde (Värde 1). I dessa rum saknas i princip kulturhistoriska värden, det rör sig framförallt om korridorer, passager och WC.

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Storgatan 41, STOCKHOLM Ö

I svarsskrivelse torde

dnr. B 6207/68 Åberopas.

Riksantikvariens beslut den 24 oktober 1968 i ärende angående byggnadsminnesförklaring jämlikt lagen den 9 december 1960 om byggnadsminnen av Börshuset på tomten nr 4 i 16 kv Högvakten, Göteborg, Göteborgs och Bohus län.

Sedan fråga väckte om att förklara Börshuset på tomten nr 4 i 16 kv Högvakten i Göteborg för byggnadsminne har meddelande därom den 26 januari 1967 översänts till inskrivningsdomaren vid Rådhusrätten i Göteborg, varjämte förslag till skyddsföreskrifter upprättats. Fastighetens ägare, Göteborgs stad, samt byggnadsnämnden i Göteborg har förklarat sig icke ha något att erinra mot en byggnadsminnesförklaring eller mot de föreslagna skyddsföreskrifterna.

Enär Börshuset i Göteborg bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och med hänsyn därtill är att anse såsom synnerligen märkligt samt under beaktande av vad i övrigt i ärendet förekommit, förklarar riksantikvarien, jämlikt 1 § lagen den 9 december 1960 om byggnadsminnen härmed Börshuset på tomten nr 4 i 16 kv Högvakten i Göteborg för byggnadsminne.

I samband härmed meddelar riksantikvarien jämlikt 2 § nämnda lag följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden må ej utan riksantikvariens samtycke rivas eller till sitt yttre ombyggas eller förändras.
2. I byggnadens inre må ej utan riksantikvariens samtycke entrérummen mot Gustaf Adolfs torg och Östra Hamngatan, trapphusen, stora och lilla börssalen samt paradrummen i anslutning till stora trapphuset och börssalarna förändras eller renoveras.
3. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll.

Den som icke åtnöjes med detta riksantikvariens beslut äger att däri söka ändring genom besvär, vilka skall ställas till Konungen och ingivas eller med posten insändas till Utbildningsdepartementet. Vid äventyr av talans förlust skall besvären ha inkommit till nämnda departement inom tre veckors tid från det klaganden fick del av beslutet, delgivnings-

Kopia på beslutet om byggnadsminnesförklaring med gällande skyddsföreskrifter från 1960. Riksantikvarieämbetet.

dagen oräknad. Menighet, som klagar, äger fem veckors besvärstid från delfäendet.

Sven B F Jansson
Sven B F Jansson

Ankom d. 4/12 1968
Riksantikvarieämbetet
Statens Historiska Museum
nr 6207/68

Erik Bohrn
Erik Bohrn

Att såvitt härstädes förda diaries utvisa, besvär över

dette besvär

icke intill denna dag hit inkommit, betygar, Stockholm i utbildningsdepartementet den 3/12 1968.

Utan avgift

Ex officio.

Elisabeth Hansson

Registrator

Utbildningsdepartementet

RIKSANTIKVARIÄMBETET

B

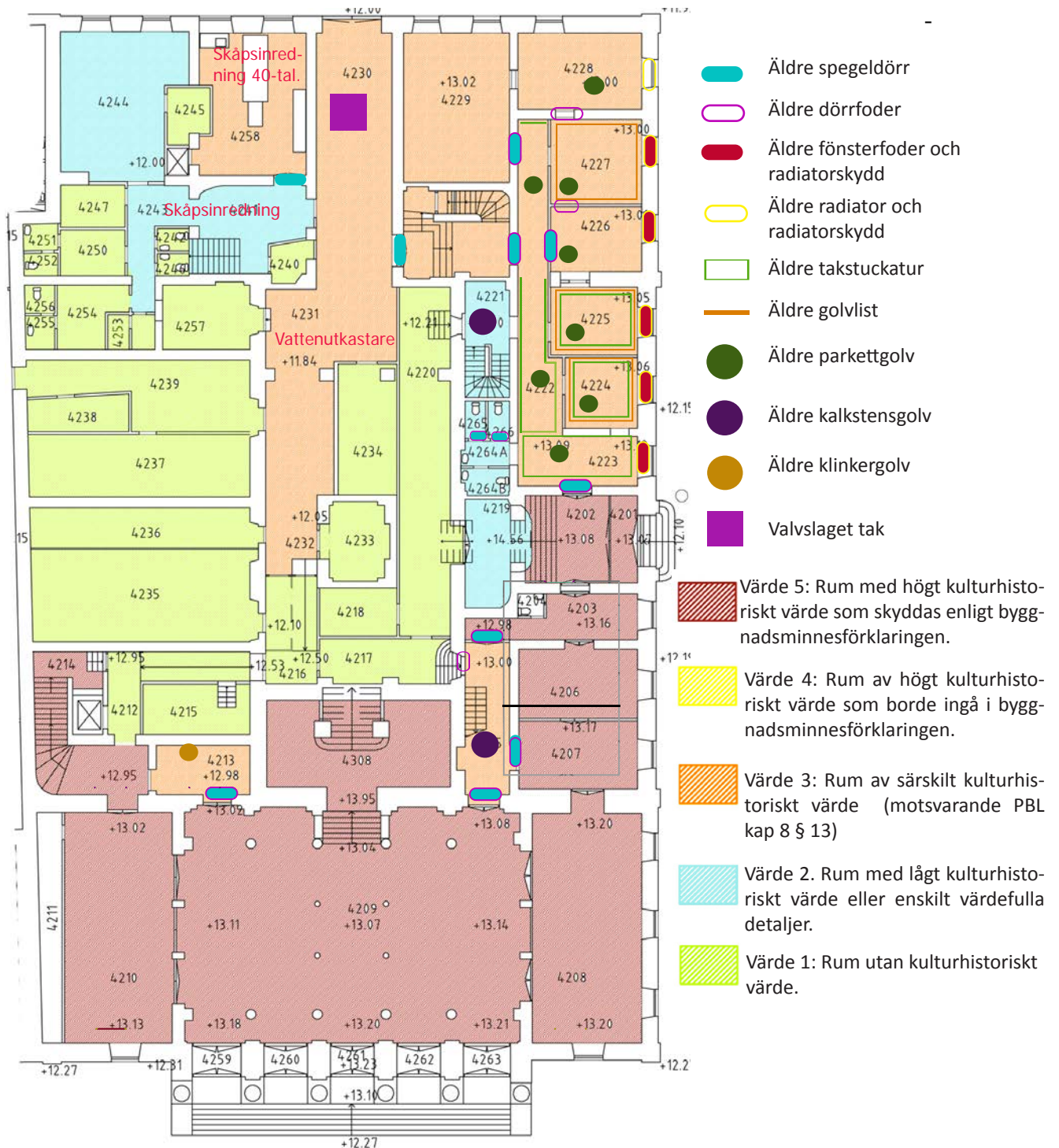
FÖRETAGEN

Den 9/12 1968

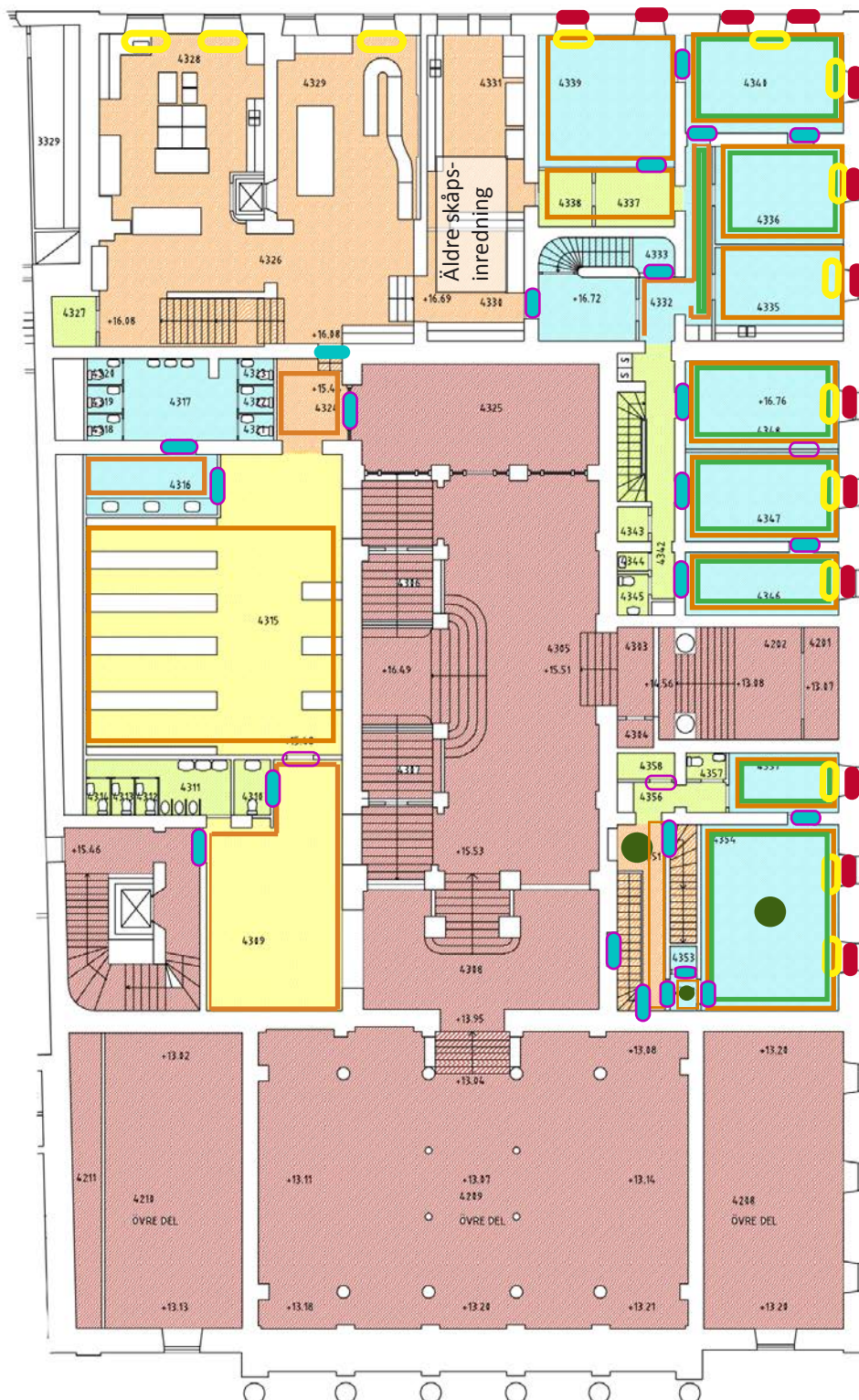
DELUT: *Antikvarie- och Registratör*

*Steg till inskrivnings-
ämnen*

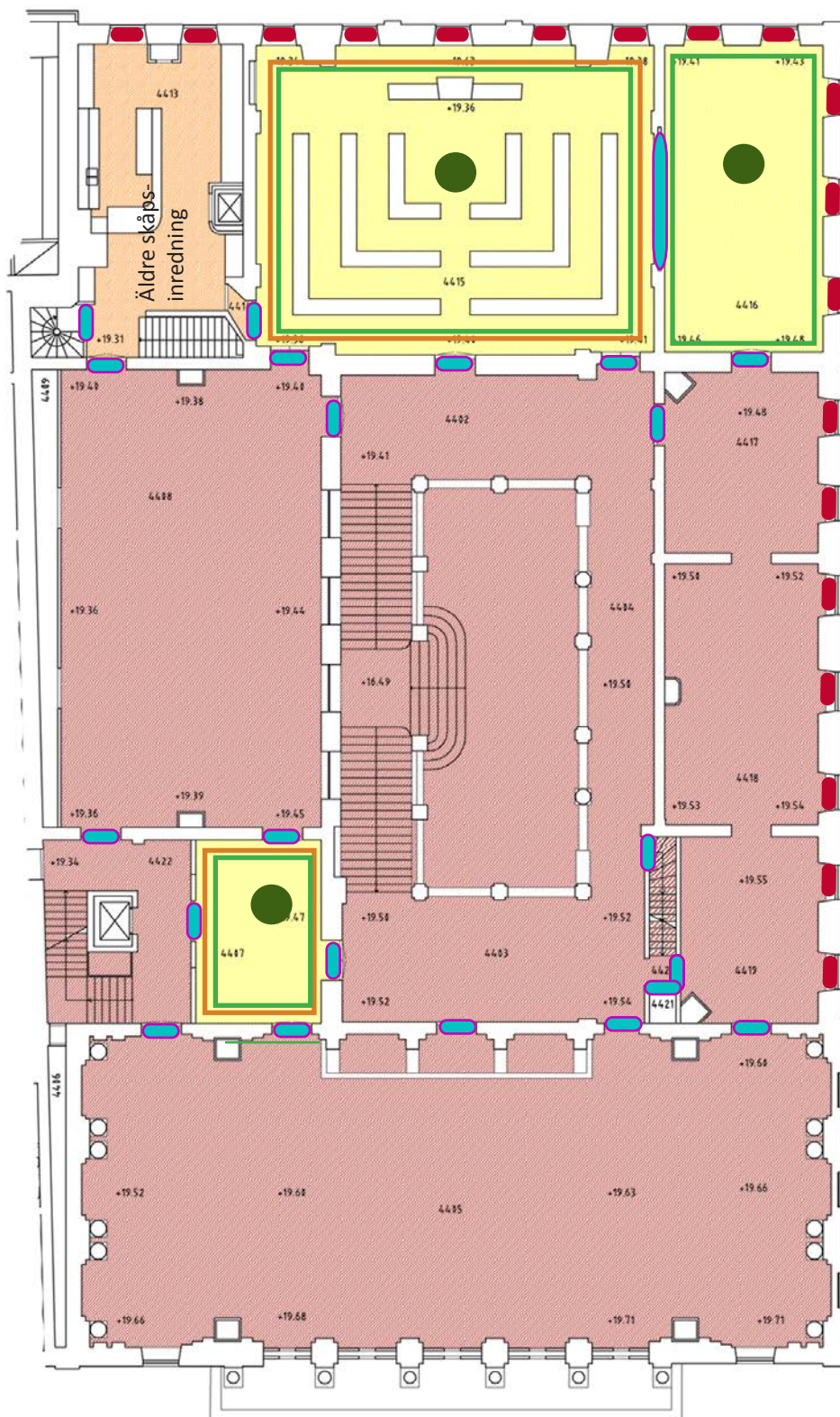
Börsen - Kulturhistoriskt värdefulla detaljer på plan 2 (bottenvåningen)

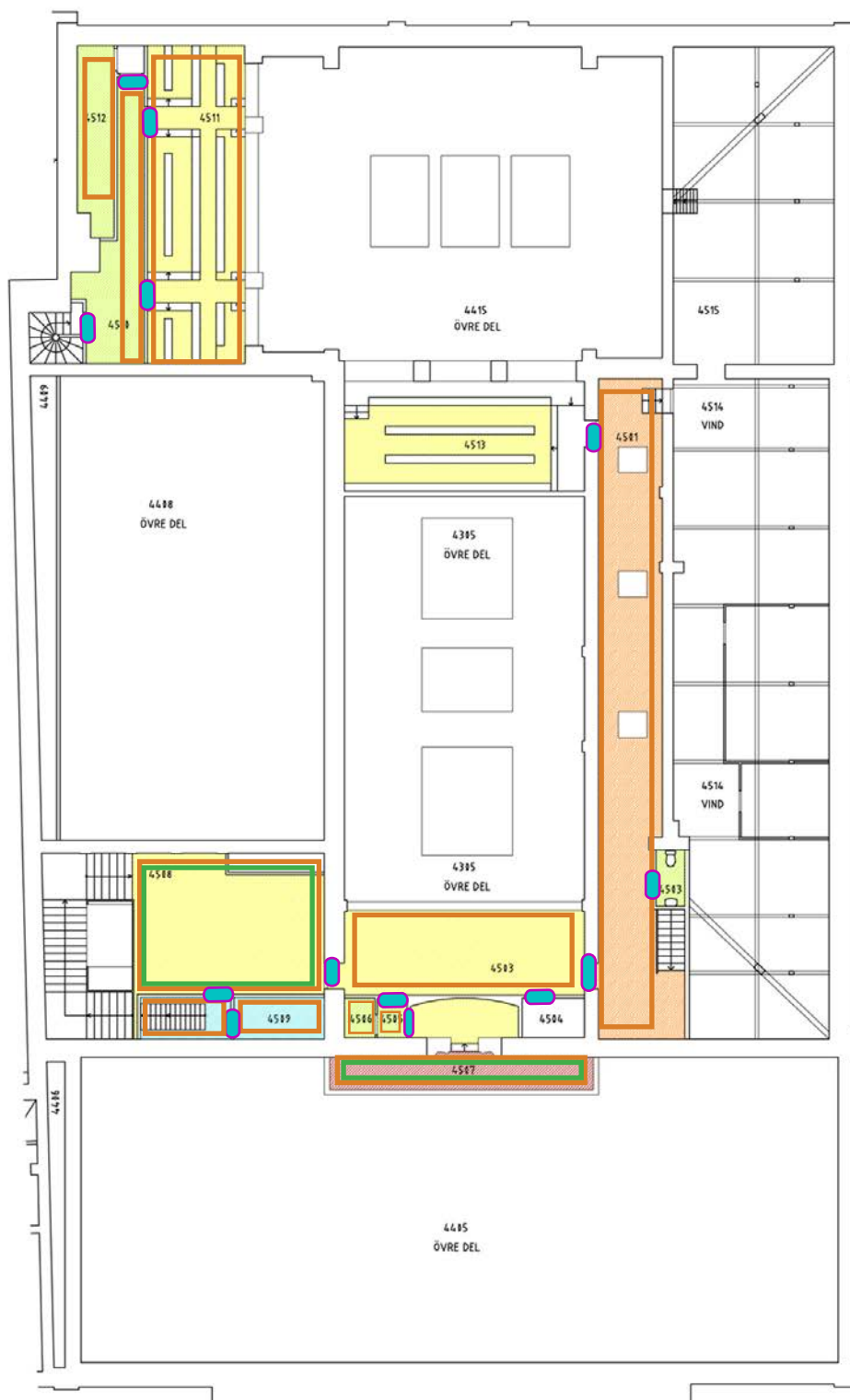
Börsen - Kulturhistoriskt värdefulla detaljer på plan 3 (entresolplan)

Börsen - Kulturhistoriskt värdefulla detaljer på plan 4

Börsen - Kulturhistoriskt värdefulla detaljer på plan 5

Källor

Arkiv

Göteborgs kommun, Byggnadsnämndens arkiv (BNA)
- Bygglovshandlingar och ritningar

Göteborgs Landsarkiv (GLA)
- Göteborgs adress- och industrikalendrar

Göteborgs Stadsmuseums arkiv (GSM)
- Äldre fotografier och artiklar

Higabs arkiv
- Ritningar

Riksarkivet (RA)
- Kartor

Tryckta källor

100 utmärkta hus i Göteborg.

Andersson, Bertil. Från fästningsstad till handelsstad 1619-1820. Del1 i verket "Göteborgs Historia". Göteborg 1996.

Baekström, Arvid (1923). Studier i Göteborgs byggnadshistoria före 1814: ett bidrag till svensk stadsbyggnadshistoria. Stockholm 1923.

Börsen i Göteborg. Informationsavdelningen. Stadskansliet. Göteborg 1972.

Fredberg, Carl Rudolf A:son (1919). Det gamla Göteborg: lokalhistoriska skildringar, personalia och kulturdrag. Göteborg 1923.

Från fästningsstad till handelsstad 1619-1820. Del 1 i verket "Göteborgs Historia".

Garellick, Robert. Göteborg före grävskoporna. Göteborg 2002.

Göteborg förr och nu, utgiven av Göteborgs hembygdsförbund 1980.

Göteborgsguiden, Svenska Turistföreningen & Göteborgs Stads informationsavdelning 1979.

Hamarskiöld, Hans. Fasader i Göteborg. Göteborg 1996.

Hus för hus, Göteborgs stadsbyggnadskontor och Göteborgs stadsmuseum. Kungälv 2003.

Kjellin, Maja. Göteborgs börs- och festivitetsbyggnad 1849-1949. Göteborg 1949.

Kjellin, Maja. Göteborg genom tre sekler. Stockholm 1950.

Kjellin, Maja. Göteborg: Staden och folket. Göteborg, 1952.

Nylén, Ove. Från Börsen till Park Avenue. Lerum 1988.

Schönbeck, Gun. Göteborg genom ritningar - byggander från äldre tid till 1900.

Strömbom, Sixten. Gustaf Adolfs torg och rådhuset i Göteborg: en studie över torgbildens historia. Göteborg 1917.

Wirsin, Ingrid. Göteborgarnas hus: Higabgruppen 1966-1996. Göteborg 1996.

Wirsin, Ingrid. Hus med hiskeliga historier. Göteborg 1997.

Öhnander, Bengt A. Göteborg berättar. Göteborg 1988.

Öhnander, Bengt A. Statyer berättar - 76 konstverk i Göteborg. Göteborg 2007.

Internet

Dahl, Olga. Göteborgs tomtägare 1637-1807.

Illustrationer

Färgbilder:

Alla färgbilder är tagna 2010 av Antiquum AB.

Kartor:

Principskisser över tomtindelningar och illustrationer över historik och värde upprättade av Antiquum.

Äldre karta från 1803 från Riksarkivet.

Ritningar:

Äldre ritningar är hämtade från byggnadsnämndens arkiv (BNA), Göteborg, eller från Region- och stadsarkivet (RSA), Göteborg.

Ritningar från 2010 är upprättade av White arkitekter.

Börsen

Del II: Vård- och underhållsplan för Börsen, Kv Högvakten

Nordstaden 16:2

2011

© **Antiquum AB**

Drottninggatan 25
411 14 Göteborg
www.antiquum.se

2011

Inledning Vård- och underhållsplan

Föreliggande rapport utgör två delar, dels en Historisk undersökning och dels en Vård- och underhållsplan av Börsen i Kvarteret Högvakten (Nordstaden 16:2), Göteborg. Detta utgör en inledande beskrivning till del II: Vård- och underhållsplan för Börsen. Rapporten är utarbetad av Antiquum AB på uppdrag av Higab och arbetet utfördes under sommaren 2011. Göteborgs stad har ägt huset sedan det byggdes och idag håller bland annat kommunfullmäktige sina sammanträden i huset.

Börsen byggdes 1846-49, efter ritningar av Pehr Johan Ekman och tillhör en av Göteborgs ståtligaste och viktigaste byggnader. Börsen byggnadsminnesförklarades 1960 och har skyddsföreskrifter, vilket ställer särskilda krav vid en förändring. I samband med förändringar och vissa typer av underhållsåtgärder kan tillstånd komma att krävas av länsstyrelsen.

Byggnaden har generellt ett eftersatt underhåll med lokaler, framför allt äldre köksregioner i två plan, med föråldrade ytskikt. Utöver ett löpande underhåll finns det en rad kvalitetshöjande åtgärder att genomföra för att ytterligare öka Börsens status som Sveriges främsta 1840-talsbyggnad. Möjliga kvalitetshöjande åtgärder anges normalt inte i denna plan, utan fokus ligger på den nuvarande skadebilden.

Vård- och underhållsplanen (del II) innehåller en inventering med statusbesiktning över alla byggnadsdelar, så väl exteriört som interiört. Det finns även noterat vilket kulturhistoriskt värde rummet har och vad man skall tänka på inför en åtgärd. En värdeskala har upprättats som enkelt gör att förvaltaren kan bedöma kompetensbehovet (*värdeskalan beskrivs närmare under Sammanfattningen på nästa uppslag*). I inventeringen kan till exempel finnas anteckningar om vissa åtgärder eller byggnadsdelar kräver medverkan av en konservator. I rum som är byggnadsminnesförklarade eller har ett högt kulturhistoriskt värde bör också en byggnadsantikvarie vara inkopplad. Sist finns en statusbesiktning över installationer såsom El och VVS, en brandbeskrivning samt en översiktlig beskrivning över tillgänglighet, städning och inventarier.

Som bilaga till planen finns en Underhållsplan i form av en kostnads kalkyl som spänner över 20 år. Åtgärderna är schematiskt angivna och utgör ingen färdig projektering utan i samband med aktuella åtgärder skall en separat projektering och åtgärdsbedömning göras.

Syftet med Vård- och underhållsplanen är att säkra ett framtida underhåll och bevarande av byggnaden. Genom en bra planering och genomtänkta åtgärder av hög kvalitet bibehålls det kulturhistoriska värdet. Avsikten är att Vård- och underhållsplanen skall användas i den löpande förvaltningen och att planen uppdateras med jämna mellanrum, förslagsvis vart 5-7e år.

Göteborg 2011-09-08

Victoria Ask
Bebyggelseantikvarie

Antiquum AB Drottninggatan 25 411 14 Göteborg Tel 031-13 38 20 www.antiquum.se

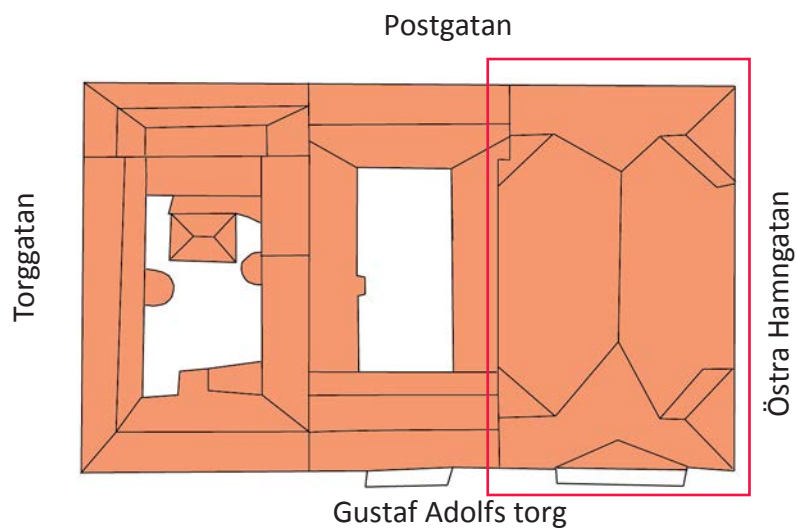
Innehållsförteckning Vård- och underhållsplan

Del II: VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN	83
Fastighetsdata	88
Sammanfattning Vård- och underhållsplan	89
Generella vårdkrav	91
Exteriör beskrivning och statusbesiktning	92
Interiör beskrivning och statusbesiktning	105
Plan 2 Bottenvåning	106
Plan 3 Entresolplan	177
Plan 4	233
Plan 5	259
Plan 6 Vind	280
Statusbesiktning El	285
Statusbesiktning VVS	289
Statusbesiktning Brand	297
Tillgänglighet	299
Städning	300
Inventarier	303

Fastighetsdata

Adress: Gustaf Adolfs torg 5/Östra Hamngatan 21/Postgatan 37

Fastighetsbeteckning: Nordstaden 16:2
Nordstaden 16 Kv Högvakten 4 före fastighetsbildningen.

Nuvarande tomtindelning av Kvarteret Högvakten. Hela kvarteret heter Nordstaden 16:2 och Börsen är markerad med röd ram.

Sammanfattning Vård- och underhållsplan

Rumsbeskrivning med teknisk statusbeskrivning

Statusbesiktningen har huvudsakligen utförts under juni månad 2011. I samband med denna kontroll-erades alla rum utom ett par svårtillgängliga och låsta utrymmen i form av arkiv.

Exteriören beskrivs fasaddel för fasaddel med redovisning om skadebild och förslag på åtgärder. Fasaden har besiktigats okulärt från marken och inte på nära håll via lift varför vissa skador kan varit svåra att upptäcka.

Invändigt beskrivs varje rum på 1-2 sidor med utöver beskrivningen även noteringar om skador och åtgärder samt en kommentar om det är något särskilt att tänka på ur antikvariskt ett perspektiv.

Värdeskala

Vi har upprättat en värderingsskala från 1-5 för att underlätta förvaltningsarbetet. Genom skalan skall man enkelt kunna se vilket värde rummet har och därmed vilket kompetensbehov som föreligger vid åtgärder. Generellt bör en konservator alternativt byggnadsantikvarie vara inkopplad i de rum som har markerats som värde 4 och 5 men även i rum värderat till 2 och 3 beroende på åtgärd och vad som är värdefullt i det aktuella rummet.

5	Rum med högt kulturhistoriskt värde och skyddade enligt byggnadsminnesförklaringen
4	Rum av högt kulturhistoriskt värde som borde ingå i byggnadsminnesförklaringen
3	Rum av särskilt kulturhistoriskt värde (motsvarande kap 8 §16 PBL)
2	Rum med lågt kulturhistoriskt värde eller enskilt värdefulla detaljer
1	Rum utan kulturhistoriskt värde

VVS

Statusbesiktningen av VVS-installationerna har gjorts utifrån ett material perspektiv dvs om installerade installationer behöver bytas eller ej. Hänsyn till eventuella funktionsbrister så som bristfällig ventilation, varma/kalla rum, luktproblem, lång väntan på tappvarm- eller tappkallvatten har inte tagits.

Beroende på lokalernas funktion och användning i framtiden kan VVS-installationerna behöva göras om för att klara nya krav från hyresgäster eller myndighet. Om man även vill minska energianvändningen bör man överväga att göra större ingrepp i ventilations-, värme- och styrsystemen för att kunna optimera driften.

EL

Elinstallationerna är från 50-60 talet och är i behov av förnyring. Äldre huvudledningar av typ tygkablar är i dåligt skick och kan ge upphov till kortslutning, brand på sikt. Befintliga kablar är in-dragna i stålror och när ledningarna torkar sönder kan kortslutning mellan ledande del uppkomma. Elcentraler saknar jordfelsbrytare för personsäkerhet. Belysningsinstallationerna är inte energieffektiva och har dåligt ljusutbyte. Utredning avseende om lampkronor, miljöbelysning är anslutna till jord

borde utredas. Nödbelysningsanläggningarna borde kontrolleras samt uppgraderas efter verksamhet. Ombyggnad av hissar ingår redan i annat underhållsprojekt.

Brand

Lokaler i Börsen har ett brandskydd som inte motsvarar de krav som ställs i dagens bygglagstiftning. I Vård- och underhållsplanen finns angivet krav som ställts av räddningstjänsten med stöd av Lag om skydd mot olyckor, LSO, samt rekommendationer om frivilliga förbättringar.

Generellt behöver dörrar mot trapphusen förstärkas till klass B15 och förses med dörrstängare. Korridorer skall vara brandtekniskt avskilda, vilket innebär att överluftsöppningar skall förses med brandgasspjäll eller likvärdigt. Utrymningen från läktarna i Sessionssalen behöver säkerställas. Det stora trapphuset behöver förses med brandgasventilation och utrymningslarmet ses över så att det fungerar och att hörbarheten är tillfredsställande i byggnaden.

Tillgänglighet

Börsen är idag tillgänglighetsanpassad med hiss inbyggd i trapphus 4214-4422 (1988) som nås via portgången från Postgatan. Entrén via portgången anses dock inte som värdig entré och en bättre lösning är under utarbetning. Avsikten är att skapa en tillgänglig entré från Gustaf Adolfs torg eller Östra Hamngatan.

Börsen är en byggnad av högt kulturhistoriskt värde som är svår att tillgänglighetsanpassa. Det blir en avvägning mellan olika intressen där man måste kompromissa för att nå fram till en lösning som uppfyller såväl bevarandekrav som tillgänglighetskrav.

Städning

Det är av stor vikt att använda rätt metod och medel vid vård och rengöring av kulturhistoriska byggnader. I Börsen finns flera olika material, ytor och inventarier som kräver olika typer av städning. Flera rum skyddas enligt kulturminneslagen, vilket ställer extra höga krav på varsam städning. För att den löpande användningen av byggnaden inte ska innebära onödigt slitage på de mest värdefulla rummen är det centralt att all personal är medveten om de skötselregler som gäller i de olika rummen. Därför bör det finnas tydliga instruktioner för vilka rengöringsmedel och städverktyg som skall användas samt uppmärksamma personalen på särskilt omtaliga ytor som kanske inte får rengöras av annan än konservator.

Inventarier

I Börsen finns det en rad inventarier från olika tidsepoker, både mindre lösa inventarier men även möbler, gardinuppsättningar m.m. där framför allt äldre inventarier tillhörande huset skall hanteras varsamt och bevaras i huset. En inventarieförteckning bör upprättas över alla inventarier i huset där de inventarier som tillhör husets ursprungliga inredning markeras särskilt.

Bilaga Kalkyl för vård- och underhållsåtgärder

Som en bilaga till denna Vård- och underhållsplan finns en kostnadskalkyl med beräknade underhållskostnader för kommande 20 år. Denna är grovt kalkylerad där framför allt åtgärder i skyddsvärda rum blir särskilt svåra att kostnadsbedöma.

Genrella vårdkrav

Det är viktigt att skapa löpande rutiner för förvaltning av byggnader. Detta är särskilt viktigt när det gäller kulturhistoriskt värdefulla byggnader där planering och projektering kan ta längre tid än annars. Det är av stor vikt att tidigt upptäcka skador eller risk för skador för att minimera så väl den tekniska skadan och skadan på kulturhistoriskt värdefulla miljöer som den ekonomiska skadan.

Exteriört är det förstås främst viktigt att kontinuerligt hålla koll så att inte läckage uppstår. Tak och avvattning är alltid av yppersta vikt, men även att tillse att underhållet av originaldetaljer såsom fasaddekor, statyer, gjutjärnsdetaljer samt fönster och dörrar hålls i bra skick så att dessa delar även i framtiden bevaras på ett betryggande sätt.

Byggnadsminnesförklarade rum samt rum som bör ingå i byggnadsminnet (antingen röd- och gulmarkerat på planer eller markerat som värde 4 och 5 i rumsbeskrivningen) bör generellt behandlas av en konservator. Beroende på omfattning av åtgärder bör även en byggnadsantikvarie vara inkopplad. För övriga rum gäller normalt underhåll men inte heller här får interiören förvanskas.

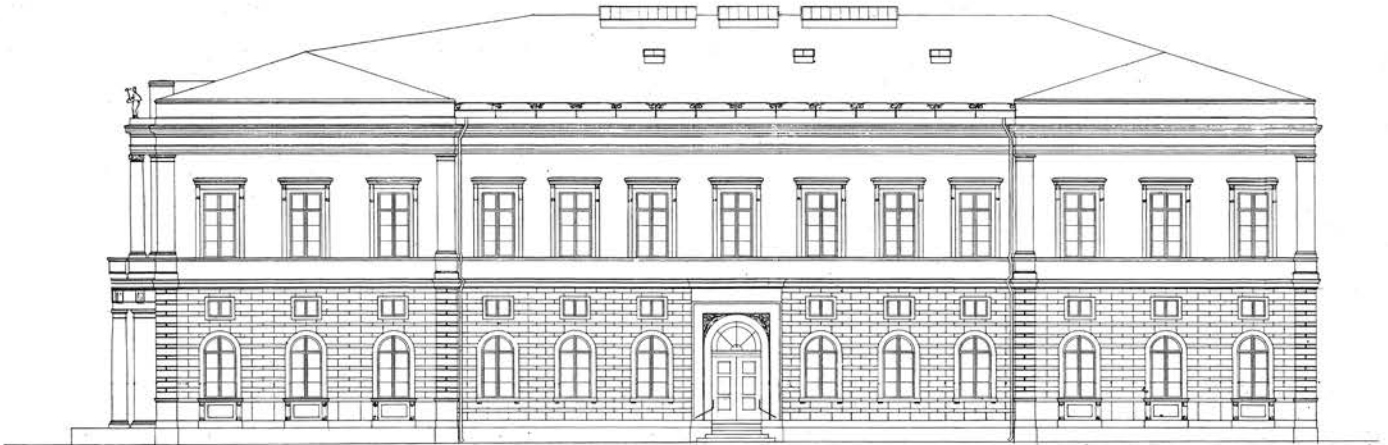
Checklista för kontinuerligt underhåll

- ✓ Kontinuerlig kontroll exteriören och uppmärksamma skador som kan orsaka läckage in i byggnadsstrukturen. Se över taket med plåtfalsar, lanterniner, luckor och skorstenar samt uppmärksamma även stående vatten mellan fönster eller bakfall mot dörrar. Det är viktigt att snabbt skyddslaga mindre skador inför inväntan på större reparationsåtgärder.
- ✓ Kontrollera avvattningssystem: stånrännor, stuprör, dagvattenledningar osv. Uppmärksamma särskilt översvallningar av vatten mot fasad, sprickor och hål i rännor och stuprör, hål i stånrännor samt stående vatten i bakfall.
- ✓ Kontrollera vindar och källare med avseende på fåglar, fladdermöss, skadeinsekter, fukt och röta. Uppmärksamma onormala lukter och fuktskador. Det är också viktigt att observera spår av svamp eller mögelpåväxt, trägnagande insekter, fåglar, fladdermöss och gnagare. Påträffas något av ovanstående kontaktas saneringsföretag.
- ✓ Kontrollera tekniska installationer såsom elanläggning, larmsystem, värme- och ventilationsanläggning, vatten och avlopp m.m. där till exempel spruckna ledningar kan utgöra en brandfara.
- ✓ Kontrollera brandutrustningen (släckare, brandfiltar m.m.) och testkör regelbundet brandlarmet.
- ✓ Se över interiören regelbundet, framför allt särskilt utsatta delar samt särskilt skyddsvärda delar med avseende på fuktskador, slitage samt nya skador på dekormåleri, äldre inventarier m.m. Kontrollera även löpande sättningsskador om det dyker upp nya sprickor.

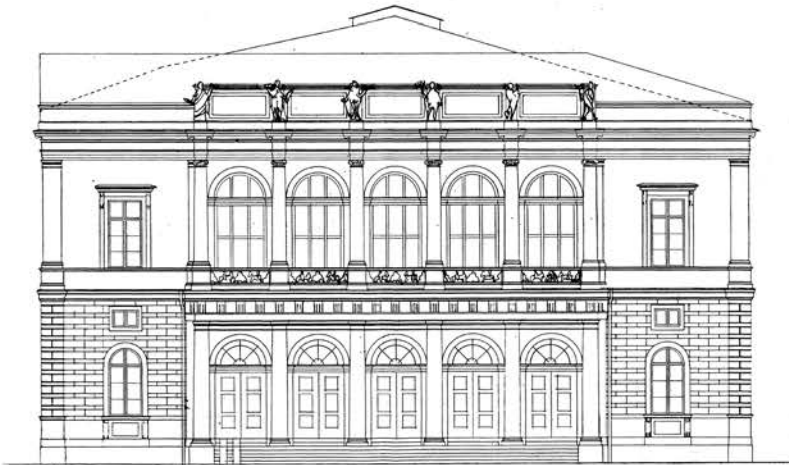
Exteriör beskrivning, statusbedömning och åtgärdsförslag

*Översiktsbilder på Börsen.
Överst fasad mot Gustaf Adolfs torg.
Ovan fasad mot Östra Hamngatan.
T.h. fasad mot Postgatan.*

FASAD MOT ÖSTRA HAMNGATAN

FASAD MOT GUSTAF ADOLFS TORG

FASAD MOT POSTGATAN

Exteriör

Sockel: Sockel av granit.

Att tänka på: Graniten skall bevaras och hållas omålad.

Skador:

- Fogsläpp
- Rost- och smutsfläckar på granitsockeln.
- Förekommer ett par sprickor på grund av sättningar.

Åtgärder:

- Rengöring av granitsockel
- Omfogning/fogkomplettering
- Klotterskydd

Genomförande:

2-5 år

2-5 år

2-5 år

Intervall:

8 år

8 år

8 år

Fasad:

Fasaden är putsad och vitmålad. Byggnaden utgörs av två våningar samt en mezzaninvåning som skiljs åt av en fris och gördelgesims. Bottenvåningen är rusticerad medan övervåningen är slätputsad. Hörnen markeras av hörnkedjor i form av putsade pilastrar, även dessa rusticerade i bottenvåningen. Fasaden avslutas mot taket av en tandsnittsfris. All fasaddekor är gjuten i putsbruk alt gjutjärn.

Huvudfasaden mot torget pryds av ett framskjutande kolonnparti med gjutjärns-kolonner i två våningar. Ett entablement med triglyfer samt balkongen bärs upp av sex toscanska kolonner och på andra våningen bär sex joniska kolonner ett putsat och förkroppat joniskt entablement och en putsad takgesims. Fasaden kröns av en listindelad attika med skulpturer gjutna i puts.

Fasaden mot Östra Hamngatan är försedd med två svagt utskjutande sidorisaliter. mitt på fasaden är huvudentrén placerad, vilken omges av en dekorativ putsad omfattning. I övrigt är fasaden enklare i sitt utförande än huvudfasaden mot torget.

Fasaden mot Postgatan har en entré, från vilken portgången nås. Entrén omges av en dekorativ putsad omfattning. I övrigt är även denna fasad enklare i sitt utförande än huvudfasaden mot torget.

Figuriner på taket kan vara tillverkade i gjuten zink (ej kontrollerad uppgift).

Dagens färgsättning avviker från den ursprungliga då fasaderna enligt äldre källor skall varit färgsatta i en grå sandstensliknande kulör med kolonnadpartiet mot torg-
et markerat i en gulrosa ton. Takstatyerna lär varit grönskimrande.

Brandgaveln som vetter mot Stadshuset är delvis klädd med bandtäckt plåt och delvis putsad.

Att tänka på: Fasaden med dekorativa element är av högt kulturhistoriskt värde och skall hanteras varsamt. Alla originaldetaljer skall bevaras så långt möjligt och i första hand renoveras framför utbyte. Vid arbete med fasaden bör en byggnadsantikvarie vara inkopplad och vid ändringar skall tillstånd sökas hos länsstyrelsen. Inför en kommande ommålning av fasaden bör en färgundersökning utröna ursprunglig färgsättning.

Skador:

- Generellt är fasaderna i dåligt skick.
- Färgsläpp och rostfläckar.
- Sprickbildningar, både ett par större samt mindre krackeleringar.
- Fasaden mot Östra Hamngatan och Postgatan är i sämst skick och här förekommer även ett par putsskador.
- Alla fasader är smutsade, framför allt fasaden mot Postgatan som har mycket avlagringar från avgaser.
- Mot Postgatan sitter duvor på fönsteröverstyckena vars träck orsakar frätskador.
- En del detaljer på fasaden är sannolikt gjutna i gjutjärn, så som de konsoler som bär upp fönsterpartierna. På dessa förekommer det rostangrepp. *Se under smide.*
- Större spricka till höger om dörrromfattning mot Östra Hamngatan.
- Statyerna har varit svåra att besiktiga och bör kontrolleras separat.
- Sprickor i putsade dörrromfattningar. Kraftiga skador i överstycket/entablementet mot Östra Hamngatan och Postgatan. Här förekommer färgkrackeleringar, påväxt av grönalger och sprickor.
- Brandgavlar i plåt respektive puts är i relativt bra skick.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Färgundersökning	2-5 år	-
- Fasadrenovering där man bör överväga att ta bort all färg och måla om med en silikatfärg	2-5 år	12 år
- Brandgavlar, putsa om del av brandgavel	10-15 år	25 år

Balkong: Fasaden mot Gustav Adolfs torg är utförd med en lång originalbalkong med ett utsmyckat gjutjärnsräcke med gjutna fundament i puts. Balkongen bärs upp av sex gjutjärnskolonner. På balkongen sitter små vattenutkastare i form av lejonhuvuden.

Balkongdörrar, se under dörrar.

Att tänka på: Balkongen och gjutjärnsräcket är original och skall bevaras.

- Skador:**
- Generellt i dåligt skick.
 - Mycket sprickor, framför allt ovan fönsterpartierna.
 - Färgsläpp och sprickor på gjutet balkongräcke.

- Åtgärder:**
- Rengöring, lagning och ommålning lika fasad.

- Genomförande:** **Intervall:**
Se under fasad och smide

Dörrar:

Entrédörrarna mot torget består av fem originalparportar i lackad mörk ek med tre speglar. Spegllarna är försedda med målade gjutjärnsgaller utförda som medaljonger med bladornamentik. De välvda överljusfönstren är infattade av gjutjärnsstavar.

Entrén mot Östra Hamngatan omges av en putsad, profilerad och delvis ornamenterad, dörrumfattning som kröns av ett utskjutande och putsat överstycke med fris. Originalparporten är utförd i lackad mörk ek med tre speglar. Spegllarna är försedda med målade gjutjärnsgaller utförda som medaljonger med bladornamentik. Det välvda överljusfönstret är infattade av gjutjärnsstavar.

Entrén mot Postgatan består av en stor brunmålad parport i trä med tre fyllningar i vardera dörrblad. Porten omges av ett putsat och profilerat listverk och kröns av ett putsat överstycke med tandsnittsfris.

Balkongdörrar mot torget är delvis klädda med plåt.

Att tänka på: Samtliga dörrar är original och skall bevaras.

Skador:

- Visst slitage på lackade dörrblad i ek, mot så väl torget som Östra Hamngatan.
- Målad parport mot Postgatan uppvisar rötskador i underkant och har rostskadade galler i fyllningarna.

Åtgärder:

- Lätt slipning och omlackning av ekpartier
- Parport mot Postgatan ommålas med oljefärg
- *Galler i portar, se under smide*

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- 10 år
- 10 år

Fönster: Bottenvåning: Fönstren är välvda och försedda med okopplade spröjsade korspostfönster. Fönsteromfattningarna består av enkla listverk och mot torget och Postgatan samt i sidorisliterna mot Hamngatan är fönstren försedda med kraftiga konsoler dekorerade med bladverk. Konsolerna ramar in de rektangulära källarfönstren. Totalt: 24 st.

Mezzaninvåning: Fönstren består av mindre okopplade tvåluftsfönster med omfattningar av putsade och enkla listverk. Totalt: 27 st

Ovanvåning: Fönstren består av spröjsade korspostfönster. Omfattningarna består av putsade listverk samt ett fönsteröverstycke med två konsoler. Balkongens fönsterpartier är välvda och omges av putsade pilastrar och en båglist. Totalt: 27 st plus 5 st fönster/dörrpartier till balkongen.

Flera av fönstren är original men det förekommer även ett par nytillverkade fönster i traditionell utformning.

Samtliga fönsterbleck är utförda i målad plåt.

Att tänka på: Originalfönster skall bevaras.
Originalfönster och även äldre glas skall hanteras och renoveras varsamt.

Skador:

- Alla fönster har mer eller mindre renoveringsbehov.
- Fönsterblecken är något klumpigt utförda i vit plåt. Förekommer rost i mindre omfattning på ett par bleck.
- *Gjutjärnsgaller under fönsterpartier i dåligt skick, se under Smide.*

Åtgärder:
- Varsam fönsterrenovering

Genomförande:
2-5 år

Intervall:
10 år

Trappor: Huvudtrappan mot Gustaf Adolfs torg består av en granittrappa.

Trappa mot Östra Hamngatan består av en fritrappa utförd i granit.

Att tänka på: Trapporna är original och skall bevaras.

Skador:

- Fogsläpp på flera ställen.
- Paradtrappan mot torget lutar på grund av sättningar och bör sättas om.
- Trapporna är väldigt smutsiga med fläckar och rinningar.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Rengöring av granit trappport, 2 st	2-5 år	8 år
- Omfogning/fogkomplettering av trappa mot Ö Hamng.	2-5 år	8 år
- Omsättning av trappa mot Gustaf Adolfs torg	2-5 år	Översyn

Takfot: Takfoten är utförd i puts, målad lika fasad, och försedd med profildragna lister och en tandsnittsfris.

Att tänka på: *Se under fasad.*

Skador: - Ej besiktigad.

Åtgärder:
- Rengöring, lagning samt ommålning lika fasad

Genomförande:
2-5 år

Intervall:
10 år

Tak: Koppertak.

På taket finns ett flertal skorstenar, ventilationshuvar, takfönster, takluckor och lanterniner. Alla inklädda i kopparplåt.

Dekoratitivt gjutjärnsgaller längs med taket mot Östra Hamngatan, se under smide.

Att tänka på: Taket är inte ursprungligt men har legat länge. Det är i bra skick och har en vacker karaktär. Taket bör så länge som möjligt bevaras. Smidesdetaljer längs med Östra Hamngatan skall bevaras. På sikt bör lanterninen till Stora Trapphallen återöppnas för ökat ljusinsläpp.

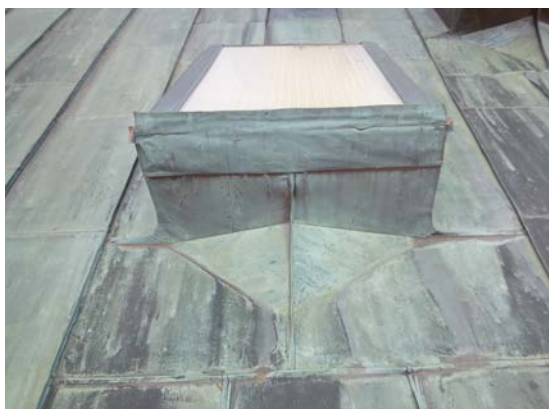
Skador: - Överlag i bra skick. Kan förekomma enstaka problem med skarvar men inget som syns av en okulärbesiktning. Taket bör kontrolleras kontinuerligt och speciellt särskilt utsatta skarvar vid takluckor, ventilationshuvar och lanterniner.

Åtgärder:
- Översyn och ev lagning skarvar
- Byte glas i lanterninerna till genomsiktligt brandglas

Genomförande:
5 år
5-10 år

Intervall:
5 år
-

Smide: Smidesräcken förekommer i anslutning till entrén mot Östra Hamngatan.

Gjutjärnsgaller i understycken till alla bottenvåningens fönster.

Ventilationsgaller.

2 st större gjutjärnskrukor tillverkade av Högre Stånds antiken, Stig Arfvidson i Stockholm.

2 st äldre lyktstolpar i målat gjutjärn som flankerar entrén mot Östra Hamngatan.

Smidesgaller längs med taket.

Att tänka på: Äldre smidesdetaljer är av högt kulturhistoriskt värde och skall så långt möjligt renoveras framför bytas ut.

Skador

- Färgsläpp och mindre rostskador.
- Saknas ett gjutjärnsgaller under fönsterpartiet till Smetanarummet, dvs det västra fönstret på bottenvåningen.
- Mot Postgatan finns ett skadat gjutjärnsgaller.
- Alla galler är kraftigt smutsade, framför allt mot Postgatan. Det har också samlats mycket skräp innanför gallren.
- Ventilationsgaller, någon saknas och ett par är rostangripna.
- Målningsbehov av alla smidesdetaljer.
- Lyktstolpar mot Östra Hamngatan, 2 st.

Åtgärder:

- Renovering av smide med slipning, rostskyddsbehandling och ommålning.

Genomförande:

2-5 år

Intervall:

10 år

Avvattning:

Avvattning sker genom stuprör utförda i målad plåt samt av koppar. Fotrännor i anslutning till taket i koppar.

2 st stuprör i koppar med skarpa krökar mot Östra Hamngatan.
3 st stuprör i koppar med skarpa krökar mot Postgatan.
1 st längre mot Stadshuset samt 2 st kortare i anslutning till balkongen

Att tänka på:

Stuprör och krökar i koppar bör bevaras så långt möjligt. Ev nya stuprör skall utformas med skarpa krökar lika nuvarande utförande.

Skador:

- Deformation entaka stuprör. Överlag troligen i bra skick. Svårbesiktigat.
- Buckligt stuprör med färgsläpp vid trappan mot torget.

Åtgärder:

- Regelbunden översyn av skarvar
- Rensning av stuprör och rännor

Genomförande:

5 år
Regelbundet varje år

Intervall:

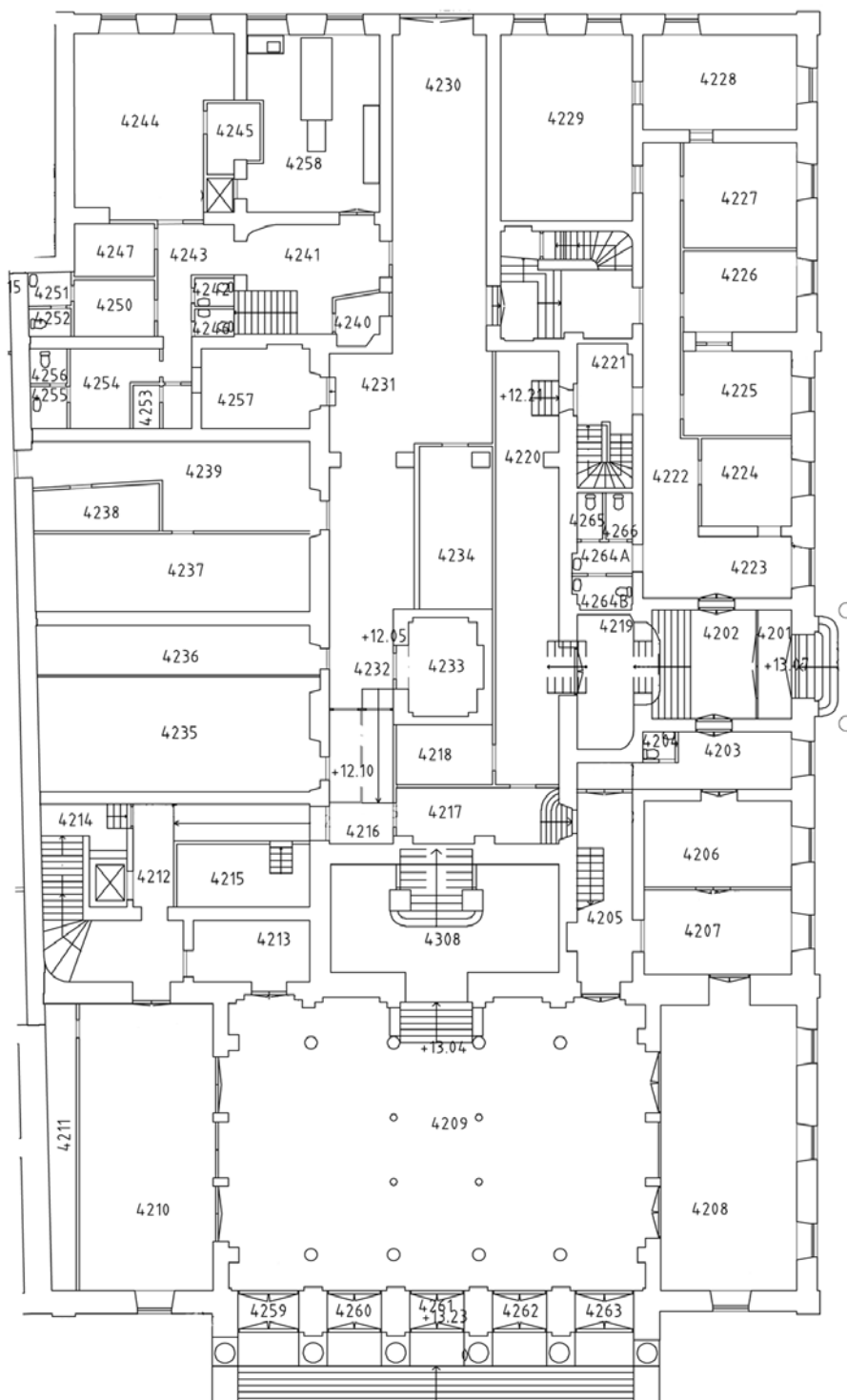
5 år

Interiör beskrivning och statusbedömning

Plan 2 - Bottenvåningen	106
Plan 3 - Entresolplan.....	177
Plan 4.....	233
Plan 5.....	259
Plan 6 - Vind	280

Rumsbeskrivning Plan 2 (Bottenvåning)

Planritning som visar befintligt utseende på bottenvåningen, plan 2. (White arkitekter 2010)

4201-02 Huvudtrapphus mot Östra Hamngatan

Golv: Mönsterlagda kalkstensplattor.

Golvlist: Profilerad och marmorerad (ca 30 cm hög).

Väggar: Marmorerat (enl äldre uppgift skall väggarna ursprungligen varit i polerad marmorstuck med dekorationsmåleri).

Dörrar: Entrédörr – Ursprungliga pardörrar i lackad ek med glasade partier med sirlig gjutjärnsdekor.

4201:4202 – Äldre pardörrar som sitter i en panelvägg med glasade sido- och överpartier som omges av pilastrar i trä. Dörrbladen har fyllningar och glas samt två öppningsbara överdelar.

4202:4203 – Äldre pardörrar med 3 fyllningar samt två öppningsbara överdelar. Dörrbladen omges av profilerade dörrfoder och kröns av ett dekorativt entablement.

4202:4219 – Äldre pardörrar med glas och överljusfönster, sitter i en panelvägg. Profilerade dörrfoder.

4202:4203 – Äldre pardörrar med 3 fyllningar samt två öppningsbara överdelar. Dörrbladen omges av profilerade dörrfoder och kröns av ett dekorativt entablement.

Trappa: Kalkstenstrappa med modernare matta och mattstänger. Senare tillkommen handledare i mässing.

Tak: Putsat med omfattande dekorativ stuckatur med meanderbård, tandsnitt samt takrosett. Även stuckatur i vindfångets tak.

Övrigt:

- Utrymmet är uppdelat i entréhall (vindfång) och trapphall.
- Två toscanska kolonner av gjutjärn, målade och marmorerade.
- Ursprunglig takkrona i både entréhall och trapphall.
- 2 st äldre sektorsradiatorer i gjutjärn.

Värde: 5

Att tänka på: Hela trapphuset är av högt kulturhistoriskt värde och skall bevaras i sin helhet. Rummet är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.

- Särskilt värdefulla detaljer som skall bevaras är: snickerier med dörrblad och omfattningar, pelare, stuckatur, kalkstenstrappa och golv, gjutjärnsradiator och takkronor.
- Ingrepp i väggar skall undvikas. Trapphuset uppvisar dock inget ursprungligt

måleri. Entréhallen har haft en helt annan färgsättning med dekorationsmåleri. Detta bör utredas närmare i samband med åtgärder i entréhallen.

Skador:

- Allmänt slitage i trapphallen, stort slitage och mycket skador i entréhallen.
- Krackeleringar i väggarnas marmoreringar samt färgsläpp.
- Mekaniska skador på dörrblad, framför allt mellan 4201 och 4202.
- Smutsat vid ridåvärmare i entréhall.
- Tak i bra skick.
- Mycket kablage.

Åtgärder:

- Färgundersökning
- Slipning och polering kalksten (16 m²)
- Marmorering golvlister
- Målning snickerier entréhall
- Målning ytskikt entréhall (tak och vägg)
- Retuschering marmorerade väggar trapphall
- Ommålning tak med stuckaturer

Genomförande:

- 0-2 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 0-2 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 5-10 år

Intervall:

-
- 20 år
- 20 år
- 15 år
- 15 år
- 20 år
- 20 år

Foton över trapphus 4201-02.

4203-04 Rum

- Golv:** Fiskbensparkett som fortsätter under senare utbyggt wc. Modernt kalkstensgolv i del av hall mot 4205.
- Golvlist:** Profilerad golvlist.
- Väggar:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4203:4202 – Äldre dubbla pardörrar med 3 fyllningar. Vitmålade. Det inre dörrparet har glasade partier. Profilerade dörrfoder.
4203:4304 – Modern fyllnadsdörr till wc.
4203:4205 – Äldre, mycket kraftiga pardörrar med breda dörrfoder. Vitmålade.
4203:4206 – Äldre pardörrar med 3 fyllningar. Vitmålade. Profilerade dörrfoder.
- Fönster:** Senare fönster i äldre modell och modernt innanfönster. Profilerade fönsterfoder. Fönsterbänk i perstorpsplatta med nät.
- Tak:** Putsat tak med stuckatur i främre delen av rummet. Sänkt tak i del mot 4205.
- Övrigt:** - Tillbyggd toalett 4204 i rummet från 1970-talet.
- Äldre sektorsradiator i gjutjärn med elementskydd.
- En del inventarier.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet är värdefullt och skall hanteras varsamt. Rummet är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.
- Värdefulla detaljer som framför allt snickerier, dörrar och foder samt stuckatur och gjutjärnsradiator med elementskydd skall bevaras.
- Skador:** - Parkettgolvet uppvisar visst slitage.
- Spricka i dörrfoder mot rum 4205.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning och lackning av parkett	5-10 år	15 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Ommålning tak med stuckatur	5-10 år	20 år
- Ommålning tak	5-10 år	20 år

Foto över rum 4203-04

4205 Trapphus/Passage

- Golv:** Äldre kalkstengolv i form av kvadratiska plattor.
- Golvlist:** Hög slät golvlist, äldre.
- Väggar:** Målade.
- Dörrar:** 4205:4203 – Äldre, kraftiga pardörrar med mycket breda profilerade dörrfoder. Vitmålade.
- 4205:4207 – Äldre spegeldörr med profilerade foder. Målade.
- 4205:4209 – Äldre pardörrar i ek (lackade) med profilerade dörrfoder.
- 4205:4217 – Modernt fyllningsdörr med släta foder.
- 4205:förråd – Modernt fyllningsdörr med släta foder till nisch under trappan.
- Fönster:** -
- Trappa:** Nyare trätrappa till plan 2 från 1980-talet.
- Tak:** Målade gipskivor.
- Övrigt:** - Delvis äldre möbler och tavlor.
- 2 st taklyktor.
- Garderobsvägg, modern.
- Äldre sektorsradiator i gjutjärn.
- Dekorationsmålade pardörr i trapplopp, se rum 4351.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Rummet har ett värde som en del av den ursprungliga gården. Kalkstensplattorna är troligen en rest av det äldre golv som låg i en f d utvändig passage och de kraftiga dörrarna mot rum 4203 utgjorde sannolikt ytterdörrar.
- Äldre kalkstengolv och golvlist samt angränsade dörrar som är äldre mot rum 4209, 4203 och 4207 skall bevaras.
- Skador:** - Generellt i relativt bra skick.
- Kalkstengolvet är anfränt och uppvisar fuktskador.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning kalkstengolv	2-5 år	20 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Trappa, se plan 2		
- Ommålning tak	5-10 år	20 år

Foto över rum 4205

4206 Rum

- Golv:** Rutparkett. Rum 4206 och 4207 var tidigare ett rum.
- Golvlist:** Profilerad golvlist.
- Väggar:** Putsade och målade. Ny vägg av gipsskivor mot rum 4207.
- Dörrar:** 4206:4203 – Äldre pardörrar med tre fyllningar och profilerade dörrfoder.
4206:4207 – Äldre pardörrar med tre fyllningar och i senare tillkommen vägg. Dörrbladen är dock äldre med profilerade dörrfoder, hitflyttade från annan plats.
- Fönster:** 1 st senare fönster i äldre modell och nyare innanfönster. Profilerade fönsterfoder. Fönsterbänk i perstorpsplatta med nät.
- Tak:** Putsat tak med stuckatur, vilken är kompletterad mot ny vägg.
- Övrigt:** - 2 st äldre sektorsradiatorer i gjutjärn med äldre elementskydd.
- Garderobsvägg, modern.
- Äldre sektorsradiator i gjutjärn.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet har högt kulturhistoriskt värde som del i de rum som är placerade i fil mot Östra Hamngatan. Rummet är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.
- Värdefulla detaljer så som parkett (dock ej original), pardörrar, gjutjärnsradiatorer och stuckatur skall bevaras.
- Skador:** - Lite sprickor i väggar och tak.
- Sprucken skursockel vid fönster.
- Mindre mekaniskt slitage dörrblad.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Parkettgolv slipning och lackning	2-5 år	15 år
- Lagning sprickor	2-5 år	Översyn
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år
- Ommålning tak med stuckatur	5-10 år	20 år

Foto över rum 4206.

4207 **Rum**

- Golv:** Rutparkett, ej original. Rum 4206 och 4207 var tidigare ett rum.
- Golvlist:** Profilerad golvlist.
- Väggar:** Putsade och målade. Ny vägg av gipsskivor mot rum 4206.
- Dörrar:** 4207:4205 – Äldre spegeldörr med profilerade foder.
4207:4206 – Äldre pardörrar med tre fyllningar och i senare tillkommen vägg. Dörrbladen är dock äldre med profilerade dörrfoder.
4207:4208 – Äldre pardörrar med tre fyllningar och i senare tillkommen vägg. Dörrbladen är dock äldre med profilerade dörrfoder.
- Fönster:** 1 st senare fönster i äldre modell och nyare innanfönster. Profilerade fönsterfoder. Fönsterbänk i perstorpsplatta med nät.
- Tak:** Stuckatur som är kompletterad mot ny vägg mot 4206.
- Övrigt:** - Delvis äldre möbler.
- 2 st äldre sektorsradiatorer i gjutjärn med elementskydd.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet har högt kulturhistoriskt värde som del i de rum som är placerade i fil mot Östra Hamngatan. Rummet är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.
- Värdefulla detaljer så som parkett (dock ej original), pardörrar, gjutjärnsradiatorer och stuckatur samt möbler tillhörande huset skall bevaras.
- Skador:** - Relativt bra skick.
- Mycket kablage och äldre installationer.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Parkettgolv, slipning och lackning	5-10 år	15 år
- Lagning sprickor	2-5 år	Översyn
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år
- Ommålning tak med stuckatur	5-10 år	20 år

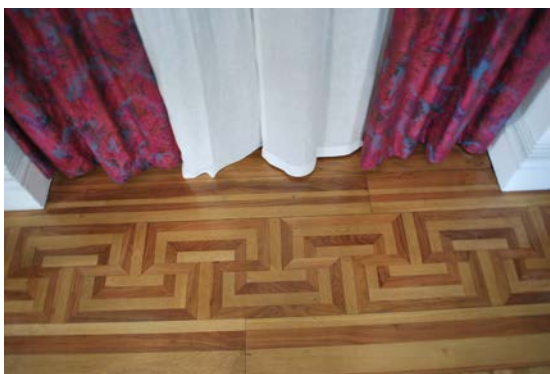

Foto över rum 4207.

4208 F d Sammanträdesrummet

- Golv:** Särskilt dekorativt utformad parkett med intarsiafris och meanderbård.
- Golvlist:** Profilerad golvlist.
- Väggar:** Målade. Stuckornering kring arkaderna på vägg mot rum 4209 (Börssalen).
- Dörrar:** 4208:4207 – Äldre pardörrar med profilerade dörrfoder.
4208:4209 – 3 st äldre glasade ekpartier med överljusfönster och smidesgaller.
- Fönster:** 2 st välvda fönsterpartier med kraftiga fönsterfoder i stuck (original). Slät fönsterbänk i perstorpsplatta, med nät.
- Tak:** Stuckatur i form av ett kraftigt kassetak.
- Övrigt:** - Delvis äldre möbler i form av ett spegelbord i empire och en staty.
- Kristallkrona i taket.
- 2 st äldre sektorsradiatorer i gjutjärn med dekorativa elementskydd.
- Mycket kablage.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet har mycket högt kulturhistoriskt värde och utgör en viktig pendang till Smetanarummet 4210. Rummet skall bevaras i sin helhet. Rummet är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.
- Parkettgolv, pardörrar, ekpartier mot Börssalen 4209, gjutjärnsradiatorer med elementskydd, fönster och stuckatur samt möbler tillhörande huset skall bevaras.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar skall undvikas. Det finns underliggande originalmåleri. I samband med en ommålning bör utgångspunkten vara att återställa till en äldre färgsättning. Alla arbeten skall utföras av konservator.
- Skador:** - Stor spricka runt takkronan (akut).
- Stort slitage på dörrblad mot rum 4207.
- Putsskador på dörrfoder mot rum 4209.
- Sättningssprickor i väggar och tak.
- Sprickor samt fukt- och putsskador på vägg mot torget (både i fönstersmyg och vägg).

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor och säkring av spricka vid takkrona	0-2 år Akut	Översyn
- Parkettgolv, slipning och lackning	5-10 år	15 år
- Färgundersökning	5-10 år	-
- Ommålning ytskikt (antikvariskt)	5-10 år	15 år
- Lackning eksnickerier	5-10 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år
- Ommålning tak med stuckatur	5-10 år	20 år

Foton över rum 4208.

4209 Entréhall/Börssalen (inkl vindfång 4259-63)**Golv:** Mönstrade skmettlacherfliser och klinkerplattor (från år 1877).**Golvlist:** Slät golvlist i marmorstuck.**Väggar:** Täckta med röd stucco lustro och indelade i arkader som flankeras av joniska pilastrar i grön stucco lustro. Av de fem arkadbågarna på långsidan var den i mitten avsedd för en skulptur, på vardera sidan om denna stod kaminer och i de yttre arkadbågarna sitter pardörrar i ek.**Dörrar:** 4209:4205 – Äldre pardörrar i polerad ek med tre fyllningar.

4209:4208 – I 3 st bågformade arkader sitter glasade pardörrar i polerad ek med spröjsar i smidesjärn. Ovan dörrarna sitter lunettformade överljusfönster med dekorativa smidesspröjsar. Original.

4209:4210 – I 3 st bågformade arkader sitter glasade pardörrar i polerad ek med spröjsar i smidesjärn. Ovan dörrarna sitter lunettformade överljusfönster med dekorativa smidesspröjsar. Original.

4209:4213 – Äldre pardörrar i polerad ek med tre fyllningar.

4209:4308 – Mot trapphallen sitter en bågformad och glasad pardörr i ek. Original.

4209:4259-4263 – Till de 5 vindfången sitter sitter glasade pardörrar i polerad ek med spröjsar i smidesjärn. Original.

Fönster: -**Tak:** Stuckatur i form av ett kraftigt kassettak. Kassetterna är dekormålade och omges av en förgylld äggstavsfris. Taklisten är utförd av vit gipsstuckatur och dekorerad med bl a palmetter.

År 1877 genomfördes en förstärkning av bjälklaget i festivitetsalen på ovanliggande plan vilket medförde ny kassetindelning i tak med mindre kassetter samt nya gjutjärnspelare.

Vindfång 4259-63:

Kalkstengolv, putsade väggar och välvt tak. Dörrar mot både entréhall och gata.

Övrigt: - Utmed salens långsidor står på varje sida fyra joniska kolonner utförda i grön kolmårdsmarmor.
- Fyra ornerade järnspelare (marmorerade), från 1877, med ljusarmar i form av gripär. De avslutas uppåt med konsoler, ovanför vilka två långsgående järnbalkar lagts in.

- 2 st radiatorer (troligen 1960-tal) i öppningar för f d kaminer samt ytterligare 4 st senare tillkomna radiatorer.
- Modern växtbelysning ovan växter.

Värde: 5

Att tänka på: Hela rummet med alla detaljer av mycket högt kulturhistoriskt värde. Rummet som helhet uppvisar en arkitektur från 1877 med enda undantag för senare tillkomna element. Rummet är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.

- Rummet som helhet skall bevaras med golvklinker, pelare, väggar av stucco luströ, snickerier, dekorationsmålade stucktak samt statyn m.m. Alla arbeten skall utföras av konservator.

Skador:

- Mindre skador i golv men stora sättningsskador där golvet lutar.
- Mindre sprickor i dörrarnas fyllningar.
- Mycket sprickor i stucco lustron (vägg), framför allt i arkadbågarna mot trapphallen.
- Mycket färgflagor på de marmorerade spiselkransarna.
- Sättningssprickor och färgflagor i taket.
- Vindfången är i mycket dåligt skick. Här förekommer mycket färgsläpp, kalkstenen är skadad, ytterdörrarna uppvisar skador och ridåvärmarna har orsakat svärtningar.

Åtgärder:

- Justering golv, lagning lösa plattor och rengöring
- Retuschering och förankring av sprickor i stucco lustron
- Retuschering av marmorerade spiselkransar
- Lagning sprickor och retuschering i dekormålade tak
- Ommålning vindfång

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 0-2 år

Intervall:

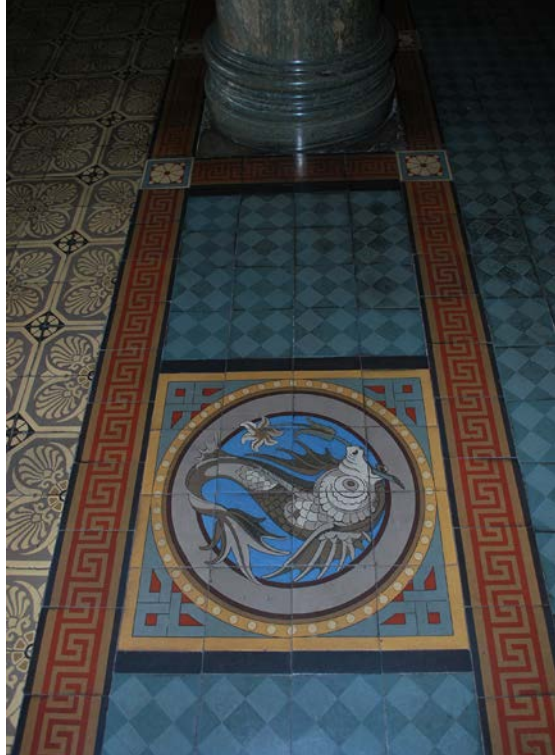
- 20 år
- Översyn
- 20 år
- 20 år
- 15 år

Foton över Börssalen 4209.

Foton över Börssalen 4209.

4210-4211 Smetanarummet/F d Mäklarkontoret

- Golv:** Rutparkett, modern.
- Golvlist:** Profilerad och marmorerad golvlist i trä.
- Väggar:** Målade. Stuckornering kring arkaderna på vägg mot rum 4209 (Börssalen).
- Dörrar:** 4210:4209 – 3 st glasade ekpartier med överljusfönster och smidesgaller. Original.
4210:4214 – Målade äldre pardörrar med profilerade dörrfoder.
- Fönster:** Välvda originalfönsterpartier med spröjs. Kraftiga fönsterfoder i stuck.
Slät fönsterbänk i perstorpsplatta, med nät.
- Tak:** Stuckatur i form av ett kraftigt kassetak.
- Schakt 4211:** Via en plåtlucka i västra väggen nås ett innanförliggande schaktutrymme uppmurat med en korsvirkeskonstruktion.
- Övrigt:**
- Delvis äldre möbler samt möbler från 1960-talet.
 - Ringklocka (f d Börskolacka) i malm, inköpt 1854.
 - 3 st takarmaturer från 1920-talet i art deccostil.
 - Ventilationsgaller i plast.
 - 1 st radiator från kring 1960-talet.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet har mycket högt kulturhistoriskt värde och utgör en viktig pendang till Sammanträdesrum 4208. Rummet skall bevaras i sin helhet och är skyddat genom byggnadsminnesförklaringen.
- Golvlist, ekpartier mot Börssalen 4209 samt pardörrar, fönster och stuckatur samt möbler tillhörande huset skall bevaras.
 - Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar skall undvikas. Det finns underliggande originalmåleri. I samband med en ommålning bör man försöka återgå till en ursprunglig färgsättning. Alla arbeten skall utföras av konservator.
- Skador:**
- Mycket sättningsprickor.
 - Fukt- och putsskador på södra väggen mot torget, relativt omfattande.
 - Färgflagor på enstaka ställen, bl a i taket.
 - Fönsterpartiet i renoveringsbehov.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor och åtgärda fuktsskador	2-5 år	Översyn
- Parkettgolv, slipning och lackning	2-5 år	15 år
- Ommålning ytskikt (antikvariskt)	2-5 år	15 år
- Slipning och lackning av ekpartier	2-5 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år
- Ommålning tak med stuckatur	5-10 år	20 år

Foto över rum 4210.

4213 F d Kapprum

Gol: Klinker.

Golvlist: Profilerad golvlist.

Väggar: Målade.

Dörrar: 4213:4209 – Äldre pardörrar mot Börssalen med profilerade dörrfoder. Ådringsmålade mot kapprum och täckmålade mot 4210, Smetanarummet.

4213:4222 – Äldre fyllningsdörr till trapphus med profilerade foder. Dörren är täckt med en skiva på insidan. Ådringsmålade.

Fönster: -

Tak: Slätmålat.

Övrigt: - Äldre inredning i form av klädhängare och tavlor m.m.
- Rödragningar längs med väggar och tak.

Värde: 3

Att tänka på: Rummet är värdefullt som en del av entrén in mot Börssalen 4209.
- Värdefulla inslag så som golvlistor, pardörrar och spegeldörrar samt äldre inredning som tillhör huset skall bevaras.

Skador: - Eftersatt underhåll och ett allmänt slitage.
- Sprickor och smutsat golv.
- Sprickor i så väl tak och väggar.
- Stort mekaniskt slitage på dörrar och foder.

Åtgärder:

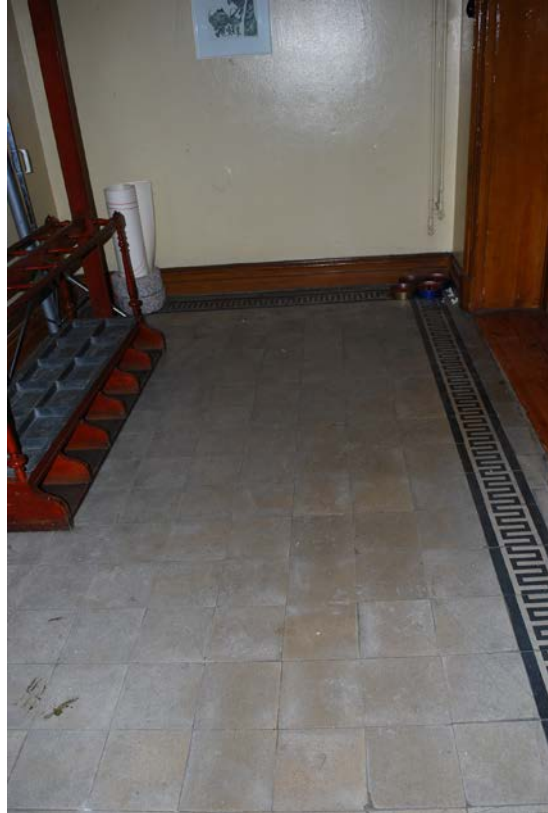
- Rengöring golvklinker
- Lagning sprickor
- Ommålning yttskikt
- Ommålning ådringsmålade och täckmålade pardörrar
- Slipning och lackning ekparti mot 4209

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- 20 år
- Översyn
- 20 år
- 20 år
- 20 år

Foton över rum 4213.

4214 Trapphus

Se trapphus 4422 för redovisning av hela trapphuset.

Foto över trapphus 4214. Övre bilden till höger visar framskrapat dekormåleri på andra våningen.

4216 **Inkl 4212****Golv:** Cement. Ramp till portgången.**Golvlist:** Murad och putsad. Gråmålad.**Väggar:** Grovt putsade och svampmålade i gult.**Dörrar:** 4216:4212 – Grov dörr klädd med masonite.
4216:4217 – Plåtdörrar, gråmålade.
4216:4231 – Två st plåtdörrblad med överdel täckt med plåt.
4216:4232 – Moderna plåtdörrar. Släta dörrfoder.**Fönster:** -**Tak:** Putsat och målat.**Övrigt:** - Moderna aluminiumräcken vid ramp.
- Äldre strömbrytare.
- Elkablage på väggar och synlig rördragning.**Värde:** 1**Att tänka på:** Ingen särskild kulturhistorisk anvisning**Skador:** - Slitage på dörrblad
- Väggar i relativt bra skick, vissa putsskador vid flyttat kablage.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Målning golv	10-15 år	15 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	10-15 år	15 år

Foton över rum 4216.

4217 **Korridor**

Golv: Betonggolv, målat.

Golvlist: Putsad sockel.

Väggar: Putsade och svampmålade.

Dörrar: 4217:4216 – Modern plåtdörr, släta foder.
4217:4220 – Modern plåtdörr, släta foder.
4217:4205 – Fyllningsdörr, senare. Släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och målat.

Trappa: Kalkstenstrappa.

Övrigt: - Radiator

Värde: 1

Att tänka på: Ingen särskild kulturhistorisk anvisning

Skador: - Sprickor i väggar (f d lagningar)
- Generellt slitage
- Smutsigt

Skador: - Slitage på dörrblad
- Väggar i relativt bra skick, vissa putsskador vid flyttat kablage.

Åtgärder:

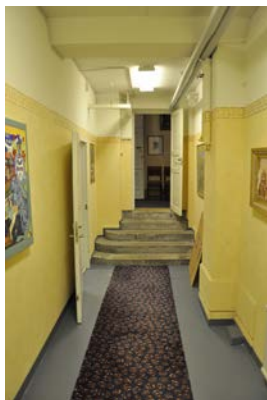
- Målning golv
- Ommålning yttskikt och dörrblad
- Rengöring trappa

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 15 år
- 15 år
- 20 år

Foton över rum 4217.

4218 Arkiv**Golv:** Betong.**Golvlist:** -**Väggar:** Putsade väggar. Gipsvägg mot 4220 samt mot korridor.**Dörrar:** 4218:4220 – Målat slätt dörrblad och släta dörrfoder.**Fönster:** -**Tak:** Putsat och målat.**Övrigt:** - Hyllor och skåp täcker hela rummet**Värde:** 1**Att tänka på:** Ingen särskild kulturhistorisk anvisning**Skador:** - Färgsläpp i tak**Åtgärder:**

- Målning golv
- Ommålning ytskikt och dörrblad

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 15 år
- 15 år

Foton över rum 4218.

4219 Valv under trappa

Golv: Betong.

Golvlist: -

Väggar: Målade.

Dörrar: 4219:4220 – Äldre gallerförsedda pardörrar klädda med stående brädor samt försedda med äldre smällelås. Målade, troligen en ursprunglig bemålning.

Fönster: -

Tak: Tunnvalv, målat.

Övrigt: - Mycket bråte

Värde: 2

Att tänka på: - Ålderdomliga pardörrar skall bevaras. Dörrarna bör inte målas om.

Skador: - Putsskador
- Sprickbildning i tak

Åtgärder:
- Ommålning ytskikt
- Rengöring dörrblad

Genomförande:

10-15 år

10-15 år

Intervall:

15 år

15 år

4220 Förråd**Golv:** Stålglättad betong.**Golvlist:** Slät, modern i trä. Obehandlad.**Väggar:** Putsade, samt gipsskivor mot 4217 och delvis mot 4218. Målade.**Dörrar:**
4220:4217 – Modern plåtdörr.
4220:4218 – Fanérdörr, modern. Släta dörrfoder.
4220:4219 – Äldre pardörr, målad. (se rum 4219)
4220:4221 – Modern plåtdörr.**Fönster:** -**Tak:** Putsat och målat.**Trappa:** Gjuten trappa med kalkstensskivor och handledare i smide.**Övrigt:**
- Mycket kanaldragningar i tak
- Hyllinredning i trä och plåt**Värde:** 1**Att tänka på:** Ingen särskild kulturhistorisk anvisning**Skador:**
- Allmänt slitage
- Sprickor i betonggolv
- Putsskador samt färgsläpp i väggar**Åtgärder:**

- Omgjutning betonggolv
- Ommålning ytskikt och dörrblad
- Målning putsat tak

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 40 år
- 15 år
- 20 år

Foton över rum 4220.

4221 Kopieringsrum och trappa

Golv: Linoleummatta. Under denna finns ett äldre kalkstengolv, vilket syns i förråd under trappan.

Golvlist: Enkel och slät golvlist, modern, på ena sidan väggen. Målad.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4221:4222 – Dörrblad saknas. Enkelt profilerat dörrfoder, senare.
4221:4220 – Äldre plåtdörr. Släta dörrfoder.
Mot utrymme under trappa: Slätt dörrblad med släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Målade gipsskivor.

Trappa: Trätrappa, senare, med linoleum i sättstegen. Rundad handledare i trä, lackad.

Övrigt: - Trappan byggdes på 1940-talet och rummet har i övrigt en modern karaktär.
- Mycket elkablage.

Värde: 2

Att tänka på: - Kalkstensplattorna skall bevaras.

Skador: - Viss fukt i väggens nederkant.
- Generellt slitage.
- Smutsigt på väggar.

Åtgärder:

- Undersök orsak fukt
- Byte matta alt. framtagning kalkstengolv
- Byte linoleummatta i trappa samt trappnosar (20 st)
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 0-2 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 10-15 år

Intervall:

- Översyn
- 20 år
- 20 år
- 15 år

Rum 4221, golv.

4222 Korridor**Golv:** Äldre rutparkett.**Golvlist:** Profilerad golvlist, äldre, samt modern anslagslist. Gråmålad.**Väggar:** Putsade samt delvis gipsskivor mot kontor. Målade.

Dörrar: 4222:4221 – Dörrblad saknas.
 4222:4221 – Modern plåtdörr och äldre pardörrar.
 4222:4224 – Släta dörrblad, moderna. Enkelt profilerade dörrfoder.
 4222:4225 – Släta dörrblad, moderna. Enkelt profilerade dörrfoder.
 4222:4226 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar, målade. Profilerade dörrfoder.
 4222:4227 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar, målade. Profilerade dörrfoder.
 4222:4229 – Slätt dörrblad, profilerat dörrfoder.
 4222:4264 – Slätt dörrblad, profilerat dörrfoder.

Fönster: -**Tak:** Putsat och målat. Stuckatur, meanderfris. Del av korridor 4222 har sänkt tak mot den bortre delen mot Postgatan i höjd med rum 4226 och 4227.**Övrigt:** - Mycket elkablage.**Värde:** 3**Att tänka på:** Rummet skall hanteras varsamt. Planlösningen härstammar från 1940-talet.
- Detaljer så som stuckaturer, golvlistor och äldre dörrblad skall bevaras.**Skador:** - Generellt slitage på parkett.
- Färgflagning på golvlist

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Parkett, slipning och lackning	2-5 år	15 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Målning tak med stuckatur	5-10 år	15 år

Foton över rum 4222.

Foton över rum 4223.

4223 **Rum**

- Golv:** Fiskbensparkett.
- Golvlist:** Profilerad golvlist, något senare.
- Väggar:** Putsade och målade. Delvis skivor mot kontor.
- Dörrar:** Dubbla pardörrar mot trapphus. Profilerade dörrfoder.
- Fönster:** 1 st fönsterparti, senare tillkommet i äldre stil, med profilerad fönsterfoder. Kompletterat med modernt innanfönster på innerbågen. Fönsterbänk, senare i perstorpskiva.
- Tak:** Putsat och målat. Stuckatur.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator och elementskydd med senare utbytt nät.
- Mycket elkablage och kabelrännor.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Rummet är värdefullt och uppvisar delvis en äldre planlösning.
- Värdefulla detaljer som skall bevaras är framför allt dörrar och gjutjärnsradiator. Även parkett, fönster, stuckatur och lister är värdefulla även om dessa dock är tillkomna något senare.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.
- Skador:** - Generellt slitage på parkett.
- Färgflagnig på golvlist.
- Fönster i behov av renovering.
- Färgflagnig i fönstersmyg.

Åtgärder:

- Parkett, slipning och lackning
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Renovering och ommålning fönster
- Målning tak med stuckatur

Genomförande:

- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 15 år
- 15 år
- 15 år
- 15 år

4224 Kontor

- Golv:** Äldre rutparkett som går samman med parketten i rum 4222 och 4225.
- Golvlist:** Profilerad golvlist. Något lägre än i korridor. Målad. Modern anslagslist.
- Väggar:** Gipsskivor, målade.
- Dörrar:** 4224:4222 – Modernt, slätt, dörrblad. Enkelt profilerat dörrfoder, senare.
- Fönster:** Kopplade 2-lufts-fönster, senare tillkommet i äldre stil, med profilerat fönsterfod. Kompletterat med modernt innanfönster på inre båge. Fönsterbänk, senare, i perstorpsskiva.
- Tak:** Putsat och målat. Stuckatur, senare kompletterad. Meanderfris.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator och elementskydd med senare utbytt nät.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Rummet är värdefullt men planlösningen förändrades delvis på 1940-talet.
- Värdefulla detaljer som skall bevaras är framför allt dörrar och gjutjärnsradiator. Även parkett, fönster, stuckatur och lister är värdefulla även om dessa dock är tillkomna något senare.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.
- Skador:** - Generellt sliage på parkett, speciellt vid skrivbord.
- Sprickbildning i tak och vägg.
- Fönster i behov av renovering.
- Färgflagnig i fönstersmyg.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Parkett, slipning och lackning
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Renovering och ommålning fönster
- Målning tak med stuckatur

Genomförande:

- 0-2 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- Översyn
- 15 år
- 15 år
- 15 år
- 15 år

Foton över rum 4224 och nedan 4225.

4225 **Kontor**

Golv: Äldre rutparkett som går samman med parketten i rum 4222 och 4224.

Golvlist: Profilerad golvlist. Något lägre än i korridor. Målad.

Väggar: Gipsskivor, målade.

Dörrar: 4225:4222 – Modernt, slätt, dörrblad. Enkelt profilerat dörrfoder, senare.
4225:2426 – Modernt, slätt, dörrblad. Enkelt profilerat dörrfoder, senare.

Fönster: 1 st kopplat 2-luftsfönster, senare i äldre stil, med profilerat fönsterfoder.
Kompletterat med modernt innanfönster på inre båge.
Fönsterbänk, senare, i perstorpskiva.

Tak: Slätmålat.

Övrigt: - Gjutjärnsradiator och elementskydd med senare utbytt nät.
- Mycket elkablage.

Värde: 3

Att tänka på: Rummet är värdefullt men planlösningen förändrades delvis på 1940-talet.
- Värdefulla detaljer som skall bevaras är framför allt parkett och gjutjärnsradiator med elementskydd. Även fönster, stuckatur och lister är värdefulla även om dessa dock är tillkomna något senare.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.

Skador: - Generellt slitage på parkett, speciellt vid skrivbord.
- Färgflagnig på golvlist.
- Sprickbildning i tak och stuckatur.
- Fönster i behov av renovering.
- Färgflagnig i fönstersmyg.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Parkett, slipning och lackning
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Renovering och ommålning fönster

Genomförande:

- 0-2 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- Översyn
- 15 år
- 15 år
- 15 år

4226 Kontor

- Golv:** Äldre rutparkett som går samman med parketten i rum 4222 och 4227.
- Golvlist:** Profilerad golvlist, något senare.
- Väggar:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4226:4222 – Äldre fyllningsdörr med profilerade dörrfoder mot korridor.
4226:4225 – F d öppning. Slätt dörrblad, profilerade dörrfoder.
- Fönster:** 1 st kopplat 2-lufts-fönster, senare tillkommet i äldre stil, med profilerat fönsterfoder. Kompletterat med modernt innanfönster på inre båge. Fönsterbänk, senare, i perstorpskiva.
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator och elementskydd med senare utbytt nät.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Rummet är värdefullt men planlösningen förändrades delvis på 1940-talet.
- Värdefulla detaljer som skall bevaras är framför allt parkett, fyllningsdörr och gjutjärnsradiator med elementskydd. Även fönster och lister är värdefulla även om dessa dock är tillkomna något senare.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.
- Skador:** - Generellt slitage på parkett, speciellt vid skrivbord.
- Sprickbildning i tak.
- Färgflagnig på dörrfoder.
- Fönster i behov av renovering.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	0-2 år	Översyn
- Parkett, slipning och lackning	2-5 år	15 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år

Foto över rum 4226

Foto över rum 4227

4227 Kontor

- Golv:** Äldre rutparkett som går samman med parketten i rum 4222 och 4226.
- Golvlist:** Profilerad golvlist, äldre. Målad.
- Väggar:** Putsade och delvis gipsskivor. Målade.
- Dörrar:** 4227:4222 – Äldre fyllningsdörr, med tre fyllningar, med profilerade dörrfoder i bred dörrnisch mot korridor.
4227:4226 – Äldre öppning. Slätt dörrblad, profilerat dörrfoder.
4227:4228 – Dubbla dörrblad, moderna och släta. Profilerade dörrfoder.
- Fönster:** 1 st fönsterparti, senare tillkommet men äldre modell, med profilerad fönsterfoder. Fönsterbänk senare i perstorpskiva.
- Tak:** Slätmålat.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator och elementskydd med senare utbytt nät.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Rummet är värdefullt men med en planlösning från 1940-talet.
- Värdefulla detaljer som skall bevaras är framför allt parkett, fyllningsdörr och gjutjärnsradiator med elementskydd. Även fönster och lister är värdefulla även om dessa dock är tillkomna något senare.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.
- Skador:** - Generellt slitage på parkett.
- Generellt slitage golvlist.
- Mindre sprickbildning i tak.
- Mindre sprickbildning i vägg mot 4226.
- Fönster i behov av renovering.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Parkett, slipning och lackning
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Renovering och ommålning fönster

Genomförande:

- 0-2 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- Översyn
- 15 år
- 15 år
- 15 år

4228 Kontorsrum

- Golv:** Äldre rutparkett med fris i hela rummets storlek.
- Golvlist:** Profilerad golvlist, något senare, samt även modern slät list.
- Vägg:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4228:4227 – Dubbla dörrblad, moderna och släta. Profilerade dörrfoder.
4228:4229 – Modern slät dörr. Profilerade dörrfoder, något senare.
- Fönster:** 2 st fönsterpartier, senare tillkomna men äldre modell. Extra ruta monterad på innerbågen. Profilerade fönsterfoder (också något senare). Fönsterbänk, senare i perstorpskiva.
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator och senare tillkomna elementskydd.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Rummet är värdefullt med ursprunglig planlösning.
- Värdefulla detaljer som skall bevaras är framför allt parkett, dörrar och gjutjärnsradiator. Även fönster och lister är värdefulla även om dessa dock är tillkomna något senare.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.
- Skador:** - Visst slitage på parkett.
- Viss sprickbildning i tak.
- Fönsterpartiet i renoveringsbehov.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	0-2 år	Översyn
- Parkett, slipning och lackning	2-5 år	15 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år

Foto över rum 4228.

Foto över rum 4229.

4229 Sammanträdesrum

Golv: Stavparkett, modern.

Golvlist: Profilerad golvlist, senare, samt modern anslagslist.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4229:4222 – Modernt, slätt, dörrblad. Enkelt profilerat dörrfoder, senare. Tidigare dubbla dörrblad, idag är dörrblad mot korridor avhängt.

4229:4228 – Modernt slätt dörrblad, profilerat dörrfoder.

Fönster: 2 st 2-lufts-fönster, ej kopplade, med profilerat fönsterfoder. Extra ruta monterad på innerbågen. Fönsterbänk, senare, i marmor.

Tak: Putsat och slätmålat.

Övrigt: - Gjutjärnsradiator och elementskydd med senare utbytt nät.

Värde: 3

Att tänka på: Rummet har ett kulturhistoriskt värde som skall beaktas.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas underliggande måleri.
- Äldre dörrar, gjutjärnsradiatorer med elementskydd, parkett, fönster och lister skall bevaras.

Skador: - Mindre slitage på parkett.
- Visst slitage golvlist.
- Mindre sprickbildning i tak.
- Mindre sprickbildning i vägg.
- Fönster i behov av renovering.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Parkett, slipning och lackning
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Renovering och ommålning fönster

Genomförande:

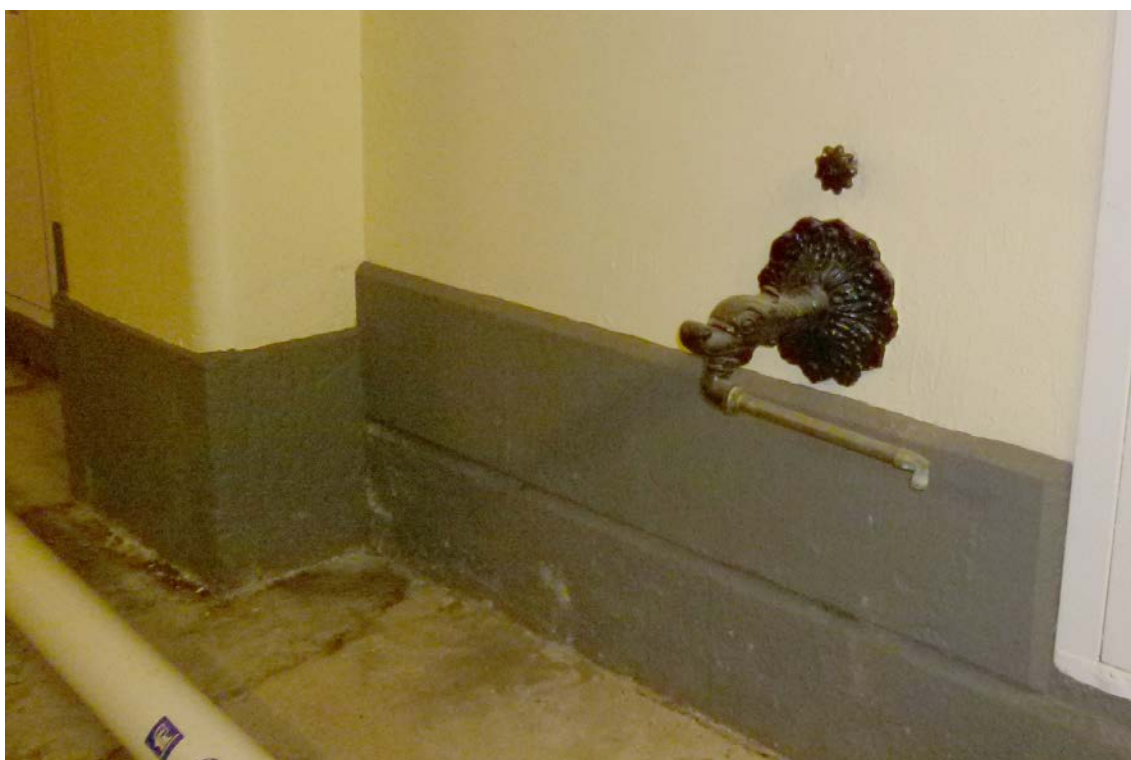
- 0-2 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- Översyn
- 15 år
- 15 år
- 15 år

4230-32 Portgång

- Golv:** Asfalterat samt gjuten markbeläggning.
- Golvlist:** Putsad sockel, målad. Relativt hög.
- Väggar:** Grovt putsade och målade.
- Dörrar:** Mot Postgatan: Äldre parport (bräddörrar) med kraftiga beslag. Brunmålad.
 4231:4216 – Dubbla plåtdörrar, moderna. Släta dörrfoder.
 4230:trapphus – Äldre pardörr, kompletterad med skivor ovan speglarna (ursprungligen med tre speglar). Släta dörrfoder.
 4231:4234 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
 4231:4233 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
 4231:4236 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
 4231:4239 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
 4230:4241 – Modernt slätt dörrblad med sidostycke och överljus. Släta dörrfoder.
 4231:4257 – Äldre f d kassaskåpsdörr, målad. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Kryssvalv, totalt 3 stycken. Putsade och vitmålade. I inre delen är taket sänkt.
- Övrigt:** - Äldre vattenutkastare på vägg mot rum 4257.
 - Mycket installationer.
 - Infällda rännor i mark.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** Portgången är delvis värdefull som tidigare entré till den idag igenbyggda gården.
 - Värdefulla detaljer som skall bevaras och hanteras varsamt är pardörrar mot gatan och till östra trapphuset, sockel och takets kryssvalv samt vattenutkastaren.
- Skador:** - Golvet är lappat och lagat i olika perioder.
 - Vissa putsskador på väggar.
 - Puts och fuktskador i sockel i yttre portgången.
 - Fuktskador i vägg mot kök.
 - Smutsat vid ytterport pga ventilation.
Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Översyn fuktskador vägg	0-2 år	Översyn
- Omläggning av markbeläggning med marksten	2-5 år	50 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	2-5 år	15 år

Foton över portgång 4232.

4233 Låst

Golv:

Golvlist:

Väggar:

Dörrar:

Fönster: -

Tak:

Övrigt:

Värde:

4234 Soprum

- Golv:** Asfalterat och gjutet.
- Golvlist:** Putsad sockel, målad, samt plåtklädd bröstning och avbärare i trä.
- Väggar:** Putsade och klädda med glasfiberväv.
- Dörrar:** 4234:4231 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Målat.
- Övrigt:** - Mycket installationer.
- Vattenkran och slang.
- Värde:** 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

- Skador:** - Generellt mycket smutsigt.
- Skador på golv.
- Skador på puts vid sopkärl.
- Fuktskador vid kran.
- Smutsigt vid fläkt.

Åtgärder:

- Omläggning markbeläggning, asfalt
- Lagning putsskador
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 25 år
- Översyn
- 15 år

Foto över rum 4234.

4235 Arkiv**Golv:** Betong, har tidigare varit målat.**Golvlist:** -**Väggar:** Grovt putsade och målade.**Dörrar:** 4235:4216 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.**Fönster:** -**Tak:** Målat och grovt putsat.**Övrigt:**

- Arkivhyllor i plåt från 1960-talet
- Äldre strömbrytare i bakelit
- Äldre gångjärn bevarade vid entré till f d port.
- Mycket installationer.

Värde: 1**Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning**Skador:**

- Generellt slitage på golv.
- Generellt slitage på väggar, visst färgsläpp.
- Stora sättningsskador/sprickor i vägg mot 4216 samt på motsatt vägg.
- Färgsläpp och putsskador.

Åtgärder:

- Lagning sprickor och putsskador
- Omläggning markbeläggning, gjuten betong
- Ommålning ytskikt och dörrblad

Genomförande:

2-5 år

2-5 år

2-5 år

Intervall:

Översyn

25 år

15 år

4236

LÅST

Flaggförråd

Golv:

Golvlist:

Väggar:

Dörrar:

Fönster:

Tak:

Övrigt:

Värde:

4237 Fjärrvärme

- Golv:** Gjuten betong med många lagningar. Målat.
- Golvlist:** Slät och målad.
- Vägg:** Putsade och målade. Gipsvägg mot 4339.
- Dörrar:** 4237:4239 – Modern dörr, målad. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Målat.
- Övrigt:** - Fjärrvärmecentral
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning
- Skador:**
- Allmänt slitage.
 - Generellt slitage på golv.
 - Mindre putsskador på vägg, framförallt mot yttervägg mot Stadshuset.
 - Rinningar på vägg mot 4239.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning putsskador	2-5 år	Översyn
- Omgjutning golv, betong	2-5 år	40 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	2-5 år	20 år

4238

LÅST

4239 Elcentral

Golv: Gjuten betong med många lagningar.

Golvlist: Slät och målad.

Väggar: Putsade och målade, gipsvägg mot utbyggnad.

Dörrar: 4239:4231 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
4239:4238 – Modern dörr, målad. Släta dörrfoder.
4239:Stadshuset – Modernt dörr samt inre plåtdörr.

Fönster: -

Tak: Grovt putsat och målat.

Övrigt: - Mycket kanaldragningar i tak.
- Mycket installationer.
- Vattenkran och slang.
- Elcentral.
- Passage till Stadshuset med gjutet golv.

Värde: 1

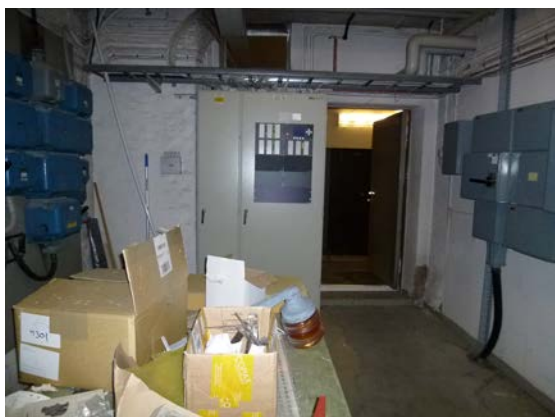
Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Generellt smutsigt.
- Skador på golv till följd av fukt, speciellt i passage.
- Färgsläpp och fuktproblem i väggar samt putsskador längs den nedre väggdelen.

Åtgärder:
- Lagning fukt- och putsskador
- Omgjutning golv, betong
- Ommålning ytskikt och dörrblad

Genomförande:
5-10 år
5-10 år
5-10 år

Intervall:
Översyn
40 år
20 år

4240 Förråd vid kök

Golv: Plastmatta.

Golvlist: -

Väggar: Putsade samt delvis gipsskivor. Målat.

Dörrar: 4240:4241 – Slätt dörrblad, senare tillkommet, samt släta dörrfoder. Försedd med glasad fyllning.

Fönster: -

Tak: Putsat och målat.

Övrigt: -

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Generellt slitage.

Åtgärder:
- Ommålning yttskikt och dörrblad

Genomförande:
5-10 år

Intervall:
20 år

4241 Hall vid kök

- Golv:** Terrazzosten.
- Golvlist:** Slät och målad, senare.
- Väggar:** Putsade respektive målade skivor samt målad glasfiberväv.
- Dörrar:** 4241:4230 – Modern plåtdörr med sidoparti, släta dörrfoder.
4241:4258 – Äldre pardörr med tre speglar i vardera dörrblad, målad. Profilerade dörrfoder.
4241:4240 – Slätt dörrblad, senare tillkommet, samt släta dörrfoder. Försedd med glasad fyllning, 1950-tal
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Trappa:** Enloppstrappa i ek klädd med plastmatta, 1950-talskaraktär. Handledare i lackad björk.
- Övrigt:** - Skåpsinredning från 1950-talet.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** Rummet har delvis ett värde som en del i köksregionerna med tydlig 1950-talskaraktär. I rummet är framför allt terrazzogolv, snickerier och skåpsinredning värdefullt.
- Skador:** - Generellt slitage
- Sprickor i golv
- Putsskador
- Fuktskador i väv mot 4239 samt i dörrsmyg mot kök.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor och åtgärda fuktskador	2-5 år	Översyn
- Slipning av terrazzosten	2-5 år	30 år
- Omläggning matta i trappan och nya trappnosar	2-5 år	25 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	2-5 år	15 år

Foton över rum 4241.

4242 WC

- Golv:** Terrazzosten.
- Golvlist:** Slät och målad, senare.
- Väggar:** Målade, kaklade vid handfat.
- Dörrar:** WC:4243 – Släta dörrblad, senare tillkomna, samt släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Slätmålat snedtak.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning
- Skador:** - Stor spricka mellan vägg och golvlist

Åtgärder:

- Lagning spricka
- Slipning av terrazzosten
- Omkakling vid handfat
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 2-5 år

Intervall:

- Översyn
- 30 år
- 25 år
- 15 år

Foton över rum 4242.*Foton över rum 4243.*

4243 Korridor

Golv: Terrazzosten

Golvlist: Slät och målad, senare.

Väggar: Putsat och målat samt skivor respektive väv.

Dörrar: 4243:WC – Två st. släta dörrblad, senare tillkomna, samt släta dörrfoder.
4243:4257 – Äldre f d kassaskåpsdörr, målad. Släta dörrfoder.
4243:4253 – Slätt dörrblad, senare tillkommet, samt släta dörrfoder.
4243:4254 – Slätt dörrblad, senare tillkommet, målat. Släta dörrfoder.
4243:4250 – Slätt dörrblad, senare tillkommet, målat. Släta dörrfoder.
4243:4247 – Slätt dörrblad, senare tillkommet, målat. Släta dörrfoder.
4243:4244 – Fanérdörr med glasad fyllning. Släta dörrfoder.
Modern hissdörr, plåt.

Fönster: -

Tak: Putsat och målat. Varierad takhöjd.

Övrigt: -

Värde: 2

Att tänka på: Rummet har delvis ett värde som en del i köksregionerna från 1950-talet. I rummet är framför allt terrazzogolv, snickerier och skåpsinredning värdefullt.

Skador:

- Allmänt slitage.
- Stora glipor mellan golvlist och vägg.
- Fuktskador, delvis lagade mot 4247 och 4250.
- Horisontell spricka på vägg mellan 4247 och 4250.
- Putsskada mot hörn WC.
- Mekaniskt slitage på dörrblad.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Slipning av terrazzosten
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- Översyn
- 30 år
- 15 år

4244 Pausrum

- Golv:** Plastmatta.
- Golvlist:** Två st låga och släta golvlistor, målade (en placerad utanpå den andra).
- Väggar:** Målade. Tapetserat på vägg mot Stadshuset.
- Dörrar:** 4244:4243 – Slät fanerdörr med glasat parti. Släta dörrfoder. 1950-tal.
4244:4245 – Modern plåtdörr, målad. Släta dörrfoder.
- Fönster:** 2 st okopplade 2-lufts-fönster, original, spröjsade till tre rutor i varje båge. Kompletterade med modern innerruta. Fönsterbänk i trä, målad.
- Tak:** Putsat och målat.
- Övrigt:** - Skåpsinredning från 1950-talet
- 2 st radiatorer från 1950-talet.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** Rummet har delvis ett värde som en del i köksregionerna från 1950-talet. I rummet är framför allt terrazzogolv, snickerier och skåpsinredning delvis värdefullt.
- Skador:** - Allmänt eftersatt underhåll.
- Mindre fuktskada vid dörr mot korridor.
- Glipa mellan golvlist och vägg.
- Fönster med renoveringsbehov.
- Färgsläpp i fönsterbänk.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Byte matta

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- Översyn
- 15 år
- 25 år

4245 Maskinrum till hiss/LÅST

4246 WC**Golv:** Terrazzosten.**Golvlist:** Slät och målad, senare.**Väggar:** Putsade och målade, kaklade vid handfat.**Dörrar:** WC:4243 – Släta dörrblad, senare tillkomna, samt släta dörrfoder.**Fönster:** -**Tak:** Slätmålat snedtak.**Övrigt:** -**Värde:** 1**Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning**Skador:** - Stor spricka mellan vägg och golvlist.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	2-5 år	Översyn
- Slipning terrazzosten	2-5 år	30 år
- Omkakling vid handfat	5-10 år	25 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	2-5 år	15 år

4247

LÅST

4250 Omlädningsrum

Golv: Terrazzosten.

Golvlist: Låg och slät golvlist, målad.

Väggar: Putsade och målade. Kaklat vid handfat.

Dörrar: 4250:4243 – Slätt dörrblad, senare tillkommet (1950-tal). Släta dörrfoder.
4250:4251 – Slätt dörrblad, senare tillkommet (1950-tal). Släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Modernt undertak av ljudabsorberande skivor.

Övrigt: - Omlädningskåp i plåt.
- Handfat och spegel.

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Småsprickor i golvet.
- Relativt stor sättningspricka i vägg.
- Fuktskada i undertak.

Åtgärder:

- Lagning sprickor
- Slipning terrazzosten
- Omkakling vid handfat
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Byte undertak

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- Översyn
- 30 år
- 25 år
- 15 år
- 25 år

Foton över rum 4250.

4251 Förrum

Golv: Terrazzosten.

Golvlist: Låg och slät golvlist, målad.

Väggar: Putsade och målade. Kaklat vid handfat.

Dörrar: 4251:4250 – Slätt dörrblad, senare tillkommet. Släta dörrfoder.
4251:4252 – Slätt dörrblad, senare tillkommet. Släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och målat.

Övrigt: -

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Mindre sprickor i golv

Åtgärder:

- Slipning terrazzosten
- Omkakling vid handfat
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 30 år
- 25 år
- 15 år

4252 WC

- Golv:** Terrazzosten.
- Golvlist:** Låg och slät golvlist, målad.
- Väggar:** Putsade och målade. Kaklat vid handfat.
- Dörrar:** 4252:4251 – Slätt dörrblad, senare tillkommet. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och målat.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning
- Skador:** - Föråldrat men inga direkta skador.

Åtgärder:

- Slipning terrazzosten
- Omkakling vid handfat
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 30 år
- 25 år
- 15 år

Foton över rum 4252.

4253 Duschrum

- Golv:** Terrazzosten i förrummet, kaklat i duschrum.
- Golvlist:** -
- Väggar:** Putsade och målade i förrummet, kaklade i duschrum.
- Dörrar:** 4253:4243 – Slätt dörrblad, senare tillkommet. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och målat.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning
- Skador:** - Något eftersatt underhåll i övrigt inga stora skador.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning terrazzosten	2-5 år	30 år
- Ommålning yttskikt och snickerier	10-15 år	15 år
- Omkakling duschrum	10-15 år	20 år

4254 Omklädningsrum

Golv: Terrazzosten.

Golvlist: Låg och slät golvlist, målad.

Väggar: Putsade och målade. Kaklat vid handfat.

Dörrar: 4254:4243 – Slätt dörrblad, senare tillkommet (1950-tal). Släta dörrfoder.
4254:4255 – Smal dörröppning med slätt dörrblad och släta dörrfoder (1950-tal).
4254:4256 – Smal dörröppning med slätt dörrblad och släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Modernt undertak av ljudabsorberande skivor.

Övrigt: - Omklädningskåp i plåt.

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Något eftersatt underhåll i övrigt inga stora skador.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning terrazzosten	2-5 år	30 år
- Omkakling vid handfat	5-10 år	25 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år

4255 Förrum WC

Golv: Terrazzosten.

Golvlist: Låg och slät golvlist, målad.

Väggar: Putsade och målade. Kaklat vid handfat.

Dörrar: 4255:4254 – Smal dörröppning med slätt dörrblad och släta dörrfoder.
4255:4256 – Smal dörröppning med slätt dörrblad och släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och målat.

Övrigt: -

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Något eftersatt underhåll i övrigt inga stora skador.
- Mindre fuktskador och färgflagnig.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning terrazzosten	2-5 år	30 år
- Omkakling vid handfat	5-10 år	25 år
- Ommålning ytskikt och snickerier	5-10 år	15 år

4256 WC**Golv:** Terrazzosten**Golvlist:** Låg och slät golvlist, målad.**Väggar:** Putsade och målade.**Dörrar:** 4256:4255 – Smal dörröppning med slätt dörrblad och släta dörrfoder.**Fönster:** -**Tak:** Putsat och målat.**Övrigt:** -**Värde:** 1**Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning**Skador:** - Något eftersatt underhåll i övrigt inga stora skador.**Åtgärder:**

- Slipning terrazzosten
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 5-10 år

Intervall:

- 30 år
- 15 år

4257 Förråd

Golv: Terrazzosten

Golvlist: -

Väggar: Putsade och målade, samt mellanvägg av gips.

Dörrar: 4257:4243 – F d kassaskåpsdörr, målad, släta dörrfoder.
4257:4231 – Fanerdörr, senare tillkommen (1950-tal), målad. Släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och målat.

Övrigt: - Synliga kanaldragningar i tak.

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning

Skador: - Stor fuktskada och färgsläpp i tak mot korridor
- Fuktskada mot WC samt putsskada

Åtgärder:

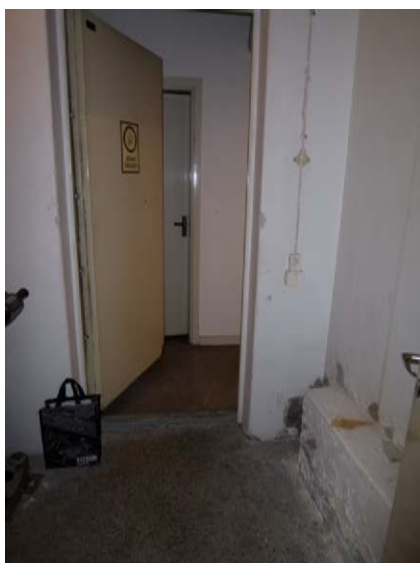
- Slipning terrazzosten
- Åtgärd fukt- och putsskador
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- 30 år
- Översyn
- 15 år

4258 Kök**Golv:** Klinker**Golvlist:** Klinker**Väggar:** Putsade och målade.**Dörrar:** 4258:4241 – Äldre pardörr med tre speglar i vardera dörrblad, vitmålad. Släta dörrfoder.
Modern hissdörr.**Fönster:** 2 st okopplade 2-lufts-fönster (original), spröjsade till 3 glas i varje båge. Extra båge monterad på insida innerbåge. Släta fönsterfoder. Putsad fönsterbänk.**Tak:** Putsat och målat.**Övrigt:**

- Äldre skåpsinredning i björk, från 1950-talet. Välbevarad.
- Bänkskivor i perstorp.
- Mycket kanaldragningar i taket.
- Köksutrustning.
- Ventilationsanläggning.

Värde: 2-3**Att tänka på:** Rummet har ett kulturhistoriskt värde som en del av de f d köksregionerna från 1930-talet med bl a välbevarad skåpsinredning i lackad björk.
- Skåpsinredningen bör bevaras och pardörrar mot 4241 skall bevaras.**Skador:**

- Eftersatt och stort slitage.
- Skador på golv.
- Fönster i behov av renovering.

Åtgärder:

- Byte klinker
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Omlackning köksskåp
- Renovering och ommålning fönster

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- 25 år
- 15 år
- 20 år
- 15 år

Foton över rum 4258.

4264a Förrum till WC

- Golv:** Klinker.
- Golvlist:** Profilerad golvlist, senare.
- Väggar:** Pärlspont mot 4264b, målade skivor mot WC. Delvis kaklat vid handfat.
- Dörrar:** 4264:4222 – Slät dörr. Profilerat dörrfoder:
4264:4265,66 – 2 st fyllningsdörrar med 1920-talslås. Profilerat dörrfoder.
4264:4264b – Senare fyllningsdörr, profilerat dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och målat.
- Övrigt:** -
- Värde:** 2
- Att tänka på:** I rummet finns vissa kulturhistoriskt värdefulla detaljer så som dörrfoder och lås från 1920-talet vilka bör hanteras varsamt.
- Skador:** - Sprickor i tak
- Färgspjälkning i vägg vid handfat

Åtgärder:

- Byte klinker
- Lagning sprickor
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 15-20 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 25 år
- Översyn
- 15 år

Foto över rum 4264a.

4264b Förråd

- Golv:** Klinker, modernt schackrutigt.
- Golvlist:** Profilerad golvlist, senare, mot 4264a i övrigt klinker.
- Väggar:** Putsade och målade, delvs gipsskivor mot 4264a.
- Dörrar:** 4264b:4264a – Senare fyllningsdörr, profilerat dörrfoder.
- Fönster:** 1 st fönsterparti mot trapphus, modern båge och blyinfattad fönsterruta.
- Tak:** Putsat och målat.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** - Fönstret som vetter mot trapphallen skall bevaras.
- Skador:** - Sprickor i tak
- Visst slitage på golv

Åtgärder:

- Byte klinker
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 15-20 år
- 5-10 år

Intervall:

- 25 år
- 15 år

Foto på fönster i rum 4264b.

4265-66 WC**Golv:** Klinker.**Golvlist:** Klinker.**Väggar:** Putsade och målade, mellanvägg av gipsskivor.**Dörrar:** 4265:4264a – Fyllningsdörrar med 1920-talslås. Profilerat dörrfoder.
4266:4264a – Fyllningsdörrar med 1920-talslås. Profilerat dörrfoder.**Fönster:** -**Tak:** Putsat och slätmålat.**Övrigt:** -**Värde:** 2**Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning**Skador:** - Viss sprickbildning i tak**Åtgärder:**

- Lagning sprickor
- Byte klinker
- Ommålning ytskikt och snickerier

Genomförande:

- 5-10 år
- 15-20 år
- 5-10 år

Intervall:

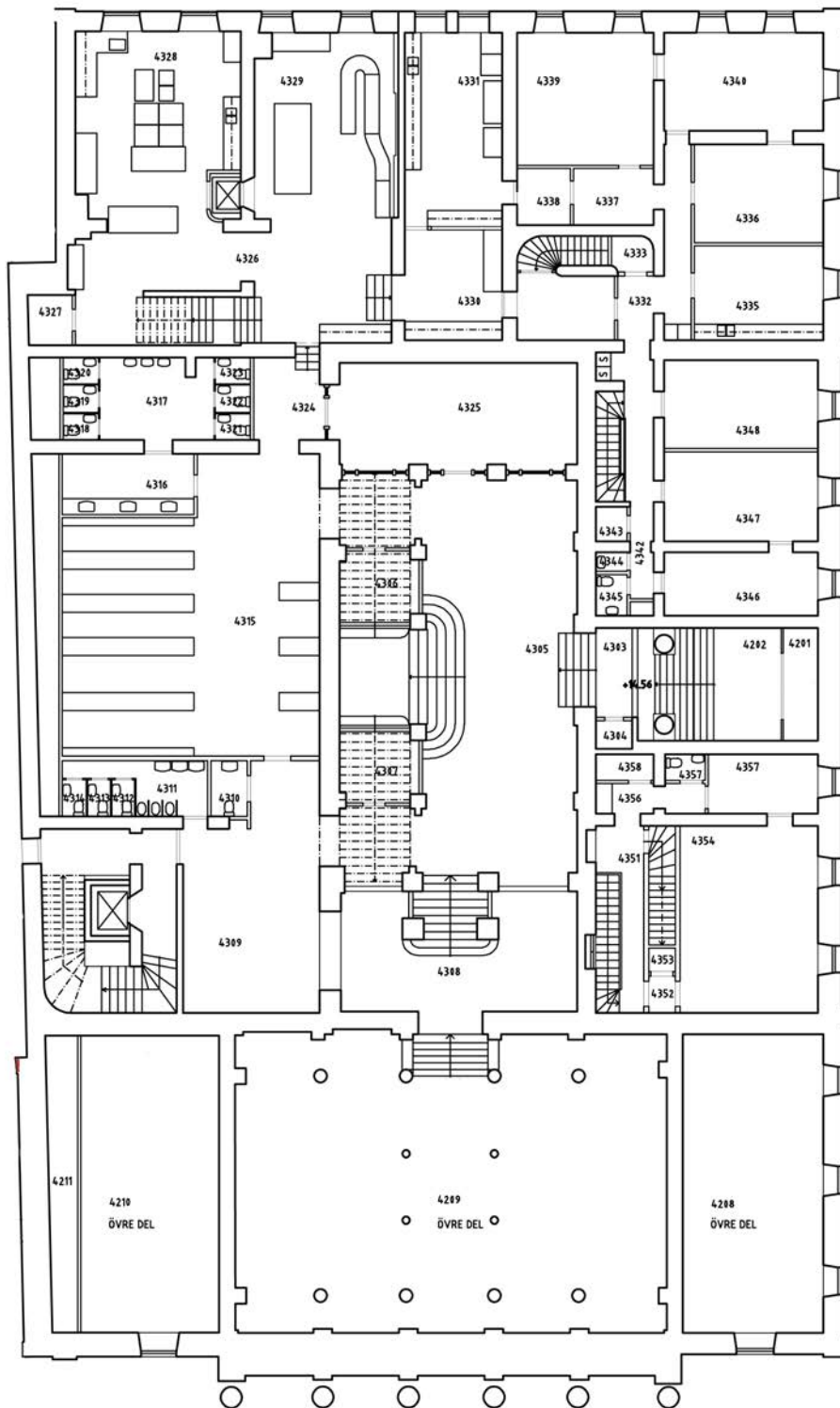
- Översyn
- 25 år
- 15 år

Foto över rum 4265-66.

Trapphus vid 4222

- Golv:** Mönsterlagda kalkstensplattor
- Golvlist:** Kalkstensplatta.
- Väggar:** Målade.
- Dörrar:** X:4222- Dubbla dörrblad. Modern plåtdörr med enkla dörrfoder mot 4222 samt äldre pardörrar mot trapphuset med profilerade, äldre, dörrfoder.
X:2230 – Äldre pardörrar, med tre fyllningar samt släta dörrfoder.
- Tak:** Målade skivor.
- Övrigt:** - Kalkstenstrappa med äldre handledare i trä.

Rumsbeskrivning Plan 3 (Entresolplan)

Planritning som visar befintligt utseende på plan 3. (White arkitekter 2010)

4303-07 Stora trapphuset, entresolplan

- Golv:** Ljusa marmorplattor i carrara. Fris av grön kolmårdsmarmor och svart diabas.
- Golvlist:** Hög profilerad trälist samt lägre slät och marmorerad anslagslist.
- Väggar:** Trevåning väggindelning, nedifrån med polerad, gul, marmorstuck i horisontella band indelade i fält av pilastrar med dekorerade kapitäl som bär upp en dekorerad gördelgesims som skiljer entresolvåningen från den övre arkadgången. Pelare i stucco lustro, 2 st mot arkadgång. Ovan arkadgången övergår väggen i ett tunnvalv med balkong mot Gustaf Adolfs Torg samt en igensatt med spegel mot Postgatan. Bladguld på flera ställen, bl a i palmettfrisén, bågar och kapitäl.
- Dörrar:** 4305:4202 – Äldre glasat ekparti (pardörrar) med överljus och ett sidoparti. Profilerat dörrfoder.
4305:4304 – Smal, äldre ekådrad yllningsdörr med profilerade foder.
4305:4325 – Äldre ådringsmålad fyllningsdörr med spröjsat glas i översta fyllningen. Överljusfönster. Profilerat dörrfoder.
4305:4307 – Äldre ådringsmålad fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerat dörrfoder.
4305:4306 – Äldre ådringsmålad fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerat dörrfoder.
- Fönster:** Mot 4408 finns tre stora fönsterpartier med lunettformade överljus samt två blinde-rade fönster med spegelglas.
Mot 4303 sitter ett större blyspröjsat fönster med överljus i form av en täckt fyllning. 3 st glasade ekpartier mot rum 4325, profilerade fönsterfoder.
- Tak:** Tunnvälvt tak med smårutsindelade takfönster (lanternin) samt med dekorerade kassetter (gipsornament) för armaturen.
- Trappa:** Marmortrappa. I trapploppet mot arkadgången sitter äldre handledare i mahogny samt nyare i mässing.
- Trappräcke:** Marmorpostament. Täta trappräcken med dekorativa gipsornament.
- 4303:** Nedre del av trapphall mot trapphus 4202. Denna del har golv och väggar lika trapphus, stuckatur i form av en tandsnittsfriis samt en kristallkrona i taket.
- Övrigt:**
- Den tidigare öppna gården byggdes om till trapphus 1904 och de flesta byggnadsdetaljer är från denna tid.
 - 8 st lampor i taket samt 2 st facklor i jugendstil på trappavsatsen från 1904.
 - Vägglampetter från 1904.
 - 2 st radiatorer (ca 1950-tal)
 - I rummet finns bl a äldre möbler i form av 5 st bänkar, 1 bord och 2 ljuslampetter

Värde: 5

Att tänka på: Trapphuset är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt.
 - Vid alla arbeten i trapphallen skall konservator anlitas.
 - Detaljer så som golvlister, dörrblad och dörrfoder, pilastrar, kapitäl, pelare, stuckaturer, gipsornament, räcke och handledare samt äldre inredning och armaturer skall bevaras.

Skador:

- Generellt slitage och smutsade ytor.
- Mekaniskt slitage på dörrpartier.
- Putsskador och slitage på vägghörn.
- Mindre sprickor i väggar. Större spricka i vägg mot trapplopp.
- Räcke uppvisar färgsläpp.
- Färgsläpp i taket och på taklisten.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning marmorgolv	10-15 år	30 år
- Byte matta	10-15 år	30 år
- Retuschering och rengöring ytskikt av konservator	2-5 år	10 år
- Lagning av sprickor i väggar och tak av konservator	2-5 år	Översyn
- Målning/retuschering snickerier	2-5 år	15 år
- Ommålning/retuschering tak	10-15 år	20 år

Foton över stora trapphuset.

4308 Trapphall, nedre

- Golv:** Ljusa marmorplattor i carrara. Fris av grön kolmårdsmarmor och svart diabas i hela rummets storlek.
- Golvlist:** Hög profilerad trälist samt lägre slät och marmorerad anslagslist.
- Väggar:** Polerad, gul, marmorstuck. Profilerad gördelgesims av trä. Ovan gesimsen är marmorstucken indelad i horisontella band. Väggen avslutas uppåt av en tandsnittsfris. Gipsornament kring pelarna med stuckfris.
- Dörrar:** 4308:4209 – Äldre bågformad och glasad pardörr i ek. Profilerade dörrfoder, vitmålade.
- Tak:** Stuckatur med tandsnittsfris mot vägg.
- Trappa:** Marmortrappa och moderna handledare av mässing. Räcke och stolpe i marmorstuck med en skiva av carreramarmor.
- Övrigt:**
- Den tidigare öppna gården byggdes om till trapphus 1904 och de flesta byggnadsdetaljer är från denna tid.
 - Moderna glasmonttrar.
 - 3 jugendarmaturer i tak.
 - 2 tavlor i gips.
 - Röd matta.
 - 2 st radiatorer från ca 1950-tal.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Trapphallen är byggnadsminnesförklarad och skall hanteras varsamt.
- Vid ev ingrepp i väggar, pardörrar och tak skall konservator anlitas.
 - Detaljer så som golvlist, dörrblad och dörrfoder, pilastrar, kapitäl, pelare, stuckaturer gipsornament, räcke samt armaturer skall bevaras.
- Skador:**
- Fuktskador som gjort att golvet gulnat.
 - Krackeleringar i färg på golvlist, gördelgesims, trappräcke och stolpe.
 - Mindre sprickor i väggar. Kantstötta hörn och visst slitage.
 - Mindre sprickor i tak.
- Åtgärder:** - Se trapphallen, åtgärderna bör samköras
- Genomförande:** **Intervall:**

4309 Kapprum

Golv: Linoleummatta.

Golvlist: Profilerad, gråmålad.

Väggar: Putsade och gulmålade väggar. Marmorstuck i gult i öppning mot vestibul.

Dörrar: Endast öppning mot trapphall.
4309:4214 (trapphus) – Äldre, målad fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerat dörrfoder.
4309:4310 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerat dörrfoder.
4309:4311 – Målad, modern fyllningsdörr med tre fyllningar (modern). Enkelt profilerat dörrfoder, senare.
4309:4315 – Profilerat dörrfoder. Dörrblad saknas.

Tak: Putsat och slätmålat. Liten taklist.

Övrigt: - Radiator från ca 1950-tal.
- Äldre inredning i form av kapphyllor i mahogny (fristående och väggfasta), fristående spegel i mahogny, karmstol, väggur och bord.

Värde: 4

Att tänka på: Rummet har ett kulturhistoriskt värde som en viktig del i entréhallens funktion.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Vid ev ingrepp i väggar av marmorstuck bör konservator anlitas.
- Detaljer så som golvlistor, dörrblad och dörrfoder samt äldre inredning skall bevaras.

Skador: - Krackeleringar i färg på väggar.
- Stor spricka i vägg mot rum 4315.
- Mindre sprickor i tak.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta	10-15 år	20 år
- Lagning av sprickor i väggar och tak.	10-15 år	Översyn
- Ommålning ytskikt	10-15 år	15 år
- Målning snickerier	2-5 år	15 år

Foton över rum 4309.

4310 HWC

- Golv:** Klinker (trol 1970-tal).
- Golvlist:** Klinker
- Väggar:** Kaklade
- Dörrar:** 4311:4309 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre fyllningar. Enkelt profilerat dörrfoder, senare.
- Fönster:** -
- Tak:** Moderna plåtkassetter.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer.
- Dörrblad skall bevaras.
- Skador:** - Inga direkta skador.
- Handfat släpper från väggen.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Montera fast handfat	0-2 år Akut	-
- Byte klinker golv	5-10 år	25 år
- Byte kakel väggar	5-10 år	25 år
- Ommålning snickerier	2-5 år	15 år
- Byte undertak i plåt	5-10 år	25 år

4311-14 WC, herrar**Golv:** Klinker (trol 1970-tal).**Golvlist:** -**Väggar:** Kaklade. Mellanväggar av laminatskivor (våtrumsväggar).**Dörrar:** 4311:4309 – Målad fyllningsdörr med tre fyllningar. Enkelt profilerat dörrfoder, senare.**Fönster:** -**Tak:** Moderna plåtkassetter.**Övrigt:** - 3 st pissoarer, 3 st wc och 3 st handfat.
- Radiatorer (trol 1950-tal eller senare)**Värde:** 1**Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer.
- Dörrblad skall bevaras.**Skador:** - Framför allt föråldrat.**Åtgärder:**

- Byte klinker golv
- Byte kakel vägg
- Ommålning snickerier
- Byte mellanväggar wc
- Byte undertak i plåt

Genomförande:

- 5-10 år
- 5-10 år
- 2-5 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 25 år
- 25 år
- 15 år
- 25 år
- 25 år

Foto över rum 4311.

4315 Kapprum

Golv: Linoleummatta.

Golvlist: Profilerad och gråmålad.

Väggar: Putsade och målade med högt sittande bröstningslist, profilerad.

Dörrar: 4315:4309 – Dörrblad avhängt. Profilerat dörrfoder, äldre.
4315:4316 – Äldre, målade fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder, äldre.
4315:4324 – Ådringsmålad fyllningsdörr, troligen senare. Profilerade dörrfoder.
Öppning mot vestibul.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat.

Övrigt: - Radiator (trol 1950-tal).
- Äldre inredning i form av kapphyllor, skoställ (ev tillkomna senare), pelare, spegel-
möbel med lampetter, 12 stoppade stolar, nya klädskap samt bord och mindre spegel.

Värde: 4

Att tänka på: Rummet har ett kulturhistoriskt värde som en viktig del i entréhallens funktion.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas.
- Detaljer så som bröstningslist, golvlist, dörrblad och dörrfoder samt äldre inredning i form av kapphyllor, skoställ, lampetter och speglar etc. skall bevaras.

Skador: - Mekaniskt slitage.
- Sprickor i tak.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta	10-15 år	20 år
- Lagning sprickor och målning tak	5-10 år	15 år
- Ommålning ytskikt	5-10 år	15 år
- Ommålning snickerier och ådringsmålning dörrblad	5-10 år	15 år

Foto över rum 4315.

4316 Förrum till damtoalett

Golv: Linoleummatta.

Golvlist: Profilerad och målad, äldre. Varierat mellan smal golvlist, profilerad lägre samt högre fotpanel.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4316:4317 – Äldre, målad fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.

4316:4315 – Målad fyllningsdörr, modern. Profilerat dörrfoder, modern.

Fönster: -

Tak: Modernt undertak av ljudabsorberande skivor och infällt ljus (trol 1960-tal).

Övrigt: - Inredning från 1960-talet med väggfast bord, bänk, pall och speglar.

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns vissa bevarade detaljer och ev. äldre dekorationsmåleri.
- Rummet skall hanteras varsamt och ev ingrepp i väggar bör begränsas. Det kan finnas rester av äldre dekorationsmåleri.
- Detaljer så som golvlist, fotpanel, fyllningsdörrar och dörrfoder skall bevaras.

Skador: - Relativt bra skick. Moderniseringsbehov.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning ytskikt och snickerier
- Byte undertak

Genomförande:

- 2-5 år
- 2-5 år
- 2-5 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- 25 år

Foto över rum 4316.

Foto över rum 4317.

4317-23 WC, damer

Golv: Klinker

Golvlist: -

Väggar: Kaklade.

Dörrar: 4317:4316 – Äldre, målad fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.

4317:18-23 – Släta, moderna, dörrblad med väv och fanér. Släta dörrfoder.

Wc-dörrar från 1960-talet, totalt 6 st.

Fönster: -

Tak: Modernt undertak av ljudabsorberande plåtkassetter.

Övrigt: -

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre fyllningsdörr samt profilerat dörrfoder skall bevaras.
- WC-dörrar från 1960-talet utgör ett intressant tidslager som om möjligt bör bevaras.

Skador: - Relativt bra skick. Huvudsakligen föråldrat.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte klinker	2-5 år	25 år
- Byte mosaik väggar	2-5 år	25 år
- Ommålning ytskikt	2-5 år	15 år
- Målning dörr	2-5 år	15 år
- Lackning fanérdörrar	2-5 år	15 år
- Byte undertak i plåt	2-5 år	20 år

Foto se föregående sida.

4324 Del av kapprum**Golv:** Äldre linoleummatta.**Golvlist:** Profilerad hög.**Väggar:** Putsade och målade med putsad, profilerad tavellist.**Dörrar:** 4324:4315 – Ådringsmålade fyllningsdörr, troligen senare. Profilerade dörrfoder. Öppning mot vestibul.

4324:4325 – Äldre, ådringsmålade fyllningsdörr med spröjsat glas i översta fyllningen. Överljusfönster och sidopartier. Profilerat dörrfoder.

4324:4329 – Troligen äldre fyllningsdörr med moderna gångjärn. Ådringsmålade.

Fönster: -**Tak:** Putsat och målat tak.**Övrigt:** - Mycket kablage och elinstallationer.
- Bokhyllor, skåp och stolar, diverse äldre föremål m.m.
- Äldre takarmatur.**Värde:** 3**Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Detaljer så som golvlist, äldre dörrblad och dörrfoder samt äldre takarmatur skall bevaras.**Skador:** - Relativt bra skick, visst slitage.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta	10-15 år	20 år
- Ommålning ytskikt	10-15 år	15 år
- Ommålning ådringsmålade snickerier	10-15 år	15 år

4325 Rum

- Golv:** Dekorativt utformad ekparkett med intarsia i form av små kompassrosor.
- Golvlist:** Profilerad och vitmålad, halvhög.
- Väggar:** Tapetserade, avslutas uppåt av äggstavsfris. Relativt modern tapet. Vägg mot Stora trapphallen utgörs av glasat ekparti mot trapphall och vitmålat med inslag av guld på insidan.
- Dörrar:** 4325:4305 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr med spröjsat glas i översta fyllningen. Överljusfönster. Profilerat dörrfoder.
4325:4324 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr med spröjsat glas i översta fyllningen. Överljusfönster och sidopartier. Profilerat dörrfoder.
- Fönster:** Se dörrpartier.
- Tak:** Putsat och målat med stuckaturer indelade i tre kassetter.
- Övrigt:** - Äldre gardinuppsättningar med kraftiga, äldre gardinstänger.
- Äldre möbler; 2 soffor, 6 pallar, 3 konsolbord.
- Möblemang (flertalet äldre) i form av bl a 10 stolar (ca 1920-tal), 3 bord, 3 stora speglar, 6 lampetter, 1 stor takkrona och 2 små samt 1 golvlampa.
- 1 st gjutjärnsradiator.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt.
- Ingrepp i väggar skall begränsas.
- Konservator skall anlitas för ådringsmålade ekpartier samt för ekparkett.
- Detaljer så som golvlistor, dörrblad och dörrfoder, stuckaturer, förgyllningar, radiatorer samt äldre inredning, textilier och armaturer skall bevaras.
- Skador:** - Huvudsakligen ett slitage, framför allt på golv och dörrblad.
- Sprickor i panel, fönstersmygar och fönsterbrädor mot vestibul.
- Mindre färgsläpp i tak.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning och lackning parkett	5-10 år	20 år
- Retuschering snickerier /lagning sprickor	5-10 år	20 år
- Omtapetsering	15-20 år	20 år
- Ådringsmålning snickerier	15-20 år	20 år
- Retuschering tak med förgyllningar	15-20 år	20 år

Foto över rum 4324 samt nedan 4325.

4326, 4328-29 Kök och diskrum

- Golv:** Klinker.
- Golvlist:** Klinker.
- Väggar:** Kaklade upp till nederkant av fönster, därefter putsat och målat.
- Dörrar:** 4326:4324 – Äldre fyllningsdörr, målad. Mot förrummet tre speglar, mot köket en fyllning. Släta dörrfoder mot kök, profilerade mot förrummet. Djup smyg klädd med skiva.
- 4326:4327 – Modernt slätt dörrblad. Släta dörrfoder.
- 4326:hiss – Modern hissdörr mot både 4328 och 4329.
- Fönster:** 4 st moderna, små 2-lufts-fönster (2 st i rum 4328 och 2 st i 4329).
- Tak:** Putsat och slätmålat. I rum 4328 och 4329 är taket klätt med plåtplattor.
- Övrigt:**
- Äldre skåpsinredning i björk från 1950-talet.
 - Köksutrustning.
 - Ventilationsschakt.
 - Elcentral mot trapphus vid 4326.
 - Sektorsradiatorer, 3 st totalt.
- Värde:** 2-3
- Att tänka på:** I rummen finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre fyllningsdörrar skall bevaras.
 - Skåpsinredningen är bevarandevärd.
- Skador:** - Eftersatt underhåll och föråldrad köksutrustning. Behov av totalreivering.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte linoleummatta	2-5 år	20 år
- Slipning och lackning av köksinredning	2-5 år	25 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	2-5 år	15 år
- Köksinredning, slipning och omlackning	2-5 år	25 år
- Renovering och målning fönster	2-5 år	15 år

Foton över rum 4326 samt 4328.

4327 Förråd

Golv: Plastmatta.

Golvlist: Liten slät golvlist.

Väggar: Putsade och målade väggar.

Dörrar: 4327:4326 – Slätt dörrblad och släta dörrfoder. Troligen 1950-tal.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat.

Övrigt: - Moderna hyllor.

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistoriskt anvisning.

Skador: - Sprickor längs med taket.

Åtgärder:

- Lagning sprickor i tak
- Byte matta
- Ommålning alla ytskikt och dörrblad

Genomförande:

- 5-10 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- Översyn
- 20 år
- 20 år

4330 Beredningskök

Golv: Plastmatta, äldre.

Golvlist: Låg och slät list, målad.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4330:4326 – Enbart en öppning

4330:4331 – Slätt dörrblad med en glasad fyllning. Släta dörrfoder. 1950-tal.

4330:trapphus – Målade fyllningsdörr med tre speglar. Släta dörrfoder mot kök, profilerade mot förrummet vid trappan. Slät dörrsmyg.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat.

Övrigt: - Äldre skåpsinredning i björk från 1950-talet med perstorpskivor.
- Öppet mellan 4330 och 4331 med köksbänkar och hyllor mellan.
- Mycket kablage.

Värde: 2-3

Att tänka på: I rummen finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre fyllningsdörrar samt profilerade dörrfoder skall bevaras.
- Skåpsinredningen är bevarandevärd.

Skador: - Eftersatt underhåll och föråldrad köksutrustning. Behov av totalrenovering.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte linoleummatta	2-5 år	20 år
- Slipning och lackning av köksinredning	2-5 år	25 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	2-5 år	15 år
- Köksinredning, slipning och lackning	2-5 år	25 år

Foton över rum 4330.

4331 Kallskänk

- Golv:** Plastmatta (lika rum 4330), äldre.
- Golvlist:** -
- Väggar:** Kaklade upp till ca 1,50 m och ovan detta putsat och målat.
- Dörrar:** 4331:4330 – Slätt dörrblad med en glasad fyllning. Släta dörrfoder. 1950-tal.
4331:4338 – Modernt slätt dörrblad. Släta foder.
- Fönster:** 2 st kopplade och spröjsade 2-lufts-fönster, äldre fönster men med utbytta gångjärn. Kaklad fönstersmyg.
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Övrigt:** - 2 st gjutjärnsradiatorer
- Delvis äldre skåpsinredning i björk bevarad från 1950-talet.
- Köksutrustning från olika tider.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** I rummen finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre fönster samt radiatorer skall bevaras.
- Skåpsinredning från 1930-talet är bevarandevärd.
- Skador:** - Eftersatt underhåll och föråldrad köksutrustning. Behov av totalrenovering.
- Fuktskada vid rör längs med yttervägg.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Se över fuktskada och åtgärda vid behov	0-2 år	Översyn
- Byte linoleummatta	2-5 år	20 år
- Slipning och lackning av köksinredning	2-5 år	25 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	2-5 år	15 år
- Fönsterrenovering	2-5 år	15 år

Sluss mellan 4330 och 4332

Golv: Plastmatta.

Golvlist: Låg och slät list, målad.

Väggar: Målade.

Dörrar: Mot 4330 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar. Profilerade dörrfoder.

Mot 4338 – Äldre pardörr med överljusfönster i översta fyllningen. Släta dörrfoder.

Mot 4332 – Slätt modernt dörrblad, släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat.

Värde: 2

Att tänka på: I rummen finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Fyllnadsdörr samt pardörrar och profilerade dörrfoder skall bevaras.

Skador: - Generellt slitage, inga stora skador.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning ytskikt och dörrblad
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 15-20 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- 15 år

Foto på rum vid 4330.

4332 Korridor

Golv: Plastmatta, relativt modern.

Golvlist: Dels hög och profilerad, dels slät och målad.

Väggar: Putsat och målade.

Dörrar: 4332:Sluss – Slätt dörrblad med trädglas. Släta foder. 1950-tal.
 4332:4333 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar, målad. Täckt med skiva mot 4332. Profilerad dörrfoder.
 432: 4342 – Fyllningsdörr med tre speglar, målad. Profilerade dörrfoder. 1950-tal.
 4332:4335 – Äldre fyllningsdörr med klarglas i översta fyllningen. Släta dörrfoder.
 4332:4336 – Senare dörr med slätt dörrblad och etsat glasparti. 1950-tal.
 4332:4340 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar, målad. Släta dörrfoder.
 4332:4337 – Modernt slätt dörrblad satt i instickskarm. Profilerade dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat. Delvis bevarad stuckatur mot rum 4337 som tidigare var ett rum tillsammans med 4336.

Övrigt: - Glasad vägg från 1950-talet trapphus. Glasparti mot rum 4336.
 - Öppning i korridor med profilerade foder.
 - Ventilationsschakt och mycket elkablage.
 - 2 inbyggda garderober.

Värde: 2

Att tänka på: Rummet är viktigt som en del av den äldre planlösningen och det finns flera bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
 - Äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder samt stuckaturer och golvlist skall bevaras.

Skador: - Generellt slitage, inga större skador.
 - Mekaniskt slitage dörrar och foder.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
 - Ommålning ytskikt och dörrblad

Genomförande:

15-20 år
 5-10 år

Intervall:

20 år
 15 år

Foton över korridor, rum 4332.

4333 Förråd**Golv:** Se trappa**Golvlist:** -**Väggar:** Putsade och målade.**Dörrar:** 4333:4332 – Äldre, målad fyllningsdörr. Släta dörrfoder. Täckt med skiva på ena sidan.**Fönster:** -**Trappa:** Del av kalkstenstrappa som inte numer inte leder någon vart.**Tak:** Putsat och slätmålat.**Övrigt:** - Ventilationstrumma.**Värde:** 2**Att tänka på:** Rummet är viktigt som en del av den äldre planlösningen och det finns bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre kalkstenstrappa skall bevaras. Det bör utredas vart trappan tidigare lett.
- Äldre fyllnadsdörr skall bevaras.**Skador:** - Generellt slitage, inga stora skador.**Åtgärder:**
- Ommålning alla ytskikt**Genomförande:**
15-20 år**Intervall:**
20 år

4335 Fikarum

- Golv:** Plastmatta, relativt modern.
- Golvlist:** Hög, slät och målad. Äldre.
- Väggar:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4335:4332 – Äldre, målad fyllningsdörr med övre spegeln i klasglas. Släta dörrfoder.
- Fönster:** Mindre okopplat 2-lufts-fönster. Originalfönster som kompletterats med en ny innerbåge. Profilerade fönsterfoder. Fönsterluckor. Väv i smyg. Fönsterbänk i trä, målad.
- Tak:** Putsat och slätmålat samt försett med ljudabsorberande skivor.
- Övrigt:**
- Modern köksinredning längs med en vägg.
 - Gjutjärnsradiator.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre fyllningsdörrar, golvlist samt originalfönster med fönsterluckor och fönsterbänk och äldre radiator skall bevaras.
- Skador:**
- Generellt slitage, inga stora skador.
 - Fönster i renoveringsbehov.
 - Svärta vid ventilationsdon.

Åtgärder:

- Rengöring vid ventilationsdon
- Byte linoleummatta
- Ommålning yttskikt och dörrblad
- Byte akustiktak
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 0-2 år
- 15-20 år
- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- Översyn
- 20 år
- 15 år
- 25 år
- 15 år

Foto över rum 4335.

4336 Kontor

- Golv:** Plastmatta, relativt modern.
- Golvlist:** Profilerad och målad. Slät modern golvlist mot korridor.
- Väggar:** Putsade och målade. Uppglasat väggparti med etsat glas mot korridoren från 1930-talet.
- Dörrar:** 4336:4332 – Slät, målad dörr med etsat glas och släta foder från 1930-talet.
4336:4340 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder. Igensatt.
- Fönster:** 1 st mindre okopplat 2-lufts-fönster. Ytterbågen original och kompletterad med en ny innerbåge. Profilerade fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad. Fönsterluckor i djup smyg, vävklädd.
- Tak:** Putsat och slätmålat med stuckatur som fortsätter in i korridoren (f d ett rum).
- Övrigt:**
- Gjutjärnsradiator.
- Mycket elkablage, speciellt på golvlist.
- Ventilationstrumma mot 4340.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldre fyllningsdörr, dörrfoder, golvlist samt originalfönster med fönsterfoder, luckor och fönsterbänk samt äldre radiator skall bevaras.
- Dörrparti med etsat glas från 1930-talet är bevarandevärt.
- Skador:**
- Generellt slitage, inga stora skador.
- Fönster i renoveringsbehov.
- Svärta vid ventilationsdon.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Rengöring vid ventilationsdon	0-2 år	Översyn
- Byte linoleummatta	15-20 år	20 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	10-15 år	15 år
- Fönsterrenovering	10-15 år	15 år

Foton över rum 4336.

4337 Omklädningsrum

Golv: Plastmatta, lika rum 4338.

Golvlist: Profilerad golvlist.

Väggar: Putsade och målade väggar.

Dörrar: 4337:4332 – Slät, modern dörr med profilerade äldre dörrfoder och djup dörrsmyg.

4337:4338 – Slät, modern dörr med släta dörrfoder och djup dörrsmyg.

4337:4339 – Äldre fyllningsdörr med 3 fyllningar med profilerade dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och målad.

Övrigt: - Omklädningskåp i plåt.

Värde: 1

Att tänka på: I rummet finns bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Profilerad golvlist samt fyllningsdörr och profilerat dörrfoder skall bevaras.

Skador: - Generellt slitage, inga stora skador.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning ytskikt och dörrblad
- Fönsterrenovering

Genomförande:

10-15 år

10-15 år

10-15 år

Intervall:

20 år

15 år

15 år

Foto över rum 4337.

4338 Omklädningsrum

- Golv:** Plastmatta, lika rum 4337.
- Golvlist:** Profilerad golvlist.
- Väggar:** Putsade och målade väggar.
- Dörrar:** 4338:4331 – Slät, modern dörr med släta dörrfoder.
4338:4337 – Slät, modern dörr med släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och målad.
- Övrigt:** - Skåp/garderober från 1980-talet längs med en vägg.
- Värde:** 1
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Profilerad golvlist skall bevaras.
- Skador:** - Generellt slitage, inga stora skador.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning ytskikt och dörrblad
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- 15 år

Foton över rum 4338.

4339 **Kontorsrum**

Golv: Plastmatta, lika rum 4338.

Golvlist: Profilerad golvlist.

Väggar: Putsade och målade väggar.

Dörrar: 4339:4337 – Äldre fyllningsdörr med 3 fyllningar med profilerade dörrfoder.

4339:4340 – Äldre fyllningsdörr med 3 fyllningar med profilerade dörrfoder.

Fönster: 2 st äldre 2-lufts-fönster med nyare spanjoletter. Fönstren är icke kopplade och ytterbågen är original medan den inre är modern. Infällda fönsterluckor i trä i smygen (delvis igenmålade).

Tak: Putsat och målad.

Övrigt:

- 1 st gjutjärnsradiator.
- Garderober från 1980-talet längs med en vägg.
- Ventilationstrumma i tak och mycket kablage.

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.

- Profilerad golvlist samt fyllningsdörr och profilerat dörrfoder skall bevaras.
- Originalfönster och fönsterluckor skall bevaras.

Skador:

- Generellt slitage, inga stora skador.
- Förekommer en del färgspjälkningar.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning ytskikt och dörrblad
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- 15 år

4340 **Kontorsrum**

Golv: Plastmatta, lika rum 4338.

Golvlist: Profilerad golvlist.

Väggar: Putsade och målade väggar.

Dörrar: 4340:4336 – Igensatt med hyllor.

4340:4332 – Äldre fyllningsdörr med 3 fyllningar med profilerade dörrfoder.

Fönster: 3 st äldre 2-lufts-fönster med nyare spanjoletter. Fönstren är icke kopplade och ytterbågen är original medan den inre är modern. Infällda fönsterluckor i trä i smygen (delvis igenmålade).

Tak: Putsat och målad. Stuckatur.

Övrigt: - 2 st gjutjärnsradiator.
- Rummet är avdelat med en modern vikedörr i plast.

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Stuckatur i taket skall bevaras.
- Snickerier så som fyllningsdörr, profilerat dörrfoder samt golvlist skall bevaras.
- Originalfönster och fönsterluckor samt gjutjärnsradiator skall bevaras.

Skador: - Generellt slitage, inga stora skador.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning yttskikt och dörrblad
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- 15 år

Foton över rum 4340.

4342 **Korridor**

- Golv:** Plastmatta, relativt modern.
- Golvlist:** Slät och målad.
- Väggar:** Putsat och målat.
- Dörrar:** 4342:4348 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Släta dörrfoder (profilerade i kontoret).
4342:4347 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder. Slät, djup dörrsmyg.
4342:4343 – Slätt dörrblad, senare. Släta dörrfoder.
4342:4344 – Slätt dörrblad, senare. Släta dörrfoder.
4342:4345 – Slätt dörrblad, senare. Släta dörrfoder.
4342:4348 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Släta dörrfoder. Djup smyg.
4342:4346 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.
4342:Förråd – Slätt dörrblad med släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Trappa:** - Ektrappa. Handledare i lackat trä.
- Övrigt:** - Kabelränna längs med kontorsvägg.
- 2 st inbyggda garderober.
- Liten radiator och mycket kablage.
- Värde:** 1
- Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt intresse.
- Äldrefyllningsdörrar samt profilerade dörrfoder skall bevaras.
- Inbyggda garderober samt trappräcke är bevarandevärda.
- Skador:** - Generellt slitage, inga stora skador.
- Spricka mot tak vid garderober.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning spricka tak	10-15 år	Översyn
- Byte linoleummatta	15-20 år	20 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	10-15 år	15 år
- Fönsterrenovering	10-15 år	15 år

Foton över rum 4342.

4343 Förråd (låst)

Schakt (onummerat)

Ventilationsschakt med putsade och målade väggar. Dörrblad mellan 4344 och 4342 utgörs av ett slätt dörrblad med släta dörrfoder.

4344 Förråd

Golv: Plastmatta.

Golvlist: Uppvikt plastmatta.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4344:4342 – Slätt dörrblad. Släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Slätmålat.

Övrigt: - Tvättho och hyllor.

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning.

Skador: - Generellt slitage och smutsigt, inga stora skador.

Åtgärder:

- Byte matta

- Ommålning ytskikt

Genomförande:

10-15 år

10-15 år

Intervall:

20 år

15 år

4345 WC

- Golv:** Klinker, modernt i schackrutigt mönster.
- Golvlist:** Klinker.
- Väggar:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4345:4342 – Slätt dörrblad. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Övrigt:** - Ventilationslucka saknas
- Radiator, ca 1950-tal.
- Äldre ledigtskylt.
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning.
- Skador:** - Generellt slitage, inga stora skador.

Åtgärder:

- Byte klinker, golv och sockel
- Ommålning ytskikt

Genomförande:

- 15-20 år
- 10-15 år

Intervall:

- 25 år
- 15 år

Foton över rum 4345.

4346 Kontor

Golv: Plastmatta, relativt modern.

Golvlist: Profilerad, målad.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4346:4342 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar, smalare än övriga. Profilerat dörrfoder.

4346:4347 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar, smalare än övriga. Profilerat dörrfoder. Djup dörrsmyg.

Fönster: 1 st mindre okopplat 2-lufts-fönster med äldre spanjoletter (originalfönster). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad.

Tak: Slätmålat. Stuckatur.

Övrigt: - Gjutjärnsradiator.

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt värde.
- Detaljer så som stuckatur, golvlist, fyllningsdörrar, dörrfoder, originalfönster samt fönsterfoder samt äldre spanjoletter och gjutjärnsradiator skall bevaras.

Skador:

- Generellt slitage, inga stora skador.
- Mekaniskt slitage, främst på golvlisterna pga kablage.
- Fönsterluckor går ej att skjuta in helt i smygen.
- Fönster i renoveringsbehov.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning yttskikt och dörrblad
- Justering fönsterluckor
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 15-20 år
- 10-15 år
- 2-5 år
- 10-15 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- Översyn
- 15 år

Foton över rum 4346.

4347 Kontor

- Golv:** Plastmatta, relativt modern.
- Golvlist:** Profilerad, målad.
- Vägg:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4347:4342 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.
4347:4346 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.
4347:4348 – Igensatt öppning med skiva. Profilerat dörrfoder.
- Fönster:** 1 st mindre okopplat 2-lufts-fönster (originalfönster). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad. Fönsterluckor i trä, infällda i smygen.
- Tak:** Putsat och målat. Stuckatur.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator.
- Kablage.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt värde.
- Stuckatur i taket samt snickerier så som golvlist, fyllningsdörrar, dörrfoder, originalfönster samt fönsterfoder och fönsterluckor skall bevaras.
- Skador:** - Generellt slitage, inga stora skador.
- Mekaniskt slitage, främst på golvlisterna pga kablage.
- Fönster i renoveringsbehov.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte linoleummatta	15-20 år	20 år
- Ommålning ytskikt och dörrblad	10-15 år	15 år
- Fönsterrenovering	10-15 år	15 år

Rum 4337

Rum 4337

Rum 4338

4348 Kontor

- Golv:** Plastmatta, relativt modern.
- Golvlist:** Profilerad, målad.
- Väggar:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4348:4342 – Äldre, målad fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.
4348:4347 – Igensatt öppning med skiva. Profilerat dörrfoder.
- Fönster:** 1 st mindre okopplat 2-lufts-fönster (originalfönster). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad. Fönsterluckor i trä, infällda i smygen.
- Tak:** Putsat och målat. Stuckatur.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator
- Mycket kablage.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt värde.
- Stuckatur i taket, golvlist, taklist, fyllningsdörrar, dörrfoder, originalfönster, fönsterfoder och fönsterluckor samt gjutjärnsradiatorer skall bevaras.
- Skador:** - Generellt slitage, inga stora skador.
- Mekaniskt slitage, främst på dörrblad.
- Fönster i renoveringsbehov.

Åtgärder:

- Byte linoleummatta
- Ommålning ytskikt och dörrblad
- Fönsterrenovering

Genomförande:

- 15-20 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 20 år
- 15 år
- 15 år

Foto över rum 4348.

4351 Trapphall

- Golv:** Rutparkett, troligen från kring 1960-talet.
- Golvlist:** Profilerad, målad.
- Väggar:** Putsade och målade. Förekommer även skivor på någon vägg.
- Dörrar:** 4351:4352 – Dörrblad avhängt. Profilerat dörrfoder.
4351:4358 – Modern fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.
Mot stora trapphallen: Äldre, dekormålade pardörrar. Äldre öppning. Profilerade dörrfoder.
Mot trapphus: Äldre fyllningsdörr med äldre trycke, målad. Profilerat dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Målade gipsskivor.
- Trappa:** Trätrappa. Räcke med svarvade ståndare.
- Övrigt:** -
- Värde:** 3
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer av högt kulturhistoriskt värde.
- Parkettgolv, golvlist, äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder skall bevaras.
- Dekormålade pardörr skall bevaras. Vid åtgärd anlitas konservator.
- Skador:** - Spickor i äldre dörrar och slitage dörrfoder.
- Viss sprickbildning i vägg.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	2-5 år	Översyn
- Slipning och omlackning parkettgolv	5-10 år	15 år
- Ommålning väggar och tak	5-10år	15 år
- Ommålning snickerier	5-10 år	15 år
- Fönsterrenovering	5-10 år	15 år

Foto över rum 4351.

4352**Golv:** Stavparkett.**Golvlist:** Profilerad, målad.**Väggar:** Putsade och målade.**Dörrar:** 4352:4351 – Avhängt dörrblad. Profilerat dörrfoder.

4352:4354 – Äldre fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.

4352:4353 – Äldre fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.

Fönster: -**Tak:** Putsat och målat.**Övrigt:** -**Värde:** 2**Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt värde.
- Snickerier så som golvlist, äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder skall bevaras.**Skador:** - Generellt slitage på dörrblad och dörrfoder med färgflagnig och sprickbildning.**Åtgärder:**

- Slipning och omlackning parkettgolv
- Ommålning väggar och tak
- Ommålning snickerier

Genomförande:

- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 15 år
- 15 år
- 15 år

4353**Låst förråd**

4354 **Kontor**

Golv: Rutparkett.

Golvlist: Profilerad, målad.

Väggar: Målade. Avslutas uppåt av en kornisch.

Dörrar: 4354:4352 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.

4354:4357 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.

Fönster: 2 st mindre icke kopplade 2-lufts-fönster (original). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad. Infällda fönsterluckor i smygen.

Tak: Putsat och målat. Stuckatur i form av en hålkärslislist.

Övrigt: - Gjutjärnsradiator.
- Mycket elkablage.

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt värde.
- Parkettgolv, stuckatur, golvlist, äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder, originalfönster, fönsterfoder och fönsterluckor skall bevaras.

Skador: - Generellt slitage på dörrblad och dörrfoder med färgflagning och sprickbildning.
- Fönster i renoveringsbehov.
- Färgflagning och sprickor i fönsterbänkar och smygar.
- Viss sprickbildning i vägg mot Östra Hamngatan.

Åtgärder:

- Slipning och omlackning parkettgolv
- Ommålning väggar och tak
- Ommålning snickerier
- Renovering och ommålning fönster

Genomförande:

- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- 15 år
- 15 år
- 15 år
- 15 år

Foto över rum 4354.

4355 WC vid 4356

- Golv:** Plastmatta.
- Golvlist:** Uppvikt plastmatta.
- Väggar:** Målade gipsskivor. Kaklat vid handfat.
- Dörrar:** Mot kök – Modern spegeldörr. Släta dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Målade skivor.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning.
- Skador:** - Relativt bra skick, något föråldrat.
- Smutsat tak.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta	5-10 år	20 år
- Ommålning väggar och tak	5-10 år	15 år
- Ommålning snickerier	5-10 år	15 år
- Omkakling vid handfat	5-10 år	25 år

4356 Kök/Pentry**Golv:** Plastmatta.**Golvlist:** Slät, målad.**Väggar:** Målade gipsskivor. Kaklat vid diskbänk.**Dörrar:** 4356:4357 – Modern fyllningsdörr. Släta dörrfoder.

4356:WC – Modern fyllningsdörr. Släta dörrfoder.

4356:4358 – Modern fyllningsdörr. Släta dörrfoder.

4356:4351 – Modern fyllningsdörr. Släta dörrfoder.

Fönster: -**Tak:** Målade gipsskivor.**Övrigt:** - Köksinredning från 1980-talet**Värde:** 1**Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anvisning.**Skador:** - Generellt smutsat på väggar.
- Färgflagnig på dörr mot rum 4351.
- Spricka i vägg mot 4357.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	5-10 år	Översyn
- Byte matta	5-10 år	20 år
- Omkakling vid diskbänk	5-10 år	25 år
- Ommålning väggar och tak	5-10 år	15 år
- Ommålning snickerier	5-10 år	15 år

4357 Fikarum

- Golv:** Plastmatta.
- Golvlist:** Profilerad, målad.
- Väggar:** Putsade och målade. Avslutas uppåt av en kornisch.
- Dörrar:** 4357:4354 – Äldre fyllningsdörr med tre speglar. Profilerat dörrfoder.
4357:4356 – Modern fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.
- Fönster:** 1 st mindre icke kopplat 2-lufts-fönster (original). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad. Fönsterluckor i trä, infällda i smygen.
- Tak:** Putsat och målad med stuckatur i form av en hålkärllist.
- Övrigt:** - Gjutjärnsradiator.
- Värde:** 2
- Att tänka på:** I rummet finns vissa bevarade detaljer av kulturhistoriskt värde.
- Stuckatur i tak, golvlist, gjutjärnsradiatorer, äldre fyllnadsdörrar och profilerade dörrfoder, originalfönster, fönsterfoder och fönsterluckor skall bevaras.
- Skador:** - Generellt slitage på dörrblad och dörrfoder med färgflagning och sprickbildning.
- Viss sprickbildning i väggar, i anslutning till dörrar.
- Färgflagning i fönstersmygen.
- Fönster i renoveringsbehov.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta	5-10 år	20 år
- Ommålning väggar och tak	5-10 år	15 år
- Ommålning snickerier	5-10 år	15 år
- Renovering och ommålning fönster	5-10 år	15 år

Foto över rum 4356.

Foto över rum 4357.

4358 Dusch

Golv: Plastmatta.

Golvlist: Uppvikt plastmatta.

Väggar: Våtrumstapet.

Dörrar: Mot kök – Modern fyllningsdörr. Släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Målat.

Övrigt: -

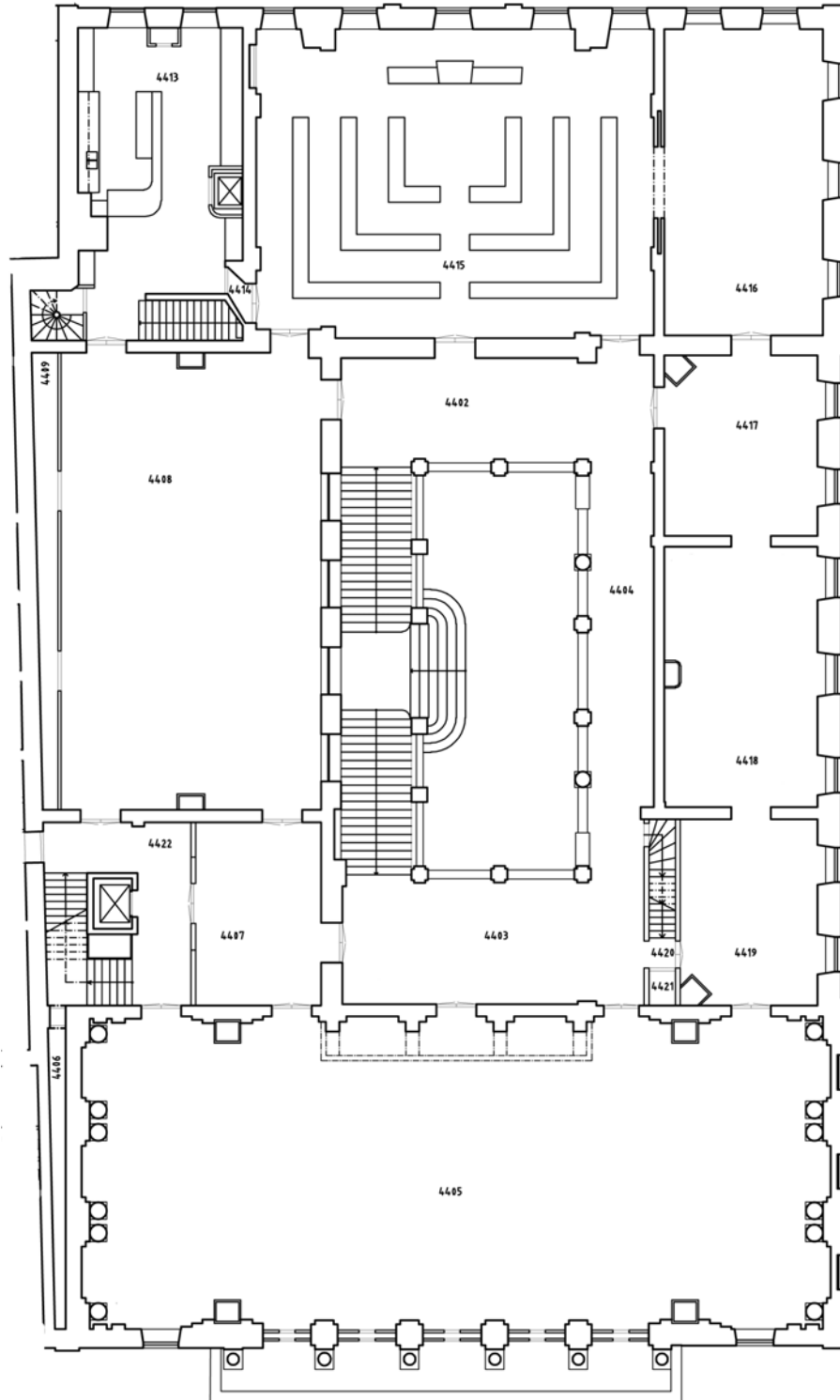
Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning.

Skador: - Föråldrat och moderniseringsbehov.
- Sprickor i anslutning mellan vägg och tak.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	5-10 år	Översyn
- Byte matta	5-10 år	25 år
- Omtapetsering av väggar	5-10 år	15 år
- Ommålning snickerier och tak	5-10 år	15 år

Rumsbeskrivning Plan 4

Planritning som visar befintligt utseende på plan 4. (White arkitekter 2010)

4402-4404, 4420 Stora trapphuset, Övre arkadgång

- Golv:** Mönsterlagt med ljusa marmorplattor i carrara inramade av grön kolmårdsmarmor och svart diabas.
- Golvlist:** Profilerad och målad golvlist. Modernare, slät, mot rum 4407.
- Väggar:** Polerad, gul, marmorstuck. Mot stora trapphuset arkadgång av pelare med förkroppade pilastrar med joniska kapital samt två kolonner i marmorstuck med joniska kapital. Mellan öppningarna finns bröstningar (balustrad) med marmorplattor.
- Dörrar:**
- 4402:4408 – Äldre pardörrar med tre fyllningar. Ådringsmålade mot arkadgång med äggstavsfris kring fyllningarna och vitmålade mot 4408. Breda och profilerade dörrfoder.
- 4402:4415 – 2 st äldre pardörrar i mahogny med fyra fyllningar. Profilerade dörrfoder.
- 4403:4405 – Äldre pardörr med tre fyllningar. Ådringsmålade mot arkadgång, mahogny med intarsia mot 4405. Breda och profilerade dörrfoder.
- 4403:4407 – Äldre pardörrar med tre fyllningar. Ådringsmålade mot arkadgång och vitmålad, delvis förgylld, mot 4407. Breda och profilerade dörrfoder.
- 4403:4419 – Äldre pardörrar med tre fyllningar. Ådringsmålade mot arkadgång med breda och brett och profilerade dörrfoder. Dekorationsmåleri i pompejansk stil på både fyllningar och dörrfoder mot 4419.
- 4404:4417 – Äldre pardörrar med tre fyllningar. Ådringsmålade mot arkadgång med äggstavsfris kring fyllningarna och vitmålad, delvis förgylld, mot 4417 med äggstavsfris kring fyllningarna. Breda och profilerade dörrfoder mot 4404, tunnare och profilerade mot 4417.
- 4404:trapphus – Äldre fyllningsdörr med 5 fyllningar. Profilerade dörrfoder, ådringsmålade mot arkadgång och vitmålade mot trapphus.
- 4420:4421 – Äldre fyllningsdörr med 5 fyllningar. Profilerade dörrfoder, ådringsmålade mot 4420 och vitmålade mot 4421.
- Fönster:** Mot 4408 finns tre stora fönsterpartier med överljus samt två blinderade fönster med spegelglas, *se vidare under vestibul 4305*.
- Tak:** Stuckatur i form av ett kassettak. Väggarna avslutas uppåt av en kornisch med delvis förgylld tandsnittsfris.

Trappa: Se vestibul.

Balustrad: Marmorpostament. Täta trappräcken med gipsornament.

Övrigt:

- 11 st jugendplafonder i taket.
- Diverse möbler, bl a 6 st fåtöljer, 6 bänkar, 2 soffor, 8 stolar, skåp, spegel och väggur.
- 2 st radiatorer.

Värde: 5

Att tänka på: Trapphuset med arkadgång är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt.

- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
- Detaljer så som golv, golvlister, dörrblad och dörrfoder, pilastrar, kapital, pelare, stuckaturer gipsornament, räcke, postament och handledare, fönsterpartier samt äldre inredning tillhörande huset och armaturer skall bevaras.

Skador:

- Allmänt slitage.
- Krackeleringar i färg på ett par ställen.
- Mekaniska skador på dörrblad, framför allt till Stora och Lilla Börssalen.
- Sättningsprickor i väggar, framför allt en större mot Sessionssalen samt även i hörn mot Pompeijanska rummet (rum 4419).
- Vaggarnas marmorstuck smutsad.
- Mindre sprickor i tak samt smutsig takfris.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	2-5 år	Översyn
- Slipning marmorgolv	5-10 år	25 år
- Retuschering och rengöring ytskikt	5-10 år	25 år
- Omlackning 2 st pardörrar i mahogny	5-10 år	15 år
- Retuschering 5 st ådringsmålade pardörrar	5-10 år	15 år
- Retuschering 2 st ådringsmålade fyllnadsdörrar	5-10 år	15 år
- Retuschering tak med förgyllning	5-10 år	20 år

Foton övre arkadgången.

4405 **Stora festivitetsalen / Stora Börssalen**

- Golv:** Modernt parkettgolv, med intarsia, som bildar ett polygonmönster med stjärnor. Olika träslag har använts: ljusgul lönn, brunrå ek, rödbrun mahogny och rödlila amarant. Omges av menaderfris i rummets hela storlek.
- Golvlist:** Utförd i stucco lustro. Kompletterad med modern anslagslist i ek.
- Väggar:** Väggarna har en bröstning av gul stucco lustro och pryds med arkader med korintiska, delvis förgyllda, kolonner som på kortsidorna ramar in speglar (6 st) med avbärare i mässing. Långväggen mot torget är indelad med vita korintiska pilastrar med kapitäl i vitt och guld (förgyllningar). Den andra långväggen är smyckad med väggvält i ljusröd stuckolustro och indelad i fält av fyra pelare med höga baser och volutformade konsoler som bär en balkong med svarvade balusterdockor i räcket.
- Dörrar:** 4405:4419 – Äldre pardörrar i mahogny med intarsia (från rum 4419 dekorationsmåleri i pompejansk stil i speglarna). Dörromfattning av röd, profilerad, stucko lustro. Försedd med rundbågeformat överstycke dekorerat med medaljong av gips.
- 4405:4403 – 2 st äldre pardörrar i mahogny med intarsia (ådringsmålade med förgyllning mot arkadgång). Dörromfattning av röd, profilerad, marmorstuck. Försedd med rundbågeformat överstycke dekorerat med medaljong av gips.
- 4405:4407 – Äldre pardörrar i mahogny med intarsia. Dörromfattning av röd, profilerad, stucko lustro. Försedd med rundbågeformat överstycke dekorerat med medaljong av gips.
- 4405:4422 – Äldre pardörrar i mahogny med intarsia. Dörromfattning av röd, profilerad, stucko lustro. Försedd med rundbågeformat överstycke dekorerat med medaljong av gips.
- Fönster:** 5 st stora rundbågiga, dubbla fönsterpartier med balkongdörrar varav 1 av dessa går att öppna, placerad som en mindre vikkdörr med glas i ett större parti. Partierna har dekorativ utformning av t ex mittposter.
- 2 st rundbågiga fönsterpartier (nyttillverkade lika original). Fönsterbänkar i marmor.
- Tak:** Stuckatur, i form av kraftigt kassettak med gipsdekorationer och förgyllningar samt moderna infällda spotlights. Väggens avslutas uppåt av kraftig kornisch med förgyllda friser och palmetter.
- Övrigt:**
- Fyra kakelugnar som var och en pryds av gipsstatyer, inköpta i Berlin.
 - Tre stora och fyra mindre ljuskronor i brons, från Paris.
 - Två statyer.
 - Möblemang i form av bl a 8 bänkar, 7 gardinuppsättningar, 2 piedestaler, ett väggur och ett modernt podie.

Värde: 5

Att tänka på: Rummet är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt.
- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
- Fönsterpartier, golvlister, dörrblad och dörrfoder, pilastrar, kolonner, kapital, stuckaturer, gipsornament, kornischer, friser, balkong samt kakelugnar äldre inredning tillhörande huset, textil, statyer, ljuskronor och armaturer skall bevaras.

Skador:

- Generellt slitage.
- Putsskador golvlist och skursocklar.
- Mekaniska skador på dörrblad, framför allt mot arkadgången.
- Sättningsprickor i väggar, framför allt i delen som vetter mot Stadshuset.
- Krackeleringar och smutsigt på stucco lustroväggar och pilastrar, framför allt i hörn.
- Sättningsprickor i tak, framför allt i takfris. Omfattande sprickbildning.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Särkring och lagning av sprickor	0-2 år	Översyn
- Slipning och omlackning parkettgolv	2-5 år	15 år
- Lagning putsskador, t ex golvlist	2-5 år	Översyn
- Retuschering och rengöring ytskikt	5-10 år	10 år
- Dörrar, slipning/lackning/retuschering	5-10 år	10 år
- Renovering fönster (2 st + 5 st m fönsterdörrar)	5-10 år	10 år
- Retuschering tak med stuck och förgyllningar	5-10 år	15 år

Foton över rum 4405.

4407 Vita salongen

- Golv:** Äldre parkettgolv, mönsterlagt (rutparkett) med polygoner och intarsiafris.
- Golvlist:** Hög, profilerad, golvlist i trä, målad. Kompletterad med modern anslagslist.
- Väggar:** Målade, delvis förgylld bröstningspanel. Ovan bröstning är väggarna klädda med modern väv, målad. På vägg mot trapphus (4422) finns 2 större spegelparti.
- Dörrar:** 4407:4408 – Äldre pardörr, vitmålad, med förgyllning kring speglarna (äggstavsfris på motsatt sida). Breda, profilerade dörrfoder, delvis förgyllda.
- 4407:4405 – Äldre pardörr, målad, delvis förgylld kring speglarna (på motsatt sida mahogny med intarsia). Brett och profilerat dörrfoder.
- 4407:4403 – Äldre pardörr, målad, delvis förgylld kring speglarna (dörrbladet är ådringsmålat på motsatt sida, mot hall). Brett och profilerat dörrfoder.
- 4407:4422 – Äldre pardörr med sidopartier indelad i 16 spröjsade speglar med spegelglas.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och målat. . Stuckatur med förgyllda detaljer och takrosett samt profilerad taklist. Ev lister i trä.
- Övrigt:** - Möblemanng i form av bl a en kristallkrona, en äldre spegel, en gardinuppsättning, ett äldre konsolbord och 2 bord.
- Värde:** 4
- Att tänka på:** Rummet skall hanteras varsamt och ingrepp i väggar undvikas.
- Vid ev ingrepp i tak samt pardörrar skall konservator anlitas.
- Detaljer så som golvlistor, dörrblad med förgyllningar och äggstavsfriser, dörrfoder samt äldre inredning tillhörande huset och ljuskrona skall bevaras.
- Skador:** - Stort slitage på parkettgolv.
- Krackeleringar i färg på ett par ställen.
- Mekaniska skador på bl a dörrblad.
- Vävkädda väggar, relativt bra skick men en felaktig karaktär.
Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Slipning och lackning av parkettgolv	2-5 år	15 år
- Retuschering snickerier	5-10 år	15 år
- Ommålning väggar, bredspacklas glasfiberväv	5-10 år	15 år
- Ommålning tak med stuck och förgyllningar	10-15 år	15 år

Foto över rum 4407.

4408 **Konserteralen/Lilla Börssalen**

- Golv:** Parkettgolv (original), mönsterlagt i specialutförande/polygonlagt, med meanderfris i rummets hela storlek. Marmorplattor framför kakelugn.
- Golvlist:** Profilerad golvlist i trä, marmorerad.
- Väggar:** Dekormålade väggfält med bröstningslister, målat i trompe l'oeil (med avsikt att få dekokmålningen att framstå som gipsarbeten).
- Dörrar:**
- 4408:4407 – Äldre pardörr, vitmålad, med äggstavsfris kring fyllningarna (endast förgyllning kring speglarna på motsatt sida). Breda, profilerade och ornamenterade, dörrfoder med volutformade konsoler som bär ett entablement.
- 4408:4422 – Äldre pardörr, vitmålad, med äggstavsfris kring fyllningarna. Breda, profilerade och ornamenterade, dörrfoder med volutformade konsoler som bär ett entablement.
- 4408:4413 – Äldre pardörr, vitmålad, med äggstavsfris kring fyllningarna. Breda, profilerade och ornamenterade, dörrfoder med volutformade konsoler som bär ett entablement.
- 4408:4409 – 2 st äldre pardörrar, vitmålad, med äggstavsfris kring fyllningarna. Breda, profilerade och ornamenterade, dörrfoder med volutformade konsoler som bär ett entablement. Det ena dörrparet döljer en telefonbur med inre dörrblad från 1960-talet.
- 4408:4415 – Äldre pardörr, målad, med släta speglar. Breda, profilerade och ornamenterade, dörrfoder med volutformade konsoler som bär ett entablement.
- 4408:4402 – Äldre pardörr med äggstavsfris kring de tre fyllningarna. Profilerat dörrfoder. Dörrbladet sitter i en av arkaderna med rundbåge försedd med spegel.
- Fönster:** 3 st fönsteröppningar mot trapphallen varav en täckt med en spegel. Fönstren är spröjsade till 12 rutor och med ett lunettformat överljusfönster med dekorativa spröjsar i gjutjärn. Ett av fönsterpartierna utgör en fönsterdörr med glas och spröjs som leder till en fransk balkong i marmor.
- Läktare:** 2 st f d musikläktare med dekorativa bröstningar med balusterdockor och voluter. Idag är öppningarna täckta av speglar.
- Tak:** Dekorationsmålat. Väggarna avslutas uppåt av tandsnittsfris.
- Övrigt:**
- 2 st kakelugnar
 - 5 st kristallkronor samt 7 lampetter med stearinljus.
 - Moderna ventilationsgaller i brösning mot trapphus 4422 och kök.

- Äldre inredning i form av bl a 10 st äldre bänkar och 10 pallar, piano, staty och bord och stolar från 1960-talet.
- Rum 4409 avser ett bakre schakt som löper längsmed hela rummets längd. Åtkomst via trapphus 4422. Schaktet är uppbyggt av korsvirkesväggar.

Värde: 5

Att tänka på: Rummet är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt.

- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
- Detaljer så som golvlistor, dörrblad och dörrfoder samt entablement, tandsnittsfris samt kakelugnar äldre inredning tillhörande huset, ljuskronor och lampetter skall bevaras.

Skador:

- Parkettgolvet är slitet med vissa skadade stavar samt behov av ytbehandling.
- Måleriet på väggar och tak på 2000-talet och är i bra skick.
- Enstaka mekaniska skador.
- Förekommer en del fula installationer och kontakter.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Parkettgolv, slipning och oljning	2-5 år	15 år
- Regelbunden översyn av dekormåleri av konservator	5-10 år	Översyn
- Retuschering mekaniska skador och säkring sprickor av konservator	5-10 år	10 år
- Retuschering snickerier (7 dörrblad och 3 fönster)	5-10 år	10 år
- Förbättra och minska installationer och eldragningar	2-5 år	-

Foto över rum 4408.

4413-14 **Kök**

- Golv:** Plastmatta (troligen 1950-tal).
- Golvlist:** Uppvikta plastmatta.
- Väggar:** Putsat och målat.
- Dörrar:** 4413:4408 – Vitmålade äldre pardörrar med profilerade, breda dörrfoder.
4413:4414 – Modernt slätt dörrblad med släta dörrfoder. Pardörrar i mahogny till Sessionssalen.
4413:trappa – Äldre fyllningsdörr med tre speglar i vardera dörrblad, vitmålad. Täckt med skiva mot trapphus. Brett profilerat dörrfoder. Äldre dörrstängare.
Modern hissdörr.
- Fönster:** 2 st okopplade 4-lufts-fönster med spröjs. Profilerade fönsterfoder. Fönsterluckor i trä som fälls in i smygen. Fönsterbänk i trä, målad.
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Trappa:** Trätrappa till våning 2. Plastmatta på sättstegen.
- 4414:** Sluss till sessionssalen. Putsade väggar och pardörrar mot både kök och sessionssal.
- Övrigt:**
- Äldre skåpsinredning i björk från 1930-talet.
 - Inbyggd garderob utan dörrblad med profilerade foder.
 - Köksbänkar av perstorpsskivor.
 - Synliga kanaldragningar i taket.
 - Sluss till Sessionssal 4416 med plastmatta, gipsskivor, elcentral, liten taklist och mahognydörr till sessionssal.
 - Tunna sektorsradiatorer.
 - Äldre köksutrustning.
 - Ventilationstrumma.
 - 2 st parluckor ovan trapphus för utrymme ovan trappa.
 - Inspektionssluckor i plåt till utrymme ovan hiss.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer som skall hanteras varsamt.
- Äldre fyllnadsdörr och profilerade dörrfoder skall bevaras. Vid ev ingrepp i pardörrar skall konservator anlitas.
 - Originalfönster samt profilerade fönsterfoder och fönsterluckor skall bevaras.
 - Äldre skåpsinredning i björk från 1950-talet är bevarandevärd.

Skador: Huvudsakligen ett eftersatt underhåll och föråldrad köksmiljö, inga stora skador men behov av totalrenovering.
Sprickor i snickerier.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta med uppvik	2-5 år	20 år
- Slipning och lackning av trätrappa med matta	2-5 år	20 år
- Rengöring och lackning av kökssnickerier	2-5 år	25 år
- Ommålning ytskikt	2-5 år	15 år
- Målning snickerier	2-5 år	15 år

Foto över rum 4413.

4415 Sessionssalen

- Golv:** Rutparkett, troligen från 1960-talet.
- Golvlist:** Hög, profilerad mahognylist.
- Väggar:** Mahognyboasering, indelad i fält av delvis förgyllda pilastermotiv. I rummet finns två läktare i valvbågarna. På vägg mot Postgatan sitter Göteborgs vapen.
- Dörrar:** 4415:4402 – Pardörr i mahogny (vitmålad mot hall). Dörren ramas in av pilastermotiv.
4415:4414 – Äldre pardörr i mahogny. Dörren ramas in av pilastermotiv.
4415:4413 – Äldre pardörr i mahogny. Dörren ramas in av pilastermotiv.
4415:4416 – Äldre skjutdörrar i mahogny. Ramas in av pilastermotiv.
- Fönster:** 4 st icke kopplade 2-lufts-fönster med blyinfattade smårutor i den inre bågen (original). Profilerade fönsterfoder, delvis förgyllda. Fönsterbänk i trä.
- Tak:** Tunnvälvat tak med smårutsindelade takfönster med 9 kassetter. Delvis kryssvälvda partier. Förgylld gipsornamentik i valvbågarna.
- Övrigt:**
- 8 st. takkronor i tidstypisk jugendstil
 - 8 st. lampetter i tidstypisk jugendstil
 - Inredning för kommunfullmäktige från 1960-talet.
 - Inbyggd klocka i vägg mot arkadgång.
 - 2 st större samt 4 st mindre gjutjärnsventiler i vägg mot rum 4416.
 - Radiatorer från 1960-talet.
 - Utrymningsstegar (liststege) från de två läktarna.
- Värde:** 4
- Att tänka på:** Rummet har ett högt kulturhistoriskt värde och skall hanteras varsamt, ingrepp i väggar skall undvikas.
- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
 - Golvlist, pilastermotiv, gipsornamentik, fönster, fönsterfoder och fönsterbänkar samt inredning och takkronor och lampetter skall bevaras.
- Skador:**
- Panelen är huvudsakligen i bra skick men det förekommer en del repor och slagmärken. Rester efter ledningsdragningsrännor på panelen (tejp).
 - Fönstren i behov av renovering.
 - Färgflagor i taket.

Åtgärder:

- Borttagning tejprenster
- Parkettgolv, slipning och lackning
- Retuschering panel och mahognydörrar
- Fönstersmygar, slipning och lackning
- Lagning färgflagor samt ommålning tak
- Renovering fönster

Genomförande:

- 0-2 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

-
- 15 år
- 15 år
- 15 år
- 20 år
- 15 år

Foton över rum 4415.

4416 Förmak/Hörnsalongen

- Golv:** Parkettgolv, mönsterlagt i specialutförande med fris i mörkare träslag i hela rummets storlek. Golven i rum 4416-4419 har samma utförande och är inte original.
- Golvlist:** Enkelt profilerad golvlist, målad.
- Väggar:** Putsade och målade. 2 st enkla bröstningslister, har troligen varit markerade (målad) som en bröstpanel.
- Dörrar:** 4416:4415 – Skjutdörrar i mahogny. Profilerat dörrfoder med utsnidade dekorationer, vitmålade.

4416:4417 – Pardörrar med tre fyllningar med äggstavsfris kring fyllningarna, mot 4417 delvis förgylld. Profilerat dörrfoder med utsnidade dekorationer samt dörröverstycke prytt med palmetter.
- Fönster:** 5 st korspostfönster (original), icke kopplade, spröjsade. Profilerat fönsterfoder. Fönsterluckor och fyllningar i fönstersmygen. Fönsterbänk i trä, målad. Moderna persienner.
- Tak:** Putsat och målat. Stuckatur och takrosett.
- Övrigt:** - 5 st sektionsradiatorer, troligen från 1950-talet.
- 2 st moderna ventilationsdon i taket.
- Moderna spotlights i taket.
- Kristallkrona i taket.
- Möblemang i form av bl a stolar, ordförandestol, bord och bokhyllor från 1960-talet, 10 större tavlor och en del mindre samt 2 statyer på marmorpedestaler.
- Värde:** 4
- Att tänka på:** Rummet skall hanteras varsamt och ingrepp i väggar undvikas.
- Vid ev ingrepp i pardörrar samt skjutdörrar skall konservator anlitas.
- Golvlistor, fönster, stuckaturer, radiatorer samt takkronor och tavlor tillhörande huset skall bevaras.
- Vid kommande åtgärd skall en färgundersökning av väggar genomföras.
- Skador:** - Generellt stort slitage på ytskikt förutom golvet som är i bra skick.
- Fönstren i behov av renovering. Färgflagor i fönstersmygen.
- Mycket sprickor och färgflagor i taket.

Åtgärder:

- Färgundersökning
- Parkettgolv, slipning och lackning

Genomförande:

- 2-5 år
- 5-10 år

Intervall:

-
- 15 år

- Ommålning ytskikt och lagning sprickor	2-5 år	15 år
- Ommålning fönstersmygar	2-5 år	15 år
- Renovering fönster (5 st)	2-5 år	15 år
- Retuschering mahognypardörrar	2-5 år	15 år
- Retuschering vita pardörrar med förgyllning	2-5 år	15 år

Foton över rum 4416.

4417 Sidenrummet (Röda salongen)

- Golv:** Parkettgolv, mönsterlagt i specialutförande med fris i mörkare träslag. Golven i rum 4416-4419 har samma utförande och är inte original.
- Golvlist:** Hög, profilerad list, delvis färgyllt.
- Väggar:** Röd sidendamast som sitter i färgyllda ramar.
- Dörrar:** 4417:4404 – Äldre pardörrar med tre fyllningar. Ådringsmålade mot arkadgång med äggstavsfris kring fyllningarna och vitmålad, delvis färgyllt, mot 4417 med äggstavsfris kring fyllningarna. Breda och profilerade dörrfoder mot 4404, tunnare och profilerade mot 4417.
- 4417:4416 – Äldre pardörrar, målade. Tre fyllningar med äggstavsfris kring fyllningarna, mot 4417 delvis färgyllt. Mot 4417 består dörrromfattningen av kannelerade pilastrar med delvis färgyllda joniska kapitäl som bär ett kraftigt entablement med palmettprydd kornisch och äggstavsfris.
- 4417:4418 – Endast öppning. Den äldre dörrromfattningen består av kannelerade pilastrar med delvis färgyllda joniska kapitäl som bär ett kraftigt entablement med palmettprydd kornisch och äggstavsfris.
- Fönster:** 2 st icke kopplade korspostfönster spröjsade (original). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målade. Fyllningar i trä bakom radiatorerna. Nya persienner.
- Tak:** Välvt mot vägg med dekorationsmåleri i välvningen. Vägg avslutas uppåt av en rikligt dekorerad kornisch, delvis färgyllt och dekormålade. Indelat med listverk samt försett med takrosett.
- Övrigt:**
- Kakelugn
 - 2 st sektionsradiatorer, senare.
 - Äldre möbler i form av bl a; 1 soffa, 16 stolar, 3 konsolbord i empirestil, 1 äldre spegel, 2 kandelabrar, en tavla av Gustaf II Adolf och en klocka.
 - 1 äldre takkrona.
 - Gardinuppsättningar med äldre gardinstänger.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt, ingrepp i väggar skall undvikas.
- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
 - Golv, golvlistor, fönster, stuckaturer, radiatorer samt takkronor och äldre inredning som tillhör huset och kakelugnen skall bevaras.
- Skador:** - Mekaniskt slitage golvlistor och dörröppningar.

- Spricka i dörrspegel mot rum 4416.
- Krackeleringar och färgsläpp i fönstersmygar.
- Fönstren i behov av renovering.

Åtgärder:

- Parkettgolv, slipning och lackning
- Regelbunden översyn av dekormåleri och sidendamast av konservator
- Ommålning fönstersmygar
- Renovering fönster (5 st)
- Retuschering snickerier och 3 st pardörrar
- Retuschering dekormålat stucktak

Genomförande:

5-10 år

5-10 år

5-10 år

5-10 år

5-10 år

5-10 år

Intervall:

15 år

15 år

15 år

15 år

15 år

15 år

Foton över rum 4417.

4418 Stuckrummet (Gula salongen)

- Golv:** Parkettgolv, mönsterlagt i specialutförande med intarsia och fris i mörkare träslag i hela rummets storlek. Golven i rum 4416-4419 har samma utförande och är inte original.
- Golvlist:** Utförd i stucco lustro. I fönsteraxel profilerad golvlist i trä.
- Väggar:** Vit, blå och svagt röd marmorstuck indelad i fält med vita och förgyllda orneringar. Spegelfält i fönsteraxlarna.
- Dörrar:** 4418:4417 – Endast öppning. Den äldre dörrömfattningen består av kannelerade pilastrar med delvis förgyllda joniska kapitäl som bär ett kraftigt entablement med palmettprydd kornisch och äggstavsfris.
- 4418:4419 – Endast öppning. Den äldre dörrömfattningen består av kannelerade pilastrar med delvis förgyllda joniska kapitäl som bär ett kraftigt entablement med palmettprydd kornisch och äggstavsfris.
- Fönster:** 2 st icke kopplade korspostfönster, spröjsade (original). Profilerat fönsterfoder. Fönsterbänk i trä, målad. Fyllningar i trä bakom radiatorerna. Moderna persienner.
- Tak:** Takstuckatur, delvis förgylld och dekorationsmålad. Väggarna avslutas uppåt av kraftig och dekorerad, delvis förgylld, kornisch.
- Övrigt:**
- Möbler och inventarier i form av bl a; 2 st förgyllda kandelabrar med lejonassar, 12 pallar, 2 soffor och 3 bord.
 - Kakelugn.
 - 1 st kristallkrona i taket.
 - Gardinuppsättningar med äldre gardinstänger.
 - 2 st sektionsradiatorer, senare.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt, ingrepp i väggar skall undvikas.
- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
 - Golv, golvlist, fönster, stuckaturer, radiatorer samt takkronor och äldre inredning som tillhör huset samt kakelugnen skall bevaras.
- Skador:**
- Mindre krackeleringar i stucco lustron (väggarna).
 - Krackeleringar och färgsläpp i fönstersmygar.
 - Fönstren i behov av renovering.
 - Avslagna putshörn i dörröppningar.
 - Spricka i bakkant på kakelugnen.
 - Avslagen dekor och mekaniskt slitage på dekor i spegelfälten mellan fönstren och trasig fris ovan golvlist.

- Ristningar ovan dörröppningar, anledningen oklar.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning putsskador samt avslagen dekor	2-5 år	Översyn
- Retuschering färgflagor taklist av konservator	5-10 år	-
- Regelbunden översyn av dekormåleri av konservator	5-10 år	10 år
- Parkettgolv, slipning och lackning	5-10 år	15 år
- Ommålning fönstersmygar	5-10 år	15 år
- Renovering fönster (5 st)	5-10 år	15 år
- Retuschering snickerier och 3 st pardörrar	5-10 år	15 år
- Retuschering dekormålat stucktak	5-10 år	15 år

Foton över rum 4418.

4419 Pompejanska rummet

- Golv:** Parkettgolv, mönsterlagt i specialutförande med intarsia och fris i mörkare träslag i hela rummets storlek. Golven i rum 4416-4419 har samma utförande och är inte original.
- Golvlist:** Låg, profilerad och marmorerad golvlist. Senare kompletterad med modern anslagslist.
- Väggar:** Väggmålningar i pompejansk stil av F Hagedorn.
- Dörrar:** 4419:4418 – Endast öppning. Den äldre dörrömfattningen består av kannelerade pilastrar med delvis förgyllda joniska kapitäl som bär ett kraftigt entablement med palmettprydd kornisch och äggstavsfris.
- 4419:4405 – Äldre pardörr med dekorationsmåleri i pompejansk stil i speglarna. Dörrömfattningen består av kannelerade pilastrar med delvis förgyllda joniska kapitäl som bär ett kraftigt entablement med palmettprydd kornisch och äggstavsfris.
- 4419:4403 – Äldre pardörr med tre fyllningar. Mot 4419 med dekorationsmåleri i pompejansk stil i speglarna, ådringsmålade mot arkadgång. Dörrfoder mot 4419 brett och profilerat med dekorationsmåleri, mot arkadgång brett och profilerat samt ådringsmålade.
- Fönster:** 2 st icke kopplade korspostfönster, spröjsade (original). Profilerat fönsterfoder med överstycken med förgyllningar. Fönsterbänk i trä, målade. Dekorationsmåleri i smygen. Moderna persienner.
- Tak:** Putsat och dekorationsmålade tak i pompejansk stil. Stuckatur och bemålade taklist.
- Övrigt:**
- Två kandelabrar på piedestaler ritade av f d stadsarkitekt Kaufmann (original).
 - Kakelugn.
 - Äldre möbler i form av bl a; 1 soffa, 5 stolar och 4 pallar.
 - 1 kristallkrona i taket.
 - Gardinuppsättningar med gardinstänger (troligen original).
 - Sektionsradiatorer, senare (troligen 1950-talet).
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet är byggnadsminnesförklarat och skall hanteras varsamt, ingrepp i väggar skall undvikas.
- Vid alla ingrepp skall konservator anlitas.
 - Golv, golvlistor, fönster, stuckaturer, radiatorer samt takkronor och äldre inredning som tillhör huset samt kakelugnen skall bevaras.

- Skador:**
- Omfattande sättningsprickor i hörn mot arkadgång.
 - Sprickor i dörrspeglar.
 - Fönstren i behov av renovering. Sprickor och färgflagor i fönstersmygen.
 - Enstaka färgbortfall på t ex taklist.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning spricka vägg av konservator	0-2 år AKUT	-
- Regelbunden översyn av dekormåleri av konservator	0-2 år	10 år
- Parkettgolv, slipning och lackning	5-10 år	15 år
- Ommålning fönstersmygar	5-10 år	15 år
- Renovering fönster (2 st)	5-10 år	15 år
- Retuschering snickerier och 2 st pardörrar	5-10 år	15 år
- Retuschering dekormålat stucktak	5-10 år	15 år

Foton över rum 4419.

4422 Trapphus (Hela trapphuset inkl 4214)

- Golv:** Klinker s k Viktoriaplattor. Meanderfris längs trapplanets hela storlek. Plastmatta utanför hiss på del av vån 1 tr samt på våning 3 tr.
- Golvlist:** Hög, profilerad och ådringsmålade list, utom på våning 3 tr som har en slät golvlist.
- Väggar:** Putsade och målade. Spår av äldre väggmålning (dekorativt landskapsmåleri) har skrapats fram på vägg mot rum 4408. Valvöppningar i trapplöpet.
- Dörrar:**
- 4422:4210 – Äldre pardörrar med profilerade foder. Ådringsmålade.
- 4422:4213 – Äldre fyllningsdörr mot 4213 med profilerade foder. Ådringsmålade.
- 4422:4212 – Modernt dörrblad med släta foder.
- 4422:4309 – Äldre fyllningsdörr med tre fyllningar mot kapprum och en fyllning mot trapphus. Ådringsmålade och profilerade dörrfoder.
- 4422:Stadshuset – Modern, gråmålad plåtdörr.
- 4422:4405 – Äldre ådringsmålade pardörr. Breda och profilerade dörrfoder, ådringsmålade (åt motsatt håll är dörrbladet av mahogny med intarsia och dörrfodret av marmorstuck).
- 4422:4407 - Äldre ådringsmålade pardörr. Breda och profilerade dörrfoder, ådringsmålade (åt motsatt håll är dörrbladet av mahogny med intarsia och dörrfodret av marmorstuck).
- 4422:4408 – Äldre ådringsmålade pardörr. Breda och profilerade dörrfoder, ådringsmålade (åt motsatt håll är dörrbladet av mahogny med intarsia och dörrfodret av marmorstuck).
- 4422:Stadshuset (plan 2) – Modern plåtdörr. Släta dörrfoder.
- 4422:Stadshuset (plan 3) – Modern plåtdörr. Släta dörrfoder.
- 3 st moderna hissdörrar.
- Fönster:** -
- Tak:** Slätmålat. Profilerad taklist. På vån 3 tr finns stuckatur i taket.
- Trappa:** Kalkstenstrappa på gjutjärnskonstruktion där sättstegen är i kalksten. Handledare i ek (både ny och gammal). Dekorativt gjutjärnsräcke, vitmålat, med lackad överläggare i ek.

Hisschakt: På 1980-talet byggdes en hiss mitt i trapphuset. Hisschaktet är vävklätt.

Övrigt:

- Lucka i plåt till schakt på vån 3 tr.
- Elcentral på hel vägg, våning 1 tr och 2 tr.
- Ny hiss installerad mitt i trapphuset på 1980-talet. Vilplanet avdelat med ny vägg på vån 1 tr.
- Slät radiator på våning 2 tr.

Värde: 4

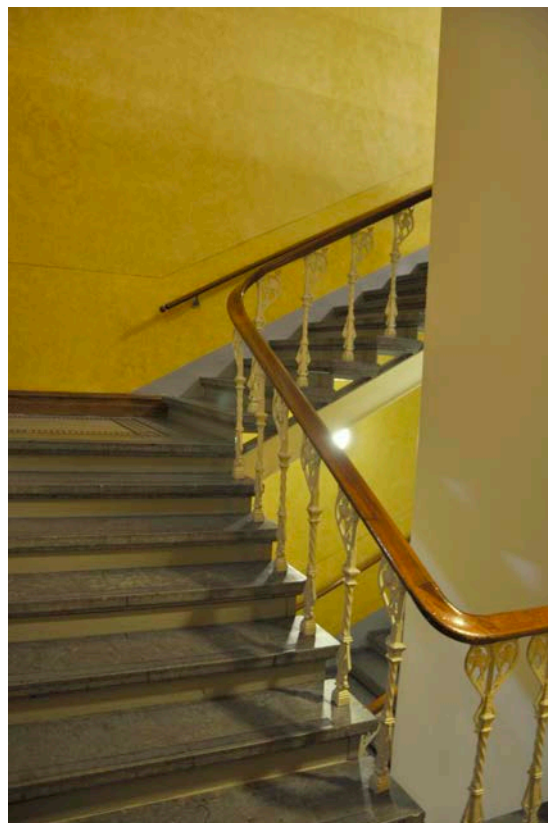
Att tänka på: Trappan byggdes 1905 och utgjorde tidigare av flera rum, bland annat Divanrummet på plan 2 tr som hade omfattande dekormålningar varav en del idag är framskrapade i trapphuset. Hela trapphuset är av högt kulturhistoriskt värde framför allt med avseende på underliggande måleri.

- Profilerade lister, äldre dörrar, kalkstenstrappa med handledare och stuckatur skall bevaras.
- Ingrepp i väggar undvikas då det finns underliggande dekorationsmåleri.
- Vid ev. ingrepp i pardörrar skall konservator anlitas.

Skador:

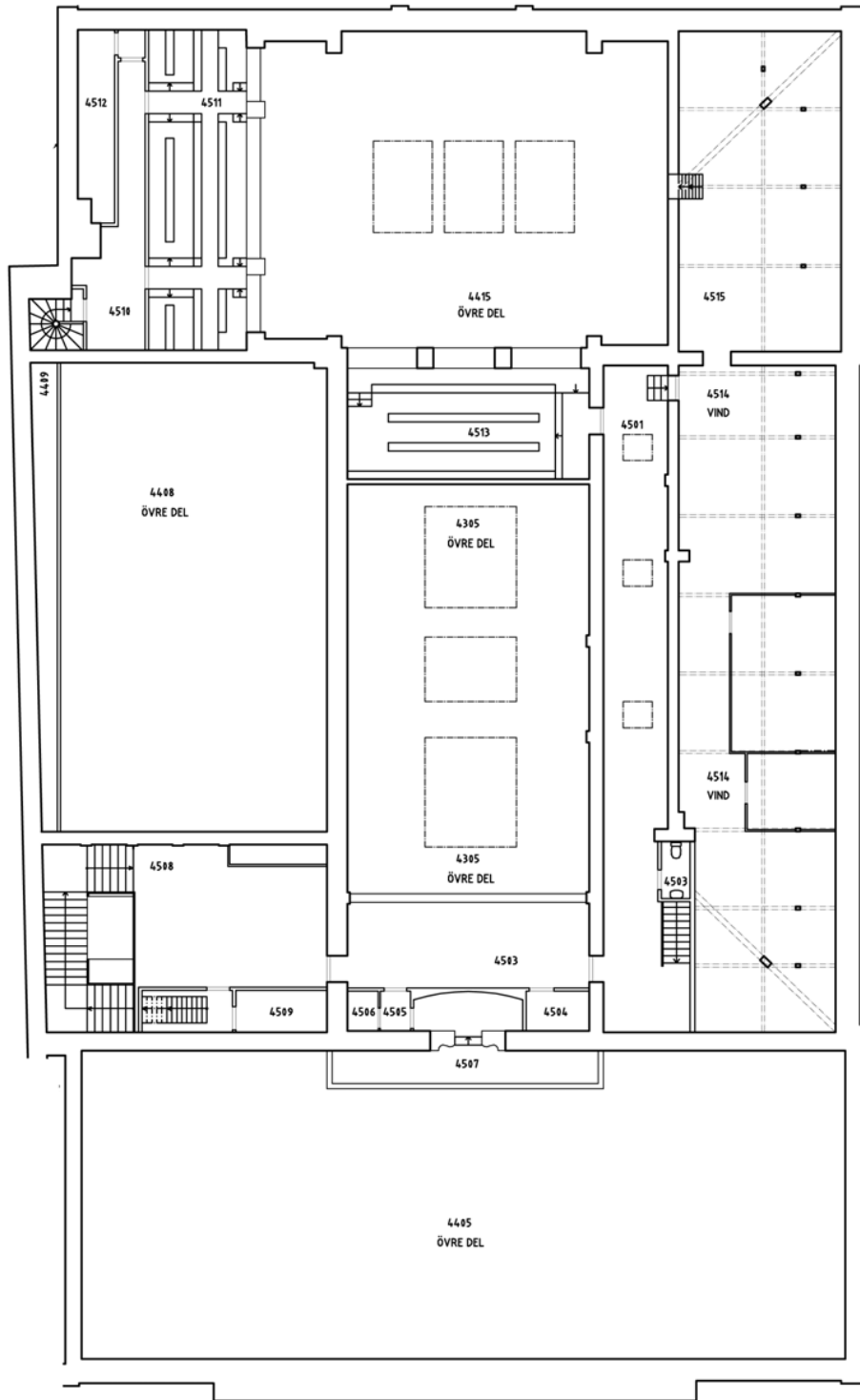
- Relativt slitet.
- Mekaniskt slitage på snickerier.
- Avskavd färg på gjutjärnsräcke.
- Putsskada vid dörrblad till Stadshuset på vån 2 tr (akut) samt generellt mycket avslagna putshörn.
- Stora sprickbildningar samt fukt- och putsskador på väg mot Stadshuset på vån 3.
- En del skador vid nya utrymningsskyltar som monterats.
- Mycket kablage och elinstallationer (elcentraler och proppskåp)

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	5-10 år	Översyn
- Slipning golvklinker	5-10 år	20 år
- Byte linoleummatta på vilplan	5-10 år	20 år
- Slipning trappa	5-10 år	20 år
- Ådringsmålning golvlister	5-10 år	20 år
- Målning ytskikt, framtagning av bef måleri samt enklare dekormåleri på övriga ytor	5-10 år	20 år
- Bredspackling och målning hisschakt	5-10 år	20 år
- Ådringsmålning pardörrar (4 st)	5-10 år	20 år
- Målning släta dörrar (9 st)	5-10 år	20 år
- Nedsprapning och ommålning av tak	5-10 år	20 år
- Målning putsat tak	5-10 år	20 år
- Bättre lösning för elcentraler	5-10 år	-

Foton över rum 4422.

Rumsbeskrivning Plan 5

Planritning som visar befintligt utseende på plan 5 (White arkitekter 2010)

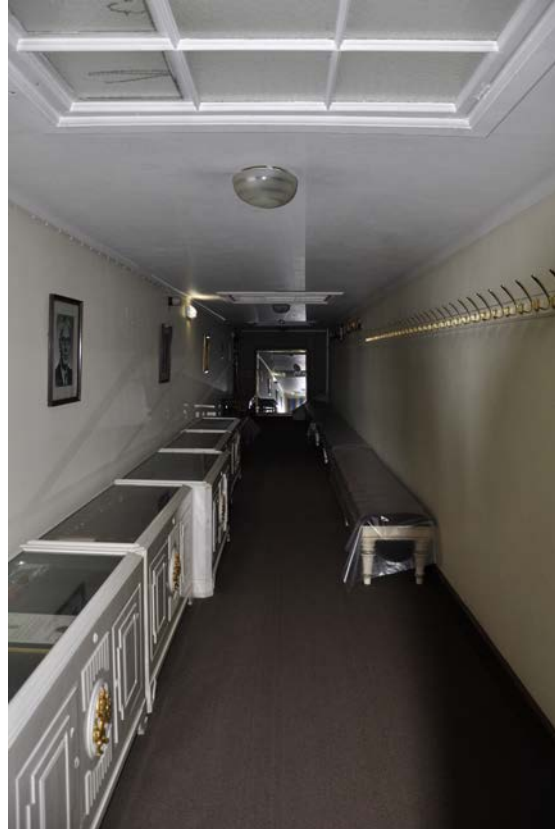
4501 Korridor

- Golv:** Heltäckningsmatta.
- Golvlist:** Profilerad, ådringsmålad/laserad.
- Väggar:** Putsade och målade i gult.
- Dörrar:** 4501:4502 – Äldre fyllningsdörr kompletterad med skiva mot korridor. Ådringsmålad mot korridor och vit mot toalett. Äldre detaljer så som skjutregel, lås och dörrvred. Profilerade dörrfoder.
4501:4503 – Äldre fyllningsdörr kompletterad med skiva. Tre fyllningar mot 4503. Ådringsmålad. Profilerade dörrfoder. Sitter i djup smyg.
4501:4513 – Äldre fyllningsdörr , ådringsmålad i mahognyimitation. Profilerade dörrfoder och smyg.
4501:4514 – Plåtdörr till vind. Målad.
- Fönster:** 3 st lanterninfönster i taket, spröjsade i trä. Blästrat glas.
- Tak:** Målat och försett med tre stycken smårutsindelade takfönster. Målad taklist.
- Trappa:** - Enloppstrappa i trä till våning 3. Handledare i lackat trä. Räcke med svarvade och lackade ståndare.
- Enkel trappa i 4 steg till vinden. Omålad i trä.
- Övrigt:** - Delvis äldre möblemang med skåp, bänkar och inventarier såsom böcker och kartverk.
- Värde:** 3
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer som skall hanteras varsamt.
- Äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder samt lanterninfönster och äldre inredning som tillhör huset skall bevaras.
- Skador:** - Allmänt slitage, framför allt mekaniskt slitage på snickerier.
- Stor spricka i vägg mot trapphus och vind.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning spricka vägg	2-5 år	Översyn
- Byte matta (nålfilt)	10-15 år	20 år
- Omslipning och lackning av trappa	10-15 år	20 år
- Ommålning ytskikt och en plåtdörr	10-15 år	20 år
- Ådringsmåla golvlist och 3 fyllnadsdörrar	10-15 år	20 år
- Målning lanterninfönster med spröjs	10-15 år	20 år

Foton över rum 4501.

4502 WC vid 4501 (Obs! Står som 4503 på ritning)

- Golv:** Plastmatta. Löst liggande på ett äldre klinkergolv i beige.
- Golvlist:** Klinker, beige.
- Väggar:** Putsade och målade.
- Dörrar:** 4502:4501 – Äldre fyllningsdörr. Insidan vitmålad. På utsidan kompletterad med skiva (ådringsmålad). Profilerade dörrfoder. Äldre beslag.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och målat.
- Övrigt:** -
- Värde:** 1
- Att tänka på:** - Fyllningsdörr mot korridor skall bevaras.
- Skador:** - Allmänt slitage och föråldrad inredning.
- Slitage golv.
- Sprickor i putsen, både i väggar och tak.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	2-5 år	-
- Ordningsställande/rengöring av bef klinker	5-10 år	20 år
- Målning ytskikt och insida dörr	5-10 år	20 år
- Ådringsmålning utsida dörr	5-10 år	20 år

Foton över rum 4502.

4503 **Balkong**

- Golv:** Linoleummatta.
- Golvlist:** Profilerad, målad. Laserad och lackad i gult.
- Väggar:** Putsade och målade, marmorerade. Öppet mot trapphall, i öppningen ligger en bänkskiva i marmor. Skyddsräcke i mässing.
- Dörrar:** 4503:4508 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder. Djup smyg.
4503:4505 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder. Påbyggd på insidan.
4503:4504 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder.
4503:4501 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder. Delvis täckt med skiva mot 4501.
- Fönster:** -
- Tak:** Delvis välvt. Putsat och målat. Öppet valv mot stora trapphallen med mässingsräcken. Målad taklist.
- Övrigt:** - Mycket kablage och exempelvis flera olika brandlarm, både äldre och nyare.
- Installationsboxar för nödbelysning.
- Möbleman, bland annat äldre bänk och gardinuppsättningar.
- Värde:** 4
- Att tänka på:** Rummet har ett kulturhistoriskt värde och bevarade detaljer som skall hanteras varsamt.
- Äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder samt golvlistor och äldre inredning som tillhör huset skall bevaras.
- Skador:** - Allmänt slitage, smutsade väggytor och mycket synligt kablage.
- Stora sprickor i tak och färgflagor.
- Rinningar på vägg mot 4508.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	2-5 år	Översyn
- Byte linoleummatta	10-15 år	20 år
- Rengöring marmorerade väggar	2-5 år	25 år
- Ommålning marmorerade väggar	10-15 år	20 år
- Ommålning ådringsmålad snickerier	10-15 år	20 år

Foton över rum 4503.

4504 Låst förråd

4505 Förrum**Golv:** Linoleummatta.**Golvlist:** Profilerad, ådringsmålad.**Väggar:** Putsade och målade.**Dörrar:** 4505:4503 – Fyllningsdörr som kompletterats med skiva. Ådringsmålad. Profilerat dörrfoder, ådringsmålat.

4505:4506 – Slätt dörrblad, släta dörrfoder.

4505:4307 – Ådringsmålad fyllningsdörr. Profilerat dörrfoder.

Fönster: -**Tak:** Putsat och målat. Den övre delen av balkongen har ett välvt tak.**Övrigt:** - Mycket kablage.**Värde:** 2**Att tänka på:** Rummet är en del av balkongen och skall bevaras.
- Fyllningsdörrar, golvlist och det välvda taket skall bevaras.**Skador:** -

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte matta	10-15 år	20 år
- Ommålning ytskikt	15-20 år	15 år
- Ådringsmålning 2 dörrblad och golvlist	15-20 år	20 år
- Målning släta dörrblad	15-20 år	15 år

4506 **Teknikrum**

Golv: Linoleummatta.

Golvlist: Profilerad, ådringsmålad. Ny vägg mot 4505 med ny slät golvlist.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4506:4305 – Slätt dörrblad och släta dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Målat.

Övrigt: - Kabelrännor.

Värde: 1

Att tänka på: Ingen kulturhistorisk anvisning.

Skador: - Generellt bra skick.
- Äldre matta.

Åtgärder:

- Byte matta
- Ådringsmålning profilerad golvlist
- Ommålning ytskikt

Genomförande:

- 15-20 år
- 15-20 år
- 15-20 år

Intervall:

- 20 år
- 20 år
- 20 år

4507 **Balkong**

- Golv:** Plastmatta.
- Golvlist:** Hög och slät list, målad i den övre delen av balkongen. Låg, slät golvlist i den lägre.
- Väggar:** Marmorstuck (se Stora Börssalen). Träfront som mot salen smyckas av balusterdockor, delvis förgyllda. I utrymmet strax före balkongen har väggarna en bröstningspanel av fanér, ovan panelen är väggarna putsade och målade.
- Dörrar:** 4507:4505 – Ådringsmålad fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerat och ådringsmålat dörrfoder. Litet utanpåliggande äldre lås.
- Fönster:** -
- Balkongfront:** - Dekorerad mot salen, brunmålad insida. Se även Stora Börssalen 4405.
- Tak:** Kassettak (se Stora Börssalen 4405).
- Övrigt:** - Allmänt slitage, se även Stora Börssalen.
- Sliten bröstning och trappa med synligt trä.
- Värde:** 5
- Att tänka på:** Rummet har ett högt kulturhistoriskt värde som en del av Börssalen
- Äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder skall bevaras.
- Skador:** - Allmänt slitage, framför allt mekaniskt slitage på snickerier.
- Stor spricka i vägg mot trapphus och vind.

Åtgärder:

- Lagning spricka
- Byte matta
- Ommålning ytskikt

Genomförande:

- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

-
- 20 år
- 20 år

4508 Trapphall, rum i anslutning till trapphus

Golv: Linoleummatta.

Golvlist: Hög och ådringsmålad, profilerad. Delvis kompletterad med låg och slät list.

Väggar: Marmorerade gipsskivor i gult. Putsade väggar mot 4503 med pilastrar. Spår av äldre dekorationsmåleri har skrapats fram på vägg mot 4503. Väggarna avslutas uppåt av en kraftig kornisch.

Dörrar: 4508:4503 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder, lackade.

4508:4509 – Äldre, ådringsmålad fyllningsdörr med fem fyllningar. Påbyggt med skivor på insidan. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat. Profilerad kornisch i stuckatur samt påbyggt med en nyare list.

Övrigt:

- Räcke mot trapphus.
- Utbyggt schakt mot 4408.
- Mycket kablage.
- Äldre möbler i form av bl a 1 äldre ”miljösoffa”, 2 st empirebord, stolar m.m.

Värde: 4

Att tänka på: Rummet har ett högt kulturhistoriskt värde och ingrepp i väggar skall undvikas då det finns underliggande dekormåleri.

- Golvlistor, fyllningsdörrar, stuckaturer och äldre inredning tillhörande huset skall bevaras.

Skador: - Generellt bra skick, visst slitage.

Åtgärder:

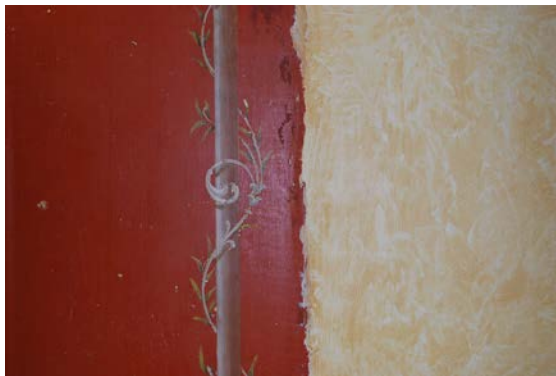
- Byte matta
- Ommålning ytskikt (inkl antikvariskt måleri)
- Ådringsmålning dörrblad

Genomförande:

- 10-15 år
- 10-15 år
- 10-15 år

Intervall:

- 20 år
- 20 år
- 20 år

Foton över rum 4508.

4508 B Vindstrappa

Golv: Linoleummatta, äldre.

Golvlist: Ådringsmålade, profilerade.

Väggar: Putsade och målade.

Dörrar: 4508B:4508 – Äldre fyllningsdörr kompletterad med skiva på insidan. Enkla, profilerade dörrfoder.

4508B:4509 – Äldre fyllningsdörr med tre fyllningar. Ådringsmålade. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder.

Fönster: -

Trappa: - Obehandlad trätrappa till vind.

Tak: Slätmålat. Delvis bevarad stuckatur på vägg mot rum 4509.

Övrigt: -

Värde: 2

Att tänka på: I rummet finns bevarade detaljer som skall hanteras varsamt.
- Äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder samt stuckatur skall bevaras.

Skador: - Delvis trasig matta.
- Generellt slitage, framför allt på dörrblad och dörrfoder.
- Kraftig sprickbildning i vägg mot 4405.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning spricka	5-10 år	Översyn
- Byte matta	5-10 år	20 år
- Ommålning ytskikt	5-10 år	20 år
- Ommålning snickerier	5-10 år	20 år
- Ådringsmålning dörrblad (en sida)	5-10 år	20 år
- Slipning och behandling trätrappa	5-10 år	30 år

Foto över rum 4508B, vindstrappa samt dörr till vindstrappa.

4509 Rum

Golv: Linoleummatta, äldre.

Golvlist: Profilerad, hög.

Väggar: Delvis pärlspont på vägg mot 4508. I övrigt pustade väggar.

Dörrar: 4509:4508 – Äldre ådringsmålade fyllningsdörr med fem fyllningar. Täckmålade på insidan, troligen ursprungligt måleri. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder.

Fönster: -

Tak: Putsat och slätmålat.

Övrigt:

- Mycket bråte som gör det svårinventerat.
- Kablage och kabelrännor.
- Äldre belysningsramp.
- Äldre väggfast skåp i pärlspont.

Värde: 2

Att tänka på: - Fyllningsdörr och inbyggt skåp skall bevaras, pärlsponten är av kulturhistoriskt intresse.

Skador:

- Generellt slitage alla ytskikt. Helt orenoverat.
- Mycket sprickor och putsskador.
- Mekaniskt slitage dörrar m.m.

Åtgärder:

- Lagning spricka
- Byte matta
- Ommålning pärlspont och putsad vägg
- Retuschera dörrblad (ej ommålning)

Genomförande:

- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år
- 5-10 år

Intervall:

- Översyn
- 25 år
- 20 år
- 20 år

4510 Hall/Korridor

- Golv:** Heltäckningsmatta, troligen från 1960-talet (lika läktare).
- Golvlist:** Ådringsmålad, profilerad.
- Väggar:** Putsade och målade. Förekommer även väggar klädda med skivor.
- Dörrar:** 4510:trapphus – Äldre ådringsmålad fyllningsdörr (mahognyimmitation). Mot trapphuset är dörren täckt med en skiva och vitmålad. Profilerat och ådringsmålat dörrfoder.
4510:4511 – 2 st. släta och ådringsmålade dörrblad. F d äldre fyllnadsdörrar som kompletterats med skivor på bägge sidor. Profilerat och ådringsmålat dörrfoder. Äldre dörrstängare.
4510:4512 – Äldre f d fyllningsdörr som kompletterats med skiva. Ådringsmålad. Profilerat och ådringsmålat dörrfoder.
4510:4512b – Nyare slät dörr. Ådringsmålad utsida och vitmålad insida. Nya profilerade och ådringsmålade dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och slätmålat. Liten enkel hålkärslis.
- Övrigt:** - Synliga rördragningar.
- Vägghängare klädhängare.
- Värde:** 1
- Att tänka på:** I rummet finns bevarade detaljer som skall hanteras varsamt.
- Golvlist, äldre fyllningsdörrar och profilerade dörrfoder samt stuckatur skall bevaras.
- Skador:** - Äldre matta.
- Ett par putsskador i väggar.
- Spricka i taket.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	5-10 år	-
- Byte heltäckningsmatta	5-10 år	20 år
- Ommålning ytskikt	5-10 år	20 år
- Ådringsmåla/retuschera 4 dörrblad och golvlist	5-10 år	20 år

Foto över rum 4510.

4511 Läktare

- Golv:** Heltäckningsmatta, troligen från 1960-talet (lika läktare).
- Golvlist:** Ådringsmålade, profilerad.
- Väggar:** Målade. Förgyllda ornamenteringar i valvet mot Sessionssalen. Mässingsräcke.
- Dörrar:** 4511:4510 – 2 st släta och ådringsmålade dörrblad. F d äldre fyllningsdörrar som kompletterats med skivor. Profilerat och ådringsmålade dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Slätmålat. Liten hålkärslislist.
- Övrigt:** - Valvformad öppning mot Sessionssalen.
- Nödutgång via utfällningsbara stegar i Sessionssalen.
- Barriär med mässingsräcke mot Sessionssalen.
- Åhörarbänkar i form av klaffstolar från 1960-talet.
- Äldre högtalare, krokar för f d gardiner, äldre rep för utrymning m.m.
- Värde:** 4
- Att tänka på:** Rummet har ett kulturhistoriskt värde som en del av Sessionssalen.
- Golvlist, fyllningsdörrar, dörrfoder, förgyllningar i valv samt äldre utrymningsrep skall bevaras.
- Skador:** - Generellt slitage alla ytskikt. Generellt äldre ytskikt.
- Trasig matta.
- Stort slitage på dörr och dörrsmyg.
- Putsskada pelare i valvöppningen.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte heltäckningsmatta	2-5 år	20 år
- Omtapetsering	2-5 år	20 år
- Förgyllda valvbågar	Se Sessionssalen	
- Ådringsmåla/retuscher 2 dörrblad och golvlist	2-5 år	20 år
- Målning putsat tak	2-5 år	20 år

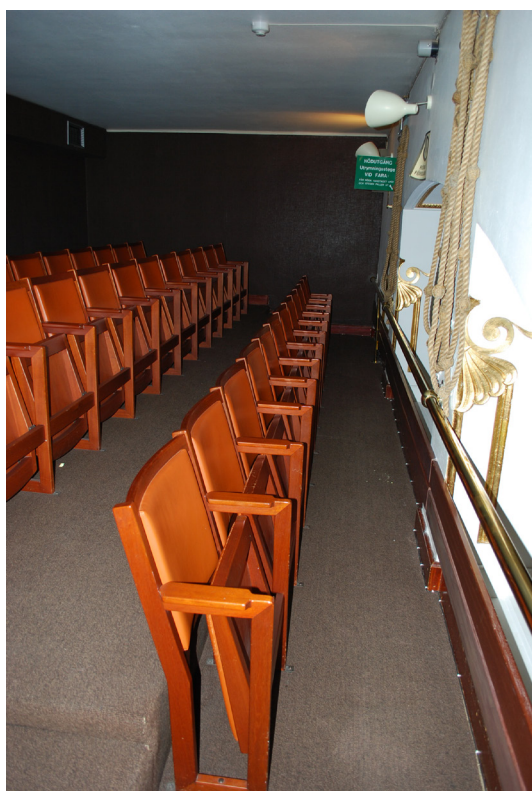

Foto över rum 4511.

4512 Maskinrum (utbyggt senare)

- Golv:** Obehandlat brädgolv och ovan detta linoleumplattor.
- Golvlist:** Ådringsmålad, profilerad. Delvis övermålad med vit färg.
- Väggar:** Grovt putsade och målade.
- Dörrar:** 4512:4510 – 2 st fyllningsdörrar som kompletterats med skivor. Ådringsmålade. Profilerade och ådringsmålade dörrfoder.
- Fönster:** -
- Tak:** Putsat och slätmålat.
- Övrigt:** - Pannrum med installationer.
- Värde:** 1
- Att tänka på:** Ingen kulturhistorisk anmärkning.
- Skador:** - Putsskador och sprickor.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Lagning sprickor	15-20 år	-
- Byte matta	15-20 år	20 år
- Ommålning ytskikt	5-10 år	20 år
- Ådringsmåla/retuschera 2 dörrblad och golvlist	5-10 år	20 år

4513 Läktare

- Golv:** Heltäckningsmatta, troligen från 1960-talet.
- Golvlist:** Ådringsmålad, profilerad.
- Väggar:** Strukturtapet/väv i brunt, troligen från 1960-talet. Putsat och målat mot Sessionssalen.
- Dörrar:** 4513:4501 – Fyllningsdörr med tre fyllningar. Profilerat dörrfoder. Djup dörrsmyg. Äldre dörrstängare. Ådringsmålad.
- Fönster:** -
- Tak:** Målat. Förgylld ornamentik i valvbågen ut mot Sessionssalen, se rum 4415.
- Övrigt:**
- Valvformad öppning mot Sessionssalen.
 - Nödutgång via utfällningsbara stegar i Sessionssalen
 - Barriär med mässingsräcke mot Sessionssalen.
 - Åhörarbänkar i form av klaffstolar, från 1960-talet.
 - Äldre högtalare, krokare för f d gardiner, äldre rep för utrymning m.m.
 - Ventilationstrumma (inbyggt schakt).
- Värde:** 4
- Att tänka på:** Rummet har ett kulturhistoriskt värde som en del av Sessionssalen.
- Golvlist, fyllningsdörrar, dörrfoder, förgyllningar i valv samt äldre utrymningsrep skall bevaras.
- Skador:**
- Generellt slitage alla ytskikt. Generellt äldre ytskikt.
 - Trasig matta.
 - Stort slitage på dörr och dörrsmyg.
 - Sprickor längs med taklisten.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Byte heltäckningsmatta	2-5 år	20 år
- Omtapetsering	2-5 år	20 år
- Förgyllda valvbågar	Se Sessionssalen	
- Ådringsmåla/retuschera 1 st dörrblad	2-5 år	20 år

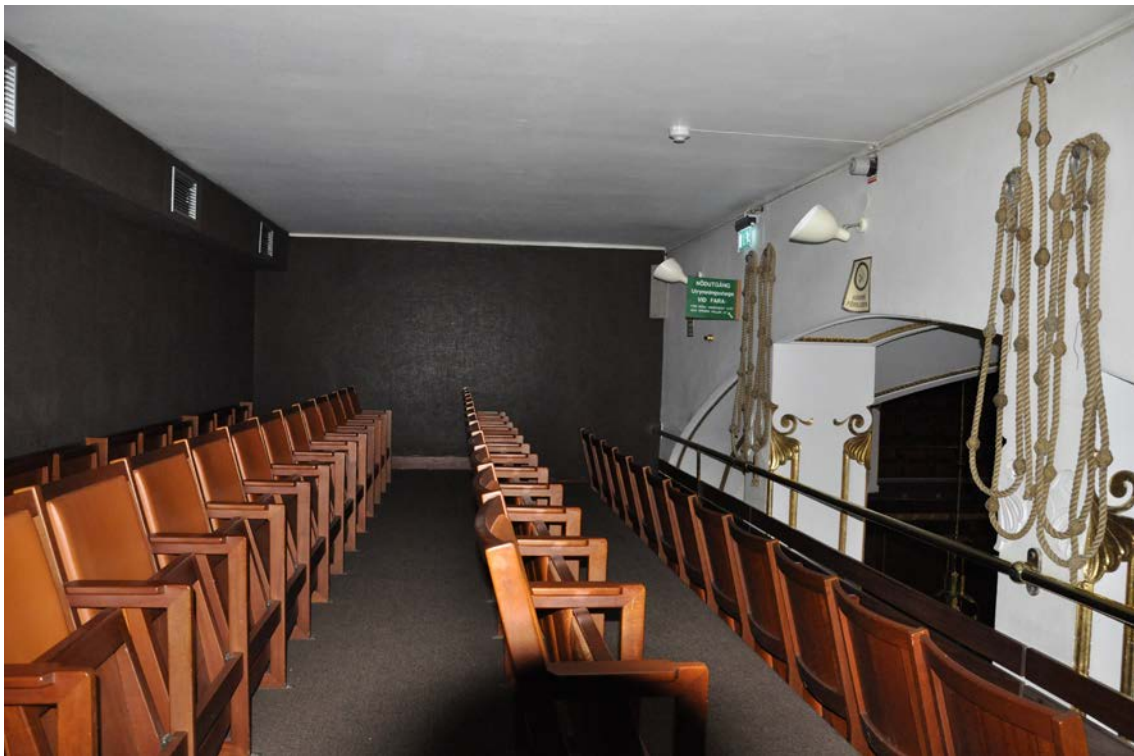
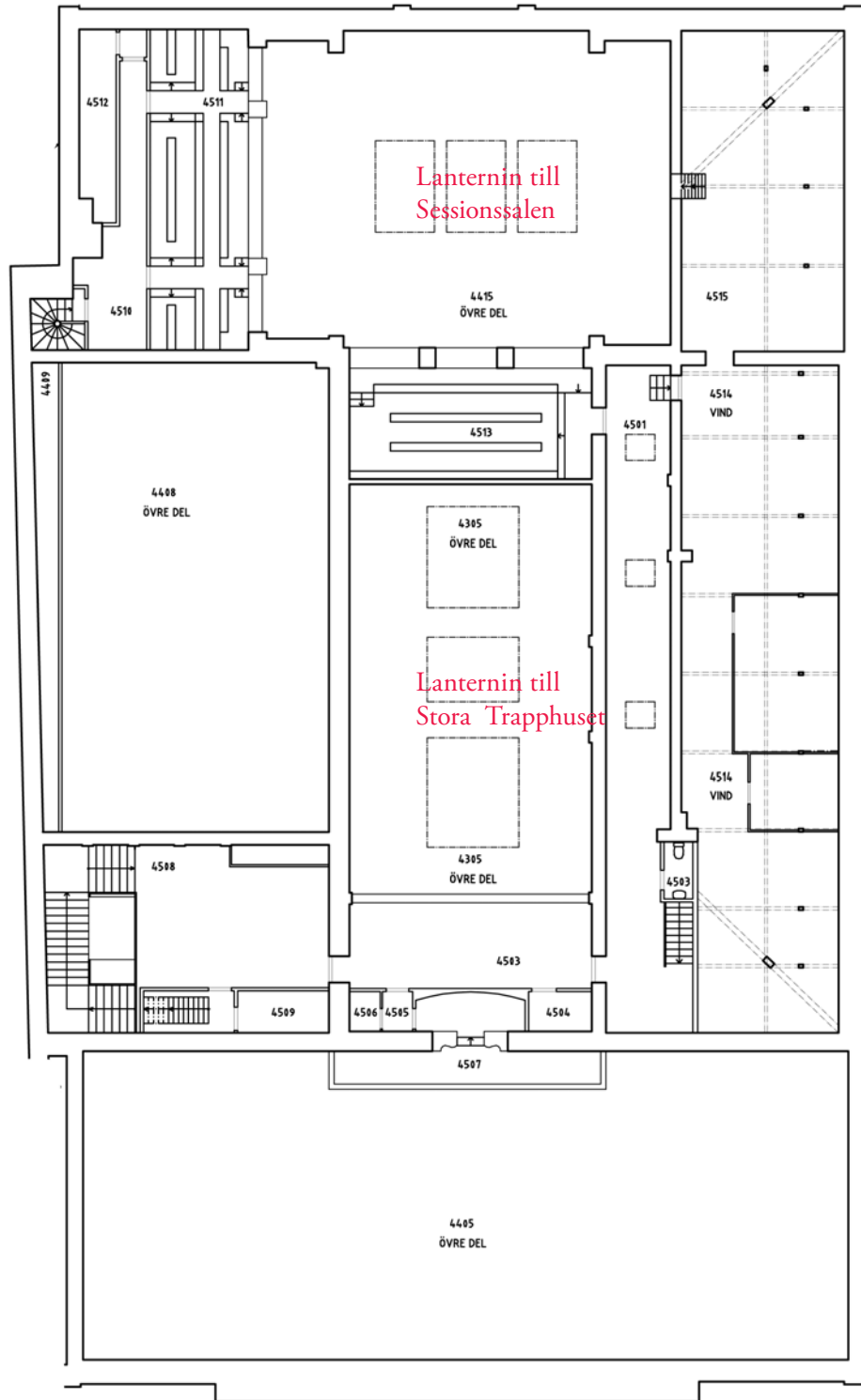

Foto över rum 4513.

Rumsbeskrivning Plan 6 (Vind)

Planritning som visar befintligt utseende på plan 6 (Vind). (White arkitekter 2010)

Vind

Den stora vinden är uppdelad i flera olika delar och utgörs av dels Lilla och Stora Börssalens övre delar samt lanterninerna till Stora trapphuset och till Sessionssalen. Övriga utrymmen utgörs av vindsutrymmen såsom oinredda kallvindar med synlig takinbrädning och takstolskonstruktion.

Golv: Äldre brädgolv samt nytt pålagd golvkonstruktion i fläktrum. I vissa delar är golven täckta med gullfiberisolering och här saknas spångar.

Väggar: Enklare brädklädda väggar och putsade äldre väggar.

Dörrar: Plåtdörrar i form av släta moderna branddörrar samt brandklassad trädörr till vinden. På vinden finns ett par plåtluckor samt någon äldre järndörr.

Fönster: Lanterniner och taklukor.

Tak: Huvudsakligen synlig takinbrädning.

Övrigt:

- Speciell konstruktion för lanterninerna till Stora trapphuset och Sessionssalen.
- Hissanordningar för armaturer till Stora trapphuset.
- Ventilationsanläggning och fläktrum.
- Kulturhistoriskt värdefulla inventarier.

Värde: 3-4

Att tänka på: Vinden är till stora delar välbevarad och har därmed ett högt kulturhistoriskt värde, framför allt orörda delar.

- Det finns en del äldre inventarier tillhörande huset som är av stort kulturhistoriskt värde och som kommer ta skada vid nuvarande förvaring.

Skador:

- Inga stora synliga skador. Det verkar torrt och det syns inget pågående läckage eller fuktinträngning.
- På en del av utrymmena på vinden ligger isolering med gullfiber som på sikt behöver bytas ut. Isoleringen är äldre och på många ställen nedtrampad eller skadad.
- Komplettera med nya gångspångar på två av vindarna.
- Vinden bör rensas och framför allt äldre inventarier tillhörande huset bör förvaras på en ställe med bättre miljöförhållanden för att inte riskera skador.
- På sikt vore det en fördel om lanterninerna återfick sin ursprungliga konstruktion med glasade rutor för ljusinsläpp.

Åtgärder:	Genomförande:	Intervall:
- Städning och rengöring golv	2-5 år	10 år
- Nya inspektionsbroar/spångar till två utrymmen	2-5 år	20 år
- Omhändertagande av inventarier	2-5 år	-
- Byte isolering	5-10 år	30 år
- Utbyte plast och frostade glas till lanterniner	<i>Se under Exteriör tak</i>	

Statusbesiktning EI

Systembeskrivning EI

Elsystem

Befintlig inkommande elservis är i god kondition, kommer in från Postgatan under garagegolv till elservisrum.

Serviscentral samt gruppcentraler inom elrum är av typ diazedsäkringscentraler från 50-60 talet.

Övriga centraler är blandade med gruppcentraler från c:a 1960 samt kompletterat med centraler med automatsäkringar i övre våningar.

Elinstallationer är ersatta c:a 1960 med jordat elsystem.

Matande huvudledning är av typ äldre oljekabel som borde bytas ut. Ett flertal kablar är även in-dragna i stålrör vilket när kablagen torkar kan ge upphov till kortslutning och brand.

Belysningsystem

Belysningsinstallationer är ersatta c:a 1960 med jordat elsystem samt armaturer bestyckade med lysrör konventionella driftdon.

Belysningen saknar intelligens med avseende på centralsläckning, närvaro- och dagsljusstyrning.

Äldre typer av miljöbelysning såsom ljuskronor etc. förutsätts är ombyggda till jordat system i annat fall får detta utföras i samband med framtida ombyggnad.

Genomlysta utrymningsskyltar har under de senare åren nyinstallerats för att uppfylla då gällande krav. Komplettering samt nyinstallation av nöd och ledbelysning erfordras.

Brandlarmssystem

Samtliga utrymmen är försedda med brandlarm, rökdetektorer samt ett större antal värmedetektorer som fullskydd med vidareändring till brandkår.

Vid ombyggnad borde värmedetektorer ersättas av rökdetektorer.

Brandlarmscentralen som är gemensam för Börshuset Wenngrenska huset, Stadshuset och Strömska huset är i gott skick och är placerad i separat tele- datarum inom plan 2.

Inpassagesystem

Samtliga dörrar i skal samt in till hyresgäster är försedda med kortläsare och kodförbikopplare.

Systemet är av äldre typ och behöver på sikt ersättas med nytt. Centralutrustning sitter i separat tele-datarum inom plan 2 och är gemensam för Börshuset Wenngrenska huset, Stadshuset och Strömska huset.

Data och telesystem

Dessa system är rena hyresgästinstallationer.

Telekablar som troligtvis ej är i drift är klammade på fotlister.

Fiber och kopparförsörjning kommer in i källare under Wenngrenska huset och är gemensam för samtliga fastigheter.

Statusbedömning El- och Teletekniska anläggningar:

Elsystem

Elservis är i god kondition.

Serviscentral samt gruppcentraler inom elservisrum är av typ diazedsäkringscentraler från 50-60 talet, borde ersättas av nya i sin helhet.

Övriga centraler är blandade med gruppcentraler från c:a 1960 samt kompletterat med centraler med automatsäkringar i övre våningar. Dessa centraler borde även bytas ut och nya vara försedda med jordfelsbrytare.

Matande huvudledningar är av typ äldre oljekabel som borde bytas ut. Ett flertal kablar är även in-dragna i stålrör vilket när kablagen torkar kan ge upphov till kortslutning och brand.

Belysningsystem

Samtliga belysningsarmaturer bestyckade med lysrör konventionella driftdon borde ersättas med armaturer med HF don.

Belysning vilken saknar intelligens med avseende på centralsläckning, närvaro- och dagsljusstyrning borde bytas ut i sin helhet.

Äldre typer av miljöbelysning såsom ljuskronor etc. förutsätts är ombyggda till jordat system i annat fall får detta utföras i samband med framtida ombyggnad.

Genomlysta utrymningsskyltar med inbyggda batterier borde ersättas av nya.

Komplettering samt nyinstallation av nöd och ledbelysning erfordras för samlings-salar och nödutrymningsvägar.

Brandlarmssystem

Vid ombyggnad borde värmedetektorer ersättas av rökdetektorer.

Brandlarmscentralen som är gemensam för Börshuset Wenngrenska huset, Stadshuset och Strömska huset är i gott skick och serviceavtal är tecknat.

Inpassagesystem

Systemet inom samtliga fastigheter borde ersättas av nya då det i dag krånglar och reservdelar är svåra att få tag på.

Data och telesystem

Dessa system är rena hyresgästinstallationer.

Behov av akuta åtgärder för EL och Teletekniska anläggningar:

Nöd och ledbelysning borde ses över omgående enligt nya krav i brandskyddsdocumentation. Genomgång av nödutrymningsbelysning borde utföras.

Hissar byggs om med avseende på nya krav för dörrar.

Behov av framtida åtgärder för EL och Teletekniska anläggningar:

Börshuset har ett flertal brister vad gäller elanläggningarna i sin helhet med gamla tygkablar, oljekablar som försörjer centraler inom fastigheten. Även ledningar vilka är infällda i stålrör fram till centraler inom fastigheten borde skyddas alt bytas ut då metallrören kan bli elektriskt ledande.

Befintlig inkommande central byts ut i sin helhet och ersätts med ny inom samma rum. Åtgärden är inte akut men inom 5 år borde detta utföras.

Befintliga gruppcentraler borde bytas ut till nya med styrfunktioner för centralsläckning samt jordfelsbrytare mm.

Belysningsarmaturer med konventionella driftdon borde bytas ut till energieffektiva armaturer med HF-don samt närvarostyrning.

Inpassage systemet är i dåligt skick och borde bytas ut vid en framtida ombyggnad.

Brandlarmsystemen är i gott skick men befintliga värmedetektorer borde bytas ut till rökdetektorer.

Patrik Holmquist, WSP-group

Statusbesiktning VVS

Systembeskrivning VVS:

Värmesystem

Värmesystemet är utformat som vattenburet system och uppvärmning sker via fjärrvärme.

Byggnadernas värmesystem är om- och tillbyggt i flera omgångar, från början värmdes huset via de kakelugnar som fanns innan man installerade centralvärme. I huvudsak utgörs värmesystemet av gjutjärnsradiatorer och järnrör. I vilket skick dessa rör och radiatorer är med avseende på rostangrepp har inte kunnat bedömas.

Byggnaden värms i huvudsak via radiatorer och det finns både termostatventiler och radiatorer med vred. Då radiatorerna inte är försedda med termostatventiler som stänger vid ökande rumstemperatur medför detta att värme fortsätter att tillföras rummet och det blir ännu varmare. Detta kan i sin tur medföra att fönster öppnas för att vädra ut värmen. Radiatorer utan självreglerande termostater medför en ökad energianvändning.

De flesta ventiler som sitter i rörsystemet har börjat ärga och är svåra att reglera. Det finns även ventiler som saknar vred för avstängning samt ventiler som blivit övermålad. Vid ett eventuellt läckage kan det bli svårt att stänga av vattenflödet vilket kan ge stora vattenskador beroende på var läckan uppstår. Se bild 1.

Det saknas injusteringsventiler på värmesystemet vilket kan bidra till en ökad energianvändning. Ett värmesystem som inte kan injusteras kan inte optimeras för att sänka energianvändningen.

Det finns värmerör som är dolt förlagda och dessa medför en risk för ökade vattenskador vid ett eventuellt läckage. Enligt dagens förläggningsprinciper så får det inte förekomma dolda rördragningar utan möjlighet till inspektion.1

Bild 1 VVS.

Sanitetsystem

Tappvatten:

Kommunalt vattenledningsnät där tappvarmvattnet värms via fjärrvärme. Vattenledningsnätet är ombyggt i olika omgångar från och med tidigt 1900-tal och framåt. VVC-ledningar har ej undersökts fullt ut, men risken för påväxt av legionella i rörsystemet ökar om man inte håller en tillräcklig hög temperatur i rörsystemet fram till tappstället. Enligt dagens krav skall systemet utformas så att en vattentemperatur på lägst 55°C kan uppnås efter tappstället, och att temperaturen på VVC-ledningen aldrig får understiga 50°.

Ledningarna är idag isolerade men isoleringen är på några ställen bristfällig, vilket medför en högre energianvändning.

Generellt är Börsen försett med tvågreppsblandare som på sina håll inte håller tätt. Tvågreppsblandare ger en högre vattenförbrukning och därmed ökade energikostnader. Moderna ettgreppsblandare kan fås som snålspolande för att ytterligare minska vattenförbrukningen. Se bild 2.

Många skarvar på tappvattensystemet är dolda vilket medför att ett eventuellt läckage är svårt att upptäcka. Enligt dagens byggregler får det inte finnas några dolda skarvar/kopplingar på tappvattenledningar. I köket finns rördragningar som gör det svårt att hålla rent ur ett hygieniskt perspektiv, för att minska risken för påväxt av olika slag bör rördragningar göras om. Se Bild 3.

Flera kopplingar har korroderat och avstängningsventilerna har ärgat fast och kan inte manövreras. Vid en vattenläcka kan man få omfattande skador om man inte kan stänga av vattnet fort. Se Bild 4.

Bild 2-4 VVS.

Spillvatten:

Kommunalt avloppsledningsnät.

Delar av avloppsledningsnätet bedöms vara från byggåret (1840-tal). Ombyggnader och renoveringar har gjorts från tidigt 1900-tal och framåt. Rörmaterial är till största delen gjutjärnsrör med blydikade fogar. De flesta vattenklosetter saknar dubbelspolning vilket bidrar till en ökad vattenförbrukning. Se Bild 5.

Avlopp från kök skall ledas till fettavskiljare, om samtliga avloppsledningar från köket är kopplade till fettavskiljare har inte kunnat bedömas.

Stammarna har inte kontrollerats invändigt, men med erfarenhet av andra byggnader med liknande livslängd kan man anta att ledningsnätet bör bytas.

Bild 5 VVS.

Naturgassystem

Naturgas är inkopplat till fastigheten från Postgatan. Inkommande ledning är placerade i Portgången/varumottagningen (rum 4230-4232) i Börsen och förser köket på ovanliggande våningar med naturgas.

Ventilationssystem

Från början byggdes huset med självdragsventilation d.v.s. med ventiler i ytterväggarna och frånluftskanaler via skorstenarna. Flera rum hade även kakelugnar för uppvärmning och tilluft till dessa kom via väggventiler. I omgångar har man ändrat ventilationslösningarna så nu finns det rum med självdrag, mekanisk från- och tilluft. I Börsen finns flera ventilationssystem. Flera av dessa aggregat saknar återvinning mellan frånluft och tilluft vilket bidrar till en högre energianvändning.

Självdragsventilation:

Självdragsventilation fungerar med hjälp av de termiska drivkrafterna, d.v.s. skillnaden mellan lufttemperaturen inne och ute. För att ventilationen skall fungera måste man säkerställa så att rummen kan få tilluft. Vid stängda ytterväggventiler fungerar inte ventilationen i och med att man har stängt

av lufttillförseln till rummen. Idag finns det en blandning av ytterväggsventiler. En del rum har kvar de ursprungliga klaffventilerna som ställs in manuellt för önskat ventilationsflöde. Se Bild 6.

Huset är ursprungligen gjort för uppvärmning med kakelugnar vilket medförde att murstocken blev varm och hjälpte till att få en fungerande självdragsventilation. Då man har konverterat till fjärrvärme och infört centralvärme har detta medfört att murstocken inte är lika varm och man har därigenom försämrat drivtrycket för självdragsprincipen.

Befintliga kanaler i murstockarna har inte besiktats avseende deras täthet. Vid eventuella åtgärder måste man kontrollera täthet och vad respektive kanal betjänar.

Bild 6 VVS.

Styr- och övervakningsanläggning

Styr- och övervakningssystemet är utbyggt i omgångar och följer idag inte de nya riktlinjer som finns inom Higabgruppen. Men respektive system regleras efter de förutsättningar som gällde då de installerades.

Statusbedömning VVS

Värmesystem

Befintliga radiatorer och rörsystem kan behållas då de bedöms vara i bra skick utifrån den okulära besiktningen. Det skall dock påpekas att man inte kan veta hur materialet har påverkats under de år de varit i bruk utan att skära upp en radiator eller ett rör. Då radiatorer och rör utsätts för syre påverkas deras livslängd i och med att rostangrepp ökar. Vid grundförstärkning av Börsen kommer värmesystemet att tappas på vatten och vid påfyllning av systemet kommer syresatt vatten in i värmesystemet vilket kommer att ha en negativ påverkan på systemets livslängd. Även befintliga kopplingar som är gängade och tätade med lin kan ta skada av att inte vara fuktiga. Då fuktnivån sjunker torkar linet och vid återfyllning av systemet kan läckage uppstå, i värsta fall kan linet inte täta tillräckligt och då måste läcksökning göras med utbyte av rörledning som följd.

Värmesystemets radiatorer och rör har inte undersökts invändigt, men då grundförstärkningsentreprenaden genomförs kommer befintliga radiatorer och rör demonteras. Vid detta tillfälle bör radiatorer och rörens godstjocklek undersökas för att se i vilken kondition värmesystemet är i.

Sanitetsystem

Tappvatten:

Befintligt rörsystem bedöms utifrån den okulära besiktningen vara i god kondition, inga läckor har konstaterats. Men i och med rörsystemets ålder bör man överväga att vidta eventuella åtgärder då material i rörsystem kan ha åldrats och vara ganska nedbrutet.

Blandare till tappställen är inte de modernaste, men fyller sin funktion. Det finns olika typer av blandare och det beror nog på att man byggt om i omgångar eller bytt de som slutat fungera.

Det finns avstängningsventiler som saknar vred och vissa ventiler kan vara svåra att manövrera. En ventil som inte har sin funktion kan vara en stor risk vid en eventuell vattenskada. Huvudsaken är dock att det går att stänga av inkommande ledning, men då blir hela kvarteret utan vatten. Vid besiktningen har inte test gjorts om det går att stänga av inkommande vatten och man kan inte garantera att de gamla ventilerna håller tätt till 100%.

VVC-ledningssystemet är bristfälligt vilket gör att väntetiden på varmvatten kan bli lång vid vissa tappställen.

Spillvatten:

Avloppsledningsnätet har inte kontrollerats invändigt men med erfarenhet av andra byggnader med liknande livslängd kan det antas att ledningsnätet bör bytas. Denna åtgärd bör göras i samband med grundförstärkningen.

Sanitetsporlin har olika tidsålder men bedöms fungera.

Naturgassystem

Systemet bedöms fungera och inga åtgärder behöver göras förutom ny ledningsdragnings vid en eventuell grundförstärkning.

Ventilationssystem

Ur arbetsmiljösynpunkt bör installationerna i köket ses över så att de är anpassade för den verksamhet som ska bedrivas där. Kökets utrustning har förändrats men ventilationsdonen och luftflöden har inte anpassats vilket medför att en bra arbetsmiljö är svår att uppnå. Till exempel finns det ugnar som saknar tillräckligt med frånluft och huvudkåpan över gasspisarna har för lite frånluft. Då ingen intervju gjorts med kökspersonalen är detta bara slutsatser utifrån erfarenheter från andra storkök. Se bild 7 och 8.

Befintliga ventilationsaggregat bedöms fungera men man bör göra en djupare analys för att se vilka akuta åtgärder som behöver göras. De flesta system saknar dock värmeåtervinning mellan från- och tilluft vilket bidrar till en ökad energianvändning. Det saknas injusteringspjäll för kontroll av luftflöden och eventuella bullerproblem på grund av ventilationssystemen har inte undersökts.

Beroende på hur de olika lokalerna skall användas så får man göra en mer noggrann undersökning för att säkerställa att befintlig ventilation är tillräcklig för att ge ett bra arbetsklimat.

Det finns aggregat som är svåra att utföra årlig service på och detta är ett problem ur arbetsmiljösynpunkt.

Styr- och övervakningsanläggning

Utifrån vad som regleras så bedöms styr- och övervakningssystemet ha en fullt fungerande funktion.

Bild 7-8 VVS.

Behov av akuta åtgärder VVS:

Värmesystem

Samtliga ventiler bör ses över så att rätt funktion finns, d.v.s. ventil går att manövrera och den stänger till 100%. Ventiler som inte har rätt funktion byts.

Sanitetsystem

Tappvatten:

Samtliga ventiler bör ses över så att rätt funktion finns, d.v.s. ventil går att manövrera och den stänger till 100%. Ventiler som inte har rätt funktion byts.

Läckande kranar förses med nya packningar.

Man bör överväga att provtrycka rörsystemet för att förvissa sig om att inga läckor finns.

Spillvatten:

Samtliga stammar, vattenlås och brunnar rengörs.

Det rekommenderas att invändig inspektion görs av rörsystemet för att fastställa att systemet är intakt.

Naturgassystem

Inga akuta åtgärder behövs.

Ventilationssystem

Inga akuta åtgärder behövs under förutsättning att OVK-besiktning är godkänd.

Styr- och övervakningsanläggning

Inga akuta åtgärder behövs.

Behov av framtida åtgärder VVS:

Värmesystem

Först måste värmesystemets status undersökas via förstörande prover (skära upp rör och radiator) för att förvissa sig om vilken status materialet har. Bedömningen utifrån den okulära besiktningen och erfarenhet från andra värmesystem är att samtliga rör och radiatorer bör bytas inom 10 år. Vid en total renovering av värmesystemet har man möjlighet att dimensionera om stammar och radiatorer utifrån dagens krav. Med nya stammar och avstängnings- och injusteringsventiler kan man injustera huset och på så vis få underlag för en optimal drift.

Sanitetsystem**Tappvatten:**

Blandare och tappventiler är av varierande ålder. Tvågreppsblandare bör bytas inom 5 år eller när de behöver repareras. Nyare ettgreppsblandare bör bytas inom 10 år. Vid byte till ettgreppsblandare bör man överväga val av snålspolande blandare samt om de skall ha energisparfunktion.

Rör för tappvattensystemet bör bytas inom 15 år. Dert kan behövas tidigare men då måste man besikta delar av systemet invändigt (förstörande prov). Befintliga rör som är inbyggda utgör en risk för att orsaka vattenskador. I samband med byte av rörsystem krävs asbestsanering.

Spillvatten:

Rörsystem av gjutjärn bör bytas inom 15 år. Det kan behövas tidigare men då måste man besikta delar av systemet invändigt (förstörande prov). Befintliga rör som är inbyggda utgör en risk för att orsaka vattenskador. I samband med byte av rörsystem krävs sanering av blyfogar.

Sanitetsporslin är av varierande ålder och byts vid behov eller om allmän uppfräschning skall göras. Vid byte av vattenklosetter bör man installera modell med dubbel spolfunktion för minskning av tappvattenförbrukningen.

Golvbrunnar och vattenlås av gjutjärn bör bytas inom 2 år.

Naturgassystem

Inga åtgärder.

Ventilationssystem

Samtliga ventilationsaggregat bör bytas ut inom 5 år och förses med värmeåtervinning. Samtidigt bör en övergripande strategi vara att minska antalet aggregat för att få bättre överblick och färre service punkter. Nya fläktrum måste skapas där det finns tillräckliga ytor för att kunna utföra service. Nya

ventilationsaggregat förses med EC-fläktar och frekvensstyrning för en optimerad drift och minimerad energianvändning.

Befintliga väggventiler för självdrag bör sättas igen, och nya kanalsystem och don installeras där så är möjligt.

Styr- och övervakningsanläggning

Ett moderniserat styr- och övervakningssystem bör installeras på sikt. Detta görs i samband med att övriga vvs-system moderniseras. Eventuellt kan behovsstyrning av lokaler vara aktuellt för att minska energianvändningen ytterligare. Om byte av termostatventiler görs samtidigt som man byter ventilationsdon bör man överväga att integrera styrningen med närvaro och belysning för att ytterligare sänka energianvändningen.

Behov av löpande underhåll VVS:

Värmesystem

- Kontroll av funktion för värmesystemens temperaturreglering – 1 ggr/år. Omfattar funktionskontroll av cirkulationspumpar, motoriserade styrventiler och styrsekvenser i DUC.
- Kontroll och injustering av värmesystemets systemtryck – 2 ggr/år.
- Kontroll av säkerhetsventiler – 2 ggr/år.
- Manuell motionering och ev. smörjning av ventiler i värmesystemet – 1 ggr/år.
- Luftning av radiatorer och rörsystem vid behov, kontroll görs före varje värmesäsong.

Sanitetsystem

Tappvatten:

- Kontroll av funktion för tappvarmvattensystemets temperaturreglering – 1 ggr/år. Omfattar funktionskontroll av VVC-pump, motoriserade styrventiler och styrsekvens i DUC.
- Kontroll av säkerhetsventiler – 2 ggr/år.
- Manuell motionering och ev. smörjning av ventiler i tappvattensystemet – 1 ggr/år.

Spillvatten:

- Rensning av golvbrunnar och vattenlås – 1 ggr/år.

Ventilationssystem

- Byte av filter och rengöring av ventilationsaggregat – 1 ggr/år.
- Kontroll och ev. justering av fläktremmar – 1 ggr/år.
- Byte av fläktremmar vid behov.
- Rengöring av till- och frånluftsdon vid behov.
- Rensning av kanalsystem vid behov, imkanal från kök enligt sotares anvisning.
- Styr- och övervakningsanläggning
- Allmän övervakning, kontroll att systemen fungerar normalt – löpande.

Nils Olsson, Bengt Dahlgren

Statusbesiktning Brand

Systembeskrivning Brand:

Lokaler inom Högvakten har ett brandskydd som inte motsvarar de krav som ställs i dagens bygglagstiftning. I Börsen är brandskyddet betydligt sämre än i övriga byggnader.

Nedan listas de krav som har ställts av räddningstjänsten med stöd av Lag om skydd mot olyckor, LSO. Därefter följer rekommendationer om frivilliga förbättringar. Samtliga rekommenderade åtgärder bedöms vara viktiga och ge mycket skydd för pengarna. Notera att åtgärderna inte leder till att byggnadens brandskydd uppfyller kraven i dagens bygglagstiftning, brandsäkerhetsnivån är fortfarande betydligt lägre. För att underlätta en eventuell prioritering har åtgärderna dock delas in i två prioriteringsnivåer där prio 1 bedöms vara viktigast/ge mest brandskydd för pengarna.

För förslagen om frivilliga åtgärder anges även om dessa främst påverkar utrymnings säkerheten (ut), egendomsskyddet (eg), eller både och (ut+eg)

Krav enligt LSO

Räddningstjänsten anser att följande krav kan ställas utifrån LSO för Börsen:

- Samtliga dörrar till det centrala utrymningstrapphuset skall förstärkas till klass B 15, och vara försedda med dörrstängare. (Detta saknas för dörr mot rum 4210 och 4503)
- Korridor 4230/4232 skall vara brandtekniskt avskild, dvs överluftsöppningar skall förses med brandgasspjäll eller likvärdigt.
- Utrymning från läktare 4513 måste säkerställas om denna skall användas, t.ex. genom att korridor 4501 samt 4503 utförs som egna brandceller.
- Utrymning från läktare 4510/4511 måste säkerställas om denna skall användas, t.ex. genom att brandsluss anordnas direkt nedanför spiraltrappan i kök 4412. (Genom slussfunktionen kan man välja om man utrymmer genom köket ut till det fria eller genom festsal 4406 vidare till det centrala trapphuset ut till det fria).
- Brandgasventilation skall anordnas i det centrala trapphuset.
- Äldre trädörrar till trapphus förses med gummilist.
- Utrymningslarmet skall ses över så att det fungerar och att hörbarheten är tillfredsställande i byggnaden.

Förslag till brandskyddsåtgärder utöver LSO-kraven, prio 1

- Trycksättning av korridor i källare i Börsen som startar vid brandlarm, gärna kompletterat med tryckknapp för manuell start. (ut)
- Brandtäta alla otäta genomföringar. (eg)
- Svällist som komplement till gummilist för trapphusdörrar i trä. (ut)
- Översyn och komplettering av nödbelysning i Sessionssalen (4415), Stora Börssalen (4405) och dess utrymningsvägar i Börsen. (ut)
- Brandcellsgräns kring Kapprum (4309 och 4315). (ut+eg)
- Förstärkning av spegeldörrar till Sessionssalen 4415 (ger längre tid till kritiska förhållanden för utrymning vid brand i den öppna trappan). (ut)
- Förstärkning av spegeldörrar till Stora Börssalen (4405) (ger längre tid till kritiska förhållanden för

- utrymning vid brand i den öppna trappan). (ut)
- Fast släcksystem över stekbord/fritös i köket (4326-29). (ut+eg)
- Skyltning att hiss inte skall användas vid brand. (ut)

Förslag till brandskyddsåtgärder utöver LSO-kraven, prio 2

- Brandgasventilation av den överbyggda gården (trapphall 4305), t.ex. med brandgasfläkt. (ut+eg)
- Brandcellsgräns inom köksbrandcellen så att högst 2 plan hänger samman. (ut+eg)
- Inomhusbrandpost som komplement till handbrandsläckare, t.ex. i anslutning till det centrala trapphuset. (eg)
- Komplettera utrymningslarmet med optiskt larm. (ut)
- Talat utrymningsmeddelande istället för siren, särskilt i Stora Börssalen (4405) och Sessionssalen (4415). (ut)

Tillgänglighet

Börsen är idag tillgänglighetsanpassad med hiss inbyggd i trapphus 4214-4422 (1988) som nås via portgången från Postgatan. Portgången används dock huvudsakligen som lastintag och för sophantering vilket gör miljön ruffig och därmed inte värdig som en entré.

Under flera år har man av denna anledning försökt att hitta en annan tillgänglighetsanpassad entré som nås via Gustaf Adolfs torg eller Östra Hamngatan. Det har förts diskussioner kring olika möjliga lösningar och 2010 tog White arkitekter fram två förslag till tillgänglighetsanpassning. Det första förslaget innebär en anpassad entré mot Östra Hamngatan med en utvändigt alternativt lyftbord/hiss som ansluter till befintlig golvnivå i trapphuset. Detta medför dock att förändringar av nivåskillnader även inne i byggnaden måste till.

Det andra förslaget innebär att det skapas en ny entré till Smetanarummet (rum 4210) mot Gustaf Adolfs torg. Åtgärden innebär att fönsterbröstningen sänks för att skapa en ny dörrentré. En liten ramp (20-30 cm) möter det nya dörrpartiet och väl inne i Smetanarummet sänks golvnivån i halvrummet så att man kommer in i marknivå och möts av en ny trappa samt ett i golvet nedsänkt lyftbord som ansluter till befintlig golvnivå i husets bottenvåning. Från Smetanarummet når man sedan direkt befintlig hiss i trapphus 4212-4422. Det har även förts diskussioner om en tillgänglighetsanpassning via Stadshuset.

Börsen är en byggnad av högt kulturhistoriskt värde som är svår att tillgänglighetsanpassa eftersom bottenvåningen är belägen ovan mark. Det blir en avvägning mellan olika intressen där man måste kompromissa för att nå fram till en lösning som uppfyller såväl bevarandekrav som tillgänglighetskrav.

Städning

Att använda rätt metod och medel vid vård och rengöring är ett viktigt led i bevarandet kulturhistoriska byggnader. I Börsen finns flera olika material, ytor och inventarier som kräver olika typer av städning. Flera rum skyddas enligt kulturminneslagen, vilket ställer extra höga krav på varsam städning. För att den löpande användningen av byggnaden inte ska innebära onödigt slitage på de mest värdefulla rummen är det centralt att all personal är medveten om de skötselregler som gäller i de olika rummen. Därför bör det finnas tydliga instruktioner för vilka rengöringsmedel och städverktyg som skall användas samt uppmärksamma personalen på särskilt ömtaliga ytor som kanske inte får rengöras av annan än konservator.

Allmänna regler för renhållning

- Ingen rengöring av väggar, tak och snickerier i de byggnadsminnesförklarade rummen.
- Väggytor med dekorationsmåleri och förgyllningar (även på inventarier) skall överlåtas till konservator.
- Städ- eller polermaskiner bör inte användas på golv av keramik (gäller främst 4209).
- Gör hellre för litet än för mycket.

Rengöringsmedel

Det finns en uppsjö av rengöringsmedel att välja mellan, men det är viktigt att medlet är anpassat till den specifika interiören som skall rengöras. Rengöringsmedel med höga Ph-värden, såsom såpa, all-rengöringsmedel, Ajax m fl, löser och mätterar oljefärger men har ingen påverkan på latexbemålade ytor. Medel med lågt Ph-värde, till exempel ättiksyra, löser de flesta material. De koncentrationer som används i medlen är ofta så pass låga att ingen märkbar påverkan på vanliga ytskikt uppträder förutsatt att sköljning med rent vatten utförs. Alkoholbaserade rengöringsmedel som T-röd löser och mätterar latexbaserade färger men har ingen påverkan på oljefärger. Tänk på:

- Såpa och liknande medel användas med stor försiktighet på oljefärger.
- Alkohol skall undvikas på latexbaserade färger.
- Lut löser allt organiskt material och får *aldrig* användas.
- Saltsyra får *aldrig* användas.
- Lösningssmedel som lacknafta, thinner, aceton mm får i princip *aldrig* användas.
- Klorin får endast användas på moderna material som plastmattor, glaserat kakel, porslin i toaletter osv., aldrig på målade ytor och äldre inventarier.

Golv

Börsens golv skall hållas rena från damm, sand, smuts och salt. För att undvika skador orsakade av salt bör all saltning av mark utanför Börsen undvikas. Tänk på att inga städ- eller polermaskiner bör användas på golv av keramik (gäller främst 4209).

Stengolv sopas, alternativt dammsugs. Viktigt att undvika repor. Vid dammsugning kan även fogar lossna - då är sopning att föredra. Dessa golv ska rengöras med ett PH-neutralt rengöringsmedel. Vid våtstrykning iakttas försiktighet så att inte trasan/moppen strykes mot väggar, vilket lämnar spår, samt att det inte lämnas kvar rester av rengöringsmedel i sprickor eller reliefmönster. Kalksten- och marmorgolv rengörs bäst med såpvatten cirka var tredje städning. I övrigt bör endast rent vatten användas. Använd ej stengolvpolish innehållande plast.

Trägolv kräver städning efter behandling. Målade trägolv kan med jämna mellanrum rengöras med en fuktig mopp och ett neutralt rengöringsmedel. Helst bör dessa golv torkas med en torr trasa alternativt sopas. Parkettgolv bör damsugas och behandlas med bonvax (antingen för hand eller med bonmaskin). När man skurar i en övervåning skall man vara särskilt försiktig så att inte vattnet rin- ner ner och förstör underliggande tak.

Väggar och tak

Väggar rengörs i första hand med torrborstning och i andra hand med rent vatten och fuktig trasa. Innertak och taklister kan dammas med mjuk långborste omknuten med flandellduk eller något annat mjukt material. Målade ytor kan tåla svaga rengöringsmedel, men det är då viktigt att medel väljs efter ovan angivna riktlinjer.

- Väggytor med dekorationsmåleri rengörs endast av konservator!
- Tänk på att papperstapeter inte tål fukt, dessa borstas istället med mjuk borste om de är dammiga.
- Tvättning av tak utförs endast av konservator!

Snickerier

Snickerier rengörs på samma sätt som väggar, dock med större försiktighet.

- Snickerier med dekorationsmåleri rengörs endast av konservator!
- Oljefärgsmålade paneler, dörrar och fönsterkarmar dammsugs eller dammas med mjuk borste eller trasa. Om ytan är hårt smutsad kan den tvättas försiktigt med ljummet vatten med lite neutralt handdiskmedel. Skölj med rent vatten och ren trasa och arbeta så tort som möjligt.
- Lackade snickerier, såsom vägghälgpaneler, dammtorkas med hårt urvriden trasa.

Dekor och ornament

- Förgyllningar på trä dammas med mjuk borste. Använd aldrig våta trasor eller preparerade dukar, då försvinner och slits guldytan.
- Gipsfigurer och reliefer dammas med mjuk borste. Torka aldrig med fuktig trasa – det löser upp ytskiktet.
- Dekorationsmåleri på exempelvis vägg eller tak rengörs endast av konservator.

Fönster

Vid rengöring av originalfönster är det *olämpligt* att använda skrapa eftersom vatten kan pressas ner i spröjsen och bli kvar där. Istället bör en svamp, som går att krama ur, användas. Vattenmängden bör vara väl avvägd, har man för lite vatten gnids lätt smuts och dammpartiklar mot rutan vilket repar glaset. Börja med att borsta bort lösa partiklar med en mjuk borste. Använd ett mildt diskmedel och svampa noggrant med vatten. Avsluta med att torka noggrant, särskilt längs spröjsarna, med en ren bomullstrasa.

Inventarier

Inventarier ska hanteras varsamt. Generellt gäller att:

- Vid hantering av äldre inventarier används bomullshandskar.
- Inventarier av hög ålder, med förgyllningar eller dekorationsmåleri, rengörs enbart av konservator!
- Äldre målade inventarier bör ej rengöras på annat sätt än med försiktig torr avdampning. Målningarna är ofta uppbyggda på en lim- och kritgrund som är vattenlöslig. Målade ytor i

övrigt kan tåla svaga rengöringsmedel, men välj medel utifrån ovanstående riktlinjer.

- Tavlor utan glas bör ej röras. Tavelglas torkas med väl urvriden, mjuk trasa.
- Gardinuppsättningar och stoppade möbler borstas med mjuk långhårig borste. Dammsugning bör endast utföras på nedtagna gardiner - och då bör detta ske genom nät. När det gäller äldre gardiner skall konservator rådfrågas om eventuell rengöring.
- Användning av stearinljus bör av brandskäl i första hand undvikas helt. Om det förekommer skall de placeras på eldfasta underlag med lagom avstånd från föremål och väggar. Vid ljussläckningen, var försiktig med stearindropp som lätt bildar svårborttagna fläckar.
- Vid hantering av ljuskronor och ljusstakar av metall – tänk på att ljusarmar och utskjutande delar är pålödda vilket kräver försiktighet. Uppstår sprickor eller större stötskador ska gelbgjutare kontaktas.

Skinn och läder

Skinn och läder dammtorkas och vid behov kan fuktig, *hårt urvriden*, trasa användas. Rengöring i övrigt skall överlåtas till en konservator.

Metallinventarier

Rengöring genom putsning under största varsamhet. Val av putsmedel beroende på materialet. Vid rengöring bör konservator kontaktas.

Sten

Stenföremål rengörs med en vanlig dammvippa. Emellanåt kan en lätt fuktad och väl urkramad trasa användas, men endast om föremålet inte är förgyllt eller målat eller mycket poröst och vittrande. All annan rengöring skall överlåtas till en konservator.

- Vattenlösliga material som alabaster och gips får inte rengöras med vatten eller fuktade hjälpmedel.

Glas

Prismor i ljuskronor ska rengöras med jämna mellanrum. I samband med rengöringen bör man kontrollera bindningens kondition. Prismorna ska vara fastbundna med en stark tråd som är utan korrosion. Vid behov av ombindning av ljuskronor ska man vända sig till en gelbgjutare.

Inventarier

I Börsen finns det en rad inventarier från olika tidsepoker, både mindre lösa inventarier men även möbler, gardinuppsättningar m.m. En inventarieförteckning bör upprättas över alla inventarier i huset där de inventarier som tillhör husets ursprungliga inredning markeras särskilt. Dessa skall hanteras varsamt och bevaras i huset även i framtiden. Det behövs även skötselanvisningar för så väl stoppade och bemålade möbler som gardinuppsättningar och kristallkronor.

